ЛЬВІВ НА ФОТОГРАФІЇ • 2

LWÓW NA FOTOGRAFII • 2

Видавництво "Центр Європи"

УДК 94 (477.83-25) (084)
ББК Т3 (4Ук-4Льві-2Львів) я61
К 734

Котлобулатова І. Львів на фотографії-2: 1860-2011. – Львів: "Центр Європи", 2011. – 352 с.; 330 іл.
Kotłobułatowa I. Lwów na fotografii-2: 1860-2011. – Lwów: Centrum Europy, 2011. – 352 s.; 330 il.

Видання представляє візуальну подорож сторінками історії Львова за більш як 150 років існування фотографії. До уваги читачів – творча спадщина львівських фотографів, починаючи від 1860 року. Це – продовження першої книги "Львів на фотографії" (2006).

Під обкладинкою зібрані 330 світлин Львова, фото його найвизначніших об'єктів, святкових та буденних подій з життя міста, його мешканців.

Значна частина фотографій, близько 240, публікується вперше, що надає можливість відкривати нові деталі міського середовища Львова середини XIX та XX ст. Головна мета видання – привернути увагу до багатої історичної спадщини та втамувати цікавість усіх шанувальників 755-річного міста.

Автор-упорядник:
Ірина Котлобулатова

Польський переклад:
Андрій Отко

Наукова і літературна редакція
українського і польського текстів:
Юрій Бірюльов

Макет, графічне опрацювання ілюстрацій та обкладинка:
Віра Шаталова

На обкладинці: невідомий фотограф (Ян Булгак?). Вид Львова. 1930-ті рр.

ISBN 978-966-7022-90-7

Ірина Котлобулатова
Irina Kotłobułatowa

ЛЬВІВ НА ФОТОГРАФІЇ · 2

1860–2011

LWÓW NA FOTOGRAFII · 2

Видавництво "Центр Європи"
Львів 2011

Wydawnictwo "Centrum Europy"
Lwów 2011

У ВИДАННІ ВИКОРИСТАНІ ФОТО З КОЛЕКЦІЙ:

Львівського історичного музею,
Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького,
Бібліотеки музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України,
Львівської національної наукової бібліотеки України ім. Василя Стефаника,
Музею Львівської залізниці,
Львівського міського комунального підприємства “Львівводоканал”,
Науково-дослідного центру історико-національних визвольних змагань;
приватних архівів
професора Тадеуша Рідля,
Лесі Крип’якевич,
Андрія Отка;
приватних колекціонерів
Ігора Котлобулатова,
Марини Курсанової,
Володимира Румянцева,
Юрія Завербного;
електронного архіву видавництва “Центр Європи”.

ВІД АВТОРА

Вашій увазі пропонується збірка зображень Львова, які, можливо, заповнять певні прогалини в тому безкінечному пазлі міста, що упродовж усього життя складається в нашій уяві, додадуть нові штрихи до портрету Львова.
Значення фотографії як документу епохи важко переоцінити. Саме фотографія переконує, вона безпристрасно фіксує моменти нашого буття, не завжди привабливі, не завжди влучні, але точні та достовірні.
Від часу виникнення процесів відтворення зображень, фотографування Львова завжди було привабливою діяльністю як для майстрів-фахівців, так і для аматорів-львів'ян, завдяки чому збереглися сотні фотографій львівської тематики. Дуже часто фотограф увічнював стан споруди або її вигляд перед руйнуванням та побудовою нової споруди на цьому ж місці, ретельно фіксувалися всі видозміни міста. Завдяки діяльності у Львові визначних майстрів фотографії маємо можливість бачити місто в часи його становлення та розбудови. Можливо, зафіксовані об'єктивом образи минулої дійсності та зміни урбаністичного краєвиду, розташовані за хронологією, привернуть увагу до львівських пам'яток, спонукають цінувати те, що складає образ неповторного міста.
Музейні, бібліотечні та архівні збірки Львова, а також приватні колекції та родинні альбоми львів'ян дають змогу безупинно милуватися зображеннями міста, щоразу наново відкриваючи імена авторів – мало відомі широкому загалу, незаслужено забуті. Наявність робіт таких фотографів у львівських збірках дозволяє показати твори Ванди Діаманд, Яніни Мєжецької, Василя Проня, Володимира Тисса, Григорія Угриновича, Михайла Шалабавки. Авторство деяких несигнованих фото з цього масиву можна припустити, адже вже відомий стиль Юзефа Едера, Едварда Тшемеського, Давида Мазура, Марека Мюнца, Юзефа Косьцєши Яворського.
Залучено також роботи, чиє авторство відоме, але особа автора – невідома широкому глядачеві. Це

OD AUTORA

Uwadze Czytelnika po raz kolejny przedłożone zostają obrazy Lwowa, być może, niedostające w ogromnej mozaice Miasta, którą układamy przez całe życie w naszej wyobraźni.
Trudno cokolwiek dodać do stwierdzenia o niewątpliwym znaczeniu fotografii jako dokumentu epoki. Właśnie fotografia, nie zważając na elementy twórczości istotne dla jej powstawania, beznamiętnie utrwala momenty naszego bytowania, nie zawsze pociągające, nie zawsze celne, ale dokładne i wiarygodne.
Fotografowanie Lwowa zawsze, od czasu opanowania procesów odtwarzania obrazów, było działalnością fascynującą zarówno mistrzów-fachowców, jak i amatorów lwowian. Dzięki temu zachowały się setki fotografii z dawnymi widokami miasta. Bardzo często fotograf utrwalał stan budowli lub jej wygląd przed zniszczeniem i wzniesieniem nowej budowli na tym samym miejscu. Być może, zmiany miejskiego krajobrazu, które tu mamy możliwość prześledzić w chronologicznym porządku, na nowo przyciągną uwagę do lwowskich zabytków, pobudzą nas jeszcze bardziej cenić to, co składa się na niepowtarzalne oblicze miasta. Zbiory muzeów, bibliotek i archiwów Lwowa, a także prywatne kolekcje i albumy rodzinne lwowian pozwalają nam stale rozkoszować się obrazami miasta, wydobywając przy tym z mroków przeszłości imiona ich autorów, mało znane szerokiej społeczności lub niezasłużenie zapomniane.
Tak właśnie pojawiła się możliwość pokazania prac znanych w swoim czasie fotografów: Wandy Diamand, Janiny Mierzeckiej, Wasyla Pronia, Wołodymyra Tyssa, Hryhoria Ugrynowicza, Michajła Szałabawki.
Autorstwo szeregu niesygnowanych fotografii z tego masywu można określić przypuszczalnie, ponieważ dobrze znany jest styl Edwarda Trzemeskiego, Dawida Mazura, Marka Münza, Józefa Kościeszy Jaworskiego.
Do albumu weszły także prace, których autorzy są wiadomi, ale szerokiemu kołu odbiorców nieznane są

Кароль Бляйм, Ян Отко, Вітольд Шрайбер. Крім того, в опрацюванні використано велику кількість несигнованих зображень міста; разом з тим присутні аматорські фотографії різних часів. Це безперечно розширює наші горизонти і змушує іншими очима подивитися на світлини Львова з власних родинних альбомів. Під час збору матеріалу для альбому справжнім подарунком долі стала певна кількість фотографій Карла Фердинанда Лянга, одного з перших львівських фотографів, чия діяльність вже не простежується після 1870 р. Фотограф знаний переважно своїми портретними зображеннями, тим більшою несподіванкою стали першокласні види Львова, виконані на початку 1860-х років в місті, ще не зміненому забудовою та облаштуванням доби міського самоврядування. За багатьма ознаками фотографії К. Лянга виконані дещо раніше нині вже публікованих міських пейзажів роботи найвідомішого львівського фотографа другої половини XIX ст. Юзефа Едера, які традиційно розпочинають будь-яку хронологічно укладену візуальну розповідь про Львів. Безперечно, окрасою будь-якої колекції є фотографії Юзефа Едера, Едварда Тшемеського та Адама Ленкевича. Цим майстрам притаманні влучний вибір об'єктів, бездоганне композиційне вирішення, фахове виконання тощо. Серед визнаних професійних фотографів кінця XIX ст. особливе місце відводиться найвідомішому фотоаматорові того часу, інженеру-електротехніку Францішеку Рихновському. Його об'єктиву належать найбільш цікаві та вартісні у професійному сенсі зображення міста кінця XIX ст., періоду надзвичайного піднесення міського життя, викликаного Загальною крайовою виставкою 1894 р. Для Ф. Рихновського характерна нестандартність представлення міських сюжетів; складається враження, що головним героєм його фотографій є люди, львів'яни, присутність яких є типовою для його робіт. Оком Ф. Рихновського ми бачимо місто, заповнене мешканцями, дехто з них відверто позує перед камерою, більшість присутніх на фотографіях львів'ян, перейнятих своїми справами і турботами, заповнює простір між нетлінними зразками львівської архітектури і є природною частиною міського середовища. Головним критерієм добору світлин в альбомі була їхня свіжість, неординарність, різноманітність візуальної інформації, можливість показу частини фондового матеріалу музейних збірок Львова, впровадження в обіг нових творів визнаних майстрів фотографії.

osoby autorów, takich, jak na przykład, Karol Blaim, Jan Otko, Witold Schreiber. Oprócz tego w opracowaniu wykorzystano dużą ilość niesygnowanych widoków miasta. Mają one niejednakową wartość. Zarazem jednak obecność amatorskich fotografii z różnych czasów, bez wątpienia, poszerza nasze horyzonty i zmusza do spojrzenia innymi oczyma na zdjęcia Lwowa z własnych rodzinnych albumów. W trakcie zbierania materiału do albumu prawdziwym darem losu stało się odnalezienie pewnej ilości fotografii Karola Ferdynanda Langa, jednego z pierwszych lwowskich fotografów, którego działalności nie udaje się prześledzić po 1870 r. Fotograf ten znany jest, przede wszystkim, ze swoich prac portretowych, tym większą zatem niespodzianką okazały się jego widoki Lwowa, wykonane na początku lat 1860., a więc w mieście jeszcze nie zmienionym przez zabudowę oraz uporządkowanie w okresie samorządu miejskiego. Wiele oznak świadczy o tym, że fotografie K. Langa zostały wykonane nieco wcześniej niż, dobrze już dziś znane, miejskie krajobrazy najwybitniejszego lwowskiego fotografa drugiej połowy XIX w. Józefa Edera, którymi zazwyczaj rozpoczynają jakąkolwiek fotograficznie dokumentowaną opowieść o Lwowie, prowadzoną w chronologicznym porządku. Oczywiście, ozdobę albumu, jak i każdego zbioru, stanowią zdjęcia Józefa Edera, Edwarda Trzemeskiego oraz Adama Lenkiewicza. Mistrzów tych charakteryzują takie cechy jak celny wybór obiektów, bezbłędne rozwiązania kompozycyjne, fachowe wykonanie prac etc. Oddzielnie od zawodowych fotografów występuje najsłynniejszy fotoamator końca XIX w., inżynier-elektrotechnik Franciszek Rychnowski. Jego obiektywem zostały utrwalone najciekawsze, wartościowe w sensie fachowym, wizerunki Lwowa z końca XIX w., w okresie niezwykłej intensyfikacji życia miasta spowodowanej Powszechną Wystawą Krajową 1894 r. Twórczość F. Rychnowskiego charakteryzuje niestandaryzowany wybór miejskich motywów; odnosi się wrażenie, że głównymi bohaterami jego fotografii są ludzie, lwowianie, których obecność jest typowa dla jego prac. Oczyma F. Rychnowskiego widzimy miasto pełne mieszkańców. Niektórzy otwarcie pozują przed kamerą, większość obecnych na zdjęciach lwowian zajmuje się swymi sprawami i kłopotami, zapełniając przestrzeń między zabytkami miejskiej architektury. Głównym kryterium doboru fotografii w albumie była ich świeżość, rozmaitość wizualnej informacji, możliwość pokazania części obfitych zbiorów z magazynów muzeów Lwowa, wprowadzenia do obiegu nowych dzieł wybitnych mistrzów fotografii.

Разом з тим для розширення тематики широко використані фотографії невідомих авторів з приватних львівських родинних збірок 1900–1980-х років. Пропоновані читачеві зображення розташовані із дотриманням хронології, в деяких випадках вона дещо порушена, але так вимагала тематика, отже фотографія не випадає із контексту. Усі фотографії супроводжуються двомовними – українсько-польськими – підписами та короткими тематичними описами. Підпис побудований таким чином:

1. Прізвище автора, якщо він відомий, або зазначення – невідомий фотограф.
2. Назва об'єкту чи теми зображення.
3. Місце та рік виконання, у випадку відсутності датування – умовна дата або часові межі.
4. Розмір фотографії.
5. Зазначення приналежності до збірки – музейної, бібліотечної чи приватної.

В додатках міститься коротка інформація про авторів та тематичний покажчик.

Zarazem, w celu poszerzenia zakresu tematycznego, zostały szeroko wykorzystane zdjęcia nieznanych autorów z prywatnych i rodzinnych lwowskich kolekcji powstałych w latach 1900-1980. Proponowane Czytelnikowi obrazy są ułożone według chronologii, w niektórych przypadkach była ona nieco naruszana, jeśli wymagała tego tematyka, tak więc fotografia nie wypada przy tym z kontekstu. Wszystkim zdjęciom towarzyszą dwujęzyczne, ukraińsko-polskie, podpisy oraz krótkie opisy tematyczne. Podpisy są ułożone według następującego schematu:

1. Nazwisko autora, jeśli jest on wiadomy, albo adnotacja – „Nieznany fotograf".
2. Nazwa obiektu lub temat obrazu.
3. Miejsce i rok wykonania, w przypadku braku datowania – data warunkowa lub przedział czasowy.
4. Wymiary fotografii w centymetrach.
5. Adnotacja o przynależności do zbioru – muzealnego, bibliotecznego czy prywatnego.

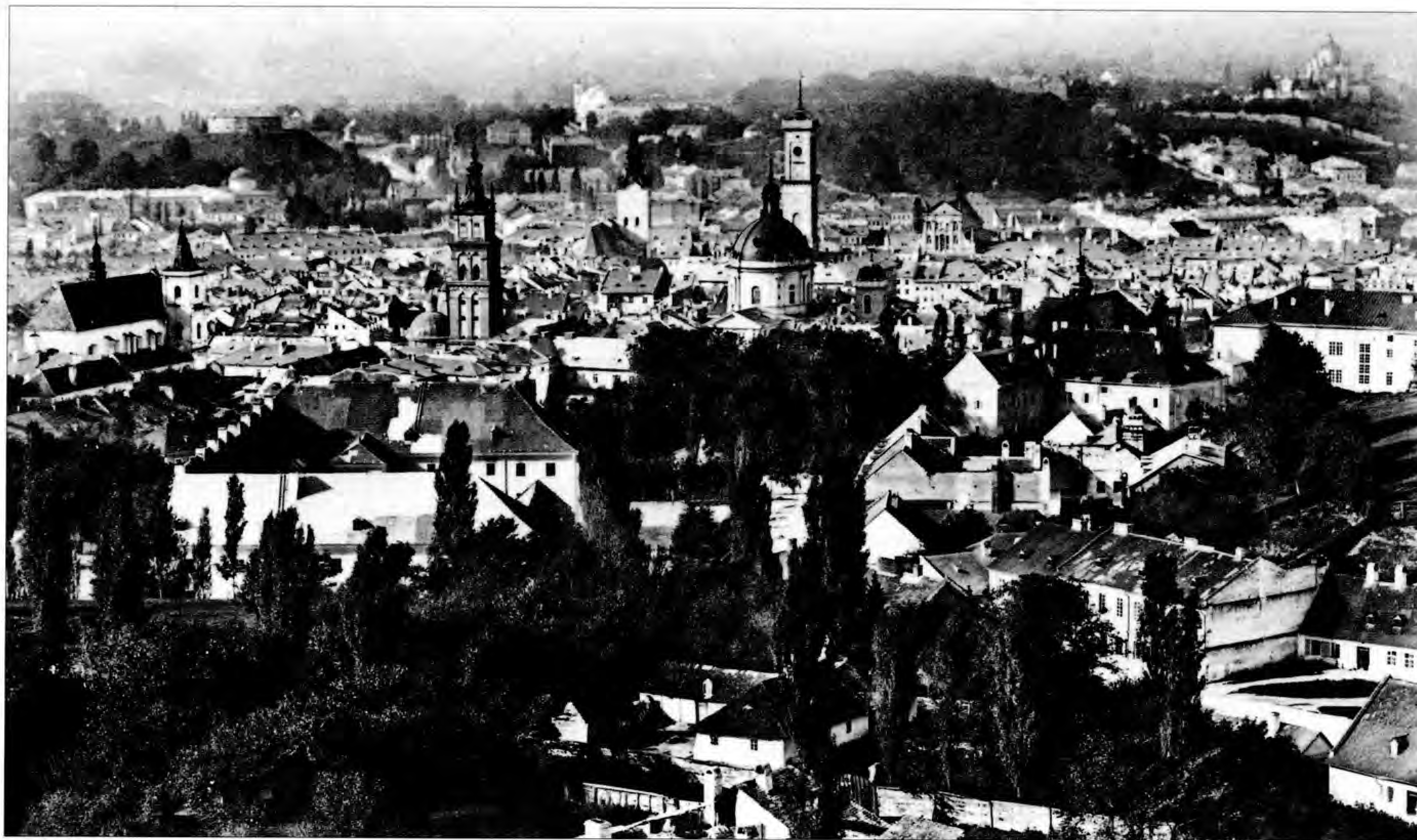
W dodatkach zamieszczone są krótkie informacje o autorach oraz skorowidz tematyczny.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

збірка видавництва "Центр Європи" – ВЦЄ
ЛМКП "Львівводоканал" – ЛВ
Львівський історичний музей – ЛІМ
Львівська національна наукова бібліотека – ЛНБ України ім. Василя Стефаника
Бібліотека музею етнографії та художнього – МЕХП промислу Інституту народознавства АН України
Музей Львівської залізниці – МЗ
Національний музей у Львові ім. А. Шептицького – НМ
Центр визвольних змагань – ЦВЗ
архів Лесі Крип'якевичі/Степана Гайдучка – АК
родинний архів Андрія Отка – АО
збірка Володимира Румянцева – ВР
збірка Ігора Котлобулатова – ІК
збірка Марини Курсанової – МК
родинний архів Тадеуша Рідля – ТР
збірка Юрія Завербного – ЮЗ

SPIS SKRÓTÓW

WCE – Wydawnictwo "Centrum Europy"
LW – Lwowski Miejski Komunalny Zakład „Lwiwwodokanał"
LMH – Lwowskie Muzeum Historyczne
LBN – Lwowska Narodowa Biblioteka Naukowa Ukrainy im. W. Stefanyka
MEPA – Biblioteka Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego Instytutu Narodoznawstwa NAN Ukrainy
MKL – Muzeum Kolei Lwowskiej
MN – Muzeum Narodowe we Lwowie im. A. Szeptyckiego
CZW – Centrum Zmagań Wyzwoleńczych
AO – rodzinne archiwum Andrzeja Otki
TR – rodzinne archiwum Tadeusza Riedla
AK– archiwum Lesi Krypiakiewicz/Stepana Gajduczka
WR – kolekcja Wołodymyra Rumiancewa
IK – kolekcja Igora Kotłobułatowa
MK – kolekcja Mariny Kursanowej
JZ – kolekcja Jurija Zawerbnego

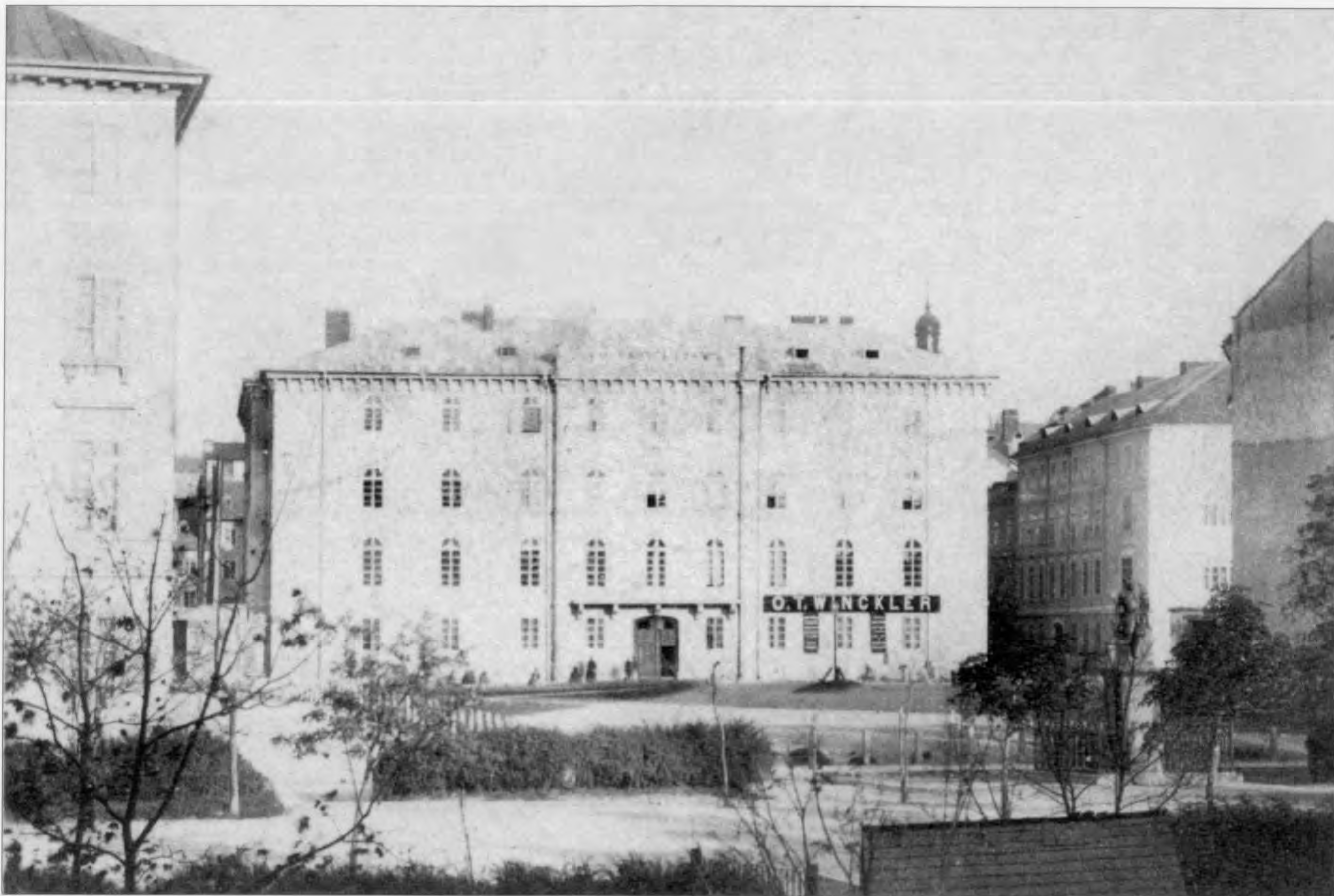
Лянг Карл Фердинанд.
Панорама львівського середмістя з Високого замку. – Львів, 1861–1863 pp. – 5,5x9,5 см. – ІК.
Фото виконане з Високого замку; можна тільки здогадуватися, як складно було фотографувати панорамні види Львова в 1862 р. На першому плані міська забудова, характерна для околиць Львова та його передмість.
Вже існує споруда казарми піхоти ім. Франца-Йосифа І на пл. Францисканській, тепер це пл. Просвіти.
На зображенні присутні всі головні львівські вежі, силуети яких притаманні панорамі Львова – ратуша, катедра, Святий Юр, однак найбільшу вартість складає фонове зображення західної околиці міста, де видно лише три існуючі дотепер орієнтири – костел Св. Марії Магдалини, споруда Національного закладу ім. Оссолінських та Цитадель.
На решті території видно зелені масиви, серед яких – острівці палаців Сапєги, Скшинських, Бавоборвських.

Lang Karol Ferdynand.
Panorama śródmieścia ze strony Wysokiego Zamku. – Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Zdjęcie zostało wykonane z Wysokiego Zamku.
Można się tylko domyślać, jak trudno było fotografować panoramiczne widoki Lwowa w 1862 r. Na pierwszym planie widać miejską zabudowę, charakterystyczną dla Lwowa oraz jego przedmieść. Istnieje już budowla koszarów piechoty im. Franciszka Józefa na pl. Franciszkańskim (obecnie pl. „Proswity").
Na obrazie obecne są wszystkie główne lwowskie wieże, których sylwetki niezmiennie przynależą panoramie Lwowa – ratusz, katedra, Św. Jur. Najcenniejszy jednak jest, stanowiący tło, obraz zachodniej okolicy miasta, gdzie widać trzy istniejące do dziś punkty orientacyjne: kościół Św. Marii Magdaleny, gmach Narodowego Zakładu im. Ossolińskich oraz Cytadelę.
Na pozostałych terenach miasta widać masywy zieleni, a wśród nich – wysepki pałaców: Sapiehów, Skrzyńskich, Baworowskich.

Лянг Карл Фердинанд.
Загальний вид на бровар,
Дім військових інвалідів та Кортумову гору. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5х9,5 см. – ІК.
Рідкісний вид на бровар, Дім військових інвалідів та Кортумову гору, де, можливо, видніє палац Ернеста Кортума. Доволі типовим кутом зору є вид з гори на вул. Клепарівську та бровар, ця ж фотографія виконана з вежі монастиря і костелу бенедиктинок, в будівлях якого було розташоване фотографічне ательє Карла Фердинанда Лянга.
На основі цієї давньої пивоварні, відомої з 1715 р., на вул. Клепарівській, 18, згодом було споруджено комплекс фабричних та житлових будинків. Об'єднанням 5 великих львівських броварень в 1896 р. постало Акційне товариство броварів, існуючий дотепер найстаріший львівський промисловий заклад.

Lang Karol Ferdynand. Ogólny widok na browar,
Dom Inwalidów Wojskowych oraz Górę Kortumową. –
Lwów, lata 1861–1863. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Rzadko spotykany widok na browar, Dom Inwalidów Wojskowych oraz Kortumową górę, gdzie widnieje, prawdopodobnie, pałac Ernesta Kortuma. Zwyczajnym typowym ujęciem jest widok z góry na ul. Kleparowską i browar, natomiast ta fotografia została wykonana z wieży kościoła i klasztoru benedyktynek, w którego zabudowaniach mieściło się fotograficzne atelier Karola Ferdynanda Langa.
Na osnowie dawnej warzelni piwa przy ul. Kleparowskiej 18, znanej od roku 1715, z czasem wzniesiono zespół fabrycznych i mieszkalnych budynków. Poprzez połączenie pięciu wielkich lwowskich browarów w 1896 r. powstało Akcyjne Towarzystwo Browarów, najstarszy lwowski zakład przemysłowy istniejący do dziś.

Лянг Карл Фердинанд.
Народний дім та пам'ятник гетьману Станіславу Яблоновському. – Львів, 1861–1863 рр. – 5,5x9,5 см. – ІК.
Найстаріший львівський світський пам'ятник, ще XVIII ст. – гетьману Станіславу Яблоновському, захиснику Львова від татарів у 1695 р. Останки гетьмана 1702 р. було поховано в костелі єзуїтів, а його скульптурна стояла у дворі давньої Єзуїтської колегії. Під час реставрації будинку колегії для розташування австрійських судових установ пам'ятник було демонтовано; спочатку скульптура лежала на подвір'ї колегії, потім якимсь чином опинилася на задвірках кам'яниці № 13 на вул. Карла Людвіга. Випадково на статую натрапив журналіст Іполіт Ступницький та, обурений, звернувся із закликом до львівської громади. Коштом львів'ян пам'ятник реставровано в скульптурній майстерні Пауля Ойтеле, відновлено та в 1860 р. поставлено на міському бульварі та вулиці, що були названі на честь гетьмана С. Яблоновського Гетьманськими Валами та вул. Гетьманською. На тлі – монументальна споруда недавно збудованого Народного дому.

Lang Karol Ferdynand.
Narodny Dom oraz pomnik hetmana Stanisława Jabłonowskiego. – Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Najstarszy lwowski świecki pomnik hetmana Stanisława Jabłonowskiego, obrońcy Lwowa przed Tatarami w 1695 r., pochodzący z XVIII w. Śmiertelne szczątki hetmana w 1702 r. pochowano w kościele Jezuitów, a jego posąg stanął na dziedzińcu dawnego Kolegium jezuickiego. Podczas rekonstrukcji gmachu Kolegium w celu rozmieszczenia instytucji austriackiego sądownictwa pomnik został demontowany. Z początku rzeźba leżała na podwórzu Kolegium, potem okazała się w zakątku podwórka kamienicy nr 13 przy ul. Karola Ludwika. Na poniewierający się posąg przypadkowo natrafił dziennikarz Hipolit Stupnicki, który oburzony zwrócił się z apelem do lwowskich obywateli. Kosztem lwowian pomnik odrestaurowano w pracowni rzeźbiarskiej Pawła Eutelego, i w 1860 r. ustawiono przy miejskim bulwarze oraz ulicy, które na cześć hetmana Stanisława Jabłonowskiego otrzymały nazwy: Wały Hetmańskie oraz ulica Hetmańska. W tle widać monumentalną budowlę niedawno wzniesionego Narodnego Domu.

Лянг Карл Фердинанд.
Ізраелітський Темпель на пл. Старий Ринок. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5х9,5 см. – ІК.
Синагога прогресистів, чи Темпель ізраелітський збудована в 1843–1846 рр. в центрі площі Старий Ринок. Припускають, що автором проекту був арх. І. Левицький. Відповідальним за будівельні роботи призначено архітектора Й. Зальцмана. Взірцем для будівлі був віденський Темпель на Зейфенштаттгассе. Посвячення споруди відбулося 18 вересня 1846 р.
Фотоательє К. Ф. Лянга було розташоване в костелі бенедиктинок; в той час в усій околиці не існувало більш високої споруди, ніж вежа костела, з верхівки якої міг бути сфотографований майже панорамний вид північно-західної околиці міста. За невеликими двоповерховими будинками тодішньої вулиці Жовківської добре видно всю дільницю, в тому числі і бровар, Дім військових інвалідів на Клепарові та Кортумову гору. Біля синагоги прогресистів ще видно забудову, це дозволяє припустити, що фотографія виконана раніше широковідомого зображення синагоги роботи Ю. Едера початку 1870-х років, де бачимо її на впорядкованій площі, з ліхтарями та криницею.

Lang Karol Ferdynand.
Tempel izraelicki na placu Stary Rynek. –
Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Synagoga postępowców, czyli Tempel izraelicki, wzniesiona w latach 1843–1846 pośrodku placu Stary Rynek. Przypuszcza się, że autorem projektu był architekt I. Lewicki. Za prace budowlane odpowiadał architekt Jan Salzmann. Wzorem dla budowli posłużył wiedeński Tempel na Seifenstadtgasse. Poświęcenie synagogi odbyło się 18 września 1846 r.
Atelier fotograficzne K. F. Langa mieściło się przy kościele benedyktynek. W tych czasach w całej okolicy nie było budowli wyższej od wieży tego kościoła. Z jej wierzchołka można było sfotografować niemal panoramiczny widok północno-zachodniej okolicy miasta. Poza niewielkimi jednopiętrowymi domami przy ówczesnej ulicy Żółkiewskiej dobrze widać całą dzielnicę, w tym również browar, Dom Wojskowych Inwalidów na Kleparowie i Kortumową górę. Przy synagodze postępowców jeszcze istnieje zabudowa; pozwala to przypuścić, że fotografię wykonano wcześniej od znanego ogólnie wizerunku synagogi z początku lat 1870, autorstwa J. Edera, gdzie świątynię widzimy stojącą na uporządkowanym placu z latarniami i studnią.

Лянг Карл Фердинанд.
Костел Св. Петра и Павла ордену єзуїтів. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5х9,5 см. – ІК.
Вид на вулицю Театральну та костел Св. Петра та Павла ордену єзуїтів збудований в 1610–1635 рр. генеральним архітектором ордену єзуїтів у Польщі Джакомо Бріано. До костелу примикає Єзуїтська колегія, де з приходом австрійської влади розташувалися всі австрійські адміністративні установи. Добре видно велику площу, що утворилася між недавно збудованим Народним домом та Гетьманскими Валами, а також верхівку театра Скарбека, на той час – однієї з окрас Львова.

Lang Karol Ferdynand.
Kościół Jezuitów pw Św. Piotra i Pawła. –
Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Widok ulicy Teatralnej i kościoła jezuitów p.w. świętych Piotra i Pawła, zbudowanego w latach 1610–1635 przez Giacomo Briano, generalnego architekta zakonu jezuitów w Polsce. Do kościoła przylega gmach dawnego Kolegium jezuickiego, gdzie z ustanowieniem władzy Austrii rozmieszczono wszystkie administracyjne instytucje. Dobrze widać obszerny plac, który powstał między niedawno zbudowanym Narodnym Domem i Hetmańskimi Wałami, a także wierzchołek Teatru Skarbkowskiego, będącego jedną z ozdób ówczesnego Lwowa.

Лянг Карл Фердинанд.
Губернаторські Вали
та костел кармелітів Св. Михаїла Архангела. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5x9,5 см. – ІК.

Вид першого львівського міського бульвару (до 1860 р. – Верхні Вали), за сприяння губернського радника Райценгайма облаштованого у 1816 р. вздовж вулиці Підвальної, де були зосереджені Губернаторство, палац губернатора, а також історичні будівлі міського та королівського арсеналів і Порохова вежа.
На першому плані – частина Валів з північного боку Порохової вежі. Вали перериваються вулицею, що переходить у вул. Скарбківську, архаїчність виду підкреслює зображення костелу кармелітів Св. Михаїла Архангела, який має тільки одну вежу, споруджену в 1835 р. Ймовірно на початку вул. Театинської установлено газовий ліхтар. В 1890 р. клопотанням директора театра Скарбека М. Шмітта біля давньої Порохової вежі збудовано дерев'яний літній театр на 428 місць, крім того в театрі було 36 лож та галерея для стояння. Літній театр розібрано в 1899 р. перед побудовою міської пожежної команди на межі пл. Стрілецької та вул. Підвальної.

Lang Karol Ferdynand.
Wały Gubernatorskie oraz kościół karmelitów
pw Św. Michała Archanioła. –
Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.

Widok pierwszego we Lwowie miejskiego bulwaru – Wyższych Wałów (nosił on tę nazwę do 1860 r.), rozplanowanego w 1816 r. przy poparciu radcy gubernialnego Józefa Reitzenheima. Bulwar urządzono wzdłuż obecnej ulicy Podwalnej, gdzie skoncentrowane jest wiele ważnych obiektów: Namiestnictwo, pałac gubernatora, jak również historyczne budowle miejskiego i królewskiego arsenałów oraz Prochowa Baszta.
Na pierwszym planie widać część Wałów z północnej strony Prochowej Baszty. Wały przerywa ulica, która poniżej przechodzi w ulicę Skarbkowską (obecnie Łesi Ukrainki). Archaiczność widoku podkreśla wygląd kościoła karmelitów p.w. Św. Michała Archanioła, który ma tylko jedną wieżę, wzniesioną w 1835 (drugą dobudowano w 1906 r.).
Na początku ul. Teatyńskiej (obecnie Krywonosa) prawdopodobnie ustawiono latarnię gazową. W 1890 r. staraniem dyrektora Teatru Skarbkowskiego M. Schmitta przy dawnej Prochowej Baszcie zbudowano drewniany letni teatr na 428 miejsc (oprócz tego teatr miał 36 lóż i galerię na miejsca stojące). Letni teatr rozebrano w 1899 r. przed rozpoczęciem budowy gmachu Miejskiej Straży Pożarnej przy zbiegu pl. Strzeleckiego (obecnie pl. Daniela Halickiego) i ul. Podwalnej.

Лянг Карл Фердинанд.
Костел Св. Миколая. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5x9,5 см. – ІК.
Львів був одним з головних осередків ордену тринітаріїв. Його фінансував жидачівський підстолий Миколай Стшалковский. В 1694 р. він пожертвував 40000 злотих, його справу продовжувала вдова. Монастирські споруди збудовано на схилах Калічої гори, на землях, що мали назву Хорунщизна. Будівничим був о. Казімєж від Серця Ісусова (Гронацький), що походив з Любліна, архітектор-аматор, під його керівництвом і постав мурований костел (1739–1745). Декорацію інтер'єрів виконав бл. 1746 о. Лукаш (в світському житті шляхтич з Підляшшя). У 1783 р. орден тринітаріїв скасували, при костелі розташували римо-католицьку парафію. У середині XIX ст. перед костелом було поставлено фігуру Св. Яна Непомука, виконану у 1796 р. В середині XIX ст. біля потринітарського комплексу виросли університетські споруди.

Lang karol Ferdynand.
Kościół Św. Mikołaja. –
Lwów, lata 1861–1863. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Lwów był jednym z głównych ośrodków zakonu trynitarzy. Finansował go żydaczowski podstoli Mikołaj Strzałkowski. W 1694 r. ofiarował on na ten cel 40 tys. złotych, jego działalność kontynuowała wdowa. Budowle klasztoru wzniesiono na zboczach Kaleczej góry, na gruntach noszących nazwę Chorążczyzny. Budowę prowadził o. Kazimierz od Serca Jezusowego (Gronacki), pochodzący z Lublina architekt-amator. Pod jego kierunkiem powstał murowany kościół (1739–1745). Dekorację wnętrza wykonał ok. 1746 r. o. Łukasz (w świeckim życiu szlachcic z Podlasia). W 1783 r. zakon trynitarzy został skasowany, przy kościele utworzono rzymskokatolicką parafię. W połowie XIX w. przed kościołem ustawiono figurę Św. Jana Nepomucena, wyrzeźbioną w r. 1796. W połowie XIX w. przy zespole potrynitarskim wzniesiono zabudowania Uniwersytetu.

Лянг Карл Фердинанд.
Костел Св. Івана Хрестителя у Львові. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5x9,5 см. – ІК.
Перший львівський католицький костел від XIII ст. розташувався в підніжжі Високого замку. Вже в XIV ст. службу відправляли в костелі Св. Марії Сніжної. Від первісного костелу нічого не лишилося. Занедбаний костел горів у 1799 р. Відбудовувати почали тільки в 1836 р. Пізніші добудови та перебудови повністю змінили його вигляд. Ремонти відбувалися в 1855, 1860 роках, у 1861 була споруджена дзвіниця. Наприкінці XIX ст. (1886–1889) відбулася ґрунтовна реставрація костелу, якою керував архітектор Юліан Захаревич. Як в інтер'єрі, так і в зовнішньому вигляді костелу було зроблено суттєві зміни, було також збудовано нову дзвіницю, де розташували дзвін 1697 р.

Lang Karol Ferdynand.
Kościół Św. Jana Chrzciciela. –
Lwów, lata 1861–1863. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Pierwszy lwowski katolicki kościół z XIII w. znajdował się u podnóża Wysokiego Zamku. Z pierwotnego kościoła nic nie zostało. Zaniedbany kościół spłonął w 1799 r. Odbudowę rozpoczęto dopiero w 1836 p. Późniejsze dobudówki i przebudowy całkowicie zmieniły wygląd świątyni.
Remonty odbywały się w latach 1855, 1860, w 1861 wzniesiono dzwonnicę. Pod koniec XIX w. (1886–1889) odbyła się gruntowna restauracja kościoła, którą kierował architekt Julian Zachariewicz. Zarówno we wnętrzu, jak i na zewnątrz, wygląd kościoła został istotnie zmieniony; została również zbudowana nowa dzwonnica, na której zawieszono dzwon z 1697 r.

Лянг Карл Фердинанд.
Виховний заклад Сакре-Кер у Львові. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5х9,5 см. – ІК.
Угруповання ордену серцанок (сестер Найсвятішого Серця Ісуса, франц. Dames de Sacré Coeur) засноване в 1800 р. Магдаленою Барат, сестри займалися, головним чином, вихованням та освітою дівчат. Львівський монастир Сакре-Кер з виховним закладом заснований у 1844 р. за сприяння намісника Галичини ерцгерцога Фердинанда д'Есте та архієпископа Ф. Піштека, був перебудований у 1885 р. (тепер навчальний корпус Політехніки) Споруда монастиря Сакре-Кер з невеликим неоготичним костелом на Святоюрській площі, вид якої представляє фото, збудована в 1844–1860 рр. за проектом архітектора Вінцента Равського-старшого. Фото зафіксувало час, коли тільки починала формуватися дільниця Новий Світ – навкруги ще не існує житлової забудови.

Lang Karol Ferdynand.
Zakład naukowo-wychowawczy Sacré-Coeur
we Lwowie. – Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Zgromadzenie sercanek (sióstr Najświętszego Serca Jezusowego, po francusku Dames de Sacré Coeur) zostało założone w 1800 r. przez Magdalenę Barat; siostry zajmowały się głównie wychowaniem i kształceniem dziewcząt. Lwowski klasztor Sacré Coeur z zakładem wychowawczym, założony w 1844 r. przy poparciu namiestnika Galicji arcyksięcia Ferdynanda d'Este i arcybiskupa F. Pištěka nie zachował się do naszych czasów, przebudowanie w r. 1885. Przedstawioną na fotografii budowlę klasztoru Sacré Coeur z niewielkim neogotyckim kościołem przy placu Świętego Jura, zbudowano w latach 1844–1860 według projektu architekta Wincentego Rawskiego-starszego. Zdjęcie utrwaliło stan okolicy w czasie, kiedy dopiero zaczynała się kształtować dzielnica Nowy Świat – wokół jeszcze nie istniała zabudowa mieszkalna.

Лянг Карл Фердинанд.
Перший львівський вокзал. –
Львів, 1861–1863 pp. – 5,5x9,5 см. – ІК.
Спорудження першого львівського вокзалу (1861) повністю змінило життя цілого регіону. Залізниця з'єднала Львів з Краковом та Віднем і надала шанс розвитку промисловості та сільського господарства. Одним з ініціаторів будови був князь Леон Сапєга, відомий громадський та політичний діяч, потомок давнього аристократичного роду. Зображення зафіксувало початковий етап існування вокзалу, ймовірно, перші роки, оскільки ще не впорядкована привокзальна площа, а також бракує інших споруд.

Lang Karol Ferdynand.
Pierwszy lwowski dworzec. –
Lwów, 1861–1863 rr. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Wzniesienie pierwszego lwowskiego dworca (1861) całkowicie zmieniło życie całego regionu. Kolej połączyła Lwów z Krakowem i Wiedniem, dała szansę dla rozwoju przemysłu i rolnictwa. Jednym z inicjatorów budowy był książę Leon Sapieha, znany działacz społeczny i polityczny, potomek dawnego arystokratycznego rodu. Zdjęcie utrwaliło początkowy etap istnienia dworca, prawdopodobnie, pierwsze jego lata, ponieważ jeszcze nie jest oporządzony plac, a także brakuje innych budowli.

Лянг Карл Фердинанд.
Личаківський цвинтар. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5x9,5 см. – ІК.
Найстаріший з існуючих львівських цвинтарів почав функціонувати наприкінці XVII ст. Офіційно він існує від 1786 р. Заборона поховань біля сакральних споруд спонукала владу відкрити давній цвинтар, відомий від 1567 р., де ховали померлих внаслідок епідемій. Новий цвинтар було впорядковано і розширено, адже спочатку він займав зовсім невелику територію; тут ховали мешканців середмістя та Личаківського передмістя. Впорядкуванням та озелененням займався садівник університетського ботанічного саду Карл Бауер у співпраці з Титом Тхужевським, з того часу збережено характер і напрямок алей і доріжок.

Lang Karol Ferdynand.
Cmentarz Łyczakowski. –
Lwów, lata 1861–1863. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Najstarszy z istniejących lwowskich cmentarzy zaczął funkcjonować pod koniec XVII w. Oficjalnie cmentarz istnieje od 1786 r. Zakaz grzebania zmarłych przy obiektach sakralnych skłonił władze do otwarcia nowego cmentarza, znanego już od 1567 r., gdzie chowano zmarłych w czasie epidemii. Nowy cmentarz uporządkowano i poszerzono, bowiem z początku zajmował on całkiem niewielki obszar; chowano tutaj mieszkańców śródmieścia i Łyczakowskiego przedmieścia. Uporządkowaniem i ozieleniением cmentarza zajmował się ogrodnik uniwersyteckiego botanicznego ogrodu Karol Bauer we współpracy z Tytusem Tchórzewskim. Z tego czasu zachował się charakter oraz rozplanowanie alei i ścieżek.

Лянг Карл Фердинанд.
Вид від костелу Св. Михаїла
на Успенську церкву
та Домініканську гімназію. –
Львів, 1861–1863 рр. – 5,5х9,5 см. – ІК.
Доволі типовий вид з Голушовської гори на Підвалля, Успенську церкву та домініканську гімназію, однак його вдавана стандартність зникає, коли зауважуєш неіснуючі тепер об'єкти вулиці Підвальної. Фотографії К. Лянга надають можливість побачити Львів, яким він виглядає перед початками міського самоврядування. На першому плані бачимо споруди Домініканської гімназії, в глибині будинок на вул. Підвальній, 11, де пізніше містилося українське руханково-гімнастичне товариство "Сокіл".

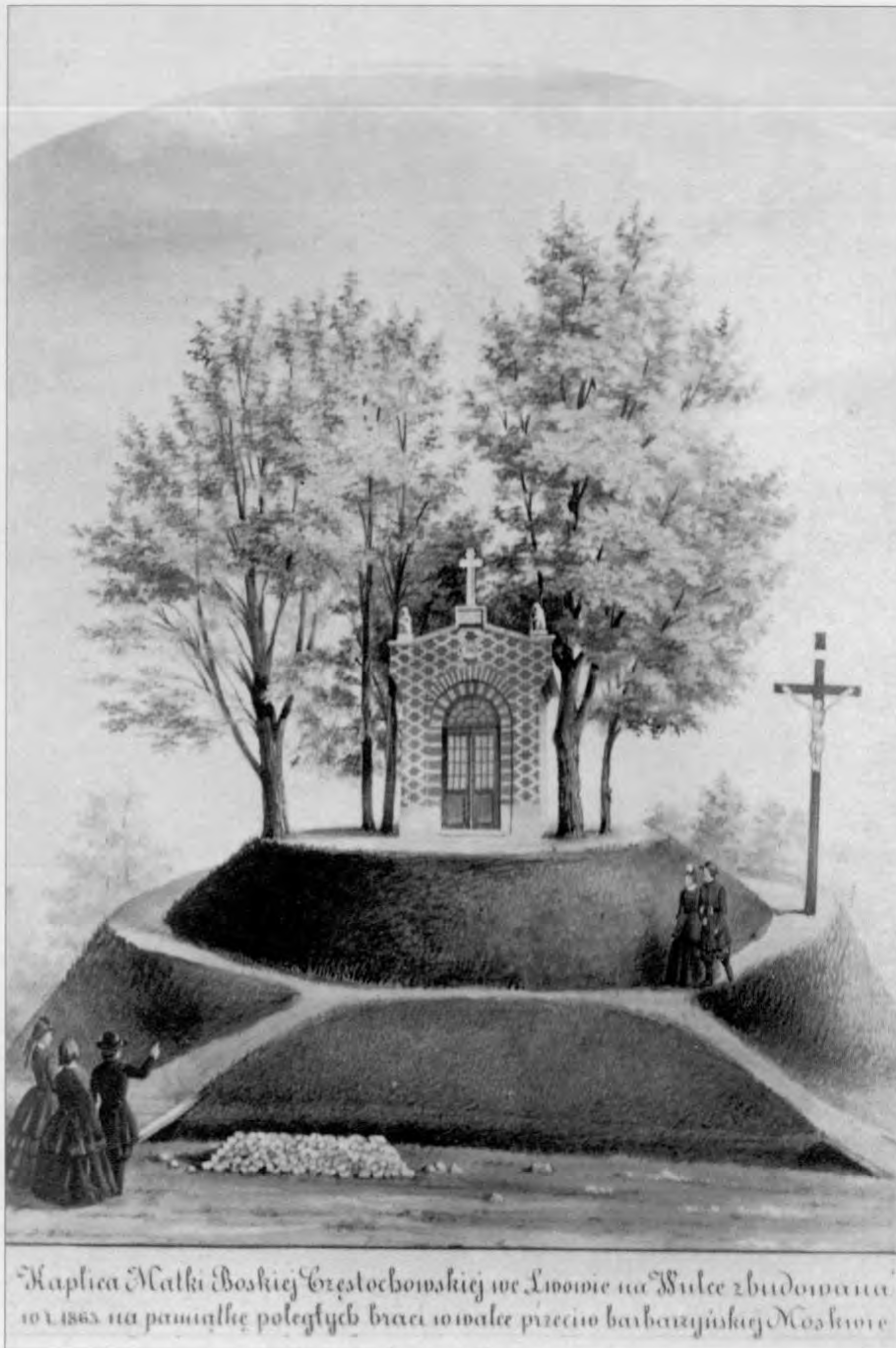
Lang Karol Ferdynand.
Ogólny widok ze strony kościoła Św. Michała
na cerkiew Uspeńską
oraz Gimnazjum Dominikańskie. –
Lwów, lata 1861–1863. – 5,5x9,5 cm. – IK.
Dość typowy widok z góry Gołuszowskiej na Podwale, cerkiew Uspeńską (Wołoską) oraz Gimnazjum Dominikańskie, jednak pozornie „standaryzowany" jego charakter znika, kiedy zauważymy nie istniejące dziś obiekty przy ul. Podwalnej. Fotografie K. F. Langa dają nam możliwość zobaczyć Lwów, jakim wyglądał on przed wprowadzeniem miejskiego samorządu. Na pierwszym planie widzimy budowlę Gimnazjum Dominikańskiego, w głębi budynek przy ul. Podwalnej 11, gdzie później mieściło się ukraińskie ruchowo-gimnastyczne Towarzystwo „Sokił".

Лянг Карл Фердинанд.
Каплиця на Вульці. –
Львів, 1863 рр. – 9,5x5,5 см. – ІК.

Виключенням з неписаного правила є фото з гравюри каплиці на Вульці. Каплиця на схилі Вулецького узгір'я, навпроти сучасної вулиці Горбачевського, існувала майже сто років, до початку 1960-х років і непомітно зникла, сплюндрована, засмічена. Між тим вона була дуже цікавою спорудою, розташованою у значній віддалі від центру міста, за кілька десятків років до спорудження костелу кармеліток на вул. Потоцького, 70 (ген. Чупринки). Капличка була споруджена коштом відомого львівського купця вірменського походження Антона Богдановича в пам'ять загиблих у нерівній боротьбі учасників Січневого національно-визвольного повстання 1863–1864 років. Крамниця товарів для письма Антона Богдановича була розташована на пл. Марійська, 9. Крім цих товарів у крамниці продавалися та мали у Львові величезний попит фотографічні портрети учасників повстання, що, як правило, фотографувалися перед відправкою на поле бою у відомих львівських майстрів.

Lang Karol Ferdynand.
Kaplica na Wulce. –
Lwów, 1863 r. – 9,5x5,5 cm. – IK.

Wyjątkiem z niepisanej reguły jest to zdjęcie z drzeworytu kaplicy na Wulce. Kaplica na zboczu wzgórz Wuleckich, naprzeciwko wylotu współczesnej ulicy Gorbaczewskiego, istniała prawie sto lat, do początku lat 1960. i niezauważalnie zniknęła, spustoszona i zaśmiecona. A tymczasem była to nader ciekawa budowla, usytuowana na znacznej odległości od centrum miasta, zbudowana o kilkadziesiąt lat wcześniej od wzniesienia kościoła karmelitanek przy ul. Potockiego 70 (obecnie Gen. Czuprynki). Kapliczka została wzniesiona sumptem znanego lwowskiego kupca ormiańskiego pochodzenia Antoniego Bogdanowicza na pamiątkę poległych w nierównej walce uczestników powstania styczniowego 1863–1864 rr. Sklep towarów piśmiennych A. Bogdanowicza mieścił się przy pl. Mariackim 9. Oprócz tych towarów w sklepie były sprzedawane, cieszące się we Lwowie ogromnym popytem, fotograficzne portrety uczestników powstania, którzy, z reguły, fotografowali się przed wyruszeniem na pole boju w zakładach znanych lwowskich mistrzów.

Невідомий фотограф. Вулиця Карла Людвіга. –
Львів, бл. 1870 р. – 27,5x32,5 см. – ЛІМ.
Кам'яниця, де від 1868 р. розташувалася найстаріша львівська фінансова установа Галицьке кредитне товариство (1841). У 1849 р. товариство придбало одну з окрас тодішнього міста – так званий Гауснерівський дім на Нижніх Валах, 1-3, в той час один з найгарніших будинків Львова, власником якого був банківський дім Гауснер&Віоланд. Кам'яниця будувалася довго, 13 років. Автор проекту так і лишився невідомим, зате відомо, що авторство рельєфів, що прикрашають фасад, належить відомим львівським скульпторам Гартману Вітверу та Антону Шимзеру. Перебуваючи у Львові, в лівому крилі будинку в 1853–1855 рр. мешкав брат імператора Франца-Йосифа І ерцгерцог Карл Людвіг. Через правові неузгодження упродовж майже двадцяти років дирекція товариства віддавала в оренду приміщення цього будинку. У 1857–1861 рр. частина споруди була зайнята інспекцією телеграфів; 1863 р. стосовно купівлі будинку для розміщення крайової влади з Кредитним товариством вів переговори Крайовий виділ. До листопада 1868 р. тут містився апеляційний суд.

Nieznany fotograf. Ulica Karola Ludwika. –
Lwów, ok. 1870 r. – 27,5x32,5 cm. – LMH.
Kamienica, gdzie od 1868 r. mieściła się najstarsza lwowska finansowa instytucja – Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie (1841). W 1849 r. Towarzystwo nabyło jedną z ozdób ówczesnego miasta – tak zwany dom Hausnerowski na Niższych Wałach l. 1–3, w tych czasach jedną z najładniejszych budowli Lwowa, której właścicielem był dom bankowy „J. Hausner&V. Violand". Kamienicę budowano długo, 13 lat, autor projektu pozostał nieznany, natomiast wiadomo, że autorami reliefów upiększających fasadę są dwaj znani lwowscy rzeźbiarze Hartmann Witwer i Antoni Schimser. Przebywając we Lwowie w l. 1853–1855, w lewym skrzydle budynku mieszkał brat cesarza Franciszka Józefa I arcyksiążę Karol Ludwik. Na skutek prawnych niezgodności przez prawie dwadzieścia lat dyrekcja Towarzystwa wydzierżawiała pomieszczenia w tej kamienicy. W l. 1857–1861 część budowli zajmowała inspekcja telegrafów; w 1863 r. Wydział Krajowy prowadził z Towarzystwem Kredytowym pertraktacje w sprawie kupna budowli dla rozmieszczenia władz krajowych. Do listopada 1868 r. mieścił się tutaj sąd apelacyjny.

Фотографія має неабияку вартість завдяки присутності архаїчних деталей. Так, праворуч можна зауважити всі три місточки через протікаючу містом Полтву, починаючи від пл. Марійської. Кожний з них залишив по собі слід у вигляді дотепер існуючих пішохідних переходів – від Будинку книги до вул. Коперника; від вул. Беринди до Дорошенка та від костелу єзуїтів до вул. Гнатюка.

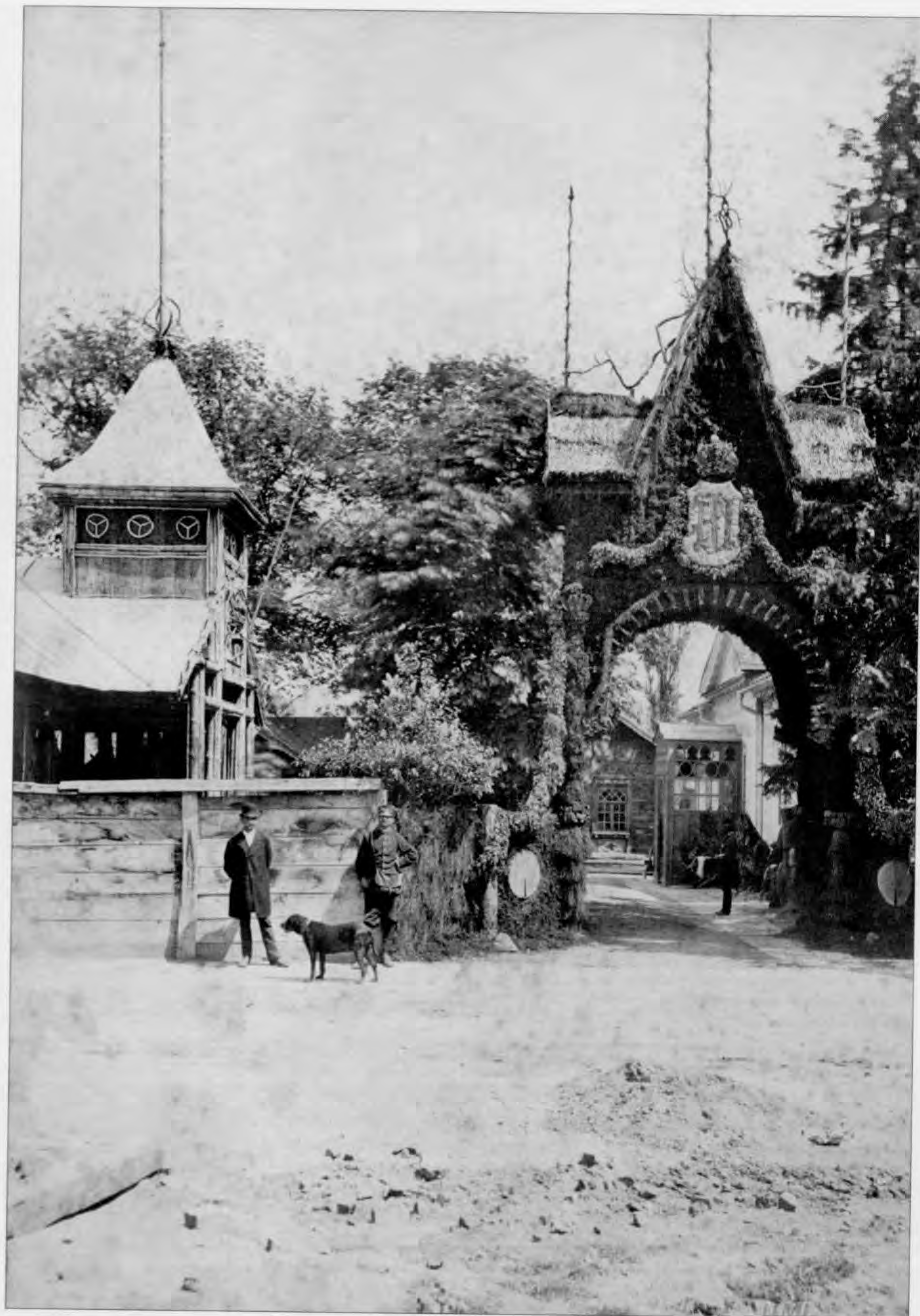
Fotografia ma dużą wartość dzięki obecności archaicznych szczegółów. W szczególności, z prawa można zauważyć wszystkie trzy mostki poprzez płynącą miastem Pełtew, poczynając od pl. Mariackiego (dziś Mickiewicza). Każdy z dawnych mostków pozostawił po sobie ślad w postaci istniejących do dziś przejść dla pieszych: od Domu Książki do ul. Kopernika, od ul. Kilińskiego (dziś Beryndy) do ul. Sykstuskiej (Doroszenki) oraz od kościoła Jezuitów do ul. Pojezuickiej (później Jagiellońskiej, obecnie Hnatiuka).

Ще однією цікавою деталлю є вигляд кам'яниць, розташованих між вулицями Сикстуською та Поєзуїтською (відповідно Дорошенка та Гнатюка), серед яких затримує увагу вірогідний вхід до пасажу Гаусмана – проходу між "Гранд-Готелем" на вул. Карла Людвіга, 13 (1894 р., арх. Еразм Герматнік та Леонард Марконі) та першою Дирекцією державних залізниць, вул. 3 Мая, 3 (1887 р., арх. Вінцент Равський-мол.). Існував третій вхід з вул. Сикстуської, 6 через браму будинку Бериша Гаусмана, будівельного підприємця, чиїм коштом та ініціативою і постав цей пасаж. На фото можна зауважити вхід до будинку № 13, що височить на місці майбутнього "Гранд-готелю", виглядає ідентично входу з вул. Сикстуської. У подвір'ї в той час було розташоване фотоательє Рудольфа Едера.

Jeszcze jedną ciekawostką jest wygląd kamienic stojących między ulicami Sykstuską i Pojezuicką (odpowiednio Doroszenki i Hnatiuka). Zwraca tu uwagę domniemane wejście do pasażu Hausmanna – przejścia między „Grand Hotelem" na ul. Karola Ludwika 13 (1894 r., arch. Erazm Hermatnik i Leonard Marconi) i pierwszą Dyrekcją Kolei Państwowych przy ul. 3 Maja 3 (1887 r., arch. Wincenty Rawski-junior). Istniało jeszcze trzecie wejście z ul. Sykstuskiej 6, przez bramę kamienicy Berischa Hausmanna, przedsiębiorcy budowlanego, dzięki którego inicjatywie i funduszom ten pasaż powstał. Na zdjęciu można widzieć wejście do kamienicy nr 13 wznoszącej się na miejscu przyszłego „Grand Hotelu", które wygląda identycznie jak wejście z ulicy Sykstuskiej. W podwórzu, w owym czasie, znajdował się zakład fotograficzny Rudolfa Edera.

Едер Юзеф. Цісарська брама.
Крайова лісна школа. –
Львів, бл. 1880 р. – 23x17 см. – ІК.
Брама Крайової лісної школи, прикрашена та уквітчана з приводу приїзду до Львова цісаря Франца-Йосифа І, який, можливо, відвідував навчальні заклади або ті, які були засновані завдяки державним дотаціям. У 1871 р. Комітет Господарського Товариства отримав дотацію уряду на влаштування приватних лекцій з лісництва при тогочасній Технічній академії у Львові. У 1874 р. на підставі ухвали сейму відкрито середню Школу лісництва з дворічним навчанням, від 1889 р. час навчання продовжено до 3-х років. Тоді середня кількість учнів складала 45 чоловік, а кількість викладачів – 15; піврічна оплата за навчання складала 10 крон. У 1908 р. ухвалою Галицького сейму Школу лісництва перетворено на Вищу лісну школу; вона містилась на вул. Св. Марка, 1. Будинок закладу оточував чудовий ботанічний сад площею 9000 м^2.

Eder Józef.
Brama cesarska. Krajowa Szkoła Lasowa. –
Lwów, ok. 1880 r. – 23x17 cm. – IK.
Brama Krajowej Szkoły Lasowej, udekorowana i ukwiecona z okazji przyjazdu do Lwowa cesarza Franciszka Józefa I, który, zapewne, odwiedzał zakłady oświatowe, przede wszystkim, założone z dotacji państwowych. W 1871 r. Komitet Gospodarskiego Towarzystwa otrzymał rządową dotację na zorganizowanie prywatnych lekcji z leśnictwa przy ówczesnej Technicznej Akademii we Lwowie. W 1874 r. na podstawie uchwały Sejmu otwarto średnią Szkołę Leśnictwa z dwuletnim okresem nauczania, a od 1889 r. czas studiów przedłużono do lat trzech. Wtenczas średnia ilość uczniów stanowiła 45, a liczba wykładowców – 15 osób; półroczna opłata za naukę wynosiła 10 koron. W 1908 r. uchwałą Sejmu Galicyjskiego Szkołę Leśnictwa przekształcono na Wyższą Szkołę Lasową. Mieściła się ona przy ul. Św. Marka 1. Budynek zakładu otaczał przepiękny ogród botaniczny (arboretum) o powierzchni 9000 m^2.

Тшемеский Едвард. Куточок Личаківського цвинтаря. – Львів, 1875–1878 рр. – 10x15 см. – МЕХП.
Цвинтар розташований у східній частині Львова, найдавніші могильні плити, що дотривали до нашого часу, датуються 1787 та 1797 рр. На полях 2, 6, 7, 8, 9, 10, 14 розташовані поховання, що залишилися від початкового цвинтаря. Наприкінці XIX ст. тут було 15 каплиць, 66 гробівців, 2079 нагробків – усього 2160 пам'ятників – їх реєстрація почалася від 1872 р.
Нині площа Личаківського цвинтаря становить понад 42 га, на його 86 полях розташовано близько 300000 поховань. На цвинтарі збудовано понад 2 тисячі гробівців, на могилах встановлено близько 500 скульптур, виконаних кращими львівськими скульпторами різних часів.

Trzemeski Edward.
Widok Cmentarza Łyczakowskiego. –
Lwów, lata 1875–1878. – 10x15 cm. – MEPA.
Cmentarz leży we wschodniej części Lwowa, najdawniejsze płyty nagrobne zachowane do naszych czasów pochodzą z lat 1787 i 1797. Na polach nn 2, 6, 7, 8, 9, 10, 14 znajdują się groby, które pozostały z pierwotnego cmentarza.
Pod koniec XIX w. na Cmentarzu Łyczakowskim było 15 kaplic, 66 grobowców, 2079 nagrobków, ogółem 2160 pomników – ich rejestrację zaczęto prowadzić od 1872 r.
Dziś obszar cmentarza stanowi ponad 42 ha, na jego 86 polach znajduje się około 300 tys. pochowań. Na cmentarzu zbudowano ponad 2 tysiące grobowców, na mogiłach ustawiono około 500 rzeźb, wykonanych w różnych czasach przez najlepszych lwowskich rzeźbiarzy.

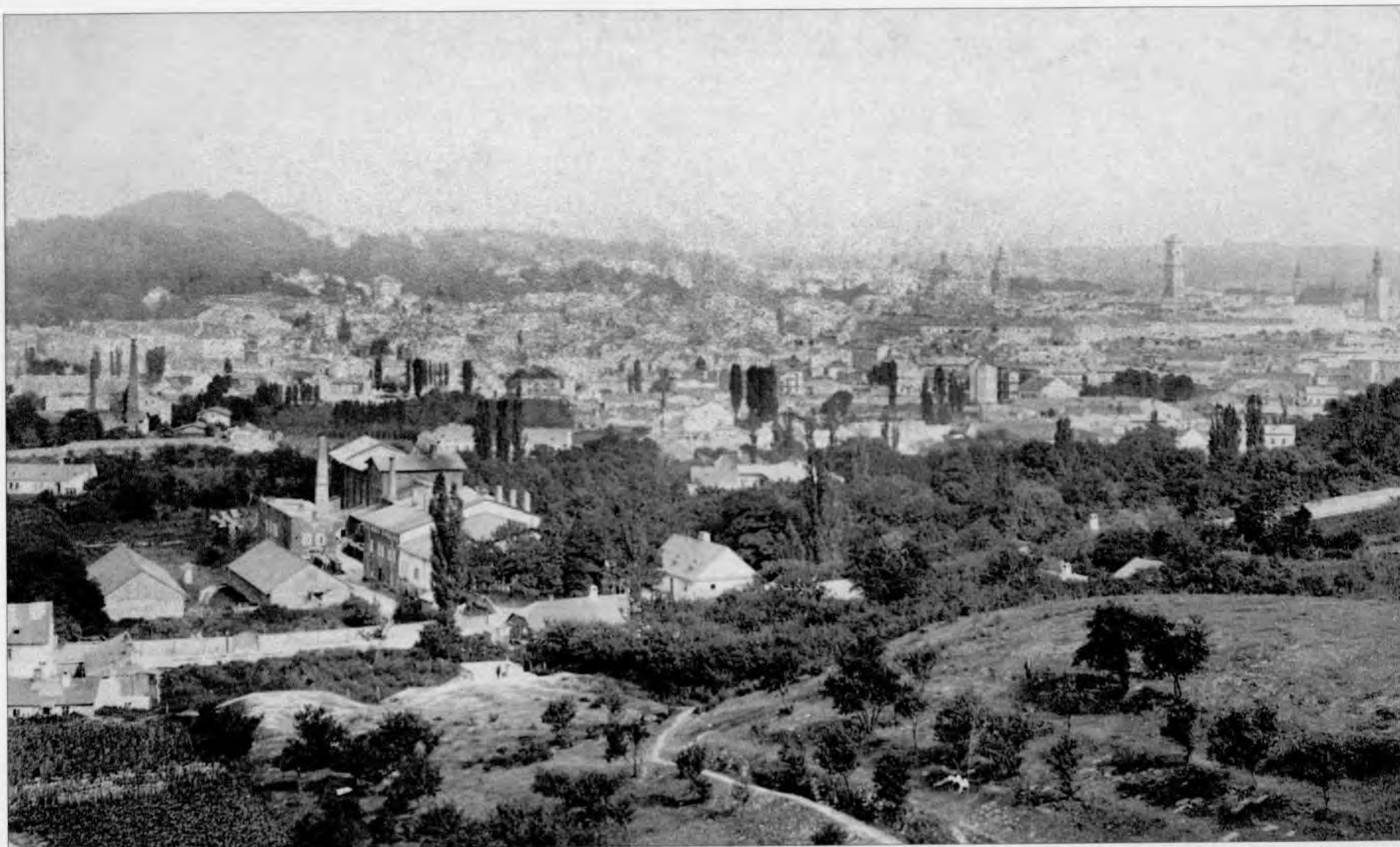
Едер Юзеф.
Площа Марійська, вид на західний бік. –
Львів, бл. 1880 р. – 10x15 см. – ІК.
Зображення надає унікальну можливість побачити, як виглядала площа Марійська невдовзі після спорудження фігури Діви Марії. В центрі – дбайливо облаштований сквер, ліворуч – готель "Європейський" ("d'Europe"), у 1826 р. – двоповерховий готель Альзнера; в 1830-х рр. – чотириповерховий, такий, яким бачимо його на фото; в 1870 р. його перебудовано в неоренесансному стилі, 2008 р. його відбудували саме за цими планами. № 5 – готель Лянга, пізніше "Французький". Історія "Hotel de France" почалася в 1884 р., коли власником готелю, збудованого в 1804 р. на ділянці родини Стройновських, що на пл. Марійській, 5, став Вільгельм Вебер. У XX ст. його власниками були Людвік Штадтмюллер, Йонаш Шпрехер. У 1925 р. центральну частину будинку зайняла Марійська галерея, вбудована за проектом архітектора Фердинанда Касслера. № 6–7 споруджений у 1820-х рр. будинок Пентера, в кін. XIX ст. – його власником був пивовар Кароль Киселька, після його смерті – зять і донька, Едвард і Марія Стройновські, на замовлення яких архітектор Карл Майредер збудував фешенебельний будинок, де розташувалася кав'ярня "Авеню". В центрі зображення – недавно споруджений фонтан з фігурою Непорочної Матері Божої з постаментом, виконаним з теребовельського пісковика (1862) мюнхенським скульптором Гауттманом.

Eder Józef. Plac Mariacki. Widok na stronę zachodnią. –
Lwów, ok. 1880 r. – 10x15 cm. – IK.
Zdjęcie daje wyjątkową możliwość zobaczyć jak wyglądał plac Mariacki niedługo po ustawieniu figury Najświętszej Maryi Panny. Pośrodku placu – pieczołowicie oporządzony skwer. Po lewej stronie – hotel „Europejski" („Hotel d'Europe"). W 1826 r. był to jednopiętrowy hotel Alsnera; w l. 1830. – trzypiętrowy gmach, taki jak na zdjęciu; w 1870 r. przebudowano go w neorenesansowym stylu, a w 2008 r. odbudowano według tych właśnie planów. Pod nr 5 – hotel Langa, później „Francuski". Historia „Hotel de France" zaczęła się w 1884 r., kiedy właścicielem hotelu, zbudowanego w 1804 r. na działce rodziny Strojnowskich przy pl. Mariackim 5, został Wilhelm Weber. W XX w. jego właścicielami byli Ludwik Stadtmüller, Jonasz Sprecher. W 1925 r. środkową część budynku zajęła handlowa Mariacka Galeria, zbudowana według projektu architekta Ferdynanda Kasslera. Pod nr 6–7 stoi zbudowana w l. 1820. kamienica Penthera; w końcu XIX w. należała ona do piwowara Karola Kisielki, po jego śmierci właścicielami zostali jego zięć i córka, Edward i Maria Strojnowscy; na ich zamówienie architekt Karl Mayreder wzniósł tu okazałą kamienicę, gdzie mieściła się kawiarnia „Avenue". W środku fotografii widać niedawno zbudowaną fontannę z marmurową figurą NMP (wykonaną przez monachijskiego rzeźbiarza J. N. Hauttmanna, 1859) na postumencie z trembowelskiego piaskowca (1862).

Едер Юзеф. Площа Марійська, вид на Галицький іпотечний банк. – Львів, бл. 1880 р. – 10x15 см. – ІК.
Трикутна площина цього неформального центру міста сформувалася як площа із знесенням давніх фортифікаційних мурів наприкінці XVIII ст. Саме в цьому місці височіла Фарська бастея. Під час упорядкування майбутньої площі в 1839–1841 рр. знесено деякі давні кам'янички і розпочато засклепіння Полтви, в 1847 р. в центрі площі з'явилася криниця. 29 липня 1843 р. урочисто відкрито площу, яка отримала назву на честь губернатора Галичини в 1832–1846 рр. ерцгерцога Фердинанда д'Есте. У 1862 р. в центрі площі на місці криниці поставлено мармурову фігуру Матері Божої, від цього часу вона отримала назву Марійської. В 1904 р. криниця з фігурою Діви Марії перенесена, поступившись місцем пам'ятнику А. Міцкевичу. Всі події та зміни в житті міста XIX–XX ст. знайшли відбиття в житті площі. У 1872 р. на місці давнього заїзду Карла Дрезднера "Під тигром" на розі пл. Галицької, 15 та вул. Академічної за проектом арх. Філіпа Покутинського споруджено будинок Галицького акційного іпотечного банку, серед членів комітету засновників якого були граф В. Дзєдушицький, граф С. Голуховський, граф А. Потоцький, граф Л. Скшинський, Ю. Колішер.

Eder Józef. Plac Mariacki. Widok na Halicki Bank Hipoteczny. – Lwów, ok.1880 r. – 10x15 cm. – IK.
Trójkątny obszar tego nieformalnego centrum Lwowa ukształtował się jako plac miejski po zniesieniu dawnych fortyfikacji w końcu XVIII w. Właśnie na tym miejscu wznosiła się Farska Basteja. Podczas uporządkowania przyszłego placu w latach 1839–1841 rozebrano niektóre z dawnych kamieniczek i rozpoczęto przesklepianie łożyska Pełtwi; wtenczas pośrodku placu odkryto źródło i urządzono studnię. 29 lipca 1843 r. uroczyście otwarto plac, który nazwano na cześć gubernatora Galicji w l. 1832–1846 arcyksięcia Ferdynanda d'Este. W 1862 r. pośrodku placu nad studnią postawiono figurę Matki Boskiej; od tego czasu plac nosił nazwę Mariackiego. W 1904 r. studnia z figurą NMP została przeniesiona, aby zwolnić miejsce pod pomnik A. Mickiewicza. Wszystkie wydarzenia i zmiany w życiu miasta w XIX–XX w. znajdywały odbicie w dziejach placu. W 1872 r., na miejscu dawnego zajazdu Karola Dresdnera „Pod Tygrysem", na rogu pl. Halickiego i ul. Akademickiej wg pr. arch. Filipa Pokutyńskiego wzniesiono siedzibę Galicyjskiego Akcyjnego Hipotecznego Banku, wśród którego założycieli byli Włodzimierz hr. Dzieduszycki, hr. St. Gołuchowski, hr. A. Potocki, hr. L. Skrzyński, J. Koliszer.

Невідомий фотограф.
Вид на вул. Клепарівську та бровар. –
Львів, бл. 1880 р. – 6х9,5 см. – ІК.
Вид на одну з найстаріших львівських вулиць – Клепарівську, де ще від початку XVIII ст. існував бровар. Акційне товариство броварів, 60% акцій якого були власністю гміни м. Львова, постало в 1896 р. об'єднанням 5 великих львівських броварень. На місці давньої пивоварні (відомої з 1715 р.), що на вул. Клепарівській, 18, на ділянці площею 10 моргів споруджено комплекс фабричних та житлових будинків. Крім того, власністю спілки була 50-моргова ділянка на Погулянці (давня броварня Кляйна), а також 15 моргів на вул. Янівській.

Fotograf nieznany.
Widok na ul. Kleparowską i browar. –
Lwów, ok. 1880 r. – 6x9,5 cm. – IK.
Widok na jedną z najstarszych lwowskich ulic – Kleparowską, gdzie już od początku XVIII w. istniał browar. Na miejscu dawnej piwowarni (znanej od 1715 r.) przy ul. Kleparowskiej 18, na działce o powierzchni 10 morgów w XIX w. wzniesiono zespół budynków fabrycznych i mieszkalnych. W 1896 r. przez połączenie pięciu dużych lwowskich browarów powstało Akcyjne Towarzystwo Browarów, 60 % akcji którego należało do gminy m. Lwowa. Oprócz browaru na Kleparowie, spółka posiadała 50 morgową działkę na Pohulance (dawny browar Kleina), a także 15 morgów przy ul. Janowskiej.

Невідомий фотограф.
Вид на Клепарів. –
Львів, бл. 1880 р. – 6х9, 5 см. – ІК.
Одне з найдавніших, легендарних, львівських передмість, Клепарів, простягається під горою Страт, з якої можна побачити ціле місто, яке ще досить архаїчно виглядає. Пройшло вже багато століть, а книги і досі передають нам, що Клепарів був знаменитий своїми черехами – черешнями – та виноградом. Нині назва вулиці асоціюється тільки із відомою своїми традиціями пивоварською фірмою.

Fotograf nieznany.
Widok na Kleparów. –
Lwów, ok. 1880 r. – 6x9,5 cm. – IK.
Jedno z najstarszych, legendarnych, lwowskich przedmieść, Kleparów, rozciąga się pod górą Stracenia, z której można ogarnąć wzrokiem całe miasto o dość archaicznym jeszcze wyglądzie. Minęło już kilka wieków, a książki dotychczas opowiadają, że Kleparów słynął ze swoich „czerech” – czereśni oraz winogron. Dziś nazwa ulicy kojarzy się wyłącznie ze znaną z dawnych tradycji piwowarską firmą.

Едер Юзеф.
Єзуїтський парк.
Вид на середмістя зі Святоюрської гори. –
Львів, бл. 1880 р. – 10x15 см. – ІК.
На зображенні – найстаріший львівський парк з багатим на події минулим – відомий від XVI ст. Упродовж століть мінялися власники, саме тут відбулася вперше у Львові промислова та аграрно-промислова виставка. У 1855 р. Єзуїтський сад став власністю міста, тогочасна Міська рада постановила повністю його змінити, отож керівник міських парків, інспектор ц.к. ботанічного саду Карл Бауер створив чудовий парк в англійському стилі, вигляд якого більш-менш зберігся дотепер. У 1881 р. перероблена нижня частина перед будинком Сейму; в 1895 р. збудовано одноповерховий будиночок для садівників. Від 1871 р. – Поєзуїтський сад; від поч. XX століття до І-ої Світової війни – Міський парк; після 1917 р. Парк Костюшка.

Eder Józef.
Ogród Jezuicki. Widok na śródmieście
z góry Świętojurskiej. –
Lwów, ok. 1880 r. – 10x15 cm. – IK.
Fotografia przedstawia najstarszy lwowski park o bogatej w wydarzenia przeszłości, znany od XVI w., początkowo jako teren gospodarski należący do zakonu jezuitów. Nosił on różne nazwy: od 1871 r. – Ogród Pojezuicki, od początku XX w. do I wojny światowej – Park Miejski, po 1917 r. – Park Kościuszki. W ciągu wieków zmieniali się właściciele, tutaj właśnie odbyła się po raz pierwszy we Lwowie rolniczo-przemysłowa wystawa. W 1855 r. Ogród Jezuicki stał się własnością miasta, ówczesna Rada Miejska postanowiła go całkowicie zmienić. I oto, kierownik parków miejskich, c.k.inspektor ogrodu botanicznego Karol Bauer stworzył tu piękny park w angielskim stylu, którego wygląd mniej więcej zachował się do dziś. W 1881 r. przerobiona została dolna część parku przed gmachem Sejmu; w 1895 r. zbudowano parterowy dom dla ogrodników.

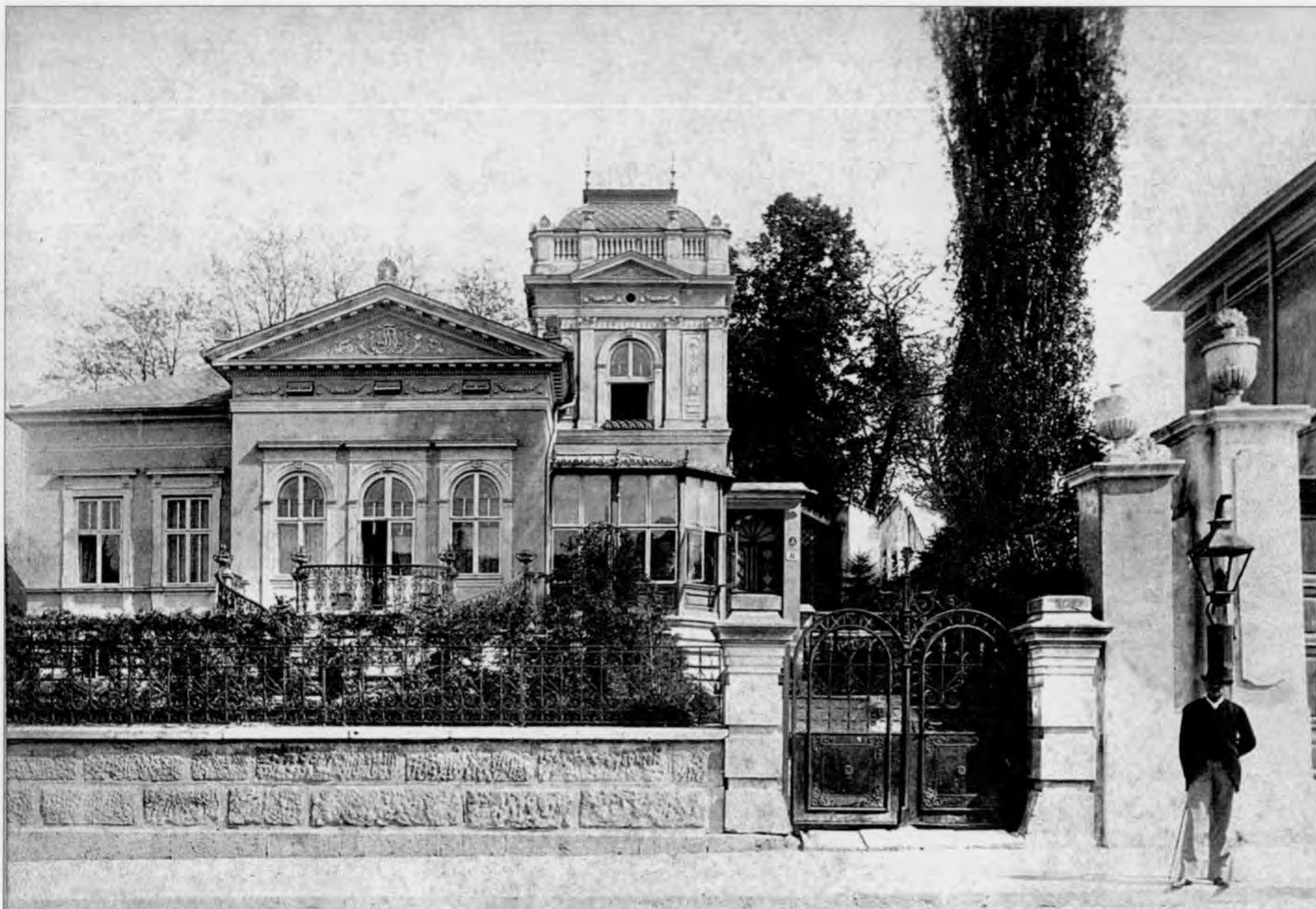
Тшемеський Едвард. Тріумфальна арка на честь приїзду до Львова цісаря Франца-Йосифа I 11 вересня 1880 р. – Львів, 1880 р. – 22x27 см. – ЛІМ. 1–19. 09. 1880 р. відбулася третя подорож імператора Франца-Йосифа I до королівства Галичини і Володимирії, під час якої вздовж колії цісаря вітали галичани. 11 вересня поїзд монарха прибув до перону львівського вокзалу, де зібралися вищі особи Галичини на чолі з намісником графом Альфредом Потоцьким. З приводу візиту місто було багато декороване, в чому були задіяні кращі львівські митці. На фото – Тріумфальна арка, місце її спорудження не вдалося встановити. Під час наступного візиту імператора (1894 р.) подібна арка була споруджена на збігу вулиць Городоцької та Цуфарштрассе (вул. Чернівецька). Франц-Йосиф I відвідав нову споруду Політехнічної школи і замовив для головного залу школи живописцю Янові Матейку 11 полотен, символізуючих розвиток людства та прогрес. Імператор відвідав собор Св. Юра, Народний дім, Кадетську школу, природознавчий музей, який подарував місту граф В. Дзєдушицький.

Trzemeski Edward. Łuk triumfalny na cześć przyjazdu do Lwowa cesarza Franciszka Józefa I 11 września 1880 r. – Lwów, 1880 r. – 22x27 cm. – LMH. 1–19. 09.1880 r. odbyła się trzecia podróż cesarza Franciszka Józefa I do królestwa Galicji i Lodomerii. Podczas podróży wzdłuż torów kolei im. arcyksięcia Karola Ludwika witała cesarza ludność Galicji. 11 września pociąg monarchy przybył do peronu lwowskiego dworca, gdzie spotkały go główne osoby kraju, na czele z namiestnikiem hrabią Alfredem Potockim. Z okazji wizyty miasto zostało bogato udekorowane. Zdjęcie przedstawia łuk triumfalny, miejsce jego wzniesienia nie udaje się określić. Podczas wizyty cesarza w 1894 r. podobny łuk został wzniesiony przy zbiegu ulic Gródeckiej i Zufahrstrasse (dziś ul. Czerniowiecka). We Lwowie Franciszek Józef I zwiedził nowy gmach Szkoły Politechnicznej, wysoko go oceniając i zamówił u malarza Jana Matejki 11 płócien, symbolizujących rozwój i postęp ludzkości, dla głównej sali uczelni. Cesarz odwiedził także sobór Św. Jura, Dom Narodny, Szkołę kadetów, muzeum przyrodnicze, które podarował miastu Włodzimierz hrabia Dzieduszycki.

Невідомий фотограф.
Наріжник вулиці Госєвського і Сакраментoк. –
Львів, 1880 р. – 8x11 см. – ІК.
На фотографії невірний підпис XIX ст, насправді це наріжник вулиць Пекарської/Сакраментoк (відповідно Пекарської/Туган-Барановського), однієї з найстаріших вулиць Львова, відомої від XVII ст., звідси вулиця Сакраментoк провадить до костелу сакраментoк, від якого вона і отримала назву.

Fotograf nieznany.
Narożnik ulicy Gosiewskiego i Sakramentek. –
Lwów, ok. 1880 r. – 8x11 cm. – IK.
Na fotografii jest błędny podpis z XIX w. – naprawdę jest to narożnik ulic Piekarskiej i Sakramentek (obecnie odpowiednio Piekarskiej i Tuhan-Baranowskiego). Piekarska jest jedną z najstarszych ulic Lwowa, znaną od XVII w. Ul. Sakramentek prowadzi stąd do kościoła i klasztoru sióstr sakramentek, od którego otrzymała nazwę.

Тшемеський Едвард.
Вілла Франца Ріхтера. –
Львів, 1880 р. – 10x14,5 см. – ЛІМ.
Вілла книгаря Франца Ріхтера на вул. Пекарській, 11, збудована 1878 р. архітектором Едмундом Келером на місці давньої Школи садівництва. Франц Ріхтер (1837–1883) – книгар, власник книгарні на пл. Марійській, 5 – до 1880 р. видавець, підприємець, в числі інших видавав такі надзвичайно популярні періодичні видання як "Стріха", "Кур'єр Львівський". Після смерті видавця віллу купив один з найкращих львівських фотографів Давид Мазур; 1899 р. перебудову, із врахуванням розташування першокласного фотоательє, здійснив архітектор Карел Боублік. Тепер вілла не існує. На цьому місці у 1912 р. споруджено стильний житловий будинок та друкарня, в той час – К. Якубовського.

Trzemeski Edward.
Willa Franza Richtera. –
Lwów, 1880 r. – 10x14,5 cm. – LMH.
Willa księgarza Franza Richtera przy ul. Piekarskiej 11, zbudowana w 1878 r. przez architekta Edmunda Köhlera na miejscu dawnej Szkoły sadownictwa. Franz Richter (1837–1883) – księgarz, właściciel księgarni przy pl. Mariackim 5, do 1880 r.; wydawca i przedsiębiorca, wśród innych wydawał nadzwyczaj popularne tytuły, takie jak „Strzecha", Kurier Lwowski". Po śmierci Richtera willę kupił jeden z najlepszych lwowskich mistrzów fotografii Dawid Mazur. W 1899 r. przebudowę willi, uwzględniającą rozmieszczenie w niej atelier fotograficznego najwyższej klasy, przeprowadził architekt Karol Boublik. Obecnie willa nie istnieje. Na tym miejscu w 1912 r. wzniesiono stylowy budynek mieszkalny oraz drukarnię, wtenczas K. Jakubowskiego.

Тшемеський Едвард.
Вілла Людвіка Масловського. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.

У горішній частині вул. Сикстуської під № 73 (тепер вул. Дорошенка) досі в дещо зміненому вигляді стоїть давній особняк видавця і журналіста Людвіка Масловського. Існуючий від 1840 р. палацик графині Марії Фредро з Яблоновських був розширений у 1872 р. Із зміною власника архітектор Тадеуш Мюнніх у 1889–1890 рр. перебудував його в неороманському стилі, розширив, модернізував у відповідності до вимог тогочасного комфортабельного житла. Масловський започаткував "Кур'єр Львівський" – інформаційно-політичне видання, що виходило в 1883–1935 рр. з літературним додатком "Тиждень". Журналіст Людвік Масловський був його першим редактором; власником та видавцем пізніше став відомий львівський журналіст та громадський діяч Болеслав Вислоух. В популярному літературному додатку "Тиждень" свої праці публікували видатні польські поети і прозаїки Ян Каспрович, Марія Конопницька, Анджей Немоєвський, Владислав Оркан, Еліза Ожешко, Владислав Реймонт, В. Сєрошевський.

Trzemeski Edward.
Willa Ludwika Masłowskiego. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.

W górnej części ul. Sykstuskiej (obecnie ul. Doroszenki) pod nr 73 do dziś jeszcze, w nieco zmienionej postaci, stoi dawny dom wydawcy i dziennikarza Ludwika Masłowskiego. Istniejący od 1840 r. pałacyk hrabiny Marii Fredrowej z Jabłonowskich był poszerzony w 1872 r. Wraz ze zmianą właściciela architekt Tadeusz Münnich w latach 1889–1890 przebudował siedzibę w stylu neoromańskim, rozszerzył i modernizował odpowiednio do ówczesnych wymagań mieszkalnego komfortu. L. Masłowski założył „Kurier Lwowski" – informacyjno-polityczne wydanie, które wychodziło w latach 1883–1935 z dodatkiem literackim „Tydzień". Dziennikarz Ludwik Masłowski był jego pierwszym redaktorem; później właścicielem i wydawcą był znany lwowski dziennikarz i działacz społeczny Bolesław Wysłouch. W popularnym literackim dodatku „Tydzień" swoje utwory publikowali wybitni polscy poeci i prozaicy Jan Kasprowicz, Maria Konopnicka, Andrzej Niemojewski, Władysław Orkan, Eliza Orzeszkowa, Władysław Reymont, Wacław Sieroszewski.

Невідомий фотограф.
Вулиця Крашевського. –
Львів, 1880 р. – 17x23 см. – ІК.

Вулиця Крашевського була прокладена 1879 р. і отримала назву на честь 50-річного ювілею літературної діяльності відомого польського письменника Юзефа Ігнаци Крашевського. Вулиця пролягла вздовж найдавнішого львівського парку, в той час там були розташовані численні склади деревини. Її відкриття відзначали надзвичайно помпезно, було навіть запрошено самого письменника. Житлова забудова, запроектована кращими львівськими архітекторами, перетворила вулицю на одну із найпрестижніших у тогочасному Львові. Тепер це вул. С. Крушельницької, тут в останні роки свого життя мешкала славетна співачка.

Fotograf nieznany.
Ulica Kraszewskiego. –
Lwów, 1880 r. – 17x23 cm. – IK.

Ulica Kraszewskiego została przeprowadzona w 1879 r. i nazwana na cześć 50-lecia pracy literackiej znanego polskiego pisarza Józefa Ignacego Kraszewskiego. Ulica biegła wzdłuż najstarszego lwowskiego parku; w owych czasach znajdowały się tam liczne składy drewna. Otwarcie ulicy świętowano nadzwyczaj uroczyście, zaproszono nawet samego pisarza. Zabudowa mieszkalna, projektowana przez najlepszych architektów, uczyniła tę ulicę jedną z najbardziej prestiżowych w ówczesnym Lwowie. Obecnie ulica nosi imię S. Kruszelnickiej; słynna śpiewaczka mieszkała przy niej w ciągu ostatnich lat życia.

Тшемеський Едвард.
Новий будинок хімічного факультету Львівської політехніки. – Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Львівська технічна академія тільки в останній чверті XIX ст. отримала велику, простору, відповідно облаштовану сучасну споруду. Від 1817 р., коли був створений прообраз Академії – Реальна школа, навчальний заклад містився в орендованому будинку. Найбільш вагомим аргументом побудови було бомбардування міста 1848 р., коли будівлі закладу, бібліотека були зруйновані. Через невелику площу будинку, запроектованого професором Стіксом на площі біля театру Скарбека, перші дві споруди Академії в 1874–1877 рр. збудували на Новому Світі, на вул. Л. Сапєги (тепер вул. С. Бандери). Їх проектував професор Юліан Захаревич, здійснювати проект допомагав інженер Кароль Сляпа. Ще до побудови головного корпусу з боку пл. Св. Юра в 1876 р. було зведено двоповерховий будинок, призначений для розташування хімічних лабораторій. Через 10 років його реставрували після пожежі.

Trzemeski Edward.
Nowy gmach Wydziału Chemii Politechniki Lwowskiej. – Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Lwowska Akademia Techniczna dopiero w ostatniej ćwierci XIX w. otrzymała wielki, obszerny, odpowiednio wyposażony współczesny gmach. Od 1817 r., kiedy powstał zalążek Akademii – Szkoła Realna, uczelnia mieściła się w wynajętym budynku. Najważniejszym argumentem na rzecz budowy było bombardowanie miasta w 1848 r., kiedy zostały zniszczone budowle zakładu i biblioteka. Z powodu niewielkiej powierzchni gmachu, zaprojektowanego przez profesora Stiksa na placu koło Teatru Skarbka, pierwsze dwie budowle Akademii w latach 1874–1877 wzniesiono na Nowym Świecie, przy ul. L. Sapiehy (obecnie S. Bandery). Projektował je profesor Julian Zachariewicz, realizować projekt pomagał inżynier Karol Slapa. Jeszcze przed wzniesieniem głównego gmachu, ze strony pl. Św. Jura w 1876 r. został zbudowany jednopiętrowy budynek przeznaczony dla rozmieszczenia laboratoriów chemicznych. Po 10 latach rekonstruowano go po pożarze.

Тшемеський Едвард.
Вулиця Казимирівська. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Одна з найдавніших львівських вулиць, на зображенні її найстаріша частина, що існує від 1570 р. як вул. Св. Анни, внаслідок регуляції міського простору під час доби міського самоврядування (1871 р.) вона отримала назву Казимирівської на честь короля Казімєжа III Великого. В 1964 р. всі три частини вулиці були об'єднані в одну вулицю – Городоцьку, найдовшу вулицю Львова. На зображенні – вагон кінного трамваю, колія якого пролягла вулицею у 1880 р., саме тут, вулицями Городоцькою та Казимирівською, почали курсувати перші львівські трамваї, як кінний, так і електричний.

Trzemeski Edward.
Ulica Kazimierzowska. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Jedna z najdawniejszych ulic lwowskich, fotografia przedstawia jej najstarszą część, która istniała od 1570 r. jako ul. Św. Anny. W trakcie przestrzennej regulacji miasta w okresie miejskiego samorządu (1871 r.) ulica otrzymała nazwę Kazimierzowskiej na cześć króla Polski Kazimierza III Wielkiego. W 1964 r. trzy dawne ulice – w tym Kazimierzowska, zostały połączone w jedną ulicę Gródecką, najdłuższą we Lwowie. Na zdjęciu widać wagon konnego tramwaju, którego tory przebiegały tą ulicą w 1880 r.; właśnie tędy, ulicami Gródecką i Kazimierzowską, zaczynały kursować pierwsze lwowskie tramwaje, zarówno konny, jak i elektryczny.

Тшемеський Едвард.
Площа Марійська. –
Львів, бл. 1890 р. – 11х17 см. – ЛІМ.
Несподіваний архаїчний вид площі Марійської (тепер пл. Міцкевича), представлений глядачеві крупним планом, повертає до часів формування цієї центральної площі Львова. Це надає можливість побачити тогочасних львів'ян, а також промовисті деталі міського середовища: архітектурні деталі, портали та брами будинків, вітрини, тротуари – все те, що дозволяє уявити вигляд площі.

Trzemeski Edward.
Plac Mariacki. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Nieoczekiwanie archaiczny widok placu Mariackiego (obecnie pl. Mickiewicza), przedstawionego z bliska na tym zdjęciu, przypomina o czasach kształtowania tego centralnego placu Lwowa. Fotografia daje nam możliwość zobaczyć ówczesnych lwowian, jak również wyraziste szczegóły miejskiego środowiska: architektoniczne detale, portale i bramy kamienic, okna wystawowe, chodniki – wszystko to, co pozwala uzmysłowić sobie wygląd placu.

Тшемеський Едвард. Вулиця Третього мая. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Вул. Третього Мая отримала назву на честь першої польської Конституції 3 Мая 1791 р., вона існує від 1842 р., до 1871 р. називалася вулицею Майєра, до 1885 р. – вул. Майєрівською, чи Майєрівкою (тепер вул. Січових Стрільців). Вигідне розташування, близькість до центру міста сприяли створенню свого роду львівської Волл-стріт. В різний час на цій вулиці містилось багато великих фінансових установ: Будинок № 2 – Дисконтний варшавський банк (саме в цій кам'яниці в 1843 р. містилася Галицька ощадна каса); № 5 – Земський кредитний банк; № 7 – Акційний спілчанський банк; № 9 – Австро-Угорський банк; № 11 – Гарантійний польський банк; № 12 – Банківський дім Якуба Уляма; № 13 – Кредитний банк; № 14 – Галицький кредитний банк; № 15 – Промисловий банк; № 16 – Асекураційне товариство; № 19 – Промисловий банк; № 21 – Меліораційний банк. Крім того, на цій вулиці містились фотографічні заклади відомих львівських фотографів Теодора Шайнока, Едварда Тшемеського.

Trzemeski Edward. Ulica Trzeciego Maja. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Ul. Trzeciego Maja (obecnie Strzelców Siczowych) otrzymała nazwę na cześć pierwszej polskiej Konstytucji uchwalonej 3 maja 1791 r. Ulica istnieje od 1842 r., przed 1871 r. nazywała się ona ul. Majera, do 1885 r. – ul. Majerowską czy Majerówką. Dogodne usytuowanie, bliskość do centrum miasta sprzyjało ukształtowaniu się tu swojego rodzaju „lwowskiej Wall Street". W różnym czasie przy tej ulicy mieściło się wiele poważnych instytucji finansowych, mianowicie, w budynku: nr 2 – Dyskontowy Warszawski Bank (w tej właśnie kamienicy w 1843 r. mieściła się Galicyjska Kasa Oszczędności); nr 5 – Ziemski Kredytowy Bank; nr 7 – Akcyjny Spółdzielczy Bank; nr 9 – Austro-Węgierski Bank; nr 11 – Gwarancyjny Polski Bank; nr 12 – Bankowy Dom Jakuba Ulama; nr 13 – Kredytowy Bank; nr 14 – Galicyjski Kredytowy Bank; nr 16 – Asekuracyjne Towarzystwo; nr 19 – Przemysłowy Bank; nr 21 – Melioracyjny Bank. Przy ul. Trzeciego Maja mieściły się także zakłady fotograficzne znanych lwowskich fotografów Teodora Szajnoka i Edwarda Trzemeskiego.

Тшемеський Едвард. Вулиця Карла Людвіга. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
На першому плані – міський бульвар, створений близько 1820 р. на місці давніх укріплень вздовж вул. Карла Людвіга, яка завдяки скверу площею 1 га перетворилася на улюблене місце прогулянок. Майже кожна з центральних вулиць Львова мала свій характер – були вулиці книгарів, фінансистів. Вул. Карла Людвіга стала вулицею готелів, що бачимо на зображенні під № 19–21 у І-ій половині XIX ст. – готель "Під чорним орлом" родини Барончів, в 1900–1939 рр. – першокласний готель "Брістоль" Зигмунта Ценгута з кав'ярнею та знаменитим вар'єте і дансінгом. У № 23 розташувалися два готелі – Лязаруса та готель "Народови" – "Національний", крім того знайшлося місце для аптеки Бейзера "Під провидінням Божим", де окрім ліків можна було придбати матеріали для фотографів. Під № 25 діяв готель Келлера "Під білим конем", наприкінці XIX ст. сюди перенесли готель "Англійський". Під № 27 від початку XX ст. містився готель та кав'ярня "Бельв'ю" з великим концертним залом, де відбувалися концерти, ревю, діяло кабаре. Під № 33 в останній чверті XIX ст. була розташована цукерня Франціщека Стаффа, батька знаменитого львівського поета Леопольда Стаффа, а в 1909–1913 рр. – кав'ярня "Аббація", її зали прикрашали стінні розписи, виконані художником Зигмунтом Бальком. Під № 35 – готель "Національний"; № 37 – "Під колією", "Під золотим ягнятком"; № 39 – "Під львівсько-чернівецькою колією"; № 41 – готель і кав'ярня "Корзо". № 45 займав першокласний готель "Нью-Йорк" Зигмунта Ценгута; тепер це заново збудований за старими планами готель "Опера".

Trzemeski Edward. Ulica Karola Ludwika. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Pierwszy plan zajmuje bulwar miejski, utworzony ok. 1820 r. na miejscu dawnych obwarowań wzdłuż ul. Karola Ludwika, która dzięki skwerom o powierzchni 1 ha stała się ulubionym miejscem spacerów. Niemal każda z ulic w śródmieściu Lwowa miała swój charakter – były ulice księgarzy, finansistów etc. Ul. Karola Ludwika stała się ulicą hoteli, co widać na tej fotografii. Pod nn 19–21 w pierwszej połowie XIX w. był hotel „Pod Czarnym Orłem" rodziny Barączów, a w l. 1900–1939 – pierwszorzędny hotel „Bristol" Zygmunta Zehnguta z kawiarnią oraz świetnym variétés i dansingiem. Pod nr 23 mieściły się dwa hotele – Lazarusa i hotel „Narodowy", poza tym znalazło się jeszcze miejsce dla apteki Beisera „Pod Opatrznością Boską", gdzie oprócz lekarstw można było kupować materiały dla fotografów. Pod nr 25 działał hotel Kellera „Pod Białym Koniem", pod koniec XIX w. przeniesiono tu hotel „Angielski". Pod nr 27 od początku XX w. mieścił się hotel i kawiarnia „Belle vue" z obszerną salą koncertową, gdzie odbywały się koncerty, rewie, działał kabaret. Pod nr 33 w ciągu ostatniej ćwierci XIX w. mieściła się cukiernia Franciszka Staffa, ojca wybitnego polskiego poety Leopolda Staffa, a w ll. 1909–1913 – kawiarnia „Abbazia", której sale ozdabiały malowidła ścienne pędzla znanego artysty Zygmunta Balka. Dalej podobnie: nr 35 – hotel „National"; nr 37 – „Pod Koleją", „Pod Złotym Jagniątkiem"; nr 39 – „Pod Lwowsko-Czerniowiecką koleją", nr 41 – hotel i kawiarnia „Corso". Niemal ostatni nr 45 zajmował pierwszorzędny hotel „New-York" Zygmunta Zehnguta, niedawno na nowo zbudowany według dawnych planów jako hotel „Opera".

Тшемеський Едвард.
Новий будинок жандармерії
на вул. Коперника. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Вид вулиці Коперника невдовзі після побудови нової споруди казарм жандармерії, що було здійснено за проектом архітектора Юзефа Каетана Яновського (тепер Міське управління міліції). Але найбільш цікаве на фото – місце розташування жандармерії, збіг вулиць Леона Сапєги (тепер С. Бандери) та Коперника. Праворуч на зображенні, де тепер височать кам'яниці парного боку вул. С. Бандери та пл. Шашкевича – пустка, незабудовані земельні ділянки, огороджені парканом. Вони значно відрізняються рівнем висоти від прокладеної вулиці, набагато вище був також розташований вхід до новоствореної бібліотеки Баворовських. Із пізнішою забудовою цієї престижної вулиці її було вирівняно.

Trzemeski Edward.
Nowy gmach żandarmerii przy ul. Kopernika. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Widok ulicy Kopernika niedługo po ukończeniu budowy nowego gmachu żandarmerii, wzniesionego według projektu architekta Józefa Kajetana Janowskiego (obecnie jest w nim siedziba Miejskiej Komendy Milicji). Ale najciekawszym na zdjęciu jest samo miejsce usytuowania gmachu żandarmerii – zbieg ulic Leona Sapiehy (obecnie S. Bandery) i Kopernika. Po prawej stronie widoku, gdzie teraz wznoszą się kamienice prawej strony ul. Bandery i przy pl. Szaszkiewicza, zieje pustka – niezabudowane parcele, ogrodzone parkanem. Teren ich jest znacznie wzniesiony nad poziomem wytyczonej ulicy, o wiele wyżej niż obecnie znajdowało się także wejście do nowoutworzonej Biblioteki Baworowskich. W trakcie późniejszej zabudowy ta część prestiżowej ulicy została splantowana.

Тшемеський Едвард.
Костел Св. Антонія. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Первісний дерев'яний костел Св. Антонія Падуанського разом із монастирем на вул. Личаківській, 49а збудовано для францисканців у 1618–1630 рр. Кількаразово костел горів. Після пожеж та неприятельських нападів новий, вже мурований, костел був споруджений коштом князя Януша (Януарія) Антона Вишньовецького та у 1739 р. освячений львівським єпископом-суфраганом Самуелем Гловінським. У 1818 р. за планами арх. Йозефа Маркля збудовано дзвіницю, згодом костел було оточено муром. У 1900 р. виконано деякі перебудови та відновлено сходи. Для потреб армії під час I-ої Світової війни, як у всіх львівських храмах, було конфісковано костельні дзвони, що повторилося під час II-ої Світової війни. Після війни костел Св. Антонія, як і Латинська катедра, був відкритий для віруючих, натомість будинок плебанії було відібрано (1950). Із отриманням Україною незалежності до костелу знову повернулися францисканці.

Trzemeski Edward. Kościół Św. Antoniego –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Pierwotny drewniany kościół Św. Antoniego Padewskiego razem z klasztorem przy ulicy Łyczakowskiej 49A zbudowano dla franciszkanów w l. 1618–1630. Kościół kilkakrotnie niszczył ogień. Po pożarach i nieprzyjacielskich napadach, kościół – już murowany, został wzniesiony sumptem księcia Janusza (Januarego) Antoniego Wiśniowieckiego i konsekrowany w 1739 r. przez lwowskiego biskupa-sufragana Samuela Głowińskiego. W 1818 r. wg planów arch. Józefa Markla zbudowano dzwonnicę, z czasem kościół otoczono murem. W l. 1900–1902 wykonano pewne przebudowy oraz rekonstruowano schody wejściowe. Dla potrzeb wojska podczas I wojny światowej, jak i we wszystkich lwowskich świątyniach, skonfiskowano dzwony kościelne; powtórzyło się to i w czasie II wojny światowej. Po wojnie kościół Św. Antoniego (jak i Katedra Łacińska) pozostawał otwarty i służył wiernym, natomiast państwowa władza radziecka odebrała budynek plebanii (w 1950 r.). Po uzyskaniu przez Ukrainę niezależności do kościoła powrócili oo. franciszkanie.

Під час деяких перебудов початку XIX ст. відбулися зміни зовнішнього вигляду костелу Св. Антонія. Після спорудження дзвіниці навколо костельної території було збудовано мур (1830), наріжною частиною якого стала дзвіниця. З боку вул. Личаківської було споруджено сходи, що вели до головного входу до храму, для їх декору на сходовому майданчику була встановлена скульптурна фігура Діви Марії Непорочного Зачаття (яка раніше стояла перед входом до костелу), а також ангелів, що були даром єпископа-суфрагана Самуеля Гловінського.

Podczas pewnych przebudowań na pocz. XX w. nastąpiły zmiany zewnętrznego wyglądu kościoła Św. Antoniego. Po wzniesieniu dzwonnicy naokoło terytorium kościelnego zbudowano mur (1830), do którego zewnętrznej strony weszła dzwonnica. Od strony ul. Łyczakowskiej wzniesiono schody wiodące do głównego wejścia świątyni; dla ich upiększenia nad podestem ustawiono rzeźbę Niepokalanego Poczęcia Maryi Panny (dł. Fabiana Fesingera, ok. 1755 r., która przedtem stała przed wejściem do kościoła), jak również kamienne figury dwóch aniołków stanowiące dar biskupa sufragana Samuela Głowińskiego.

Ліворуч костелу Св. Антонія від Личаківської нагору, на вул. Куркову (тепер вул. Лисенка), піднімалася дорога, яка на початку XIX ст. отримала назву вул. Св. Антонія. Ця назва змінилася тільки в 1946 р. – на вул. Марії Заньковецької, щоправда, в 1943 р. вона мала назву Антонгассе, а в 1944 – Св. Антона. Наприкінці XIX ст. тут був лише один будинок – графині Клементини Міончинської, присутній на фотографії; перед І-ою Світовою війною був забудований вже весь лівий бік вулиці.

Po lewej stronie kościoła Św. Antoniego, od Łyczakowskiej w górę, ku ul. Kurkowej (obecnie ul. Łysenki), wznosiła się droga, która na początku XIX w. otrzymała nazwę ulicy Św. Antoniego. Została zmieniona na obecną nazwę ul. Marii Zankowieckiej dopiero w 1946 r. (w 1943 r. nazywała się ona Antongasse, a w 1944 r. – Swiatoho Antona). Pod koniec XIX w. był tutaj tylko jeden budynek – dom hrabiny Klementyny Miączyńskiej, widoczny na fotografii; ale już przed I wojną światową została zabudowana cała lewa strona ul. Św. Antoniego.

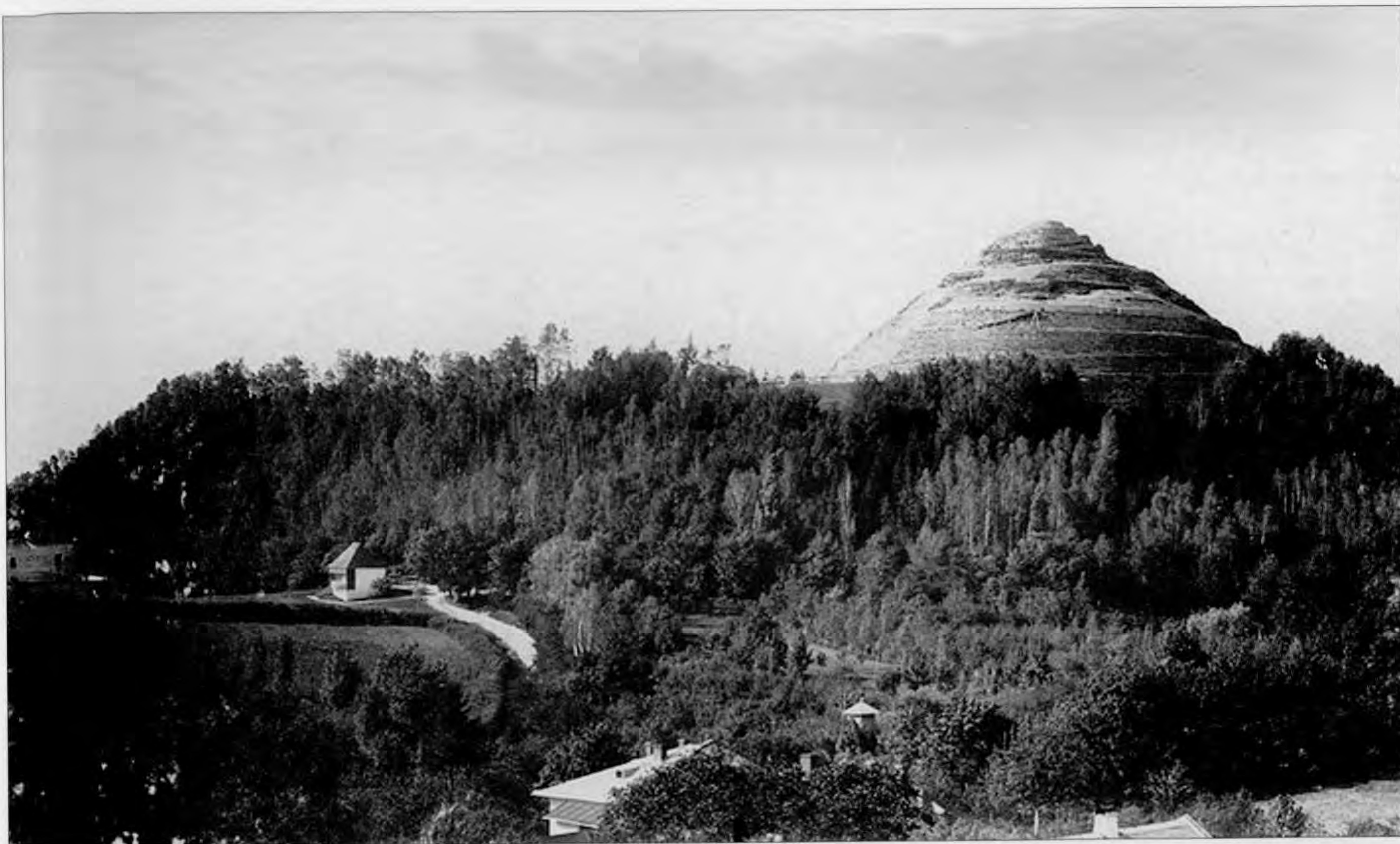
Тшемеський Едвард.
Площа Стрілецька. –
Львів, бл. 1890 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Площа Стрілецька – чотирикутник між вулицями Підвалля, Гродзицьких, Стрілецькою та Губернаторськими Валами. В 1840–1871 рр. тут містився дров'яний ринок, у 1871 р. площа отримала назву Стрілецької від давньої стрільниці, розташованої на цьому узгір'ї. Традиційно на площі Стрілецькій були розташовані ятки для продажу дешевого м'яса, привезеного з провінції.

Trzemeski Edward.
Plac Strzelecki. –
Lwów, ok. 1890 r. – 11x17 cm. – LMH.
Plac Strzelecki zajmuje czworobok między ulicami Podwale, Grodzickich, Strzelecką i Wałami Gubernatorskimi. W latach 1840–1871 znajdował się tutaj Targ drewna (opałowego). W 1871 r. plac otrzymał nazwę Strzeleckiego od dawnej Strzelnicy miejskiej, usytuowanej na wzgórzu. Tradycyjnie na pl. Strzeleckim mieściły się stragany z tanim mięsem, przywożonym ze wsi.

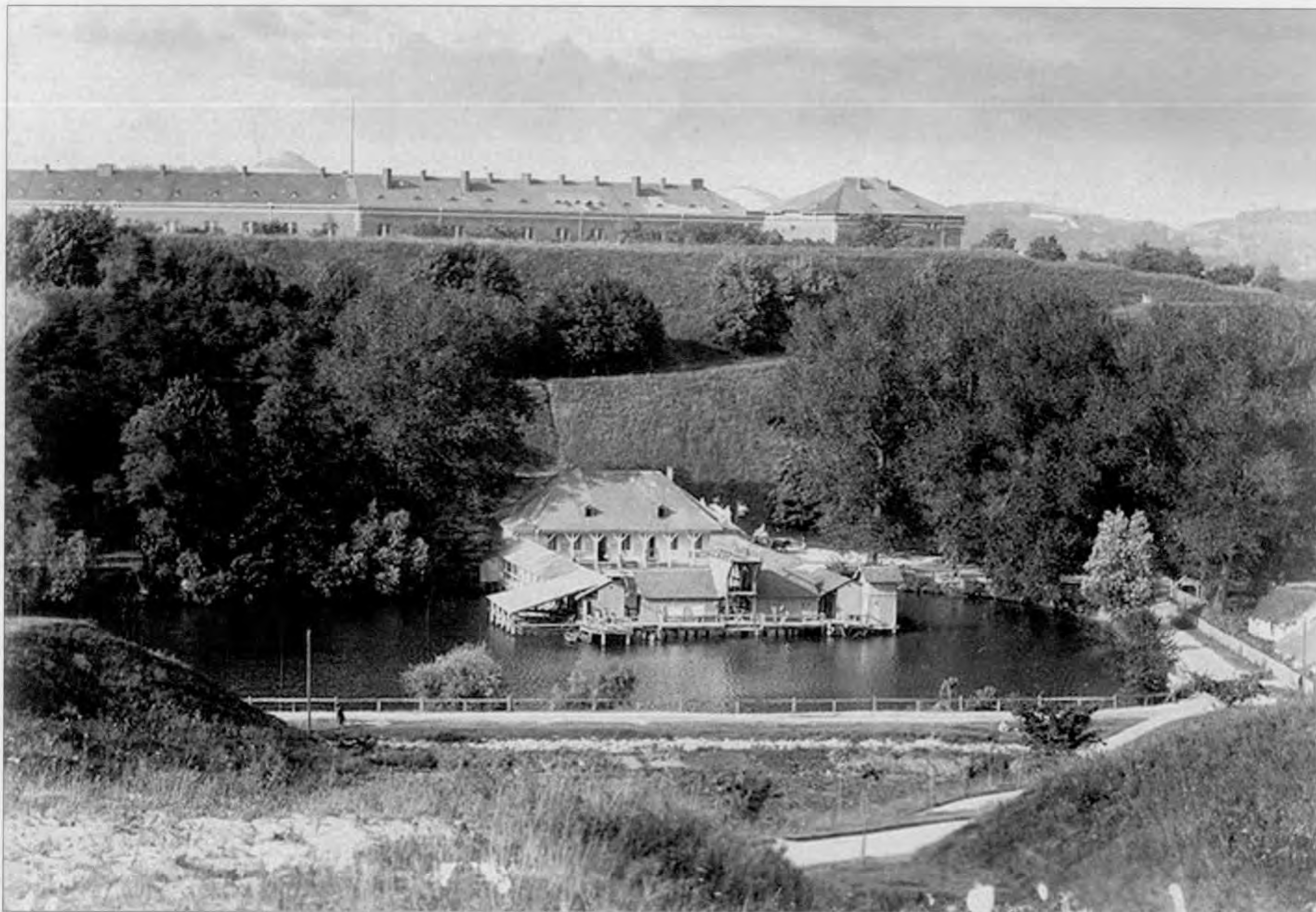
Невідомий фотограф. Перспектива Гетьманських Валів. – Львів, 1891 р. – 20x35 см. – ІК.
Найпопулярніший вид міста, фотографований митцями усіх часів, завдяки чому знаємо, яким чином видозмінювався центр міста, що в 1890-х роках вже мав майже сучасний вигляд. Вже споруджені будинки готелю "Центральний", згодом "Сіті" на розі вул. Сикстуської (1884 р., арх. Емануель Галль), Галицької ощадної каси (1891 р., арх. Юліан Захаревич), натомість на зображенні поки що відсутній "Гранд-готель" (1892–1893, арх. Еразм Герматник). На місці фонтану на початку Гетьманських Валів скромна клумба з вазою, можливо, з квітів, а навколо "острівця" з криницею та фігурою Матері Божої чекають пасажирів карети та екіпажі. Це місце було одним з визначених міською владою пунктів постою цього виду громадського транспорту. Праворуч – фрагмент будинку кравця Громадзінського (пл. Марійська, 8 – тепер пл. Міцкевича, 8). В центрі зображення – старого зразка газовий ліхтар, біля якого група підлітків, з цікавістю спостерігаючих за роботою фотографа.

Fotograf nieznany. Perspektywa Wałów Hetmańskich. – Lwów, 1891 r. – 20x35 cm. – IK.
Ten najpopularniejszy widok miejski Lwowa był fotografowany przez artystów we wszytkich czasach, dzięki temu wiemy jak zmieniano postać centrum miasta, które w latach 1890. miało już prawie współczesny wygląd. Wzniesione już są budowle hotelów „Centralnego", a potem „City" na rogu ul. Sykstuskiej (1884 r., arch. Emanuel Gall), Galicyjskiej Kasy Oszczędności (1891 r., arch. Julian Zachariewicz), natomiast na zdjęciu narazie jest nieobecny „Grand Hotel" (1892–1893, arch. Erazm Hermatnik). Na miejscu fontanny u początku Wałów Hetmańskich widać skromny klomb z wazonem, być może z kwiatów. Wokół „wysepki" ze studnią z figurą Matki Boskiej oczekują na pasażerów karety i powozy. Miejsce to było jednym z wyznaczonych przez władze miejskie punktów postoju tego rodzaju transportu publicznego. Po prawej stronie – fragment kamienicy krawca Gromadzińskiego (pl. Mariacki 8, obecnie pl. Mickiewicza 8). Pośrodku obrazu stoi latarnia gazowa starego typu, przy której grupka podrostków z ciekawością obserwuje czynności fotografa.

Блейм Кароль. Курган Люблінської унії. –
Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Високий замок, або Замкова гора, що височить над містом, на якій колись містився Старий замок (Arx superior), в австрійські часи отримала назву Зандберг. Заліснення схилів піщаної гори розпочалося в 1835 р.; її схили засипалися землею, вибраною при викопуванні фундаменту театру Скарбека. Восени 1839 р. гора вже була повністю вирівняна, засаджена деревами, влаштовано дорогу, що вела на її верхівку (398 м н.р.м). Масові прогулянки Високим замком почалися весною 1845 р., коли коштом 22000 зл. збудовано ресторан, влаштовано декоративний грот з криницею та левами, спровадженими зі старої ратуші. 19 жовтня 1851 р. Високий замок відвідав цісар Франц-Йосиф І, який на той час перебував у Львові і в ресторані відбувся великий прийом. Гора отримала назву на честь Франца-Йосифа І. У 1864 р. головний міський садівник Карл Бауер почав розпланування парку на Високому замку. Тоді на площі 30,8 га постав гарний парк, тінисті алеї якого висаджені каштанами, кленами, яворами, липами, березами, тополями. В 1868 р. споруджено будиночок садівника. У 1869 р. з ініціативи Ф. Смольки розпочалося насипання кургану на честь 300-літньої річниці Унії Литви з Польщею.

Bleim Karol. Kopiec Unii Lubelskiej. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Wysoki Zamek, albo wznosząca się nad miastem góra Zamkowa, na której ongiś mieścił się Zamek Wysoki (Arx superior), za austriackich czasów otrzymała nazwę Sandberg (Piaskowa góra). Zalesienie piaskowych zboczy góry rozpoczęło się w 1835 r., wyrwy w jej zboczach zasypywano ziemią, wybieraną przy kopaniu fundamentów Skarbkowskiego teatru. Jesienią 1839 r. góra została już całkowicie wyrównana i zasadzona drzewami, urządzono także drogę prowadzącą na jej wierzchołek (398 m n.p.m.). Masowe przechadzki na Wysoki Zamek rozpoczęły się wiosną 1845 r., kiedy kosztem 22 tys. złotych zbudowano restaurację, urządzono dekoracyjnę grotę ze studnią i figurami lwów, pozostałych z dawnego ratusza. Wysoki Zamek w dniu 19 października 1851 r. odwiedził cesarz Franciszek Józef I, który w tym czasie przebywał we Lwowie, i w restauracji odbyło się wielkie przyjęcie. Góra otrzymała wtenczas nazwę ku cześci Franciszka Józefa. W 1864 r. główny ogrodnik miejski Karol Bauer zaczął rozplanowanie parku na Wysokim Zamku. Powstał wtenczas piękny park o powierzchni 30,8 ha, którego cieniste aleje tworzą kasztany, klony, jawory, lipy, brzozy, topole. W 1868 r. wzniesiono w nim domek ogrodnika. W 1869 r. z inicjatywy Franciszka Smolki rozpoczęto sypanie kopca dla uczczenia 300 letniej rocznicy Unii Lubelskiej.

Блейм Кароль.
Пелчинський став і Цитадель. – Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Пелчинський став увічнив у своїй назві давню львівську родину Пелків, що була вже в XVI ст. власником цих ділянок. Став був розташований на вул. Пливальні (пізніше – Пелчинській, тепер Вітовського). В 1820 р. за ініціативою генерала кавалерії, заступника головнокомандувача збройними силами Галичини графа Йогана Карла Фердинанда Френеля став почали використовувати як військовий басейн та школу плавання. В 1821 р. за проектом генерала Френеля споруджено будинок Пливальні. Пелчинський став був місцем розваг та військових виступів на воді. Взимку, в недільні дні та свята на Пелчинський став ходили кататися на ковзанах. На горі, над купальнею та ставом, височить Цитадель – ландшафтно-фортифікаційний комплекс, споруджений в 1854–1856 роках на плато (320 м н.р.м.), утвореному поєднанням трьох гір: Пелчинської (Познанської), Калічої та Шембека.

Bleim Karol.
Staw Pełczyński i Cytadela. – Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Staw Pełczyński w swej nazwie uwiecznił starą lwowską rodzinę Pełków, która już w XVI w. była właścicielką tych działek. Staw znajdował się przy ul. Pływalni (później – Pełczyńskiej). W 1820 r. z inicjatywy generała kawalerii, zastępcy głównodowodzącego sił zbrojnych w Galicji hrabiego Jana Karola Ferdynanda Hennequin'a von Fresnela-Curela staw zaczęto wykorzystywać jako wojskowy basen i szkołę pływania. W 1821 r. według projektu gen. Fresnela postawiono budynek Pływalni. Staw Pełczyński był miejscem rozrywek i wojskowych występów na wodzie. Zimą w niedziele i święta na staw Pełczyński chodzono jeździć na łyżwach. Na górze nad budynkiem kąpieliska i stawem wznosi się Cytadela – krajobrazowo-fortyfikacyjny zespół wzniesiony w latach 1854–1856 na płaskowyżu, utworzonym przez połączenie trzech gór: Pełczyńskiej (Poznańskiej), Kaleczej oraz Szembeka.

Блейм Кароль.
Казарми Фердинанда. –
Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
В 1841–1845 рр. на вул. Городоцькій, 6 (тепер № 40) споруджено будинок, в якому було розміщено казарми артилерії ім. цісаря Фердинанда; від квітня 1845 р. тут містилися відділи піхоти. Від 1840 р. в прилеглому до казарм Фердинанда будинку, що простягався вздовж вул. Городоцької, існувала Кадетська школа, яку було закрито 1882 р. Громада м. Львова роками вела переговори з урядом у справі відновлення у Львові школи кадетів. Врешті уряд дозволив створення школи, якщо місто безкоштовно надасть відповідні будинки. Військово-технічна комісія міської ради вибрала місце у верхній частині Стрийського парку, на так званих Примірках, де в 1899 р. збудовано комплекс Кадетської школи.

Bleim Karol.
Koszary Ferdynanda. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
W latach 1841–1845 przy ul. Gródeckiej 6 (obecnie nr 40) wzniesiono budynek, w którym rozmieszczono koszary artylerii im. cesarza Ferdynanda; od kwietnia 1845 r. mieściły się tutaj oddziały piechoty. Od 1840 r. w przylegającym do koszar Ferdynanda budynku, który ciągnął się wzdłuż ul. Gródeckiej, istniała Szkoła Kadecka zamknięta w 1882 r. Gmina m. Lwowa latami prowadziła z rządem pertraktacje w sprawie restytucji we Lwowie Szkoły Kadetów. W końcu rząd zezwolił na utworzenie Szkoły, jeśli miasto nieodpłatnie nada odpowiednie budynki. Wojskowo-techniczna komisja Rady Miejskiej wybrała odpowiednie dla Szkoły miejsce w górnej części Stryjskiego parku, na tak zwanych Przymiarkach, gdzie w 1899 r. wzniesiono zespół zabudowań Szkoły Kadetów.

Блейм Кароль.
Збіг вулиці Міцкевича і площі Св. Юра. –
Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Будинок видатного польського живописця Яна Стики на вул. Міцкевича, 11 (тепер вул. Листопадового Чину) був споруджений за проектом архітектора Юліана Захаревича у 1889 р. Крім житлових приміщень, тут же була і майстерня художника, яка мала окремий вхід. Ймовірно саме тут виконувалися перші ескізи знаменитої Рацлавицької панорами, ініціатором створення якої був Ян Стика. 28 травня 1894 р. полотно заввишки 15 м, 120 м завдовжки, на якому була зображена кульмінаційна сцена битви під Рацлавицями, було закінчено. Панораму розміщено в ротонді, спеціально збудованій за проектом архітектора Людвіка Рамулта на території Загальної Крайової виставки 1894 р. Поруч з віллою Я. Стики стоять кам'яниці по площі Св. Юра, 6–8, збудовані у 1890 р.

Bleim Karol.
Zbieg ulicy Mickiewicza i pl. Św. Jura. –
Lwów, ok. 1890 r. – 10x15 cm. – WCE.
Dom wybitnego polskiego malarza Jana Styki (1854–1925) przy ul. Mickiewicza 11 (obecnie ul. Listopadowego Czynu) został zbudowany według projektu architekta Juliana Zachariewicza w 1889 r. Oprócz pomieszczeń mieszkalnych była tu pracownia artysty, mająca oddzielne wejście. Prawdopodobnie, właśnie tutaj powstały pierwsze szkice słynnej panoramy Racławickiej, której inicjatorem był Jan Styka. 28 maja 1894 r. płótno o wysokości 15 m i długości 120 m, na którym przedstawiona jest kulminacyjna faza bitwy pod Racławicami, zostało ukończone. Panoramę rozmieszczono w rotundzie specjalnie zbudowanej według projektu architekta Ludwika Ramułta na terenie Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. Obok willi J. Styki – kamienice przy pl. Św. Jura, l. 6–8 zbudowane w r. 1890.

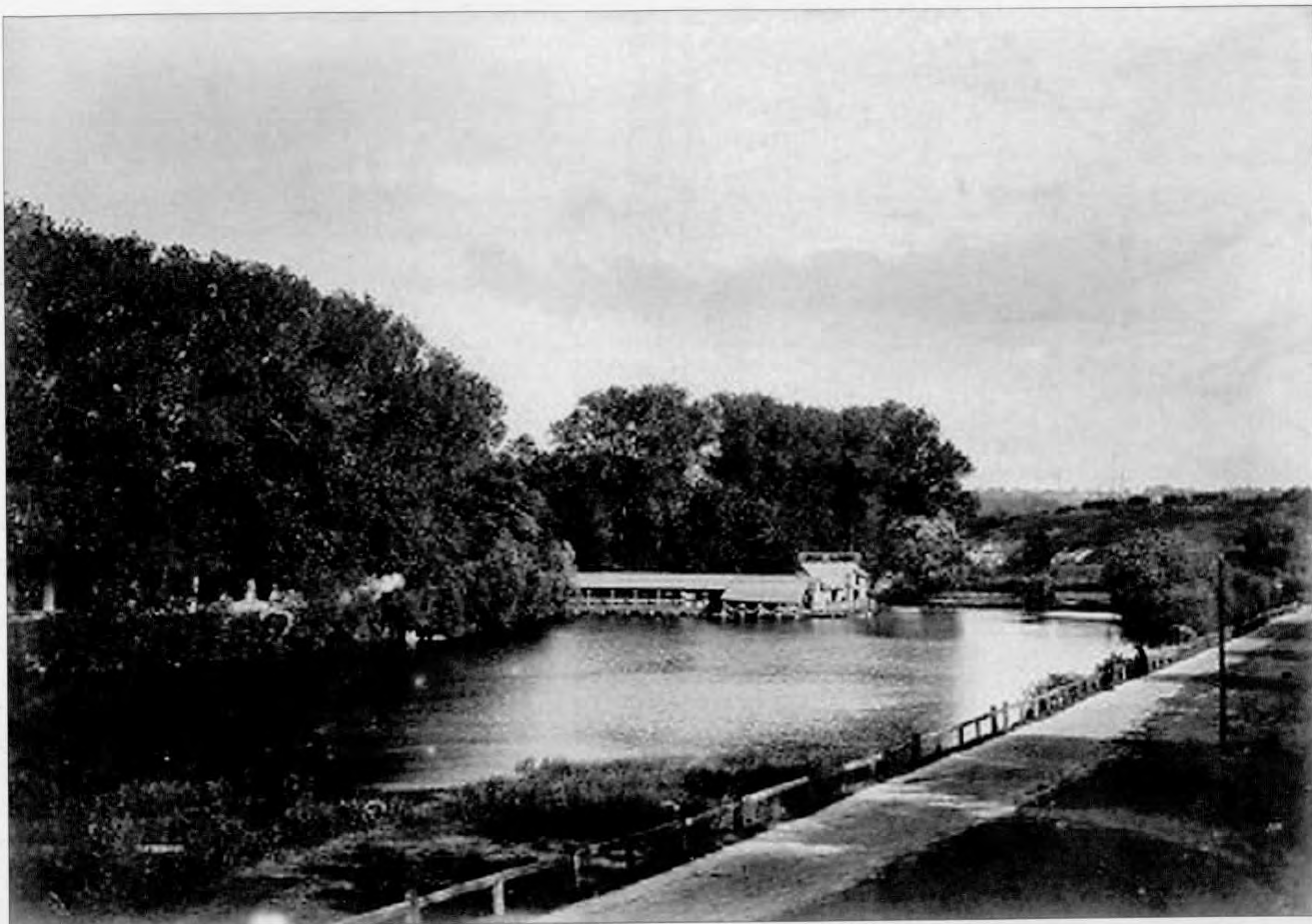
Блейм Кароль. На початку Личаківської. – Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Незвичний оку сучасника вид початку вулиці Личаківської в місці її стику з вул. Чарнецького (тепер Винниченка). Ліворуч – споруда міської пожежної команди, вона була збудована в 1884 р., виконала свою функцію і була зруйнована бл. 1930 р. Праворуч – буд. № 8 на Панській – Вищій / Чарнецького / Винниченка – споруджена бл. 1805 р. кам'яниця Піллерів. У 1839 арх. Францішек Томек здійснив реконструкцію для австрійської податкової адміністрації. Перед тим в будинку мешкали Піллери, а в сусідньому будинку була їх друкарня. Кутову частину підкреслює аттик із двофігурною скульптурною групою. У 1866 р. в будинку розташувалося Галицьке музичне товариство, від 1880 – консерваторія. Тут була також розташована Державна VIII-а чоловіча гімназія ім. короля Казімєжа Великого, від 1925 р. вона містилася в новому будинку на вул. Дверницького, 17. Саме тут постала перша польська харцерська дружина ім. Т. Костюшка (1911).

Bleim Karol. U początku Łyczakowskiej. – Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Niezwykły dla współczesnych widok zbiegu ul. Łyczakowskiej z ul. Czarnieckiego (ob. Wynnyczenki). Po lewej stronie stoi budowla miejskiej straży pożarnej (od 1884 r.), wypełniła swoje funkcje i została rozebrana ok. 1930 r. Po prawej – budynek nr 8 przy ul. Pańskiej–Wyższej / Czarnieckiego / Wynnyczenki – wzniesiona ok. 1805 r. kamienica Pillerów. W 1839 r. arch. Franciszek Tomek dokonał rekonstrukcji tego budynku dla podatkowej administracji. Przedtem w kamienicy mieszkali Pillerowie. A w kamienicy przy Łyczakowskiej nr 3 była ich drukarnia. Bohaterami 26 reliefów wykonanych przez Hartmanna Witwera pod oknami I i II pięter są postacie antycznych mitów. Centralną część fasady podkreśla attyka z trzyfigurową grupą rzeźbiarską z postacią Ateny Pallas. Narożną część akcentuje attyka z dwufigurową kompozycją. 1866 r. w kamienicy mieściło się Galicyjskie Towarzystwo Muzyczne, a od 1880 r. – konserwatorium. Później znajdowało się tutaj męskie VIII Gimnazjum im. Króla Kazimierza Wielkiego, w 1925 r. przeniesione do nowego gmachu na ul. Dwernickiego 17. W 1911 r. właśnie tu powstała pierwsza polska drużyna harcerska im. T. Kościuszki.

Блейм Кароль.
Склад паркетів. –
Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Типове для Львова невелике промислове підприємство по виробництву паркета, розташоване на вул. Св. Мартина (тепер вул. Жовківська) – представництво тартаку графині Кароліни Маєр в Кам'янці Струміловій – тепер Кам'янка Бузька.

Bleim Karol.
Skład parkietów. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Typowe dla Lwowa niewielkie przemysłowe przedsiębiorstwo wyrabiające parkiet, usytuowane przy ul. Św. Marcina (obecnie ul. Żółkiewska). Zakład był przedstawicielstwem tartaku hrabiny Karoliny Mayer w Kamionce Strumiłowej – obecnie Kamionce Buskiej.

Блейм Кароль. Панянський став. –
Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Рідкісний вид Панянського ставу у Львові, розташованого між вулицями Пелчинською та Обертинською (тепер відповідно Вітовського та Зарицьких). Разом із Пелчинським ставом становив улюблене місце літнього відпочинку, із скромною купальнею та човнами, а також зимового – на ковзанах. Огороджена доріжка, пролягаюча праворуч, провадить до майбутньої вулиці Обертинської, прокладеної 1907 р.

Bleim Karol. Staw Panieński. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Rzadko spotykany widok Panieńskiego stawu we Lwowie, usytuowanego między ulicami Pełczyńską i Obertyńską (obecnie, odpowiednio, ulicami Witowskiego i Zaryckich). Wraz ze stawem Pełczyńskim staw Panieński stanowił ulubione miejsce wypoczynku latem – ze skromnym kąpieliskiem i łódkami, jak również zimą jako ślizgawka. Ogrodzona ścieżka, biegnąca z prawa, prowadzi do przyszłej ulicy Obertyńskiej, wytyczonej w 1907 r.

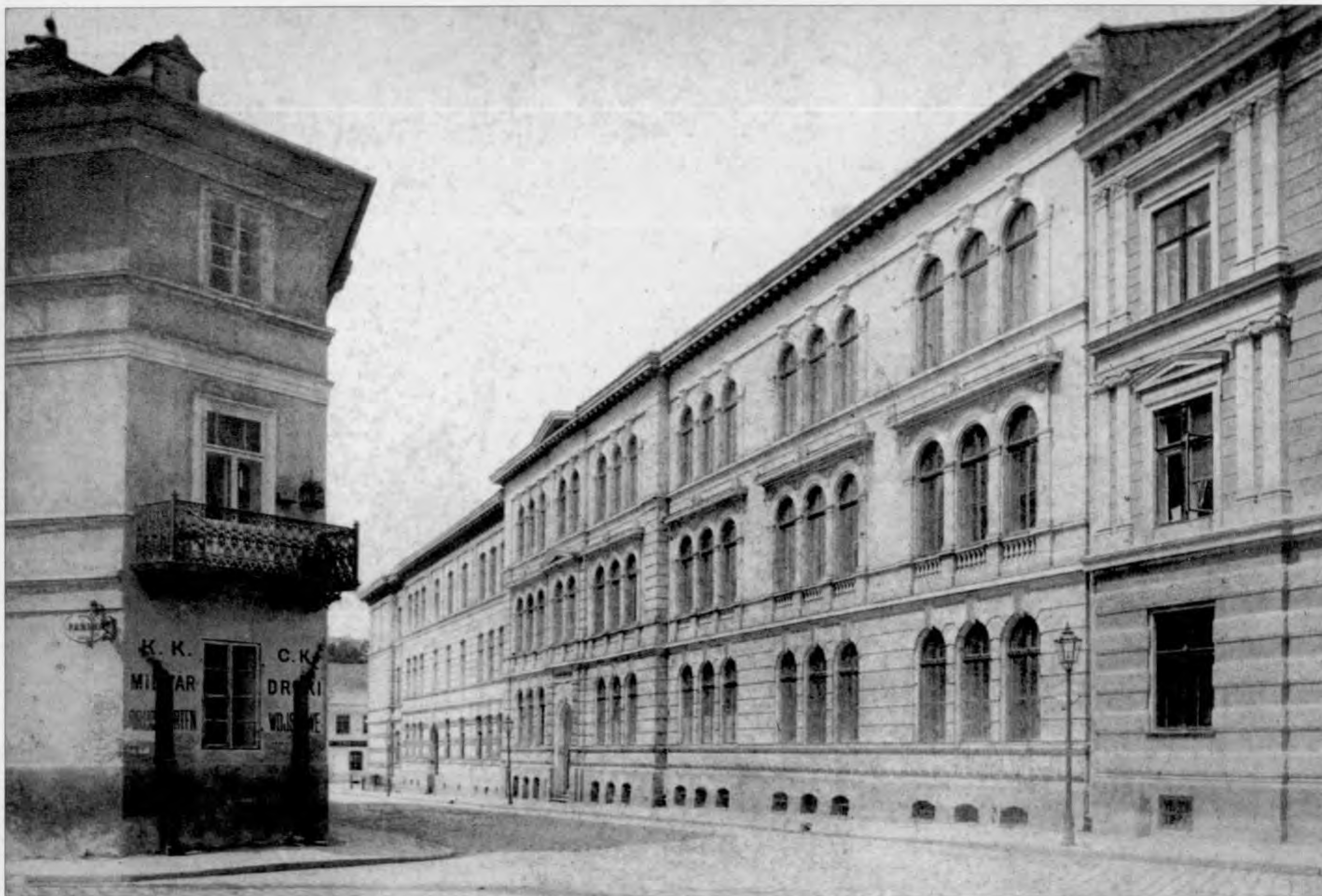
Блейм Кароль.
Домініканська гімназія. –
Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Німецька гімназія (домініканська) з викладанням на німецькій мові постала в 1818 р; з 1850 р. гімназія складалася з 8 класів; містилась вона в кам'яниці на Губернаторських Валах між вулицями Чарнецького (тепер вул. Винниченка) та Руською. Тепер це загальноосвітня школа № 8, серед багатьох львівських шкіл вона вирізняється тим, що тут вчилося багато визначних львів'ян, ніхто не забуває зазначити, що саме цю гімназію закінчив видатний польський письменник Станіслав Лем.

Bleim Karol.
Gimnazjum Dominikańskie. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Niemieckie Gimnazjum (Dominikańskie) z niemieckim językiem wykładowym powstało w 1818 r.; od 1850 r. Gimnazjum składało się z ośmiu klas. Gimnazjum mieściło się w budynku wzniesionym na Wałach Gubernatorskich między ulicami Czarnieckiego (obecnie ul. Wynnyczenki) i Podwale (naprzeciwko wylotu ul. Ruskiej). Obecnie jest to ogólnokształcąca Szkoła nr 8. Z pośród mnóstwa lwowskich szkół wyróżnia ją to, że uczyło się tutaj wielu wybitnych lwowian. W szczególności, nikt nie zapomina, że to właśnie gimnazjum ukończył znany polski pisarz Stanisław Lem.

Блейм Кароль. Львівська вілла. – Львів, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Типова львівська вілла кінця XIX – початку XX ст., такі будували на новопрокладених вулицях навколо центральної частини міста – Пекарській, Міцкевича (тепер Листопадового Чину), На Рурах (тепер вул. Левицького). На зображенні – вілла родини Адамських на вул. Міцкевича, 10 (тепер вул. Листопадового Чину). Адамські булй відомимй львівськими громадянами. Голова родини – купець Францішек Адамський (1794–1870) воював у наполеонівському війську, нагороджений орденом Віртуті Мілітарі. Після повернення з війни був купцем, власником кількох кам'яниць, а також відомим громадським діячем – директором Закладу убогих, управителем Галицької ощадної каси, фінансовим експертом та радним м. Львова. Після смерті власників віллу придбав купець Еміль Браєр та у 1885 р. проклав своїм коштом на власних ділянках вулицю Браєровську (тепер вул. Б. Лепкого), де цей будинок отримав № 20. Нині він не існує, вулиця забудована кам'яницями кінця XIX – початку XX ст.

Bleim Karol. Lwowska willa. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Typowa lwowska willa z końca XIX – początku XX w., jakie budowano na nowoprzeprowadzonych wokół centralnej części miasta odcinkach ulic – Piekarskiej, Mickiewicza (obecnie ul. Listopadowego Czynu), Na Rurach (obecnie ul. K. Lewickiego). Na zdjęciu – willa znanych lwowskich obywateli, rodziny Adamskih przy ulicy Mickiewicza 10 (obecnie Listopadowego Czynu). Głowa rodziny – kupiec Franciszek Adamski (1794–1870), walczył w wojsku Napoleonskim, został odznaczony Orderem Virtuti Militari. Po powrocie z wojny był kupcem, właścicielem kilku kamienic. Był znanym działaczem społecznym – dyrektorem Zakładu ubogich, zarządcą Galicyjskiej Kasy Oszczędności, ekspertem finansowym oraz radnym miasta Lwowa. Po śmierci właściciei willę nabył kupiec Emil Brajer. W 1885 roku utorował własnym kosztem ulicę Brajerowską (obecnie B. Lepkoho), gdzie dom był oznaczony numerem 20. Teraz nie istnieje, ulica zabudowana na przełomie XIX i początku XX wieku.

Тшемеський Едвард і Бляховскі Леон. Реальна школа на вул. Кам'яній. – Львів, бл. 1890 р. – 10,3x14 см. – ЛІМ.
І-а чоловіча гімназія ім. М. Коперника (Кам'яна, 2/Л. Кубалі, 2–4, тепер вул. В. Шухевича) математично-природничого типу створена 1817 р. як трикласна реальна школа взірцем віденської школи Св. Анни. Від 1835 р. Реальна і торгова академія з 3-річним курсом навчання, у 1845 р. її поєднали із Технічною академією як її трирічну підготовчу школу. Містилась у лівому крилі будинку Даровського із входом від вул. Вірменської, 2, спорудженому 1729 р. для тринітаріїв, коли орден скасували. Будинок було продано М. Даровському (1783). У 1854 від'єднана від Технічної академії та з'єднана в один заклад із іншою реальною школою. Разом із тим назва змінилася на Вищу реальну школу – 6-класний навчальний заклад, в 1872 р. вона стала 7-класною. Від 1876 р. – на Кам'яній, 2. Від 1921 р. ця Реальна школа стала 8-класною гімназією математично-природничого типу. Нині – середня загальноосвітня школа № 35.

Trzemeski Edward i Blachowski Leon. Szkoła realna przy ul. Kamiennej. – Lwów, ok. 1890 r. – 10,3x14 cm. – LMH.
I męskie Gimnazjum im. M. Kopernika (ul. Kamienna 2/L. Kubali 2–4, obecnie ul. W. Szuchewycza) matematyczno-przyrodniczego typu powstało w 1817 r. jako trzyklasowa szkoła realna na wzór wiedeńskiej szkoły im. Św. Anny. Od 1835 r. szkołę przekształcono w Realną i Handlową Akademię z trzyletnim kursem nauczania, w 1845 r. przyłączno ją do Akademii Technicznej jako jej trzyletnią szkołę przygotowawczą. Szkoła mieściła się w lewym skrzydle kamienicy Darowskiego z wejściem od ul. Ormiańskiej 2 (budynek ten, wzniesiono w 1729 r. dla trynitarzy; po kasacie zakonu został w 1783 r. sprzedany M. Darowskiemu). W 1854 r. szkołę odłączono od Akademii Technicznej i połączono w jeden zakład z inną szkołą realną. Jednocześnie jej nazwa zmieniła się na Wyższą Szkołę Realną – sześcioklasową, a w 1872 r. stała się już zakładem siedmioklasowym. Od 1876 r. mieściła się na ul. Kamiennej 2. W 1921 r. tę szkołę realną przekształcono na ośmioklasowe gimnazjum matematyczno-przyrodniczego typu.

Блейм Кароль. Пелчинський став. –
Львов, бл. 1893 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
На зображенні – найвідоміший львівський став – Пелчинський. Фотографію виконано зверху, з боку майбутньої вулиці Паркгассе (тепер вул. Гвардійська), яку прокладуть через кілька років після фотографування. Центром зображення є став; майже як на карті видно місце його розташування у міському просторі. Став, відомий львів'янам вже кілька століть, розташований під Пелчинською горою, де від 1854 р. височить фортифікаційний комплекс Львівської цитаделі – праворуч на горі можна побачити третю максиміліанську вежу комплексу. Став огинає огороджена, а потім засаджена вздовж деревами дорога – Дорога до Пелчинського ставу, це майбутня вулиця Вітовського. Праворуч, за невисокими будівлями можна побачити частину Панянського ставу, розташованого між вулицею та узгір'ями, де тепер простягається територія Парку культури ім. Б. Хмельницького. Стежки на першому плані провадять праворуч, на узгір'я, де віддавна завдяки багатим покладам глини існували цегельні.

Bleim Karol. Staw Pełczyński. –
Lwów, ok. 1893 r. – 10x15 cm. – WCE.
Zdjęcie przedstawia najpopularniejszy lwowski staw – Pełczyński Fotografię zrobiono z góry, od strony przyszłej ul. Parkgasse (później Kadeckiej, obecnie Gwardziejskiej), która zostanie przeprowadzona dopiero po kilku latach po wykonaniu fotografii. Środkiem obrazu jest staw; prawie jak na mapie widać miejsce jego usytuowania w przestrzeni miejskiej. Staw, znany lwowianom już od kilku stuleci, znajduje się pod górą Pełczyńską, gdzie od 1854 r. wznosi się zespół budowli Lwowskiej cytadeli – po prawej stronie, na górze, można widzieć trzecią maksymiliańską basztę zespołu obronnego. Staw omija, z początku ogrodzona, a potem obsadzona drzewami droga do Pełczyńskiego stawu, jest to przyszła ul. Pełczyńska (obecnie ulica Witowskiego). Po prawej stronie, za niewysokimi drzewami, można widzieć część Panieńskiego stawu, usytuowanego między ulicą a wzgórzami, gdzie obecnie roztacza się teren Parku Kultury im. B. Chmielnickiego. Ścieżki na pierwszym planie prowadzą na prawo, ku wzgórzom, gdzie oddawna dzięki obfitym pokładom gliny istniały liczne cegielnie.

Невідомий фотограф.
Долішня тераса Стрийського парку. –
Львів, бл. 1895 р. – 11x15 см. – ІК.
Загальний вид найстарішої частини Стрийського парку – долішньої тераси парку, де чітко видно головну прогулянкову алею – так зване рондо; збудовану неподалік від декоративного ставка оранжерею для екзотичних рослин. Зверху зеленого паркового масиву простягається панорама Львова.

Fotograf nieznany.
Dolny taras Stryjskiego parku. –
Lwów, ok. 1895 r. – 11x15 cm. – IK.
Ogólny widok najstarszej części Stryjskiego parku – dolnego tarasu parku, gdzie wyraźnie widać główną aleję spacerową – tak zwane rondo, oraz zbudowaną nieopodal dekoracyjnej sadzawki oranżerię dla egzotycznych roślin. Ponad zielonym masywem parku rozciąga się panorama Lwowa.

Невідомий фотограф. Урочиста подія в музеї Любомирських. – Львів, 1893 р. – 18х26,5 см. – ЛІМ.

У 1823 р. князь Генрик Любомирський, наслідуючи приклад графа Єжи Оссолінського, подарував новоствореному Національному закладу ім. Оссолінських власну колекцію старожитностей – збірки зброї, картин та історичних національних пам'яток. На запрошення засновника Г. Любомирський став головою кураторії Національного закладу. Його колекція складалася з двох основних розділів – історичного та картинної галереї; для передачі до Оссолінеуму, вона вимагала детального опрацювання. так що з Пшеворська, родинного гнізда Любомирських вона потрапила до Львова тільки у 1869 р. Вже в наступному році музей Любомирських був відкритий для вільного доступу львів'ян, створивши таким чином суттєве доповнення до безцінних колекцій Оссолінеума. Огляд починався вже з вестибюля, де розташувалися археологічні пам'ятки південно-східних воєводств, особливе місце займали римські бронзи, єгипетські, грецькі знахідки. Тут можна було побачити гіпсову відливку стели із зображенням Святовида, оригінал якої знаходиться в Археологічному музеї в Кракові, а також шведські залізні гармати часів Карла XII.

Nieznany fotograf. Uroczyste wydarzenie w Muzeum Lubomirskich. – Lwów, 1893 r. – 18x26,5 cm. – LMH.

W 1823 r. książę Henryk Lubomirski, idąc za przykładem hrabiego Jerzego Ossolińskiego, podarował nowoutworzonemu Zakładowi Narodowemu im. Ossolińskich własną kolekcję starożytności – zbiory broni, obrazów i historycznych pamiątek narodowych. Na zaproszenie założyciela H. Lubomirski został przewodniczącym kuratorium Zakładu Narodowego. Jego kolekcja składała się z dwóch głównych części – historycznej oraz galerii obrazów. Dla przekazania Ossolineum zbiory wymagały szczegółowego opracowania, tak że z Przeworska, rodzinnego gniazda Lubomirskich, kolekcja trafiła do Lwowa dopiero w 1869 r. Już w roku następnym Muzeum Lubomirskich zostało otwarte dla lwowian, tworząc w ten sposób istotne dopełnienie bezcennych zbiorów Ossolineum. Zwiedzanie rozpoczynało się już w westybulu, gdzie mieściły się archeologiczne zabytki z województw południowo-wschodnich. Szczególne miejsce zajmowały rzymskie bronzy, egipskie i greckie starożytności. Można było tu również oglądnąć gipsowy odlew prehistorycznej steli przedstawiającej Światowida, której oryginał znajduje się w Krakowskim Muzeum Archeologicznym, a także szwedzkie żelazne armaty z czasów Karola XII.

Невідомий фотограф. Інтер'єр Музею Любомирських. – Львів, 1893 р. – 18х26,5 см. – ЛІМ.
Оскільки тепер важко визначити долю колекції графів Любомирських, можна принаймні зробити її короткий опис. У залах партеру були розташовані портрети фундаторів, доброчинців, кураторів та видатних працівників Національного закладу ім. Оссолінських. В наступних залах містились польські портрети XVI–XVII ст., а у вітринах – предмети зі срібла, слонячої кістки та скла. На цьому ж поверсі були експоновані історичні пам'ятки, пов'язані з королем Яном III – ряд портретів членів королівської родини; замкові двері з Олеська, де народився король Ян III Собеський. У вітринах було виставлено цінні примірники зброї, а на стіні – половина намету XVII ст. Нумізматичну колекцію складали польські монети від X ст., монети грецькі, римські, візантійські. Цікавими експонатами були вибрані зразки європейських монет та медалей від XV ст., а також унікальна збірка польських медалей XVI–XX ст.; печатки польських королів, польські та іноземні ордени. Польські та іноземні банкноти експонувалися у настінних вітринах.

Nieznany fotograf. Wnętrze Muzeum Lubomirskich. – Lwów, 1893 r. – 18x26,5 cm. – LMH.
Ponieważ obecnie nie można już dokładnie prześledzić losów kolekcji książąt Lubomirskich, należy przynajmniej podać jej krótki opis. W salach na parterze umieszczone były portrety fundatorów, dobroczyńców, kuratorów oraz wybitnych pracowników Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. W następnych salach znajdowały się polskie portrety z XVI–XVII w., a w witrynach – przedmioty ze srebra, kości słoniowej i szkła. W tej że kondygnacji były eksponowane pamiątki historyczne związane z królem Janem III Sobieskim – szereg portretów członków rodziny królewskiej, drzwi zamku w Olesku, gdzie urodził się Jan Sobieski. W witrynach wystawiono cenne okazy broni, na ścianie zawieszono połowę namiotu z XVII w. Na kolekcję numizmatyczną składały się monety polskie od X w., monety greckie, rzymskie, bizantyjskie. Interesujące eksponaty stanowiły wybrane okazy europejskich monet i medali od XV w., unikatowy zbiór polskich medali XVI–XX w., a także pieczęcie polskich królów; polskie i cudzoziemskie ordery. Polskie i zagraniczne banknoty były eksponowane w gablotach naściennych.

Невідомий фотограф. Інтер'єр Музею Любомирських. – Львів, 1893 р. – 18x26,5 см. – ЛІМ.
Безперечно, цінним і видовищним розділом колекції був арсенал, який містив багату збірку польської зброї: кольчуги та панцирі XVII ст.; пістолети, алебарди, а також мундири часів наполеонівських війн та листопадового повстання. В наступному залі експонувалася холодна зброя: польські шаблі XVI–XIX ст., деякі з них з характерними написами. Шаблі східні, турецькі, персидські, козацько-російські, німецькі XVII–XVIII ст.; шотландські, японські рапіри, тесаки та рапіри наполеонівських війн. Бойові та катівські мечі XIV–XVII ст.; східні ятагани, німецькі та італійські штилети. Відповідно на стінах були експоновані картини Юліуша Коссака та Тадеуша Рибковського, що представляли військові сцени.

Nieznany fotograf.
Wnętrze Muzeum Lubomirskich. –
Lwów, 1893 r. – 18x26,5 cm. – LMH.
Bez wątpienia, cennym i spektakularnym działem kolekcji Lubomirskich był arsenał, zawierający bogaty zbiór polskiego oręża: kolczugi i pancerze XVII w., pistolety, halabardy, a także mundury z okresu wojen napoleońskich i powstania listopadowego. W następnej sali wystawiona była broń biała: polskie szable z XVI–XIX w., niektóre z charakterystycznymi napisami; szable wschodnie, tureckie, perskie, kozacko-rosyjskie, niemieckie z XVII–XVIII w.; szkockie, japońskie, szpady, siekiery bojowe oraz szpady z okresu napoleońskich wojen. Pokazane były bojowe i katowskie miecze XIV–XVII w., wschodnie jatagany, niemieckie i włoskie sztylety. Na ścianach były zawieszone obrazy Juliusza Kossaka i Tadeusza Rybkowskiego przedstawiające sceny batalistyczne.

Невідомий фотограф. Інтер'єр Музею Любомирських. – Львів, 1893 р. – 18x26,5 см. – ЛІМ.

Поверхом вище була розташована картинна галерея, а на стінах сходової клітки – портрети графів Оссолінських та Любомирських. Галерею склала надзвичайно багата і вартісна експозиція творів сакрального та прикладного мистецтва, релігійна скульптура XVII–XVIII ст. та дрібні взірці костельного мистецтва. Крім того портрети та ікони XVIII ст., в основному, польські. У залі боротьби за незалежність містився збір пам'яток по Т. Костюшку, Словацькому. У вітринах – пам'ятки листопадового та січневого повстання. Наступний зал містив твори нідерландських художників XVI–XVII ст., а у вітринах – збірку польських та іноземних мініатюр XVI–XIX ст. В окремому залі експонувалися твори Ю. Коссака: кілька десятків картин, акварелей, рисунків. Цінними експонатами були портрети польських художників XVIII–XIX ст. Скульптура та копії скульптур польських та іноземних майстрів; роботи Я. Матейка, Брандта; портрети фундаторів та кураторів закладу. Італійський живопис XVI–XVII ст.; роботи Тіціана, французьких, німецьких та польських митців XVII–XVIII ст.

Nieznany fotograf. Wnętrze Muzeum Lubomirskich. – Lwów, 1893 r. – 18x26,5 cm. – LMH.

O piętro wyżej była rozmieszczona galeria obrazów, a na ścianach klatki schodowej – portrety hrabiów Ossolińskich i Lubomirskich. Galerię stanowiła niezwykle bogata i wartościowa ekspozycja dzieł sztuki religijnej i użytkowej, rzeźby kościelnej z XVII–XVIII w. oraz drobnych okazów sztuki sakralnej. Oprócz tego były przedstawione ikony i portrety z XVIII w., głównie polskie. W sali walki o niezależność Polski mieścił się zbiór pamiątek związanych z T. Kościuszkiem i J. Słowackim. W witrynach – pamiątki powstania listopadowego i styczniowego. Następna sala mieściła obrazy malarzy niderlandzkich z XVI–XVII w., a w witrynach – zbiór polskich i cudzoziemskich miniatur XVI–XIX w. W oddzielnej sali wystawione były dzieła Juliusza Kossaka: kilkadziesiąt obrazów, akwareli, rysunków. Cennymi eksponatami były portrety polskich artystów XVIII–XIX w., rzeźby (i kopie rzeźb) polskich i obcych mistrzów, dzieła Jana Matejki, Józefa Brandta, portrety fundatorów i kuratorów Zakładu, malarstwo włoskie XVI–XVII w.; dzieła Tycjana, francuskich, niemieckich i polskich artystów XVII–XVIII w.

Рихновський Францішек. Власна творча майстерня. – Львів, 1894 р. – 40х30 см. – ЛІМ. Одним з численних хобі Рихновського була фотографія. Вже наприкінці XIX ст. він експериментував із кольоровою фотографією, чому є приклади. За домовленістю з Комітетом Загальної Крайової виставки 1894 р. Францішек Рихновський виконав велику кількість видових фотографій Львова. Доктор мистецтвознавства Ю. Бірюльов стверджує, що це були 200 великоформатних фотографій розміром 30х40 см. Чудові, напрочуд якісні знімки Львова та його мешканців і сьогодні дивують своїм професіоналізмом. Головним персонажем цієї серії є люди, мешканці Львова в очікуванні тієї великої події, якою стала для міста Загальна Крайова виставка 1894 р.

Rychnowski Franciszek. Własna twórcza pracownia. – Lwów, 1894 r. – 40x30 cm. – LMH. Jednym z licznych hobby Rychnowskiego była fotografia. Już pod koniec XIX w. eksperymentował on z kolorową fotografią, przykłady tych prób zachowały się. Według umowy z Komitetem Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. Fr. Rychnowski wykonał dużą ilość widokowych fotografii Lwowa. Historyk sztuki doktor J. Biriulow stwierdził, że było to 200 fotografi dużego formatu o wymiarach 30x40 cm. Cudowne, zadziwiającej jakości zdjęcia Lwowa oraz jego mieszkańców i dziś zdumiewają wysokim profesjonalizmem. Głównymi bohaterami tej serii są ludzie, mieszkańcy Lwowa w oczekiwaniu tego wielkiego wydarzenia, jakim stała się dla miasta Powszechna Wystawa Krajowa 1894 r.

Рихновський Франціішек. Творча майстерня (фрагмент). – Львів, 1894 р. – ЛІМ.

Невідомо достеменно, яку кількість зображень Львова виготовив Ф. Рихновський, сьогодні вони розпорошені по музейних та приватних збірках, нераз прикрашають інтер'єри сучасних кав'ярень. Тільки в 1930 р., завдяки невтомному збирачеві львівських пам'яток, директору Історичного музею м. Львова Олександру Чоловському вдалося придбати для музейної збірки у доньки винахідника його знімки та скляні негативи розміром 30х40 см, а також взірці кольорових фото Рихновського.

Rychnowski Franciszek. Twórcza pracownia (fragment). – Lwów, 1894 r. – LMH.

Niewiadomo dokładnie ile widoków Lwowa wykonał F. Rychnowski, dziś są one rozproszone w muzealnych i prywatnych zbiorach, nieraz służą ozdobą współczesnych kawiarni. Dopiero w 1930 r., dzięki niestrudzonemu zbieraczowi lwowskich pamiątek, dyrektorowi Muzeum Historycznego m. Lwowa Aleksandrowi Czołowskiemu udało się zakupić dla zbiorów muzeum u córki wynalazcy jego zdjęcia i szklane negatywy rozmiarem 30x40 cm, a także probki kolorowych fotografii Rychnowskiego.

Рихновський Францішек.
Перша львівська електростанція та ангар міського електричного закладу. – Львів, 1894 р. – 26x38 см. – ЛІМ.
З того часу, коли 1882 р. у Лондоні почала працювати перша електростанція Едісона, нове відкриття безупинно осягало нові і нові території, не оминуло воно і Львова. Вже 1892 р. комісія магістрату розглянула питання створення у Львові електричної мережі для можливого впровадження міського електричного транспорту. Ця ідея виникла у зв'язку із підготовкою до Загальної Крайової виставки 1894 р., коли розглядали питання міської комунікації в умовах присутності в місті величезної кількості людей – за час виставки її відвідало майже півтора мільйона осіб. Для електростанції було обрано місце у збігу вулиць Вулецької, Ленартовича, Коперника, Пелчинської (тепер відповідно Сахарова, Нечуя-Левицького, Коперника, Вітовського); вздовж території електростанції пролягла вулиця Кадетська (тепер вул. Гвардійська). На місце її розташування вказують лише деякі фрагменти зображення, розташовані праворуч: верхівки костелу Св. Марії Магдалини та школи Св. Марії Магдалини. Вулицю Пелчинську ознаковують стрункі тополі, що ростуть вздовж неї.

Rychnowski Franciszek.
Pierwsza lwowska elektrownia i hangar miejskiego zakładu elektrycznego. –
Lwów, 1894 r. – 26x38 cm. – LMH.
Od kiedy w 1882 r. w Londynie zaczęła pracować pierwsza elektryczna stacja Edisona, nowe odkrycie bezustannie ogarniało nowe i nowe tereny, nie ominęło również i Lwowa. Już w 1892 r. komisja magistratu rozpatrzyła projekt utworzenia we Lwowie sieci elektrycznej umożliwiającej wprowadzenie miejskiego transportu elektrycznego. Pomysł ten powstał w związku z przygotowaniami do Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r., kiedy rozpatrywano problemy miejskiej komunikacji w warunkach obecności w mieście ogromnej ilości ludzi – w czasie trwania Wystawy zwiedziło ją prawie półtora miliona osób. Dla elektrowni obrano miejscu przy zbiegu ulic Wuleckiej, Lenartowicza, Kopernika, Pełczyńskiej (obecnie, odpowiednio, Sacharowa, Nieczuja-Lewickiego, Kopernika, Witowskiego); wzdłuż terenu elektrowni przebiegła ul. Kadecka (obecnie Gwardziejska). Na lokalizację zakładu wskazują tylko niektóre szczegóły, widoczne na zdjęciu po prawej stronie: wierzchołki wież kościoła Św. Marii Magdeleny oraz fragment gmachu Szkoły im. Św. Marii Magdeleny. Ulicę Pełczyńską zaznaczają, rosnące wzdłuż niej, smukłe topole.

Рихновський Францішек.
Перша львівська електростанція та ангар міського електричного закладу. - Львів, 1894 р. - 26x38 см. - ЛІМ.
У 1893 р. львівський магістрат остаточно затвердив кошторис будови мережі електричного трамваю та електростанції, що складав 660 тис. корон на розбудову мережі та 220 тис. корон - будову електростанції. Таким чином була споруджена перша львівська електростанція постійного струму, розташована на місці давнього ставу в підніжжі Вулецьких горбів. За проектом А. Каменобродського було споруджено перший ангар для трамвайного парку (в центрі зображення) та електростанція (праворуч); на фоні - ще незаліснені Вулецькі узгір'я.

Rychnowski Franciszek.
Pierwsza lwowska elektrownia i hangar miejskiego zakladu elektrycznego. - Lwów, 1894 r. - 26x38 cm. - LMH.
W 1893 r. lwowski magistrat ostatecznie zatwierdził kosztorys budowy sieci elektrycznego tramwaju oraz elektrowni, który przewidywał 660 tys. koron na rozbudowę sieci oraz 220 tys. koron na budowę elektrowni. W ten sposób powstała pierwsza lwowska elektrownia prądu stałego, usytuowana na miejscu dawnego stawu koło podnóża wzgórz Wuleckich. Według projektu A. Kamienobrodzkiego wzniesiono tu pierwszy hangar zajezdni tramwajowej (w środku na zdjęciu) oraz budynek elektrowni (po prawej); w tle widać jeszcze nie zalesione wzgórza Wuleckie.

Невідомий фотогр. Площа Марійська у Львові. –
Львів, 1894 р. – 10x14 см. – ІК.
Неформальний центр міста, одна з його головних площ, яка в основному сформувалася вже наприкінці XIX ст. Нестандартний кут зйомки виявляє на зображенні цікаві подробиці, характерні для міського середовища: наприклад, парокінні екіпажі на одній з офіційно дозволених стоянок, біля готелю "Жорж". Площу перетинає вагон кінного трамваю, один з тих п'яти вагонів, що почали курсувати Львовом від 5 травня 1880 р. платними рейсами маршруту "Казарми Фердинанда – пл. Митна" (від теперішньої вул. Ярослава Мудрого до пл. Митної). Ще височить на площі газовий ліхтар, а фігура Діви Марії стоїть на впорядкованому квітнику, дерева навкруги ще не розрослися.

Fotograf nieznany. Plac Mariacki we Lwowie. –
Lwów, 1894 r. – 10x14 cm. – IK.
Nieformalne centrum miasta, jeden z jego głównych placów, który w zasadzie ukształtował się już pod koniec XIX w. Niezwyczajny kąt zdjęcia ujawnił ciekawe szczegóły, charakterystyczne dla miejskiego środowiska, na przykład, parokonne powozy na jednym z oficjalnie dozwolonych przystanków, przy hotelu „George'a". Przez plac przejeżdża wagon konnego tramwaju – jeden z pięciu wagonów, które zaczęły kursować we Lwowie od 5 maja 1880 r., wykonując płatne przewozy na trasie „Koszary Ferdynanda – pl. Cłowy" (od obecnej ul. Jarosława Mądrego do pl. Mytnego).
Na placu jeszcze wznosi się gazowa latarnia, a figura Panny Maryi stoi na wypielęgnowanym kwietniku, drzewa wokół jeszcze się nie rozrosły.

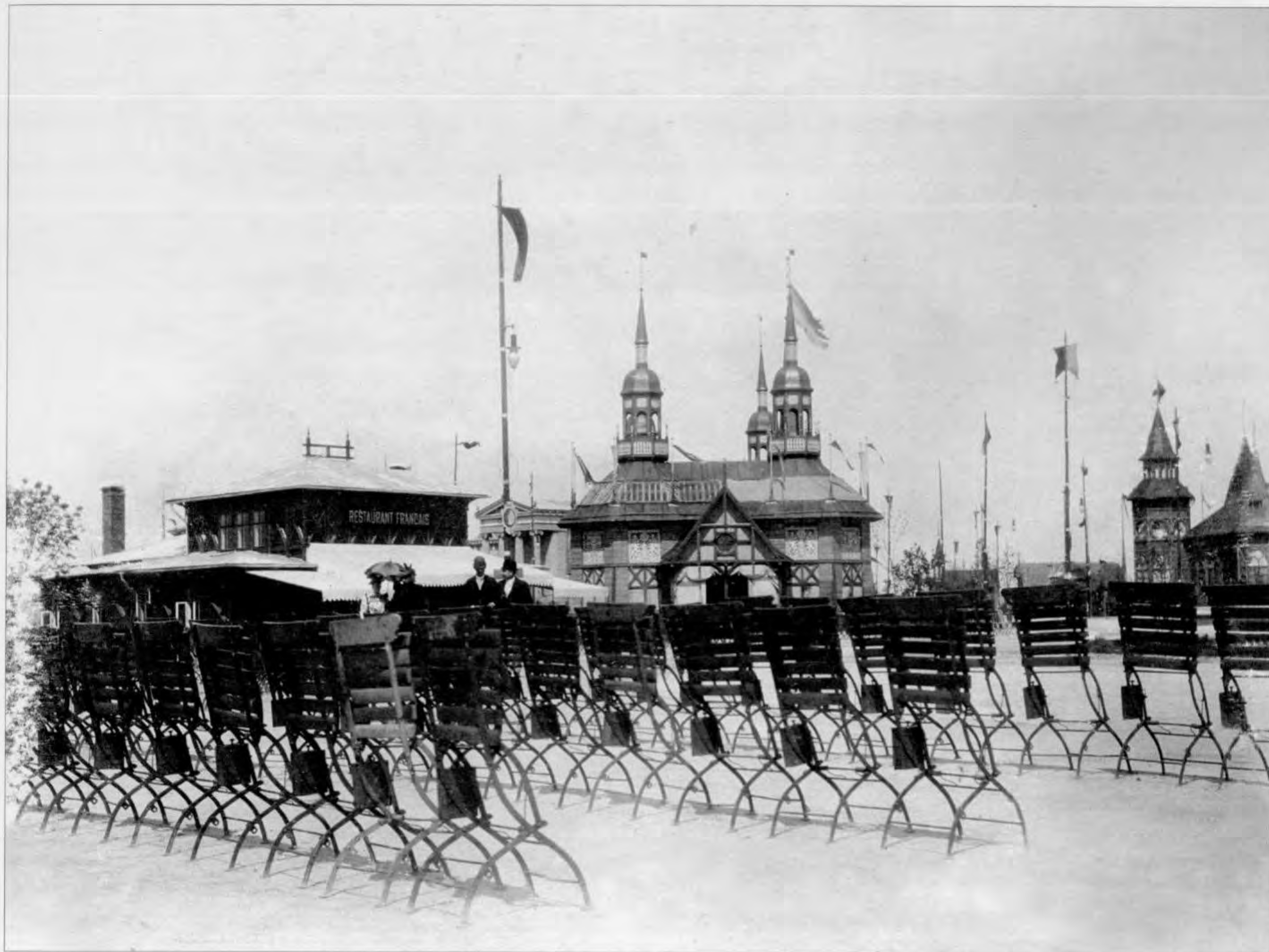
Рихновський Францішек. Вулиця Рацлавицька. –
Львів, 1894 р. – 27х38 см. – ІК.
Загальна Крайова виставка 1894 р. виявилася потужним стимулятором розвитку промисловості Галичини, до її проведення готувалися різного рівня та профілю підприємства, що впроваджували у повсякденний обіг різноманітні технічні новинки, створювали чи удосконалювали технологічні процеси, винаходили небачені досі пристрої. Сміливим рішенням міської ради Львова було далекоглядне з точки зору урбаністичного розвитку міста впровадження нового міського транспорту – електричного трамваю. Це викликало захоплення мешканців, а розумне керування містом в часи міського самоврядування принесло Львову багато змін. Передвісником цих змін певною мірою була Загальна Крайова виставка 1894 р., експозиції якої показали напрямки розвитку промисловості та господарства Галичини. Фото представляє двійко з першої "десятки" львівських трамваїв на повороті вул. Рацлавської (тепер вул. Самчука) неподалік від головної брами виставки. Ця лінія – "Виставка – Карла Людвіга – Головний вокзал" з часом була закрита, натомість майже всі трамвайні маршрути, започатковані в ті часи, ще існують, хоча і неспроможні належним чином задовільнити потреби міста, кількість населення якого виросли.

Rychnowski Franciszek. Racławicka. –
Lwów, 1894 r. – 26x38 cm. – IK.
Powszechna Wystawa Krajowa 1894 r. okazała się potężnym bodźcem rozwoju przemysłu Galicji. Do udziału w Wystawie przygotowywały się przedsiębiorstwa o rozmaitym poziomie i specjalizacji, które wprowadzały do codziennego obiegu najróżniejsze nowości techniki, tworzyły nowe lub udoskonalały procesy technologiczne, wynajdowały nieznane dotąd przyrządy. Śmiałą decyzją rady miejskiej Lwowa stało się dalekowzroczne z punku widzenia urbanistycznego rozwoju miasta wprowadzenie nowego transportu miejskiego – elektrycznego tramwaju. Wywołało to entuzjazm mieszkańców, a rozumne kierowanie miastem w czasach samorządu spowodowało we Lwowie dużo zmian. Prekursorem tych zmian w pewnej mierze była Powszechna Wystawa Krajowa 1894 r., której ekspozycje wskazały kierunki rozwoju przemysłu i gospodarki Galicji. Fotografia przedstawia dwójkę wagonów, z pierwszej „dziesiątki" lwowskich tramwajów, na zakręcie ul. Racławickiej (obecnie ul. Samczuka) niedaleko od głównej bramy Wystawy. Ta linia „Wystawa-Karola Ludwika-Dworzec główny" z czasem została zamknięta, natomiast prawie wszystkie, zapoczątkowane w tamtych czasach trasy tramwajowe, istnieją nadal, chociaż nie są już w stanie należycie sprostać potrzebom miasta, którego ludność wzrosła.

Рихновський Францішек.
Перший львівський трамвай біля головного входу Загальної Крайової виставки 1894 р. – Львів, 1894 р. – 26х38 см. – ЛІМ.
На зображенні – один з першої партії трамваїв, регулярний рух яких розпочався навесні 1894 р. На вагоні добре видно табличку з цифрою "1", що вказує на те, що саме це один з 16-ти вагонів першої серії – перший львівський трамвай, 110-річчя якого відзначали 2004 р.

Rychnowski Franciszek.
Pierwszy lwowski tramwaj przy głównym wejściu Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. – Lwów, 1894 r. – 26x38 cm. – LMH.
Zdjęcie przedstawia jeden z pierwszej partii tramwajów, których regularny ruch rozpoczął się wiosną 1894 r. Na wagonie dobrze widać tabliczkę z cyfrą „1", wskazującą, że jest to właśnie jeden z 16 wagonów pierwszej serii – naprawdę pierwszy lwowski tramwaj, którego 110 rocznicę świętowano w 2004 r.

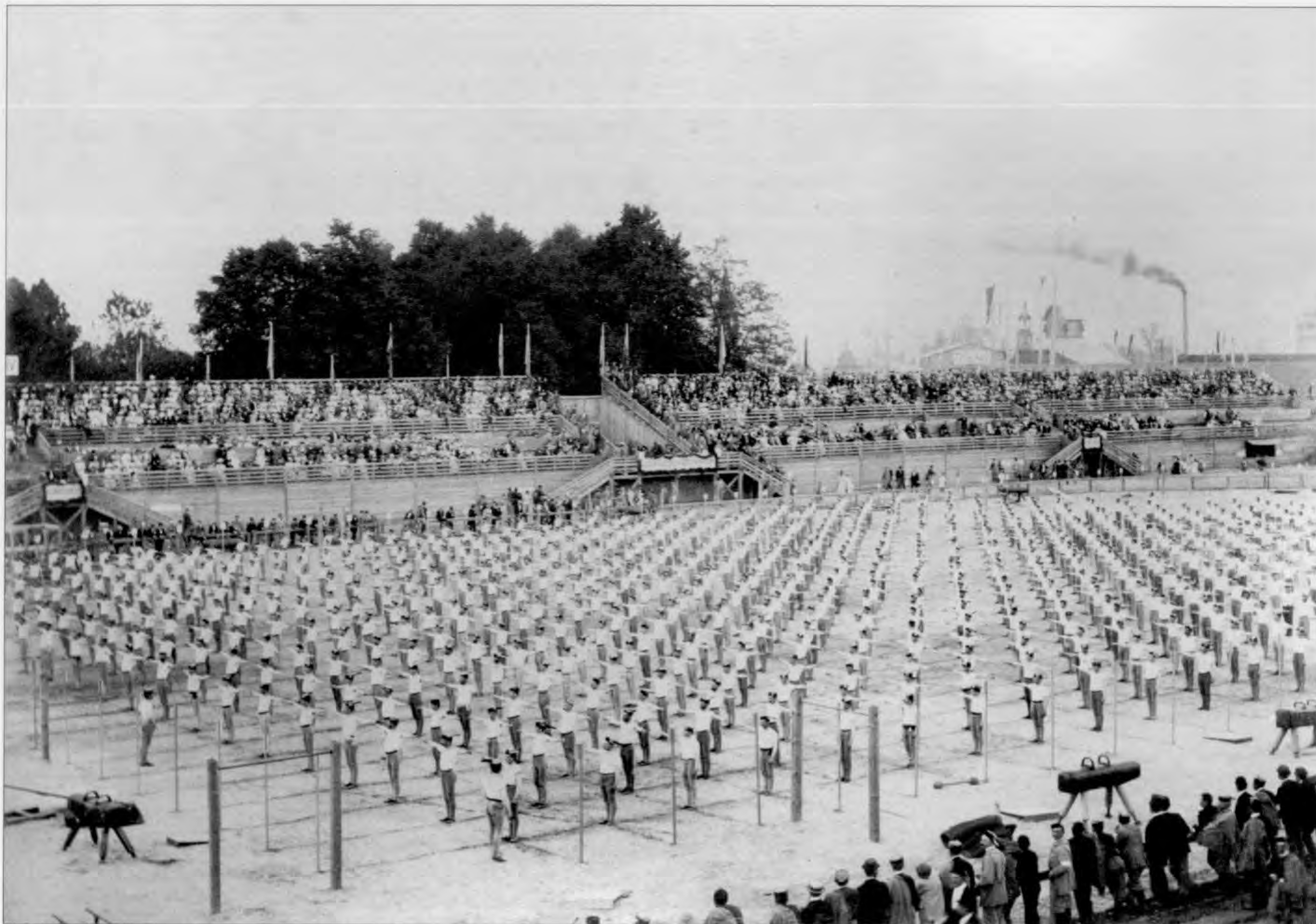
Невідомий фотограф.
Ресторани на площі
Загальної Крайової виставки 1894 р. –
Львів, 1894 р. – 10х14 см. – ІК.
На вісі світлового фонтану виставки, тобто по обидва боки головної виставкової площі, було збудовано два великі ресторани: Цогельмана та Бачинського. Біля них з одного боку розташувався французький ресторан, з другого – кав'ярня Важного, а навпроти – цукерня Шольца з Перемишля (за проектом З. Горголевського у мавританському стилі), а також цукерня Ціммера.

Fotograf nieznany.
Restauracje na placu
Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. –
Lwów, 1894 r. – 10x14 cm. – IK.
Na osi podświetlanej elektrycznej fontanny, tzn. po obu stronach głównego placu wystawy, zbudowane były dwie wielkie restauracje: Zogelmanna i Baczyńskiego. Koło nich z jednej strony znajdowała się restauracja francuska, z drugiej – kawiarnia Ważnego, a naprzeciwko były cukiernie Scholza z Przemyśla (wzniesiona według projektu Zygmunta Gorgolewskiego w stylu mauretańskim) oraz Zimmera.

Тшемеський Едвард.
Загальна Крайова виставка у Львові.
Відкриття першого львівського стадіону в Стрийському парку. – Львів, 1894 р. – 22x31 см. – ЛІМ.
Підготовка верхньої тераси парку для розташування такого грандіозного дійства, яким була Загальна Крайова виставка 1894 р., вимагала величезного обсягу робіт. На поверхні території майбутньої виставки, на площі 150000 м² не було ні одного метра землі, який би не перемістили. Тим не менш для повного вирівнювання території, в тому і біля стадіону, довелося завезти на територію виставки ще 100 тисяч м³ землі. Трибуни і стадіон площею 3524 м², сконструйовані з дерева за проектом інженера Григорія Пежанського, були розташовані праворуч головної алеї у напрямку від вул. Понятовського (тепер вул. Самчука), між сучасною вул. Козельницькою та Стрийською. Трибуни, розраховані на 8000 чоловік, будували від 6 лютого 1894, в чому брав участь тесля Г. Мюллер. 14 липня 1894 р. відкрився для відвідувачів перший львівський стадіон.

Trzemeski Edward.
Powszechna Wystawa Krajowa we Lwowie.
Otwarcie pierwszego lwowskiego boiska w Parku Stryjskim. – Lwów, 1894 r. – 22x31 cm. – LMH.
Przygotowanie górnej terasy parku do rozmieszczenia tak olbrzymiego przedsięwzięcia, jakim była Powszechna Wystawa Krajowa 1894 r., wymagało ogromnego nakładu pracy. Na obszarze terenu przyszłej wystawy, o powierzchni 150000 m², nie pozostało ani jednego metra gruntu, który nie byłby przemieszczony. Tym niemniej, dla zupełnego wyrównania terenu, zwłaszcza koło boiska, okazało się niezbędne dowiezienie na plac wystawowy dodatkowych 100 tysięcy m³ ziemi. Boisko o powierzchni 3524 m² i trybuny, skonstruowane z drzewa według projektu inżyniera Grzegorza Peżańskiego, były usytuowane z prawa od głównej alei, w kierunku ul. Poniatowskiego (obecnie ul. Samczuka), między ulicami Kozielnicką i Stryjską. Trybuny, obliczone na 8000 widzów, zaczęto budować 6 lutego 1894 r. pod kierunkiem cieśli H. Müllera. 14 lipca 1894 r. pierwszy lwowski stadion został oddany do użytku.

Тшемеський Едвард. Загальна Крайова виставка у Львові.
ІІ-й сокільський з'їзд на стадіоні в Стрийському парку. –
Львів, 1894 р. – 22x31 см. – ЛІМ.

14–15 липня 1894 р. на новозбудованому стадіоні в Стрийському парку було проведено ІІ сокільський з'їзд. Церемонія відкриття розпочалася службою Божою в стінах львівської катедри, після чого продовжилася в залі "Сокола-Матері" на вул. Зіморовича, де перед делегатами та кількома сотнями другів-соколів виступили президент міста Едмунд Мохнацький та керівники організації. О 3-й годині дня на стадіоні в Стрийському парку відбулися тренування, а через 2 години на трибуни 8000-го стадіону були допущені глядачі, що з ентузіазмом споглядали на гімнастичні вправи, які виконували сотні спортсменів. День 14 липня розпочався футбольним матчем між сокільськими командами Кракова та Львова, який закінчився через 6 хвилин із рахунком 0:1, гол забив Володимир Хомицький.

Trzemeski Edward.
II Sokolski zjazd na boisku w Stryjskim parku. –
Lwów, 1894 r. – 22x31 cm. – LMH.

14–15 lipca 1894 r. na nowozbudowanym boisku w Stryjskim parku przeprowadzono II Zjazd Sokolski. Ceremonia otwarcia rozpoczęła się Mszą Świętą w katedrze łacińskiej, poczem była kontynuowana w sali „Sokoła-Macierzy" przy ul. Zimorowicza, gdzie wobec delegatów i kilkuset sokołów wystąpiłi prezydent miasta Edmund Mochnacki oraz kierownicy organizacji. O trzeciej popołudniu na boisku w Stryjskim parku rozpoczął się trening, a po dwu godzinach na trybuny 8-tysięcznego stadionu dopuszczono widzów, którzy z entuzjazmem oglądali ćwiczenia gimnastyczne wykonywane przez setki sportowców. Dzień 14 lipca rozpoczął się meczem piłki nożnej między sokolskimi drużynami Krakowa i Lwowa, który zakończył się po 6 minutach z wynikiem 0:1, gola zdobył Włodzimierz Chomicki.

Невідомий фотограф. Етнографічний відділ Загальної Крайової виставки 1894 р. – Львів, 1894 р. –10x14 см. – ІК. Надзвичайно колоритним пунктом експозиції був етнографічний відділ. Безперечно привертав увагу павільйон руських товариств, збудований в стилі старовинних хуторів. Проект професора Юліана Захаревича реалізував його молодий колега – будівничий Іван Левинський. Інтер'єр павільйону був багато прикрашений килимами з килимарської школи Володимира Федоровича та інших майстрів. Плафони павільйону прикрашали взірці українських вишивок та килимів, які виконав церковний художник Якуб Хомик з Бережан. Старанням товариства українських ремісників "Зоря", створеним 1884 р. з метою підтримки товариського життя, навчання та взаємної допомоги, було влаштовано виставку українських промисловців. "Зоря" утримувала читальню і бібліотеку, влаштовувала для своїх членів лекції, вечорниці, аматорські вистави, надавала позики, збирала кошти на спорудження власного будинку. Товариство мало 120 членів, його головою був архітектор і будівничий Василь Нагірний.

Fotograf nieznany. Oddział Etnograficzny Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. – Lwów, 1894 r. – 10x14 cm. – IK. Dział etnograficzny Wystawy był punktem ekspozycji o niezwykłym kolorycie. Szczególnie przyciągał uwagę Pawilon Ruskich Towarzystw, wzniesiony w stylu zabudowań dawnego chutoru. Projekt profesora Juliana Zachariewicza zrealizował jego młodszy kolega – budowniczy Iwan Lewiński. Wnętrze pawilonu było bogato ozdobione kilimami z kilimiarskiej szkoły Włodzimierza Fedorowicza i innych mistrzów. Plafony pawilonu upiększały okazy ukraińskich haftów oraz kilimy, które wykonał artysta cerkiewny Jakub Chomik z Brzeżan. Staraniem Towarzystwa Ukraińskich Rzemieślników „Zorza" (które powstało w 1884 r. w celu podtrzymania życia towarzyskiego, nauczania i pomocy wzajemnej, została urządzona wystawa ukraińskich przemysłowców. „Zorza" utrzymywała czytelnię i bibliotekę, urządzała dla swoich członków wykłady, wieczornice, amatorskie przedstawienia, dawała pożyczki, zbierała fundusze na na budowę własnej siedziby. Towarzystwo liczyło 120 członków, jego przewodniczącym był architekt i budowniczy Wasyl Nahirnyj.

Невідомий фотограф. Зустріч працівників м'ясної промисловості на Загальній Крайовій виставці 1894 р. – Львів, 1894 р. – 30x40 см. – ЛІМ. Після урочистого відкриття Загальної Крайової виставки, що відбулося 8 червня 1894 р., в межах програми було проведено неймовірну кількість галузевих виставок, з'їздів та зустрічей. Так, 21–27 вересня відбулася виставка рогатої худоби, яка привернула увагу всієї Галичини. Тут експонувалися 650 голів худоби з великих господарств та 200 голів – з селянських. Це було своєрідним екзаменом вирощування худоби за 20 років, який продемонстрував відмінні результати. В межах виставки було проведено конкурси плугів, а також молочності корів, в яких брало участь Центральне австрійське товариство молочного господарства. В останній день голова виставкового комітету князь Адам Сапєга влаштував на території виставки сніданок для селян, що експонували худобу. За столами сиділи разом близько 150 селян з усіх сторін – мазури, українці, німецькі колоністи. Коли наповнили келихи, князь Сапєга проголосив промову, що призначалася для всіх учасників, щиро всім дякуючи та заохочуючи власників худоби до поширення свого безцінного досвіду Галичиною. Після святкового сніданку всі учасники відвідали Рацлавицьку панораму та виставку мистецтва.

Fotograf nieznany. Spotkanie pracowników przemysłu mięsnego na Powszechnej Wystawie Krajowej 1894 r. – Lwów, 1894 r. – 30x40 cm. – LMH. Po uroczystym otwarciu Powszechnej Wystawie Krajowej, które odbyło się 8 czerwca 1894 r., w ramach programu przeprowadzono niewiarygodną ilość wystaw branżowych, zjazdów i spotkań. Tak, na przykład, 21–27 września odbyła się wystawa bydła rogatego, która przyciągnęła uwagę całej Galicji. Wystawionych tu zostało 650 sztuk bydła z wielkich gospodarstw oraz 200 głów z gospodarstw chłopskich. Było to swoistym egzaminem z hodowli bydła za 20 lat, który przyniósł świetne wyniki. W ramach wystawy przeprowadzono konkursy pługów, a także mleczności krów, w których wzięło udział Centralne Austriackie Towarzystwo Gospodarki Mlecznej. W ostatnim dniu Prezes Komitetu Wystawowego książę Adam Sapieha wydał na terenie wystawy śniadanie dla włościan, którzy eksponowali bydło. Za stołami zasiadło razem prawie 150 gospodarzy wiejskich ze wszystkich stron – Mazurzy, Ukraińcy, Niemcy-koloniści. Kiedy napełniono kielichy, książę Sapieha wygłosił przemowę, skierowaną do uczestników spotkania, szczerze wszystkim dziękując i zachęcając właścicieli bydła do rozpowszechniania swych bezcennych doświadczeń na całą Galicję. Po świątecznym śniadaniu wszyscy jego uczestnicy zwiedzili Panoramę Racławicką i wystawę sztuki.

Рихновський Францішек.
Фабрика Ю.-А. Бачевського на Жовківській рогатці. –
Львів, 1894 р. – 30x40 см. – ЛІМ.
Знаменита фабрика лікерів та горілок Юзефа-Адама Бачевського, заснована 1782 р., розташувалася у давньому палаці Целецьких на Жовківській рогатці, присутньому на зображенні. Через кілька років його перебудують (1908 р., арх. Владислав Садловський), модернізують і про давній палац будуть нагадувати тільки леви при брамі.

Rychnowski Franciszek.
Fabryka J. A. Baczewskiego na Zniesieniu. –
Lwów, 1894 r. – 20x40 cm. – LMH.
Słynna fabryka likierów i wódek Józefa Adama Baczewskiego, założona w 1782 r., mieściła się w dawnym pałacu Cieleckich na Żółkiewskiej rogatce, widocznym na zdjęciu. Za kilka lat zostanie on przebudowany (1908 r., arch. Władysław Sadłowski), zmodernizowany i o dawnym pałacu przypominać będą tylko śpiące przy bramie lwy.

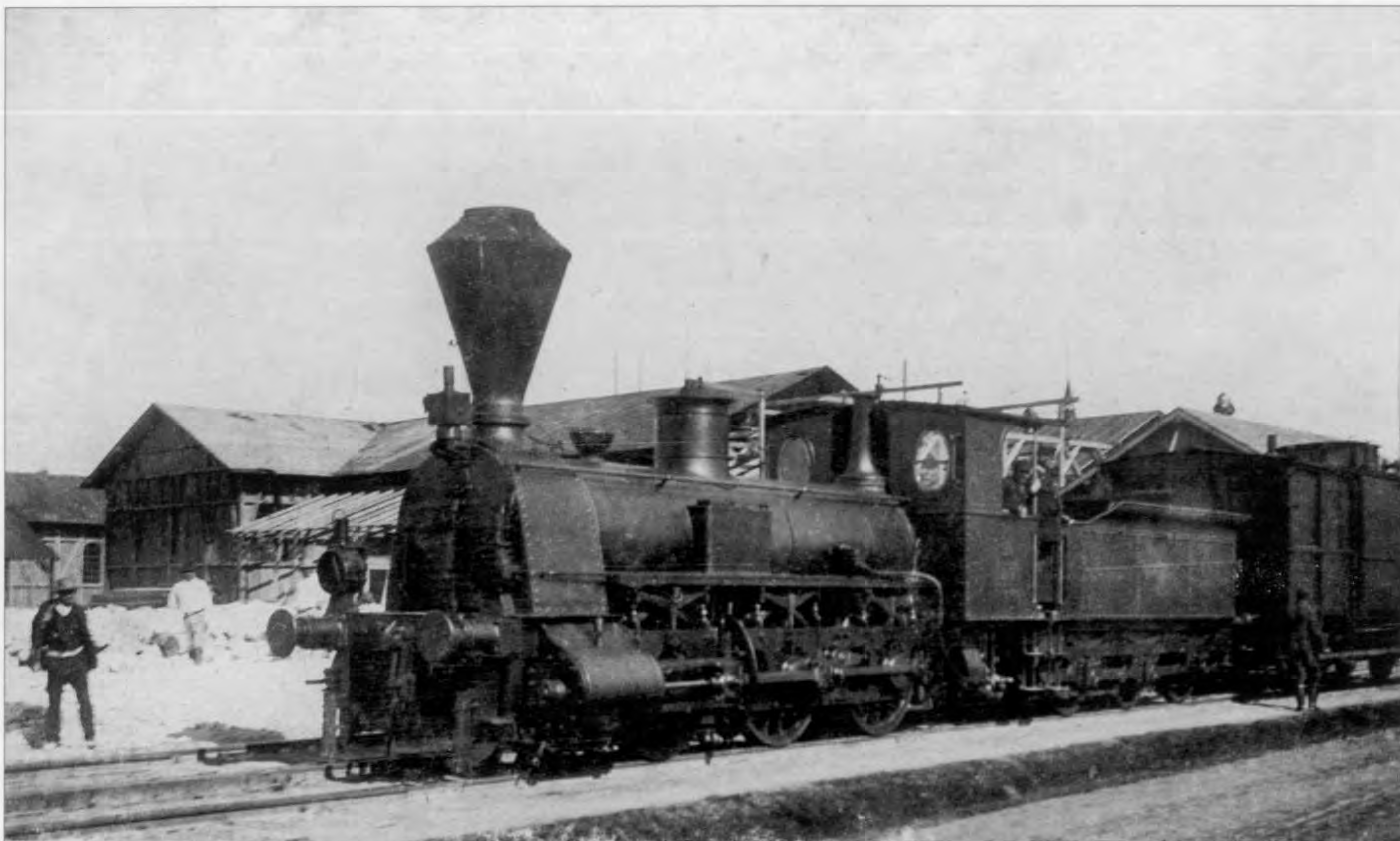
Рихновський Францішек. Електротехнічна майстерня. – Львів, 1894 р. – 28,5х38,5 см. – ЛІМ.
Францішек Діонізій де Велеград Рихновський (псевдонім Ікс вон Хир) був, насамперед, відомим інженером-електротехніком. Отримав освіту у Відні. У сфері його зацікавлень була насамперед електрика та все пов'язане з нею – опалювальні та вентиляційні системи, парові машини, освітлення. У Львові заінсталював вентиляційну систему в будинку ратуші, в 1881 р. вперше у Львові виконав систему електричного освітлення у Галицькому сеймі, а також запропонував для будівлі системи центрального опалення та вентиляції. Його "Спілка винаходів..." та "Технічне бюро..." виконували найрізноманітніші інсталяційні роботи та технічне облаштування. В 1870-х роках майстерня Рихновського була розташована на вул. Оссолінських, 10 (тепер вул. Стефаника), згодом він збудував власну кам'яницю на вул. Хорунщизна, 15 (тепер вул. Чайковського), а у її подвір'ї – майстерню, невелику прибудову, яка існує дотепер. На зображенні – подвір'я будинку Ф. Рихновського.

Rychnowski Franciszek. Pracownia elektrotechniczna. – Lwów, 1894 r. – 28,5x38,5 cm. – LMH.
Franciszek Dionizy de Welehrad Rychnowski (pseudonim Iks von Chyr) był, przede wszystkim, znanym inżynierem elektrotechnikiem. Wykształcenie otrzymał we Wiedmiu. W strefie jego zainteresowań na pierwszym miejscu była elektryczność i wszystko z nią związane – systemy opalania i wentylacji, maszyny parowe, oświetlenie. We Lwowie zainstalował system wentylacyjny w gmachu ratusza, w 1881 r. po raz pierwszy we Lwowie Rychnowski wykonał system elektrycznego oświetlenia Sali głównej Galicyjskiego Sejmu, a także zaproponował dla gmachu systemy centralnego ogrzewania i wentylacji. Jego „Spółka wynalazków" oraz „Biuro Techniczne" wykonywały prace instalacyjne i techniczne wyposażenie. W l. 1870. pracownia Rychnowskiego mieściła się przy ul. Ossolińskich 10 (ob. ul. Stefanyka), z czasem zbudował on własną kamienicę przy ul. Chorążczyzny 15 (ob. ul. Czajkowskiego), a w jej podwórzu – pracownię, niewielką przybudówkę, istniejącą do dziś. Zdjęcie przedstawia podwórze w kamienicy F. Rychnowskiego.

Тшемеський Едвард.
Експозиція Загальної Крайової виставки. –
Львів, 1894 р. – 10х16,2 см. – ІК.
Великою популярністю користувалася у відвідувачів Загальної Крайової виставки 1894 р. експозиція готового одягу та товарів легкої промисловості. В програмі виставки вони відносилися до товарів групи XVII – "Пряжа. Тканини. Фарбування. Кравецтво". Вітрини з експонатами були розташовані у правому крилі Промислового павільйону.

Edward Trzemeski.
Ekspozycja Powszechnej Wystawy Krajowej. –
Lwów, 1894 r. – 10x16,2 cm. – IK.
Wielką popularnością cieszyła się u zwiedzających Powszechną Wystawę Krajową 1894 r. ekspozycja gotowej odzieży i towarów przemysłu lekkiego. W programie Wystawy odnosiły się one do towarów grupy XVII – „Przędza. Tkaniny. Farbowanie. Krawiectwo". Witryny z eksponatami były rozmieszczone w prawym skrzydle Pawilonu Przemysłowego.

Тшемеський Едвард.
Експозиція Загальної Крайової виставки. –
Львів, 1894 р. – 10x17 см. – ІК.
Спеціально для потреб виставки на її території було споруджено локальну залізничну колію, що призначалася для швидкого та зручного транспортування різнорідних експонатів. Ситуаційний план виставки показує напрямок руху локальної залізничної колії, вона обривається на межі території, з боку майбутньої вулиці Козельницької. Тогочасні карти не показують жодного відгалуження загальної залізничної колії на Кульпаркові, тим не менше, вона діяла на території виставки, що переконливо доводять тогочасні фотографії. Залізнична станція та вокзал Персенківка були споруджені 1907 р., з чого можна зробити висновок, що локальна виставкова колія діяла і для потреб Ярмарків крайових товарів 1907–1912 років. Згодом, під час проведення Східних торгів 1921–1939 років, колія була значно розбудована; її рештки існують дотепер як частина Дитячої залізниці, облаштованої на початку 1950-х років.

Edward Trzemeski.
Ekspozycja Powszechnej Wystawy Krajowej. –
Lwów, 1894 r. – 10x17 cm. – IK.
Specjalnie dla potrzeb Wystawy na jej terenie zbudowano lokalną linią kolejową, przeznaczoną dla szybkiego i dogodnego przewozu rozmaitych eksponatów. Sytuacyjny plan Wystawy wskazuje kierunek ruchu lokalnej koleji żelaznej, urywa się ona na granicy terytorium, ze strony przyszłej ul. Kozielnickiej. Ówczesne mapy nie pokazują żadnego odgałęzienia od ogólnej kolei na Kulparkowie, tym nie mniej, kolei działała na terenie Wystawy, co przekonywająco dowodzą ówczesne fotografie. Stacja kolejowa i dworzec Persenkówka zostały zbudowane w 1907 r., skąd można zrobić wniosek, że lokalna kolej, związana z Wystawą, pracowała również na potrzeby Jarmarków Towarów Krajowych w latach 1907–1912. Później, podczas działania Targów Wschodnich w latach 1921–1939, kolej została znacznie rozbudowana; jej resztki istnieją do dziś jako część Dziecięcej Kolei urządzonej na początku lat 1950.

Невідомий фотограф. Загальний вид Львова. – Львів, 1894 р. – 37x42 см. – ЛІМ.
На загальний вид Львова звертаєш увагу, в першу чергу, тому, що не знаходиш на зображенні нічого знайомого. При уважному погляді на фото помітні об'єкти, завдяки яким можна ідентифікувати зображення. По-перше, характерний звив вул. Пелчинської (тепер вул. Вітовського) – праворуч, над нею – Пелчинська гора, на верхівці якої – фрагмент третьої максиміліанської вежі львівської цитаделі. Двох відправних пунктів достатньо, щоб ідентифікувати зображення. Ліворуч, на частково залісненому узгір'ї міститься підприємство, на що вказує фабрична труба та виробничі споруди. Враховучи багаті поклади глини в цій дільниці, а також наявність природних джерел і ставів, в тому числі Пелчинського та Панянського, тут здавна були розташовані такі підприємства як папірня друкарні Піллерів, численні цегельні. Якщо ж взяти до уваги дату виконання фотографії, можна побачити, що в той час власницею цегельні, що була розташована на горі над ставами, була Фридерика Кребс. Збіг вулиць, на якому ще існує місточок через річку Сороку, це пл. Івана Франка. Ліворуч від містка – трамвай, що їде вул. Св. Софії (тепер вул. І. Франка). На розі вулиці, на збільшеному фрагменті фото, видно невисокий газовий ліхтар та рекламні щити, в тому і рекламу горілчаної фірми Кароля Баллабана. Наступна вулиця, якою вздовж одноповерхового будинку повертає повозка, це вул. Стрийська. Площа та вулиці досить непогано освітлені – на початках вулиці стоять ліхтарі, між більш високими щоглами – підвісні вуличні лампи. На вулицях бачимо реклами популярних тогочасних фірм – взуття Р. Кріммера, бандажі та ліки М. Фрейліха, товари до письма, рами та картини Зейфарта та Дидинського, фототовари В. Бергера.

На с. 79 фрагмент: площа Св. Софії

Fotograf nieznany. Widok ogólny. – Lwów, 1894 r. – 37x42 cm. – LMH.
Na ogólny widok Lwowa mimowoli zwracamy uwagę, przede wszystkim, dlatego, że prawie nie znajdujemy na zdjęciu niczego znanego. Przy uważnym oglądaniu fotografii zauważymy obiekty, dzięki którym można identyfikować obraz. Po pierwsze, po prawej, jest to skręt ul. Pełczyńskiej (obecnie ulica Witowskiego) i nad nią góra Pełczyńska, na której wierzchołku widać fragment trzeciej baszty zespołu fortyfikacji lwowskiej Cytadeli. Tych dwóch punktów wyjściowych dość, żeby identyfikować cały obraz. Po lewej stronie, w tle, na częściowo zalesionym wzgórzu mieści się przedsiębiorstwo, na co wskazuje komin i zabudowania fabryczne. Z powodu obfitych pokładów gliny w tej dzielnicy, a także istnienia naturalnych źródeł i stawów, w tym Pełczyńskiego i Panieńskiego, od dawna rozmieszczano tutaj takie zakłady jak papiernia drukarni Pillerów oraz liczne cegielnie. Jeśli wziąć pod uwagę datę wykonania zdjęcia (kon. XIX w.), można sprawdzić, że właścicielką cegielni, usytuowanej na górze nad stawami, była Fryderyka Krebs. Zbieg ulic, na którym jeszcze istnieje mostek przez rzeczkę Sorokę, to plac I. Franki (dawniej pl. B. Prusa). Z lewa od mostku – wagon tramwaju, który jedzie ulicą Św. Zofii (ob. ul. I. Franki). Na rogu ulic, przy powiększeniu fragmentu zdjęcia, widać niewysoką gazową latarnię oraz tablice reklamowe. Następna ulica, na którą wzdłuż parterowego budynku skręca ciężarowy wóz, to początek ul. Stryjskiej. Można zauważyć, że plac i ulice są nieźle oświetlone – u początków ulic stoją latarnie, a dalej między wysokimi masztami są zawieszone uliczne lampy. Na ulicach widać wiele reklam popularnych ówczesnych firm: obuwia R. Krimmera; bandaży i lekarstw M. Freilicha; towarów pisemnych, ram i obrazów Seyfartha i Dydyńskiego; fototowarów Wiktora Bergera.

Na s. 79 fragment: plac Św. Zofii

KRIMMER
SEYFARTH & DYDYNSKI

Тшемеський Едвард. Головна пошта. – Львів, 1894 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
З початком австрійського володарювання Львовом для спорудження будівлі Головної пошти давно і постійно шукали відповідний будинок. Спочатку пошта була розташована в кількох будинках на розі Кармелітської дороги та вул. Панської вищої (тепер на цьому місці споруда Обласної державної адміністрації); потім пошту розташували в палацику Бельських на пл. Галицькій, 10; на вул. Карла Людвіга, 7 (тепер пр. Свободи); на вул. Сикстуській, 23 (тепер вул. Дорошенка). Врешті на земельній ділянці, що належала греко-католицькій духовній семінарії (вздовж вул. Коперника), що значно зменшило в розмірах семінарський сад, в 1887–1889 рр. був споруджений будинок Головної пошти. За основу було взято типовий проект, виконаний віденським архітектором Ф. Зетцем, який пристосував для місцевих умов львівський архітектор Сильвестр Гавришкевич. Проект реалізувала спілка архітекторів Людвіка Рамулта та Юзефа Цибульського. Фото надає можливість побачити вигляд недавно спорудженого будинку, біля якого, попри вже прокладені рейки електричного трамваю, ще існує загальнодоступна криниця.

Trzemeski Edward. Poczta Główna. –
Lwów, 1894 r. – 12x18 cm. – LMH.
Od początku rządów austriackich we Lwowie stale szukano odpowiedniej budowli dla rozmieszczenia Poczty Głównej. Z początku poczta mieściła się w kilku budynkach na rogu Drogi Karmelickiej i ulicy Pańskiej Wyższej (obecnie na tym miejscu wznosi się gmach Obwodowej Państwowej Administracji); później pocztę rozmieszczano w pałacyku Bielskich przy pl. Halickim 10; przy ul. Karola Ludwika 7 (obecnie al. Swobody); przy ul. Sykstuskiej 23 (obecnie ul. Doroszenki). W końcu, na działce należącej do greckokatolickiego Seminarium duchownego (wzdłuż ul. Kopernika, co znacznie zmniejszyło obszar ogrodu seminarium) w latach 1887–1889 został wzniesiony gmach Poczty Głównej. Jako podstawę wzięto typowy projekt opracowany przez wiedeńskiego architekta Fr. Setza, który przystosował do miejscowych warunków lwowski architekt Sylwester Hawryszkiewicz. Projekt zrealizowała spółka architektów Ludwika Ramułta i Józefa Cybulskiego. Zdjęcie pozwala oglądać niedawno zbudowany gmach, przy którym, pomimo przeprowadzonych już torów elektrycznego tramwaju, jeszcze istnieje ogólnodostępna studnia.

Рихновський Францішек. Вулиця Городоцька. –
Львів, 1894 р. – 26,5x33 см. – ЛІМ.
Представлене фото – одне з серії видів Львова, виконаних з приводу відкриття Загальної Крайової виставки 1894 р. Невідомий, але легкий для ідентифікації вид з перспективою вул. Городоцької. Ще не існує споруда Католицького дому, вздовж ділянки якого простягається паркан з рекламою львівських театрів, концертів, перегонів. В тлі можна побачити костел Св. Анни з неіснуючим вже купольним завершенням та школу Св. Анни. Праворуч – наріжні будинки вул. Зигмунтовської (тепер вул. Гоголя). Для всіх фото Ф. Рихновського характерна живість, безпосередність, присутність великої кількості людей, багатство деталей, що надає надзвичайної достовірності образу тогочасного міського середовища.

Rychnowski Franciszek. Ulica Gródecka. –
Lwów, 1894 r. – 26,5x33 cm. – LMH.
Przedstawiona fotografia jest jednym z serii widoków Lwowa wykonanych z okazji otwarcia Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r., przedstawia dziś nieznany, ale łatwy do zidentyfikowania widok z perspektywą ul. Gródeckiej. Nie istnieje jeszcze gmach Domu Katolickiego (obecnie – Teatr Dramatyczny), wzdłuż jego parceli ciągnie się parkan z reklamą lwowskich teatrów, koncertów, wyścigów. W tle można widzieć kościół Św. Anny z nieistniejącym już kopułowym zwieńczeniem oraz Szkołę Św. Anny. Po prawej – narożne kamienice ul. Zygmuntowskiej (obecnie ul. Gogola). Dla wszystkich fotografii F. Rychnowskiego charakterystyczna jest żywość, bezpośredniość, obecność wielkiej ilości ludzi, bogactwo szczegółów, co przysparza niezwykłej wiarygodności obrazom ówczesnego środowiska miejskiego.

Рихновський Францішек.
Вулиця Личаківська. –
Львів, 1894 р. – 28х31 см. – ІК.
19.08.1659 р. великий коронний хорунжий, яворівський староста Ян Собеський створив фундацію, яку через кілька днів затвердив дипломом архієпископ Тарновський. Було закладено спочатку дерев'яну, а потім збудовано муровану каплицю – невеличкий костел Св. Вавжинця (1539 р.) на місці, де ріс великий дуб, у дуплі якого знайдено чудотворну ікону Св. Вавжинця. В часи епідемій люди шукали тут допомоги та порятунку. В 1659 р. для братів милосердя ордену благословенного Яна – боніфратрів, яких король запросив з Іспанії, було збудовано шпиталь та монастир. У 1685 р. брати милосердя отримали багато королівських пільг та привілеїв, а у 1687–1695 рр. відбулася реконструкція за проектом королівського архітектора Шарля Бенуа. Будова коштувала 199000 флоринів. У 1695 р. лікарем шпиталя боніфратрів король призначив доктора медицини і філософії Людвіка Валер'яна Алембека. У 1783 р. орден було скасовано, а будівлю призначено для військового гарнізонного шпиталя (вул. Личаківська, 26). Над порталом ще існує картуш з гербом Собеських "Яніна".

Rychnowski Franciszek.
Ulica Łyczakowska. – Lwów, 1894 r. – 28x31 cm. – IK.
19.08.1659 r. wielki chorąży koronny, Jaworowski starosta Jan Sobieski utworzył fundację dla opieki nad zasłużonymi wojskowymi, którą po kilku dniach zatwierdził swym dyplomem arcybiskup Tarnowski. Założono z początku niewielką drewnianą, a potem zbudowano murowaną kaplicę – nieduży kościół Św. Wawrzyńca (1539 r.) na miejscu, gdzie rósł wielki dąb, w którego dziupli znaleziono cudowny obraz Św. Wawrzyńca. Podczas epidemii ludzie szukali tu pomocy i ratunku. W 1659 r. dla Braci Miłosierdzia zakonu błogosławionego Jana – Bonifratrów, których Jan Sobieski zaprosił z Hiszpanii, został zbudowany szpital i klasztor. W 1685 r. Bracia Miłosierdzia otrzymali wiele królewskich ulg i przywilejów (Jan Sobieski został królem w 1674 r.), a w l. 1687–1695 odbyła się rekonstrukcja budowli według projektu królewskiego architekta Charlesa Benoita. Budowa kosztowała 199000 fl. W 1695 r. jako lekarza szpitala Bonifratrów król mianował doktora medycyny i filozofii Ludwika Waleriana Alembeka. W 1783 r. zakon został skasowany, a budowle przeznaczono dla wojskowego garnizonowego szpitala (ul. Łyczakowska 26). Na portalem jeszcze istnieje kartusz z herbem Sobieskich „Janina".

Рихновський Францішек. Вулиця Личаківська. –
Львів, 1894 р. – 28х31 см. – ІК.
Фотограф увічнив історичний момент – початок руху електричного трамваю вулицею Личаківською. На зображенні – ключовий пункт Личаківської – костел Св. Антонія та Личаківський ринок. На початку XVI ст. в районі костелу Св. Антонія було закладено фільварк Лютценгоф, трансформована назва якого – Личаків – дала ім'я дільниці та її головній вулиці, яка як Глинянська дорога, існувала вже в XV ст. Назва ж Личаківська з'явилася близько 1573 р. 1894 р. Личаківською пролягли рейки електричного трамваю, що викликало незадоволення та спротив личаков'ян. Між тим був очевидний позитивний вплив трамвайного сполучення для розвитку цілої дільниці, а зображення підтверджує цікавість мешканців до технічної новинки. Зупинки розташовані майже на сучасних відрізках вулиці. Фото представляє вид вулиці та перші трамвайні вагони, вигляд та властивості яких активно обговорюють мешканці Личакова; біля вагонів можна зауважити обслуговуючих їх кондукторів. На фоні – костел Св. Антонія, праворуч – фрагмент Личаківського ринку.

Rychnowski Franciszek. Ulica Łyczakowska. –
Lwów, 1894 r. – 26x31 cm. – IK.
Fotograf utrwalił historyczny moment – początek ruchu elektrycznego tramwaju ulicą Łyczakowską. Zdjęcie ukazuje kluczowy punkt ul. Łyczakowskiej – kościół Św. Antoniego i Łyczakowski rynek. W okolicy kościoła Św. Antoniego na początku XVI w. założono folwark Lützenhof, którego przekształcona nazwa – Łyczaków, dała imię dzielnicy oraz jej głównej ulicy, istniejącej już w XV w. jako Droga Gliniańska. Nazwa „Łyczakowska" pojawiła się około 1573 r. W 1894 r. ulicą Łyczakowską przeprowadzono tory elektrycznego tramwaju, co wywołało niezadowolenie i sprzeciw łyczakowian. Z drugiej strony, oczywistym był dodatni wpływ komunikacji tramwajowej na rozwój całej dzielnicy, a zdjęcie potwierdza zainteresowanie mieszkańców nowością techniki. Przystanki rozmieszczone są prawie na tych samych co dziś odcinkach ulicy. Fotografia przedstawia widok ulicy i pierwsze tramwajowe wagony, których wygląd i właściwości żywo omawiają mieszkańcy Łyczakowa; obok wagonów można zauważyć obsługujących ich konduktorów. W tle – kościół Św. Antoniego, po prawej stronie – fragment znanego Łyczakowskiego targowiska.

Рихновський Францішек. Вулиця Сикстуська. –
Львів, 1894 р. – 30x40 см. – ІК.
На фото така ж багатолюдна, як і сьогодні, вулиця Сикстуська (тепер вул. Дорошенка). Нею вже курсує електричний трамвай; ідеально вимощена бруківкою вулиця прикрашена з нагоди відкриття Загальної Крайової виставки 1894 р. У наріжних будинках з обох боків вулиці розташовані відомі тогочасним львів'янам заклади. Ліворуч традиційно була розташована крамниця оптичних приборів, від середини XIX ст. – оптика Адольфа Зільберштайна, наприкінці століття – Юзефа Нойгоффера. Праворуч – цукерня Александра Бенецького, відомого кондитера, учня знаменитого львівського цукерника Леопольда Ротлендера, який провадив тут кондитерську від середини XIX ст. до 1880 р. Перші номери парного боку Сикстуської містять крамниці, майстерні. Перспективне скорочення не дає можливості побачити в будинку № 2–4 ще існуючу в 1894 р. книгарню славетного книгаря – антиквара Лейба Ігеля з антикварської родини, відомої своєю діяльністю у Львові від 1795 р. Трохи далі видніє надбудова над входом до пасажу Гаусмана (тепер проїзд Крива Липа).

Rychnowski Franciszek. Ulica Sykstuska. –
Lwów, 1894 r. – 30x40 cm. – IK.
Na zdjęciu widzimy tak samo ruchliwą jak dziś ulicę Sykstuską (obecnie ul. Doroszenki), po której kursuje już elektryczny tramwaj. Idealnie wybrukowana ulica jest udekorowana z okazji otwarcia Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. W narożnych kamienicach po obu stronach ulicy mieszczą się dobrze znane ówczesnym lwowianom zakłady. Po lewej, tradycyjnie mieścił się sklep przyrządów optycznych, od połowy XIX w. – optyka Adolfa Silbersteina, pod koniec stulecia – Józefa Neuhoffera. Po prawej – cukiernia Aleksandra Bienieckiego, znanego cukiernika, ucznia słynnego lwowskiego mistrza Leopolda Rotlendera, który prowadził tu cukiernię od połowy XIX w. do 1880 r. Początkowe numery domów po parzystej stronie ul. Sykstuskiej mieszczą sklepy i pracownie. Skrót perspektywiczny nie pozwala dostrzec w kamienicy nr 2–4 istniejącej jeszcze w 1894 r. księgarni sławetnego księgarza-antykwarza Leiba Igla z rodziny antykwarzy znanych ze swej działalności we od 1795 r. Trochę dalej widać nadbudowę na wejściem do pasażu Hausmanna (obecnie – przejazd Krzywa Lipa).

Рихновський Францішек. Будинок на пл. Марійський, 9. –
Львів, 1894 р. – 28x37 см. – ЛІМ.
Будинок № 9 на пл. Марійській в 1839 р. збудував арх. Вільгельм Шмідт для Венцеля Гудеца, наступним власником став його зять Едмунд Зандлер. Бл. 1880 р. кам'яницю купив відомий промисловець пивовар Кароль Киселька, після смерті якого від 1886 р. тут мешкала його донька Кароліна Дулембова, дружина відомого правника, міністра до справ Галичини Владислава Дулемби. Від поч. 70-х рр. XIX ст. в партері правого крила будинку містилася фірмова крамниця "Рудольф Дітмар у Відні. Ц. к. привілейована фабрика ламп. Віденські блискавичні метеорні лампи" – філія відомої з 1840 р. фабрики садового інвентарю братів Дітмарів ("Gebruder Ditmar"). Прізвище Дітмара пов'язане з відкриттям, яке зробили 1852 р. в аптеці Петра Миколяша фармацевт Ігнацій Лукасевич спільно з Яном Зехом, здійснивши дестиляцію нафти, з якої вони отримали легкозаймистий препарат, що був названий камфіном. В партері лівого крила будинку містився ресторан – у 1888 р. – це ресторан Гживинського, в 1894 р. – Вуазе; в середині XIX ст. діяла крамниця товарів до письма А. Богдановича.

Rychnowski Franciszek. Budynek na pl. Mariackim, 9. –
Lwów, 1894 r. – 28x37 cm. – LMH.
Kamienicę nr 9 na pl. Mariackim (obecnie pl. Mickiewicza) w 1839 r. zbudował arch. Wilhelm Schmidt dla Wencla Gudeca, następnym jej właścicielem został jego zięć Edmund Zandler. Ok. 1880 r. kamienicę kupił piwowar Karol Kisielka. Po jego śmierci, od roku 1886 mieszkała tu jego córka Karolina Dulębowa, żona znanego prawnika Władysława Dulęby, ministra do spraw Galicji. Od pocz. lat 70. XIX w. na parterze prawego skrzydła budynku mieścił się firmowy sklep „Rudolf Ditmar we Wiedniu. C.k. uprzywilejowana fabryka lamp. Wiedeńskie błyskawiczne meteorne lampy" – filia znanej od 1840 r. fabryki sadowego inwentarza braci Ditmarów („Gebruder Ditmar"). Nazwisko Ditmara jest związane z odkryciem, które zrobili w 1852 r. w aptece Piotra Mikolascha farmaceuta Ignacy Łukasiewicz wspólnie z Janem Zechem, dokonując destylacji ropy naftowej, z której otrzymali łatwopalny preparat, nazwany kamfinem. Na parterze lewego skrzydła kamienicy mieściła się restauracja. W 1888 r. była to restauracja Grzywińskiego, w 1894 r. – Voise; w połowie XIX w. działał tu sklep towarów piśmiennych Antoniego Bogdanowicza.

Рихновський Францішек. Книгарня Владислава Губриновича та Владислава Шмідта. – Львів, 1894 р. – 30х40 см. – ІК.
Від 1868 р. на вул. Театральній, 10 існувала уславлена книгарня Владислава Губриновича та Владислава Шмідта. 1892 р. Владислав Губринович збудував на вул. Театральній, 9 власний житловий будинок, в якому було передбачено місце для книгарні – згодом відомий кільком поколінням сучасних львів'ян магазин "Школяр". Книгарня та випозичальня книжок зайняли кілька приміщень першого та другого поверху на розі вулиць Театральної та Килинського (Памви Беринди). Випозичальня книжок була створена на основі збірки збанкрутілого Кароля Вільда – знаменитого львівського книгаря 2-ої половини XIX ст. і нараховувала близько 80000 книжок. З боку вул. Театральної кам'яницю на рівні другого поверху оздобили погруддя видатних письменників Яна Кохановського та Адама Міцкевича, а з боку вул. Килинського – Зигмунта Красінського, Юліуша Словацького, Юзефа Крашевського та Адама Асника роботи скульптора Петра Гарасимовича. Книгарня діяла в цьому приміщенні до 1939 р.

Rychnowski Franciszek. Księgarnia Władysława Gubrynowicza i Władysława Schmidta. – Lwów, 1894 r. – 30x40 cm. – IK.
Od 1868 r. przy ul. Teatralnej 10 istniała słynna księgarnia Władysława Gubrynowicza i Władysława Schmidta. W 1892 r. Władysław Gubrynowicz zbudował przy ul. Teatralnej 9 własny budynek mieszkalny, w którym przewidziane było miejsce na księgarnię, gdzie z czasem działał znany kilku pokoleniom dzisiejszych lwowian sklep „Uczeń" („Szkolar"). Księgarnia i wypożyczalnia książek zajmowały kilka pomieszczeń na parterze i pierwszym piętrze kamienicy na rogu ulic Teatralnej i Kilińskiego (obecnie Pamwy Beryndy). Wypożyczalnia książek powstała na podstawie księgozbioru zbankrutowanego Karola Wilda, znanego lwowskiego księgarza drugiej połowy XIX w. i liczyła prawie 80 tys. tomów.
Od strony ul. Teatralnej kamienicę na poziomie pierwszego piętra ozdobiły popiersia wielkich poetów Jana Kochanowskiego i Adama Mickiewicza, a od strony ul. Kilińskiego – Zygmunta Krasińskiego, Juliusza Słowackiego, Józefa Kraszewskiego i Adama Asnyka wykonane przez rzeźbiarza Piotra Harasimowicza. Księgarnia działała w tym pomieszczeniu do 1939 r.

Рихновський Францішек. Вулиця та площа Трибунальська. – Львів, 1894 р. – 28x31 см. – ІК.
Перспектива невеликої вулиці Трибунальської, що провадить до Ринку від єзуїтського костелу та однойменної площі (тепер вул. Шевська – на початку 1990-х років їй повернуто давню назву). В давній Єзуїтській колегії, з боку якої виконано фотографію, довгий час були розташовані всі австрійські офіційні установи, від чого вулиця отримала назву. На фото кінця XIX ст. – вид багатолюдної торгової вулиці. Праворуч, в ніші, типова для багатьох львівських будинків скульптура Матері Божої, до нашого часу такі скульптури майже не збереглися. В кам'яницях лівого боку вулиці в той час містилися відомі усьому місту антикварська книгарня Марека Гельцеля (№ 16), ресторан Нафтулі Тепфера (№ 12). Правий бік вулиці складають два будинки – наріжний з пл. Ринок, 32/Трибунальська 1, де також у наріжному приміщенні була в той час книгарня, та Трибунальська, 3. До того ж в кожній з кам'яниць не бракувало торгових закладів, винярень та готелів.

Rychnowski Franciszek.
Ulica i plac Trybunalski. – Lwów, 1894 r. – 28x31 cm. – IK.
Perspektywa niewielkiej ulicy Trybunalskiej, która prowadzi do Rynku od kościoła jezuickiego i placu tegoż imienia (obecnie jest to ul. Szewska – na początku lat 1990. przywrócono jej dawną nazwę). W dawnym Kolegium jezuickim, ze strony którego zrobiono zdjęcie, przez długi czas mieściły się wszystkie austriackie oficjalne urzędy, skąd wynikła nazwa ulicy. Fotografia z końca XIX w. przedstawia ożywioną handlową ulicę. Po prawej stronie, w niszy widać typową dla wielu lwowskich budowli rzeźbę Matki Boskiej (do naszych czasów takie figury już się prawie nie zachowały). W kamienicach po lewej stronie ulicy w owym czasie mieściły się znane całemu miastu zakłady – antykwaryczna księgarnia Marka Helcla (pod nr 16) i restauracja Naftuli Töpfera (nr 12). Na prawą stronę ulicy stanowiły dwie kamienice – Trybunalska 1, narożna z Rynkiem 32, gdzie w również narożnym pomieszczeniu była w tym czasie księgarnia, oraz Trybunalska 3. Poza tym w każdej z kamienic tej ulicy nie brakło sklepów, winiarni oraz hoteli.

Невідомий фотограф. Вокзал станції Львів
Акціонерного товариства залізниці ім. Карла Людвіга. –
Львів, 1895 р. – 8х11 см. – ІК.

Перший львівський вокзал був споруджений та відкритий 4 листопада 1861 р. завдяки ініціативі та коштом цісарсько-королівського Привілейованого товариства галицьких залізниць ім. ерцгерцога Карла Людвіга. В 1892 р. за умовами угоди з державою акційне товариство ім. Карла Людвіга передало уряду право експлуатації всіх побудованих товариством залізничних колій – 6 магістралей сполучали Львів з іншими регіонами Австро-Угорщини та Європи. У 1897 р. директором залізниці став керівник руху Дирекції чернівецької залізниці інженер Людвік Вєжбицький. Л. Вєжбицький був ініціатором спорудження нового, більшого вокзального будинку. Після розгляду численних пропозицій в 1899 р. прийнято проект, виконаний архітектором Владиславом Садловським на підставі даних, зібраних та опрацьованих директором залізниці Л. Вєжбицьким.

Fotograf nieznany. Dworzec stacji Lwów Akcyjnego
Towarzystwa kolei im. Karola Ludwika. –
Lwów, 1895 r. – 8x11 cm. – IK.

Pierwszy lwowski dworzec, otwarty 4 listopada 1861 r., został zbudowany dzięki inicjatywie i kosztem cesarsko-królewskiego Uprzywilejowanego Towarzystwa Galicyjskich Kolei im. arcyksięcia Karola Ludwika. W 1892 r. zgodnie z warunkami umowy z państwem akcyjne Towarzystwo im. Karola Ludwika przekazało rządowi prawo eksploatacji wszystkich zbudowanych przez Towarzystwo kolei żelaznych – 6 magistralnych linii łączyło Lwów z innymi regionami cesarstwa Austro-Węgier oraz Europy. W 1897 r. dyrektorem kolei został kierownik ruchu Dyrekcji Czerniowieckiej Kolei inżynier Ludwik Wierzbicki. Był on inicjatorem wzniesienia nowego, większego gmachu dworca. Po rozpatrzeniu licznych propozycji w 1899 r. przyjęto projekt, wykonany przez architekta Władysława Sadłowskiego, na podstawie danych zebranych i opracowanych przez dyrektora kolei L. Wierzbickiego.

Рихновський Францішек.
Народна міська школа ім. Зіморовича. –
Львів, 1894 р. – 28x31 см. – IК.
У 1892 р. на вул. верхній Личаківській, тепер вул. Личаківська, 171, була збудована мішана (для хлопців та дівчат) двокласна міська школа ім. Юзефа Бартоломея Зіморовича. Вона отримала назву на честь бургомістра Львова, історика Ю.-Б. Зіморовича, за історичними джерелами – мешканця Личакова.
В двоповерховому, спорудженому в неоренесансному стилі будинку було 4 шкільних зали та приміщення для викладача. Саме при цій школі будо відкрито перший у Львові фреблівський садок – майданчик для спортивних занять для дітей молодше 6 років.
В перший навчальний рік існування школи тут вчилося 153 учні.
На початку 1970-х років школа була надбудована, перед будинком було установлено погруддя Т. Г. Шевченка.
Тепер це загальноосвітня школа № 63.

Rychnowski Franciszek.
Ludowa miejska szkoła im. Zimorowicza. –
Lwów, 1894 r. – 28 x31 cm. – IK.
W 1892 r. przy ul. Łyczakowskiej Wyższej (pod obecnym adresem ul. Łyczakowska 171) została zbudowana mieszana (tzn. dla chłopców i dziewcząt) dwuklasowa szkoła miejska im. Józefa Bartłomieja Zimorowicza. Otrzymała ona nazwę na cześć burmistrza i historyka Lwowa J. B. Zimorowicza, według źródeł historycznych mieszkańca Łyczakowa.
W jednopiętrowym, wzniesiony w neorenesansowym stylu budynku były cztery sale szkolne i pomieszczenie dla nauczyciela. Właśnie przy tej szkole został otwarty pierwszy we Lwowie ogródek froeblowski – placyk dla zajęć sportowych dla dzieci nie mających jeszcze 6 lat. W pierwszym roku szkolnym uczyło się tutaj 153 dzieci.
W latach 1970. budynek szkoły został nadbudowany i ustawiono przed nim popiersie Tarasa Szewczenki.
Obecnie jest to ogólnooświatowa szkoła średnia nr 63.

Рихновський Францішек. Вулиця Академічна. – Львів, 1894 р. – 40х30 см. – ЛІМ.

Існуюча від XV ст. вулиця ремісників вже на початку XIX ст. почала набирати ознак прогулянкової: посередині протікала річка, по обидва боки якої була розташована вулиця – Св. Яна вища і нижча. Назва походила від скульптурної фігури Св. Яна Непомука, перенесеної з містка між готелями "Жорж" і "Під Тигром". Фігуру встановили на переході – мості через Полтву, перед сучасною вулицею Саксаганського, тоді – стежки, що тягнулася вздовж річки. Поступово вулиця ставала більш цивілізованою – Полтву сховали під землю, посередині гарно забрукованої вулиці висадили дерева, тут почали з'являтися відомі заклади, крамниці. Так, вже у першій половині XIX ст. в будинку № 12 була влаштована лазня, де користувалися природньою водою з великим вмістом мінералів, тепер – клуб "Софія". Тут було споруджено Міщанське казино (1874 р., арх. Л. Вєжбицький), від поблизького університету вулиця отримала назву Академічної, нераз її так називають і тепер; споруджено пам'ятник поету Корнелю Уєйському; відкрилися фотоательє, один з перших кінотеатрів "Химера" (тепер "Київ"). Фото увічнило архаїчний вид Академічної, де тільки недавно висаджено дерева.

Rychnowski Franciszek. Ulica Akademicka. – Lwów, 1894 r. – 40x30 cm. – LMH.

Istniejąca od XV w. ulica rzemieślników już na początku XIX w. zaczęła nabierać cech trasy spacerowej: pośrodku płynęła rzeka, po obu brzegach której biegła ulica – Św. Jana Wyższa i Niższa. Nazwa ulicy pochodziła od rzeźby Św. Jana Nepomucena, przeniesionej z mostku między hotelami „George" i „Pod Tygrysem". Figurę ustawiono w przejściu – na moście przez Pełtew, u początku dzisiejszej ul. Saksagańskiego, a wtenczas ścieżki ciągnącej się wzdłuż rzeki. Stopniowo ulica stawała się coraz bardziej cywilizowana – Pełtew zamknięto pod ziemią, pośrodku ładnie wybrukowanej ulicy wysadzono drzewa; zaczęły pojawiać się tu znane zakłady i sklepy. Tak więc, już w pierwszej połowie XIX w. w budynku pod nr 12 urządzono łaźnię, gdzie wykorzystywano naturalną wodę o znacznej zawartości soli mineralnych (obecnie jest to klub „Sofia"). Wzniesiono tutaj (pod nr 13) Kasyno Mieszczańskie (1874 r., arch. L. Wierzbicki), wystawiono pomnik poety Kornela Ujejskiego. Otwarte zostało atelier fotograficzne oraz jedno z pierwszych we Lwowie kin „Chimera" (obecnie „Kijów"). Od pobliskiego Uniwersytetu ulica otrzymała nazwę Akademickiej, nieraz tak ją nazywają i dziś. Fotografia utrwaliła archaiczny wygląd ul. Akademickiej, na której dopiero niedawno posadzono drzewa.

Рихновський Францішек. Галицька ощадна каса. – Львів, 1894 р. – 40х30 см. – ЛІМ. Галицька ощадна каса – одна з найстаріших львівських фінансових установ, що почала функціонувати від початку 1844 р. Після багаторічної оренди приміщень у центральній частині міста установа розташувалася у власному будинку, спорудженому в 1889–1891 рр. відомим львівським архітектором професором Юліаном Захаревичем на місці готелю "Англійський" на вул. Карла Людвіга, 15 (тепер пр. Свободи). Можливо, фотографія була виконана пізніше зазначеної дати, у 1899 р., коли керуючим директором був доктор Францішек Зіма – його прізвище було синонімом честі, порядності, патріотизму та самовідданості. Тим не менш директор Зіма самовладно та безконтрольно розпоряджався Ощадною касою, щедро надавав кредити, що призвело банкрутство установи. Будинок Ощадної каси взяли в облогу розлючені вкладники. Конфлікт вдалося владнати, заощадження вкладників врятувати, а доктор Ф. Зіма помер у в'язниці, не дочекавшись кінця слідства.

Rychnowski Franciszek. Galicyjska Kasa Oszczędności. – Lwów, 1894 r. – 40x30 cm. – LMH. Galicyjska Kasa Oszczędności była jedną z najstarszych we Lwowie instytucji finansowych, która poczęła działać z pocz.1844 r. Po wieloletnim wynajmowaniu pomieszczeń w centralnej części miasta instytucja rozmieściła się we własnym gmachu, wzniesionym w l. 1889–1891 przez znanego lwowskiego architekta, profesora Juliana Zachariewicza na miejscu hotelu „Angielskiego", przy ul. Karola Ludwika 15 (obecnie alei Swobody). Być może, fotografia została zrobiona później, niż wskazuje zaznaczona data, mianowicie w 1899 r., kiedy dyrektorem Kasy był doktor Franciszek Zima, którego imię było synonimem honoru, uczciwości, patriotyzmu i ofiarności. Tym nie mniej, dyrektor Zima samowolnie i bezkontrolnie rozporządzał Kasą Oszczędności, szczodrze nadając kredyty, co doprowadziło do bankructwa instytucji. Gmach Kasy Oszczędności oblegli rozwścieczeni depozytariusze. Konflikt udało się załagodzić, oszczędności wkładców uratować, a doktor F. Zima zmarł w więzieniu, przed ukończeniem śledztwa.

Блейм Карл. Гетьманські Вали у Львові. –
Львів, бл. 1894 р. 10x15 см. – ІК.
Перспектива вулиці Карла Людвіга, ось вже майже 200 років – центральної вулиці Львова. Тепер вона складає третину усього центрального салону Львова – "Центру", "Стометровки" – що простягається від Академічного театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької, колись – Міського театру, та проспекту Шевченка. Помилково вважати, що вулиця виникла та забудована стихійно на місці простору, що вивільнився після знесення давніх мурів. Враховуючи поступовий процес засклепіння Полтви, протікаючої поза ними, процес, який відбувався упродовж майже всього XIX ст., члени Львівського політехнічного товариства відомий архітектор Юліан Захаревич та головний садівник міста Арнольд Рерінґ опрацювали загальну концепцію головного прогулянкового проспекту Львова – львівського центру. Відтоді почав створюватися проспект, час від часу змінюючи назву, вигляд, але вже ніколи – призначення. Чітка лінія скверу, розташованого посередині, була підкреслена з обох боків деревами: каштанами, бузком, декоративними клумбами.

Bleim Karol. Wały Hetmańskie we Lwowie. –
Lwów, ok. 1894 r. 10x15 cm. – IK.
Perspektywa ulicy Karola Ludwika, już od niemal 200 lat – głównej ulicy Lwowa. Obecnie stanowi ona trzecią część całego centralnego salonu Lwowa – „Centrum", „Stumetrówki", co ciągnie się od Akademickiego Teatru Opery i Baletu im. Salomei Kruszelnickiej, dawniej Teatru Miejskiego, oraz alei Szewczenki. Błędne jest mniemanie, że ulica powstała i została żywiołowo zabudowana na obszarze zwolnionym po rozebraniu starych murów miejskich. Biorąc pod uwagę stopniowy charakter prac nad zasklepieniem płynącej poza murami Pełtwi, które trwały w ciągu prawie całego XIX w., członkowie Lwowskiego Towarzystwa Politechnicznego – znany architekt Julian Zachariewicz oraz główny sadownik miasta Arnold Röhring opracowali ogólną koncepcję głównej spacerowej alei miasta – lwowskiego centrum. Odtąd zaczęła powstawać aleja, czas od czasu zmieniająca nazwy, wygląd, ale nigdy nie zmieniała swego przeznaczenia. Wyraźną linię skweru, rozmieszczonego pośrodku alei podkreślały z obu stron drzewa – kasztany, bzy oraz dekoracyjne klomby.

Невідомий фотограф. Будинок "Сокола" на вул. Підвальній. – Львів, 1900 р. – 10x15 см. – МЕХП.
З метою виховання єдності та сили духу, а також фізичної вправності та гідності народу 11 лютого 1894 р. у Львові було створене перше українське гімнастичне (руханкове) товариство "Сокіл". Його першим головою (1894–1900) став відомий інженер-архітектор Василь Нагірний. Від 1900 р. "Сокіл" активно розвивався, у Львові товариство розташувалося в будинку С. Меллера на розі вулиць Підвальної/Руської. Оскільки крім гімнастики (руханки), "Сокіл" займався ще й пожежною справою, пізніше – туризмом, фехтуванням, велосипедним спортом – товариству, яке не мало і власного спортивного майданчика, потрібно було більше приміщення. У 1906 р. на вул. Руській, 20, на місці кількох кам'яниць, архітектурно-будівельне бюро Івана Левинського спорудило за проектом О. Лушпинського будинок українського страхового товариства "Дністер", де знайшлося місце не тільки для фінансової установи, але й для театрального, а також і спортивного залу "Сокола-Батька".

Nieznany fotograf. Budynek ukraińskiego towarzystwa „Sokił" przy ul. Podwalnej. – Lwów, 1900 r. – 10x15 cm. – MEPA.
W celu wychowania jedności i siły ducha, a także fizycznej sprawności oraz dumy narodowej 11 lutego 1894 r. we Lwowie założone zostało pierwsze ukraińskie gimnastyczne („ruchankowe") towarzystwo „Sokił". („Sokół"). Jego pierwszym prezesem (w latach 1894–1900) został znany inżynier i architekt Wasyl Nahirny. Od 1900 r. „Sokił" aktywnie się rozwijał. We Lwowie Towarzystwo mieściło się w kamienicy S. Mellera na rogu ulic Podwalnej/Ruskiej. Ponieważ oprócz gimnastyki (ruchanki) „Sokił" zajmował się jeszcze i ochroną przeciwpożarową, później turystyką, fechtunkiem, kolarstwem – towarzystwu, które nie miało własnej bazy sportowej było potrzebne większe pomieszczenie. W 1906 r. przy ul. Ruskiej 20, na miejscu trzech kamienic, architektoniczno-budowlane biuro Iwana Lewińskiego wzniosło według projektu A. Łuszpińskiego gmach ukraińskiego zakładu ubezpieczeń „Dnister", gdzie znalazło się miejsce nie tylko dla instytucji finansowej, ale także dla sceny teatralnej oraz sportowej sali „Sokoła-Bat'ka".

Невідомий фотограф.
Фрагмент площі Галицької. –
Львів, поч. XX ст. – 7,5х7,5 см. – ІК.
Площа Галицька – між пл. Марійською, вулицями Галицькою, Валовою, пл. Бернардинською та вул. Баторія. Подібно до більшості площ центральної частини міста ця площа постала наприкінці XVIII ст. як наслідок ліквідації оборонних мурів та отримала свою назву від розташування під давньою Галицькою брамою. Свій звичний вигляд площа набула на початку XX ст., коли було розібрано ряд давніх кам'яниць на місці теперішнього скверу: тоді відкрито частину вул. Валової, у 1908–1910 рр. збудовано розкішні будинки Балабана, Міської комунальної ощадної каси.

Fotograf nieznany.
Fragment placu Halickiego. –
Lwów, pocz. XX w. – 7,5x7,5 cm. – IK.
Plac Halicki leży między pl. Mariackim, ulicami Halicką, Wałową, pl. Bernardyńskim i ul. Batorego. Podobnie do większości placów w centralnej części miasta powstał on pod koniec XVIII w. na skutek rozbiórki murów obronnych i otrzymał nazwę dzięki usytuowaniu pod dawną miejską bramą Halicką. Wygląd, do którego jesteśmy przyzwyczajeni, plac nabył na początku XX w., kiedy rozebrano szereg starych kamienic, stojących na miejscu obecnego skweru. Wówczas odsłonięto również część ul. Wałowej oraz w l. 1908–1910 zbudowano okazałą kamienicę Bałłabana i gmach Miejskiej Komunalnej Kasy Oszczędności.

Невідомий фотограф. Фрагмент площі Бернардинської. – Львів, бл. 1900. – 7,5х7,5 см. – ІК.
Площа Бернардинська (тепер пл. Соборна) постала в 1650 р., після часткової ліквідації міських фортифікаційних укріплень навколо монастиря бернардинів її було розширено, вона переходила в пл. Галицьку, від неї розходилися вулиці Чарнецького, Пекарська та Панська; її домінантою є костел бернардинів. Колись в центрі Бернардинської площі навколо криниці шумів так званий Зерновий ринок.

Fotograf nieznany.
Fragment placu Bernardyńskiego. –
Lwów, pocz. XX w. – 7,5x7,5 cm. – IK.
Plac Bernardyński (obecnie pl. Soborny) powstał w 1650 r. Po częściowej likwidacji miejskich fortyfikacji wokół klasztoru bernardynów plac został poszerzony – przechodzi on w plac Halicki. Od placu rozchodziły się ulice Czarnieckiego, Piekarska i Pańska; jego dominantą jest kościół bernardynów p.w. Św. Andrzeja. Niegdyś wokół studni pośrodku Bernardyńskiego placu istniał ożywiony rynek Zbożowy.

Невідомий фотограф. Кегельбан у Міській стрільниці. – Львів, 1897 р. – 7,5х7,5 см. – ЛІМ.
Кегельбан у приміщенні Міської стрільниці надає уявлення про інтер'єр цього відомого товариства. Стрілецьке товариство створене в 1445 р. як міщанська стрілецька служба порятунку міста від ворогів. Стрілецьке мистецтво львівських міщан розвивалося довгі роки, вони утворили свого роду лицарську школу. Стрілецьке товариство було щедро обдароване привілеями польських королів. У 1775 р. компанія стрільців міської міліції придбала частину Чечевичовського саду (майбутній № 23-а на вул. Курковій), в 1789 р. тут побудовано Стрільницю, резиденцію Міщанського стрілецького товариства. В 1825–1828 рр. будівничим Францом Трешером було споруджено новий будинок. Коштом тогочасного куркового короля Вінценти Зенткевича, представника знаменитої династії львівських аптекарів, в будинку Стрільниці влаштовано зал для балів. Вигляду замку Стрільниця набула у 1871 р. після перебулови.

Nieznany fotograf. Kręgielnia w Strzelnicy miejskiej. – Lwów, 1897 r. – 7,5x7,5 cm. – LMH.
Kręgielnia w Strzelnicy miejskiej ukazuje wnętrze siedziby tego znanego towarzystwa strzelców. Strzeleckie Towarzystwo zostało utworzone w 1445 r. jako mieszczańska strzelecka służba ratowania miasta od wrogów. Strzeleckie mistrzostwo lwowskich mieszczan rozwijało się przez długie lata, stało się swego rodzaju szkołą rycerską. Strzeleckie Towarzystwo było szczodrze obdarowane przywilejami królów Polski. W 1775 r. Kompania strzelców miejskiej milicji kupiła część Czeczewiczowskiego ogrodu (nr 23 przy ul. Kurkowej – obecnie ul. Łysenki). W 1789 r. zbudowano tutaj Strzelnicę – siedzibę Mieszczańskiego Towarzystwa Strzeleckiego. W l. 1825–1828 budowniczy Franz Trescher wzniósł jej nowy budynek. Na koszt ówczesnego króla kurkowego Wincentego Ziętkiewicza, reprezentanta znanej rodziny lwowskich aptekarzy, w budynku Strzelnicy urządzono salę balową. Widoku zamczyska Strzelnica nabyła po przebudowie w r. 1871.

Невідомий фотограф. Іподром за Стрийською рогаткою. – Львів, 1897 р. – 7,5x7,5 см. – ЛІМ.
Перші публічні кінні перегони почалися у Львові 1843 р. на полях "за Янівською рогаткою", коли під керівництвом князя Владислава Сангушка було створено Товариство підтримки вирощування коней та кінних перегонів. Для тренінгу 68 членів Товариства було запрошено тренера, англійця Роберта Ротвела, і 2 липня 1843 р., під час зливи відбулися перші перегони. Через 50 років, праворуч головної алеї Загальної Крайової виставки 1894 р., за першим львівським стадіоном, було влаштовано "Арену перегонів", а також трибуну для глядачів. Саме тут до 1928 р. відбувалися кінні перегони.

Fotograf nieznany. Hipodrom za Stryjską rogatką. – Lwów, 1897 r. – 7,5x7,5 cm. – LMH.
Pierwsze publiczne wyścigi konne odbyły się we Lwowie w 1843 r. na błoniach „za Janowską rogatką", kiedy pod kierunkiem księcia Władysława Sanguszki utworzone zostało „Towarzystwo poparcia hodowli koni i wyścigów konnych". W celu trenowania 68 członków Towarzystwa zaproszono trenera Anglika Roberta Rotwella, i 2 lipca 1843 r., podczas ulewy odbyły się pierwsze wyścigi. Po 50 latach, na prawo od głównej alei Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r., za pierwszym lwowskim stadionem, urządzono „Arenę wyścigową" wraz z trybuną dla widzów. Właśnie tutaj do 1928 r. odbywały się wyścigi konne.

Невідомий фотограф.
Палац Семенських-Левицьких. –
Львів, 1897 р. – 7,5x7,5 см. – ЛІМ.
Палац графів Семенських-Левицьких (вул. Пекарська, 19) походить, вірогідно, з першої половини XIX ст., у 1892–1894 рр. його було перебудовано за проектом архітектора Яна Томаша Кудельського (будівництво здійснювало архітектурно-будівниче бюро І. Левинського). Саме тоді давній палацик отримав багатий архітектурний декор, було облаштовано велике внутрішнє подвір'я, збудовано в'їзну браму, праворуч якої були розташовані стайні для коней пристрасних любителів та незмінних учасників кінних перегонів графів Семенських-Левицьких. У 1934 р. у палацовому комплексі розташувалася філія Української академічної гімназії.

Fotograf nieznany.
Pałac Siemieńskich-Lewickich. –
Lwów, 1897 r. – 7,5x7,5 cm. – LMH.
Pałac hrabiów Siemieńskich-Lewickich (przy ul. Piekarskiej 19) pochodzi, prawdopodobnie, z pierwszej połowy XIX w., w latach 1892–1894 przebudowano go według projektu architekty Jana Tomasza Kudelskiego (budowę prowadziło architektoniczno-budowlane biuro I. Lewińskiego). Właśnie wtenczas dawny pałacyk otrzymał bogaty wystrój architektoniczny, urządzono wielki wewnętrzny dziedziniec, zbudowano bramę wjazdową, na prawo od której mieściły się stajnie dla koni hrabiów Siemieńskich-Lewickich, gorących miłośników koni oraz niezmiennych uczestników wyścigów. W 1934 r. w zespole pałacowym rozmieściła się filia Ukraińskiego Akademickiego Gimnazjum.

Невідомий фотограф. Головна станція електричного трамваю на Гетьманських Валах. – Львів, 1897 р. – 7,5x7,5 см. – ЛІМ. Станція міського електричного трамваю біля Віденської кав'ярні (ріг вулиць Гетьманської та Кілінського) була центральним тарифним пунктом: вартість проїзду звідси до будь-якого кінця лінії була в два рази дешевша від вартості проїзду по всій лінії (вартість квитка до одної станції складала 9 центів у I класі та 3 центи – у II). Станція біля Віденської кав'ярні існувала від 31 травня 1894 р. – дня, коли у Львові розпочався регулярний рух електричного трамваю на лінії Головний вокзал – Гетьманські Вали – Стрийський парк. 5 червня з приводу урочистого відкриття Крайової Виставки почався рух від школи Св. Софії до Головної брами виставки. Загалом на лінії нараховувалося 6 станцій та 17 зупинок.

Nieznany fotograf. Stacja Główna elektrycznego tramwaju na Wałach Hetmańskich. – Lwów, 1897 r. – 7,5x7,5 cm. – LMH. Stacja miejskiego elektrycznego tramwaju koło kawiarni Wiedeńskiej (na rogu ulic Hetmańskiej i Kilińskiego – obecnie al. Swobody i ul. P. Beryndy), była centralnym punktem taryfikacji: wartość przejazdu do każdego końca trasy była dwukrotnie mniejsza od wartości przejazdu po całej linii (cena biletu do jednej stacji końcowej stanowiła 9 centów w klasie I oraz 3 centów w II). Stacja przy kawiarni Wiedeńskiej istniała od 31 maja 1894 r. – dnia, kiedy we Lwowie rozpoczął się regularny ruch tramwajowy na linii Dworzec Główny –Wały Hetmańskie – Park Stryjski. 5 czerwca tegoż roku, z okazji uroczystego otwarcia Powszechnej Wystawy Krajowej, rozpoczął się ruch od Szkoły Św. Zofii do Głównej Bramy Wystawy. Ogółem, na linii było 6 stacji oraz 17 przystanków.

Невідомий фотограф. Будинки Бернардинської площі. –
Львів, 1897 р. – 7,5x7,5 см. – ЛІМ.
Зображення останніх трьох старих будинків Бернардинської площі, споруджених після розібрання Галицької брами на вивільненій площі; через п'ять років вже нічого не буде нагадувати цього архаїчного виду. Другий план складають будинки вул. Валової, яка також почала розбудовуватися наприкінці XIX – на початку XX ст. Ринок майже зник, оскільки вже збудовано павільйони Галицького ринку, в першому будинку ліворуч, на розі з площею Галицькою, ще міститься книгарня-антикварня знаменитого Лейба Ігеля; в третьому – аптека Яна Піпес Поратинського, що розташувалася і в новому будинку № 3, збудованому 1901 р. за проектом професора Львівської політехніки архітектора Едгара Ковача.

Fotograf nieznany. Budowle na placu Bernardyńskim. –
Lwów, 1897 r. – 7,5x7,5 cm. – LMH.
Fotografia trzech dawnych budynków na pl. Bernardyńskim, wzniesionych po rozebraniu bramy Halickiej na zwolnionym obszarze; po pięciu latach nic już nie będzie przypominać tego archaicznego widoku. Drugi plan stanowią kamienice przy ulicy Wałowej, która również poczęła się rozbudowywać pod koniec XIX – na początku XX w. Targowisko prawie że zniknęło, ponieważ zbudowano już pawilony krytego Halickiego rynku. W pierwszej kamienicy z lewa, na rogu placu Halickiego, mieści się jeszcze antykwarna księgarnia sławetnego Leiba Igla; w trzeciej – apteka Jana Pipesa Poratyńskiego, która później będzie rozmieszczona w nowej kamienicy nr 3, zbudowanej w 1901 r. według projektu profesora Politechniki Lwowskiej architekta Edgara Kovàcsa.

Невідомий фотограф.
Галицький іпотечний банк. –
Львів, 1894 р. – 11x17 см. – ЛІМ.

У 1872 р. на місці давнього заїзду Кароля Дрезднера "Під тигром" на розі пл. Галицької, 15 та вул. Академічної за проектом архітектора Філіпа Покутинського споруджено власний будинок Іпотечного банку. Галицький акційний іпотечний банк відкрито для потреб вкладників 16 липня 1876 р. Серед членів Комітету засновників були авторитетні та шановані громадяни Львова: граф Влодзімєж Дзєдушицький, граф С. Голуховський, граф Анджей Потоцький, граф Людвік Скшинський, фінансист Юзеф Колішер. Банк надавав іпотечні позики 6% іпотечними листами; займався банківськими, вексельними, авансовими операціями, видаванням касових асигнацій, авансував придбання сировини. Невдовзі Іпотечний банк мав численні філії: у Кракові, Тернополі, Станіславові, Чернівцях.

Fotograf nieznany.
Galicyjski Bank Hipoteczny. –
Lwów, 1894 r. – 11x17 cm. – LMH.

W r. 1872 na miejscu dawnego zajazdu Karola Dresdnera „Pod Tygrysem", na rogu pl. Halickiego 15 i ul. Akademickiej, według projektu architekta Filipa Pokutyńskiego wzniesiono wzniesiono własną siedzibę Banku Hipotecznego. Akcyjny Galicyjski Bank Hipoteczny otwarto dla klientów 16 lipca 1876 r. Wśród członków Komitetu założycielskiego byli szanowani i cieszący się wielkim autorytetem obywatele Lwowa: hrabia Włodzimierz Dzieduszycki, hrabia St. Gołuchowski, hrabia Andrzej Potocki, hrabia Ludwik Skrzyński, finansista Józef Kolischer. Bank nadawał hipoteczne kredyty w formie 6% hipotecznych obligacji, zajmował się bankowskimi, wekslowymi, awansowymi operacjami; wydawaniem kasowych asygnacji, awansowaniem zakupu surowców. Niebawem powstały liczne filie Galicyjskiego Banku Hipotecznego w Krakowie, Tarnopolu, Stanisławowie, Czerniowcach.

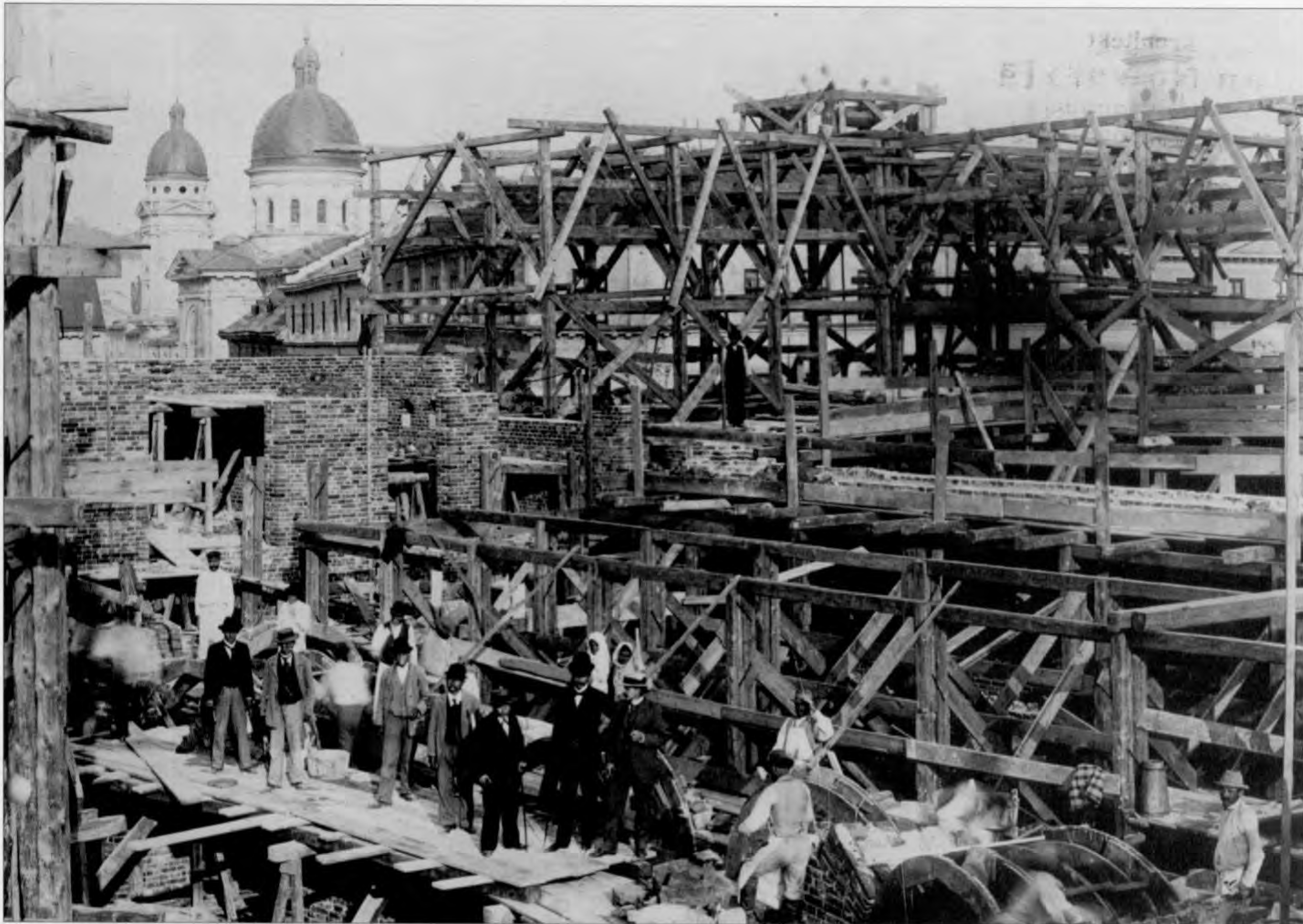
Невідомий фотограф.
Вулиця Карла Людвіга та Гетьманські Вали. –
Львів, 1899 р. – 17x23 см. – ІК.
Найбільш відоме та популярне місце центральної львівської вулиці: відрізок між вулицями Коперника та Сикстуською (тепер вул. Дорошенка), а також перетинаюча вулицю трамвайна колія, розташована на місці давнього дев'ятнадцятивічного мостика через Полтву. Усі три переходи, досі існуючі на проспекті Свободи, розташовані на місці давніх містків. Праворуч будинок Строменгерів на вул. Карла Людвіга, 7. На 1-му поверсі містилися: ліворуч – крамниця екіпажей Яна Строменгера; праворуч: крамниця музичних інструментів Яна Балька, а на заскленому піддашші – фотографічний заклад Рудольфа Кірхнера. На 2-му поверсі містилася популярна кав'ярня "Бульвар" Кароля Свідзінського.

Nieznany fotograf.
Ulica Karola Ludwika i Wały Hetmańskie. –
Lwów, 1899 r. – 17x23 cm. – IK.
Najbardziej znane i popularne miejsce na centralnej ulicy Lwowa: odcinek między ulicami Kopernika i Sykstuską (obecnie ul. Doroszenki), jak też przecinająca ulicę linia tramwajowa, położona na miejscu dawnego dziewiętnastowiecznego mostku przez Pełtew. Wszystkie trzy przejścia dla pieszych, istniejące do dziś na alei Swobody, są usytuowane na miejscach dawnych mostków. Po prawej stronie – kamienica Stromengerów przy ul. Karola Ludwika 7. Na pierwszym piętrze mieściły się: po lewej – sprzedaż powozów Jana Stromengera, po prawej – sklep z instrumentami muzycznymi Jana Balko, a na oszklonym poddaszu – zakład fotograficzny Rudolfa Kirchnera. Na pierwszym piętrze mieściła się popularna kawiarnia „Bulwar" Karola Świdzińskiego.

Мазур Давід. Вулиця Сакраментпок. –
Львів, 1900 р. – 12х16 см. – ІК.
Вулиця Сакраментинська – таку назву вона отримала при прокладанні – була створена у 1825 р. і названа з причини розташування у безпосередній близькості від костелу сакраментпок. Пізніше у 1871 р. назва була змінена на вул. Сакраментпок, а в радянський час – на вул. Чкалова. З першою хвилею перейменувань часів незалежності її назвали на честь видатного українського економіста Михайла Івановича Туган-Мірза-Барановського (1865–1919). Ательє Давида Мазура було розташоване навпроти виходу вулиці на Пекарську, так що фотограф увічнив свою найближчу околицю та тільки що збудовану архітектором Григорієм Пежанським споруду жіночої учительської семінарії на вул. Сакраментпок, 7. На зображенні – перспектива вулиці Сакраментпок, праворуч – споруда жіночої учительської семінарії.

Mazur Dawid.
Ulica Sakramentek. –
Lwów, 1900 r. – 12x16 cm. – IK.
Ulica Sakramentyńska – taką nazwę otrzymała ona początkowo – została wytyczona w 1825 r. i nazwana tak z powodu bezpośredniej bliskości z kościołem sióstr sakramentek. Później, w 1871 r. nazwa została zmieniona na ul. Sakramentek, a w czasach radzieckich – na ul. Czkałowa. W okresie pierwszej fali przemianowań po uzyskaniu niezależności ulicę nazwano na cześć wybitnego ukraińskiego ekonomisty Michała Iwanowicza Tuhan-Mirzy Baranowskiego (1865–1919). Atelier Dawida Mazura mieściło się naprzeciwko wylotu ul. Sakramentek na ul. Piekarską, tak więc fotograf uwiecznił swoją najbliższą okolicę oraz dopiero co wzniesiony przez architekta Grzegorza Pežańskiego gmach żeńskiego Seminarium nauczycielskiego przy ul. Sakramentek 7. Na zdjęciu – perspektywa ulicy, po prawej – gmach seminarium.

Невідомий фотограф. Будівництво Міського театру. – Львів, 1899 р. – 17x23 см. – ЛІМ.
Від 1842 р. Львів пишався своїм театром, збудованим графом Станіславом Скарбеком. Пройшло 50 років, і строк дії скарбківського привілею закінчився. Театральна споруда була не в найкращому стані, отже міська рада призначила авторитетну комісію для вирішення питання подальшої придатності будинку. Невдовзі комісія винесла вердикт про непридатність тогочасного театрального залу та рішення про необхідність побудови гідного Львова нового театрального будинку. Після довгих дискусій місцем будови обрано площу Голуховських на її перетині з Гетьманськими Валами, зі східного боку якої височіла споруда Скарбківського театру. Спорудження театру мало змінити вигляд площі та облагородити її. На зображенні – один з циклів будівництва Міського театру. На фоні – Преображенська церква на вулиці Краківській, яка в цей час була в стані завершення спорудження.

Fotograf nieznany. Budowa Teatru Miejskiego. – Lwów, 1899 r. – 17x23 cm. – LMH.
Od 1842 r. Lwów chlubił się swoim teatrem, zbudowanym przez hrabiego Stanisława Skarbka. Minęło 50 lat i wyczerpał się termin działania skarbkowskiego przywileju. Budowla teatru była w nie najlepszym stanie, więc rada miejska wyznaczyła kompetentną komisję do podjęcia decyzji co do dalszej przydatności gmachu. Niebawem komisja orzekła werdykt o nieprzydatności ówczesnej sali teatralnej i podjęła decyzję o konieczności budowy nowego, godnego Lwowa, gmachu teatru. Po długich dyskusjach miejsce budowy obrano na placu Gołuchowskich u wylotu Wałów Hetmańskich, gdzie po wschodniej stronie wznosił się gmach teatru Skarbka. Budowa nowego teatru miała zmienić i uszlachetnić wygląd placu. Zdjęcie przedstawia jeden z cyklów budowy Teatru Miejskiego. W tle widać cerkiew Przemienienia Pańskiego na ul. Krakowskiej, która wtenczas była w trakcie ukończenia budowy.

Невідомий фотограф. Будівництво Міського театру. – Львів, 1899 р. – 17x23 см. – ЛІМ.
Конкурс на кращий проект театрального будинку, оголошений 1895 р., виграв радник будівництва, директор Промислової школи, архітектор Зигмунт Горголевський. Фірма Івана Левинського вже в сер. 1897 р., розпочала будівельні роботи. У жовтні 1900 р. місту було віддано до експлуатації імпозантний театральний будинок із залом на 2000 глядачів, побудова якого коштувала 2500000 корон, чи 500000 доларів. З побудовою Міського театру площа Голуховських як така припинила існування – споруда повністю заповнила собою всю площу, поверхня забудови складала 3000 м². Усі прилягаючі до площі будинки було відновлено, впорядковано квітники перед театром. Театральну споруду було видно здалека, від початку Гетьманських Валів на пл. Марійській, вона замикала avenue du theatre. На зображенні – один з циклів будівництва Міського театру. На фоні – ресторан і кав'ярня "Ройял" на вул. Гетьманській, 24.

Fotograf nieznany. Budowa Teatru Miejskiego. – Lwów, 1899 r. – 17x23 cm. – LMH.
Ogłoszony w 1895 r. konkurs na najlepszy projekt budynku teatru wygrał radca budownictwa, dyrektor Szkoły Przemysłowej, architekt Zygmunt Gorgolewski. Firma Iwana Lewińskiego już w połowie 1897 r. rozpoczęła prace budowlane. W październiku 1900 r. miastu przekazano do użytku imponujący gmach teatru z salą na 2000 widzów, budowa którego kosztowała 2500000 koron (czyli 500000 dolarów). Po wzniesieniu Teatru Miejskiego plac Gołuchowskich jako taki przestał istnieć – gmach całkowicie wypełnił sobą plac, zabudowana powierzchnia stanowiła 3000 m². Wszystkie przylegające do placu budynki odnowiono, uporządkowano kwietniki przed teatrem. Gmach teatru był widoczny z daleka, od początku Wałów Hetmańskich na placu Mariackim, zamykając tę avenue du theatre. Zdjęcie przedstawia jeden z cyklów budowy Teatru Miejskiego. W tle – restauracja i kawiarnia „Royal" przy ul. Hetmańskiej 24.

Невідомий фотограф.
Костел Св. Марії Магдалини. –
Львів, поч. XX ст. – 17x11 см. – ІК.
Від часу побудови на цьому місці костелу пройшло 400 років, за цей час храм багаторазово був спалений, знищений, свого теперішнього вигляду він набув у XVIII ст., із його спорудженням та внутрішньою декорацією пов'язані славетні імена фундаторів – парохіян храму, найкращих львівських скульпторів, живописців. Від первісного костелу залишилися тільки деякі деталі, перебудови, реставрації та удосконалення проводилися постійно; востаннє – у міжвоєнний період. Костел Св. Марії Магдалини, головний візуальний пункт Нового Світу, є одним з найгарніших львівських костелів.

Fotograf nieznany.
Kościół Św. Marii Magdaleny. –
Lwów, pocz. XX w. – 17x11 cm. – IK.
Od budowy na tym miejscu kościoła minęło ponad 400 lat, za ten czas świątynia wielokrotnie była palona, niszczona i odbudowywana. Dzisiejsza postać kościoła pochodzi z XVIII w.; z jego budową i wystrojem wnętrza związane są sławne imiona fundatorów-parafian, najlepszych lwowskich rzeźbiarzy i malarzy. Z pierwotnego kościoła pozostały tylko niektóre fragmenty; przebudowy, prace restauracyjne i renowacje odbywały się stale; po raz ostatni w okresie międzywojennym. Kościół Św. Marii Magdaleny, stanowiący wizualną dominantę dzielnicy Nowy Świat, jest jednym z najpiękniejszych lwowskich kościołów.

Невідомий фотограф. Весілля в костелі Св. Марії Магдалини. – Львів, 1905 р. – 10x15 см. – ЮЗ.
Багатолюдне весілля невідомої пари у костелі Св. Марії Магдалини дозволяє уявити собі, як це відбувалося на початку XX ст. Молоду пару чекає екіпаж, запряжений білим конем, численних гостей також очікують екіпажі. Перед входом до костелу височить скульптура Діви Марії, установлена в центрі клумби наприкінці XIX ст., тераса зі сходами була споруджена в той же час. Більш ранні фотографії показують, наскільки вищим був рівень ґрунту біля костелу. Із прокладанням вулиці Леона Сапєги (раніше – Новий Світ, тепер – Степана Бандери) та її забудовою довелося значно понизити рівень ґрунту правого боку вулиці, отже, будівникам довелося споруджувати вхід до Бібліотеки Баворовських та добудувати терасу зі сходами біля головного входу до костелу Св. Марії Магдалини.

Fotograf nieznany. Wesele w kościele Św. Marii Magdaleny. – Lwów, 1905 r. – 10x15 cm. – JZ.
Zdjęcie tłumnego wesela nieznanej młodej pary w kościele Św. Marii Magdaleny pozwala nam wyobrazić sobie, jak odbywał się ślub na początku XX w. Na młodych oczekuje powóz, zaprzężony białym koniem, licznych gości również oczekują powozy. Przed wejściem do kościoła wznosi się kamienna figura Najświętszej Panny Maryi ustawiona pośrodku klombu pod koniec XIX w., wówczas także był zbudowany taras ze schodami. Wcześniejsze fotografie ukazują na ile wyższy był poziom gruntu przy kościele. W związku z przeprowadzeniem ulicy Leona Sapiehy (pierwotna nazwa – Nowy Świat, obecnie ul. Stepana Bandery) oraz jej zabudową konieczne okazało się znaczne obniżenie poziomu gruntu po prawej stronie ulicy, więc budowniczy musieli przerobić wejście do Biblioteki Baworowskich oraz dobudować taras ze schodami do głównego wejścia kościoła Św. Marii Magdaleny.

Невідомий фотограф. Похід “соколів” вулицею Личаківською. – Львів, 1903 р. – 12x18 см. – ЮЗ.
У 1866 р. виникла ідея створення гімнастичного товариства “Сокіл”. Авторами ідеї були д-р Клеменс Жукотинський та Людвік Гольтенталь, їх підтримав купець Жальплахта. Установчі збори “Соколу” відбулися 25. IV. 1867 р. в залі засідань Міської ради Львова. Першим головою товариства обрано лікаря Юзефа Міллерета, заступником – графа Александра Фредра. В 1895 р. громада м. Львова подарувала товариству земельні ділянки на вул. Цетнерівській, що на Личакові, де було споруджено літній стадіон та парк навколо нього. В 1905 р. в 10-літню річницю існування кінного відділу “Соколу” на стадіоні відбулося відкриття кінного манежу, в той час одного з найбільших та найгарніших у Польщі. Манеж утримував 15 власних коней. Фото, що представляє кінний похід “соколів”, могло бути виконаним з цього приводу або з приводу IV з'їзду сокільських товариств, що відбувся у Львові в 1903 р.

Nieznany fotograf. Pochód „sokołów” ulicą Łyczakowską. – Lwów, 1903 r. – 12x18 cm. – JZ.
W 1866 r. powstała idea utworzenia Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Pomysłodawcami byli dr Klemens Żukotyński oraz Ludwik Goltental, poparł ich kupiec Żalpłachta. Zebranie organizacyjne „Sokoła” odbyło się 25 kwietnia 1867 r. w Sali posiedzeń Rady Miejskiej Lwowa. Pierwszym prezesem Towarzystwa został obrany lekarz Józef Milleret, zastępcą – Aleksander hr. Fredro. W 1895 r. gmina m. Lwowa podarowała Towarzystwu działki gruntu przy ul. Cetnerowskiej, na Łyczakowie, gdzie zbudowano letni stadion oraz urządzono wokół niego piękny park. W 1905 r., w dziesiątą rocznicę istnienia konnej sekcji „Sokoła Macierzy”, na stadionie odbyło się otwarcie krytej i otwartej ujeżdżalni. Zdjęcie przedstawiające konną defiladę „sokołów”, mogło być zrobione z tego powodu albo z okazji IV Zjazdu Sokolskich Towarzystw, który odbył się we Lwowie w 1903 r.

Невідомий фотограф. Вулиця Третього Мая, 11. –
Львів, 1900 р. – 18х24 см. – ЛІМ.
Рідкісна можливість – побачити вигляд фотоательє одного з найвідоміших львівських професійних фотографів другої половини XIX ст. Теодора Шайнока. Фотограф був учнем та спільником одного з перших професійних дагеротипістів, пізніше фотографів Іполита Холоневського на вул. Поєзуїтській (тепер вул. В. Гнатюка), 6. Власний двоповерховий будинок Шайнока (в глибині зображення) був споруджений на вул. Майерівській (тепер вул. Січових Стрільців), 11 близько 1868 р., про що фотограф із гордістю сповіщав потенційних клієнтів на рекламці власного фотоательє, розташованій на зворотньому боці знімків "а ля візит" свого виробництва. Праворуч житлового будинку прибудова фотографічного ательє Теодора Шайнока.

Fotograf nieznany.
Ulica Trzeciego Maja 11. –
Lwów, 1900 r. – 18x24 cm. – LMH.
Mamy tu rzadką okazję zobaczyć jak wyglądało atelier fotograficzne jednego z najbardziej znanych lwowskich zawodowych fotografów drugiej połowy XIX w. Teodora Szajnoka. Fotograf był uczniem i wspólnikiem jednego z pierwszych dagerotypistów, później fotografów, Hipolita Chołoniewskiego przy ul. Pojezuickiej 6 (obenie ul. Hnatiuka). Własny jednopiętrowy dom Szajnoka został wzniesiony przy ul. Majerowskiej 11 (obecnie ul. Strzelców Siczowych) około 1868 r., o czym fotograf z dumą oznajmiał przyszłym klientom w tekście reklamowym, umieszczonym na odwrocie zdjęć "à la visite" własnego wykonania. Po prawej stronie budynku mieszkalnego przybudowane jest atelier fotograficzne Teodora Szajnoka.

Невідомий фотограф.
Церква Св. Параскеви П'ятниці. –
Львів, 1905 р. – 18x12 см. – ЮЗ.
Церква Св. Параскеви П'ятниці
на вул. Жовківській (вул.
Б. Хмельницького, 77)
збудована в 1644 р. коштом тестя
Тим. Хмельницького, волоського
господаря Василя Лупула на місці
давньої, ще з часів князя Льва,
церкви. Перші письмові джерела,
де згадується церква Св. Параскеви,
належать до 1443 р. Нинішнього свого
вигляду храм набув після реставрації
1885 р. У 1908 р. шатрове закінчення
вежі було за проектом архітектора
Міхала Лужецького замінено
необароковою банею з сигнатуркою
та чотирма стрункими вежечками
з маківками на гранях. В інтер'єрі
церкви – багатий ренесансний
іконостас, що складається з
70 ікон роботи Федора Сеньковича
і живописців та різьбярів його
кола першої половини XVII ст.

Nieznany fiotograf.
Cerkiew Św. Paraskewii Piatnyci. –
Lwów, 1905 r. – 18x12 cm. – JZ.
Cerkiew Św. Paraskewii Piatnyci
przy ul. Żółkiewskiej (obecnie ul.
B. Chmielnickiego 77) zbudowana
w 1644 r. na koszt teścia Tymoszy
Chmielnickiego, wołoskiego hospodara
Wasyla Łupuła na miejscu dawnej,
pochodzącej jeszcze z czasów księcia
Lwa, cerkwi. Pierwsze pisemne źródła
gdzie wzmiankowana jest cerkiew
Św. Paraskewii Piatnyci, odnoszą
się do 1443 r. Dzisiejszą postać
świątynia otrzymał po restauracji
w 1885 r. W 1908 r. namiotowe
zwieńczenie wieży zostało zamienione
według projektu architekta Michała
Łużeckiego neobarokową banią z
sygnaturką i czterema smukłymi
wieżyczkami na narożnikach.
We wnętrzu cerkwi znajduje się bogaty
renesansowy ikonostas składający się
z 70 ikon, dzieło Fedora Seńkowicza
i malarzy oraz rzeźbiarzy z jego
kręgu piewszej połowy XVII w.

Заклад "Галіція".
Порохова вежа. –
Львів, 1904 р. – 17x12 см. – ІК.
Порохова вежа – споруджена
в 1554–1556 рр. будівля навпроти костелу
домініканців, що слугувала місту складом
стратегічних запасів – пороху, зерна,
а з кінця XIX ст. – складом артилерії.
Порохова вежа відігравала важливу
роль серед оборонних споруд Львова.
В 1925 р. проведено реставрацію
та часткову перебудову башти
з метою розташування міської бібліотеки.
Реставрація відбувалася згідно давніх
планів архітектора Юліуша Гохбергера
та пізніших – К. Мокловського.
В 1930-х роках існував проект розміщення
в Пороховій вежі пластичної
панорами Львова Януша Вітвицького.

Zakład „Galicja".
Wieża Prochowa. –
Lwów, 1904 r. – 17x12 cm. – IK.
Prochowa Baszta – budowla wzniesiona
w latach 1554–1556 naprzeciwko kościoła
Dominikanów, służyła miastu jako magazyn
strategicznych zapasów: prochu, w czasach
pokojowych – zboża, a od końca XIX w.
jako skład artyleryjski. Prochowa Baszta
odgrywała ważną rolę wśród obronnych
budowli Lwowa. W 1925 r. przeprowadzono
restaurację i częściową przebudowę baszty w
celu rozmieszczenia w niej miejskiej biblioteki.
Renowacja odbyła się według dawnych
planów architekta Juliusza Hochbergera oraz
późniejszych – Kazimierza Mokłowskiego.
W latach 1930. istniał projekt rozmieszczenia
w Prochowej Baszcie plastycznej panoramy
dawnego Lwowa Janusza Witwickiego.

Невідомий фотограф. Старий львівський будинок на розі вулиць Краківської та Вірменської. – Львів, бл. 1910 р. – 12x18 см. – ІК.

Зображення представляє чи не єдиний вид неіснуючої від початку 1930-х рр. кам'яниці на розі вулиць Вірменської, 10 та Краківської, 12. Про її давнє походження багатозначно говорять могутні контрфорси, архаїчні деталі декору кам'яниці. На стіні рекламні стенди, можливо, рекламної агенції Станіслава Соколовського, що була розташована в центрі міста, на вул. Ягеллонській, 7 (тепер вул. Гнатюка). Наклеєні афіші надають можливість дізнатися про репертуар львівських розважальних закладів перед І-ою Світовою війною – кінотеатру та Фотопластикону в Пасажі Миколяша, Єврейського театру, Казино де Парі. В наші дні неіснуюча кам'яниця стала відомою через дискусійний для центральної частини Львова проект готелю на цьому місці авторства цілком байдужої до Львова людини.

Fotograf nieznany. Dawna lwowska kamienica na rogu ulic Krakowskiej i Ormiańskiej. – Lwów, 1910 r. – 12x18 cm. – IK.

Zdjęcie przedstawia, być może jedyny zachowany, widok kamienicy na rogu ulic Ormiańskiej, 10 i Krakowskiej, 12, nieistniejącej od początku lat 1930. O jej dawnym pochodzeniu jednoznacznie świadczą potężne wsporniki, archaiczne szczegóły wystroju elewacji. Na ścianie kamienicy widać tablice ogłoszeniowe, prawdopodobnie, agencji reklamowej Stanisława Sokołowskiego mieszczącej się w centrum miasta przy ul. Jagiellońskiej 7 (ob. ul. Hnatiuka). Rozklejone afisze pozwalają dowiedzieć się jakim był repertuar lwowskich zakładów rozrywkowych przed I wojną światową: kinomatografu i Fotoplastykonu w Pasażu Mikolascha, Żydowskiego Teatru, kabaretu „Casino de Paris". W naszych dniach o nieistniejącej kamienicy wspomniano z powodu niemożliwego do przyjęcia w śródmieściu Lwowa projektu wzniesienia na jej miejscu hotelu, którego autorem jest człowiek całkowicie wobec Lwowa obojętny.

ЦМІ

Невідомий фотограф. Бернардинський монастир та костел Св. Андрія. – Львів, бл. 1912 р. – 11x17 см. – ІК.

Несподіване та незвичне для сучасних львів'ян зображення бернардинського монастиря, оточеного досить високим муром, що зовсім міняє вигляд вулиці – продовження Сербської. Оборонні мури навколо костелу Св. Андрія та бернардинського монастиря мали на меті захист від можливих ворогів, яких було немало упродовж століть. Проект спорудження оборонних мурів був затверджений у 1637 р. королем Владиславом IV, мури існували понад 300 років, після чого на початку 1950-х років були розібрані. На фоні неба видніють об'єкти комплексу костелу та монастиря бернардинців – зі східного боку вежа костелу з годинником (установленим у 1817 р. взамін старого); із південного боку дзвіниця 1734 р., де було чотири старовинних дзвони; із західного боку, перед головним входом колона блаженного Яна з Дуклі 1737 р. На монастирському мурі наклеєні рекламні плакати львівських театрів, кінотеатрів, концертів; реклами модних товарів та крамниць.

Fotograf nieznany. Klasztor bernardynów i kościół Św. Andrzeja. – Lwów, ok. 1912 r. – 11x17 cm. – IK.

Niespodziewany i niezwykły dla dzisiejszych lwowian widok klasztoru bernardynów, otoczonego dość wysokim murem, co zupełnie zmienia wygląd ulicy – przedłużenia ul. Serbskiej. Obronne mury wokół kościoła Św. Andrzeja i klasztoru bernardynów miały na celu zabezpieczenie od możliwych wrogów, których niemało było w ciągu stuleci. Projekt budowy murów obronnych był zatwierdzony w 1637 r. przez króla Władysława IV, mury istniały ponad 300 lat, zostałe rozebrane dopiero na początku lat 1950. Na tle nieba widnieją obiekty należące do zespołu kościoła i klasztoru bernardynów: ze wschodniej strony wieża kościoła z zegarem (zamontowanym w 1817 r. zamiast starego), z południowej strony – dzwonnica z 1734 r., gdzie były cztery starożytne dzwony; z zachodniej strony przed kościołem stoi kolumna błogosławionego Jana z Dukli wzniesiona w 1737 r. Na murze klasztornym widać naklejone afisze lwowskich teatrów, kin, koncertów, reklamy modnych towarów i sklepów.

Фотоательє "Кордиан". Шах Ірану на чаюванні у ресторані в Стрийському парку. – Львів, 1905 р. – 17x12 см. – ІК.
Перський можновладець, "Син сонця" шах Музаффар ед Дін пребував у Львові 13 та 14 червня 1905 р., до ранку п'ятниці, коли за п'ять десята ранку від'їхав особистим поїздом від головного вокзалу у Львові на Краків до Відня. Перебування шаха у Львові спричинило великий рух в місті. Шахська свита невпинно прогулювалася містом, цікавилася різними пам'ятками, а понад усе робила різні покупки. У четвер після обіду шах зі свитою відправився на Повиставову площу в оточенні свити та випив у ресторані Томіцького чай. В цей час оркестр 30 піхотного полку грав персидський марш. Шах відвідав Рацлавицьку панораму, якою був захоплений. Загальні пояснення та історичні подробиці щодо панорами та її виконавців, викладав шахові намісник Галичини граф Анджей Потоцький.

Atelier fotograficzne „Kordyan". Perski szach podczas picia herbaty w restauracji w Stryjskim parku. – Lwów, 1905 r. – 17x12 cm. – IK.
Perski możnowładca, „Syn słońca" szach Muzaffar ed Din przebywał we Lwowie 13 i 14 czerwca 1905 r., do piątkowego poranku, kiedy za pięć dziesiąta odjechał specjalnym pociągiem z Dworca Głównego na Kraków do Wiednia. Pobyt szacha we Lwowie wywołał wielkie poruszenie. Świta szacha bezustannie spacerowała po mieście, interesowała się rozmaitymi zabytkami, a, przede wszystkim, robiła wiele zakupów. We czwartek po obiedzie szach ze świtą wybrał się na plac Powystawowy. Pozostawiwszy powóz, on w towarzystwie Namiestnika i w otoczeniu świty przechadzał się po parku, gdzie w restauracji Tomickiego wypił herbatę. W tym czasie orkiestra 30 pułku piechoty grała perski marsz. Szach zwiedził Panoramę Racławicką, którą był zachwycony. Ogólne objaśnienia i szczegóły dotyczące tematu panoramy oraz jej wykonania podał szachowi namiestnik Andrzej hr. Potocki.

Невідомий фотограф. Площа Св. Юра та виховний заклад Сакре-Кер. – Львів, 1905 р. – 10x15 см. – ЛІМ. Згромадження ордена серцанок (сестри Найсвятішого Серця Ісуса, франц. Dames de Sacré Coeur) засновано в 1800 р. Магдаленою Барат, сестри займалися, головним чином, вихованням та освітою дівчат. У Львові монастир Сакре-Кер з виховним закладом заснований у 1844 р. за сприяння ерцгерцога Фердинанда д'Есте, тогочасного намісника Галичини та архієпископа Ф. Піштека. Монастир Сакре-Кер з невеликим неоготичним костелом на Святоюрській площі збудовано в 1844–1860 рр. коштом засновників за пр. арх. В. Равського-ст. У 1888 р. заклад частково перебудовано І. Левинським, а в 1893 р. відновлено костел. Науково-виховний 8-класний заклад сестер Сакре-Кер з інтернатом налічував 80 вихованок. В закладі користувалися програмою публічних шкіл, однак в деяких напрямках обсяг знань подавався ширше, а французька мова була обов'язковим предметом. У вересні 1895 р. конвент Сакре-Кер отримав право публічності.

Fotograf nieznany. Plac Św. Jura i zakład wychowawczy Sacré Coeur. – Lwów, 1905 r. – 10x15 cm. – LMH. Zgromadzenie zakonu sercanek (sióstr Najświętszego Serca Jezusowego, franc. Dames de Sacré Coeur) założonego w 1800 r. przez Magdalenę Barat. Siostry zajmowały się głównie wychowaniem i kształceniem dziewcząt. We Lwowie klasztor Sacré Coeur z zakładem wychowawczym został założony w 1844 r. przy poparciu arcyksięcia Ferdynanda d'Este, ówczesnego namiestnika Galicji oraz arcybiskupa F. Pischtka. Klasztor Sacré Coeur z niewielkim neogotyckim kościołem zbudowano w latach 1844–1860 na placu Świętojurskim sumptem założycieli według projektu architekta W. Rawskiego-seniora. W 1888 r. zakład został częściowo przebudowany przez I. Lewińskiego, a w 1893 r. odnowiono kościół. Oświatowo-wychowawczy zakład sióstr Sacré Coeur z internatem liczył 80 wychowanek. W zakładzie korzystano z programu szkół publicznych, chociaż w pewnych kierunkach zakres podawanych wiadomości był szerszy, a język francuski był przedmiotem obowiązującym. We wrześniu 1895 r. Konwent Sacré Coeur otrzymał prawo nauczania publicznego.

Невідомий фотограф.
Монастир кармелітів босих та костел Св. Михаїла. – Львів, бл. 1912 р. – 17х23 см. – ІК.
Костел кармелітів босих Св. Михаїла Архангела споруджений у 1634 р. фундацією князя Александра Заславського з Острога та львівського канцлера Александра Куропатви. Багаторазово за історію свого існування змінював господарів, а, відповідно і присвяту. В 1642 р. його зайняли кармеліти босі, після скасування ордену в 1784 р. – реформати. Через п'ять років костел перейшов у власність кармелітів взутих. Тепер церква Св. Михаїла, а в давньому монастирі (вул. Винниченка, 22) розташовані отці студити Свято-Успенської Унівської лаври студійського уставу.
Ліва вежа костелу кармелітів босих добудована за проектом архітектора Алоїза Вондрашки в 1835 р., друга – збудована в 1906 р. за проектом архітектора Владислава Галицького.

Fotograf nieznany.
Klasztor karmelitów bosych i kościół Św. Michała. – Lwów, ok. 1912 r. – 17x23 cm. – IK.
Kościół karmelitów bosych Św. Michała Archanioła został wzniesiony w 1634 r. z fundacji księcia Aleksandra Zasławskiego z Ostroga i lwowskiego kanclerza Aleksandra Kuropatwy. W ciągu swego istnienia kościół wielokrotnie zmieniał gospodarzy i, odpowiednio, wezwanie. W 1642 p. zajmowali go karmelici bosi, po kasacji zakonu w 1784 r. – oo reformaci. Po pięciu latach kościół przeszedł na własność karmelitów trzewiczkowych. Obecnie jest to greckokatolicka cerkiew Św. Michała, a dawny klasztor (ul. Wynnyczenki, 22) zajmują oo studyci z Uniowskiej Ławry Reguły Studyckiej p.w. Świętego Zaśnięcia Bogarodzicy.
Lewą wieżę kościoła karmelitów bosych zbudowano według projektu architekta Alojzego Wondraschki w 1835 r., drugą – wzniesiono w 1906 r. według projektu architekta Władysława Halickiego.

Невідомий фотограф. Вулиця Академічна. –
Львів, 1911 р. – 12x17 см. – ЛІМ.
На зображенні – короткий відрізок вулиці Академічної, неіснуючі вже будинки – зліва направо будинки №5 і 7. Обидва будинки були розібрані ймовірно 1911 р., оскільки у наступному році почалося спорудження нових. Кам'яниця №5 Юліана та Марії Шайерів, де від 1907 р. містилась відома у Львові цукерня Владислава Подгаліча (а до того від 1886 р. Юліана Вєжбицького) була розібрана 1911 р., а вже у 1912–1913 рр. за проектом архітектора Яна Шульца тут була збудована нова, де на довгі роки, до 1940 р. розташувалась знов-таки цукерня – Єроніма Вельца. Менше пощастило кам'яниці №7 Йонаша Шпрехера, де багато років була розташована популярна кав'ярня Шнайдера. Її також розібрали 1911 р.; це замовлення вже від початку виконував арх. Фердинанд Касслер, як і перший львівський хмарочос на площі Марійській, 8. Оскільки першим почали будувати будинок на площі, другий, на вул. Академічній, увесь час стояв за високим парканом, який з роками заклеїли плакатами, що доводять тогочасні фото. Після І-ої світової війни арх. Ф. Касслер добудував свій перший "хмарочос" (1922), після чого тільки у 1929 р. було збудовано "другого Шпрехера".

Fotograf nieznany. Ulica Akademicka. –
Lwów, 1911 r. – 12x17 cm. – LMH.
Zdjęcie przedstawia krótki odcinek ulicy Akademickiej (obecnie al. T. Szewczenki) z nieistniejącymi już budynkami – z lewa na prawo, kamienicami nr 5 i nr 7. Obydwa budynki zostały rozebrane zapewne w 1911 r., ponieważ już w następnym roku rozpoczęła się budowa nowych. Kamienica nr 5 Juliana i Marii Schajerów, gdzie od 1907 r. mieściła się znana we Lwowie cukiernia Władysława Podhalicza (a przedtem od 1886 r. Juliana Wierzbickiego) została rozebrana w 1911 r., a już w latach 1912–1913 według projektu architekta Jana Schulza była tu wzniesiona nowa kamienica, gdzie na długie lata do 1940 r. rozmieściła się znowu cukiernia – Hieronima Welza. Mniej szczęścia miała kamienica nr 7 Jonasza Sprechera, gdzie przez wiele lat mieściła się popularna kawiarnia Schnejdra. Ją także rozebrali w 1911 r.; zlecenie to od samego początku wykonywał architekt Ferdynand Kassler, który również wznosił dla Sprechera pierwszy lwowski „drapacz chmur" na pl. Mariackim 8. Jako pierwszy zaczęto budować obiekt na placu, a ten drugi, przy ul. Akademickiej, długi czas stał za wysokim parkanem, z biegiem lat zaklejonym afiszami, o czym świadczą ówczesne fotografie. Po I wojnie światowej arch. F. Kassler dobudował swój pierwszy „drapacz" w 1922 r., po czym dopiero w 1929 r. ukończono „drugiego Sprechera".

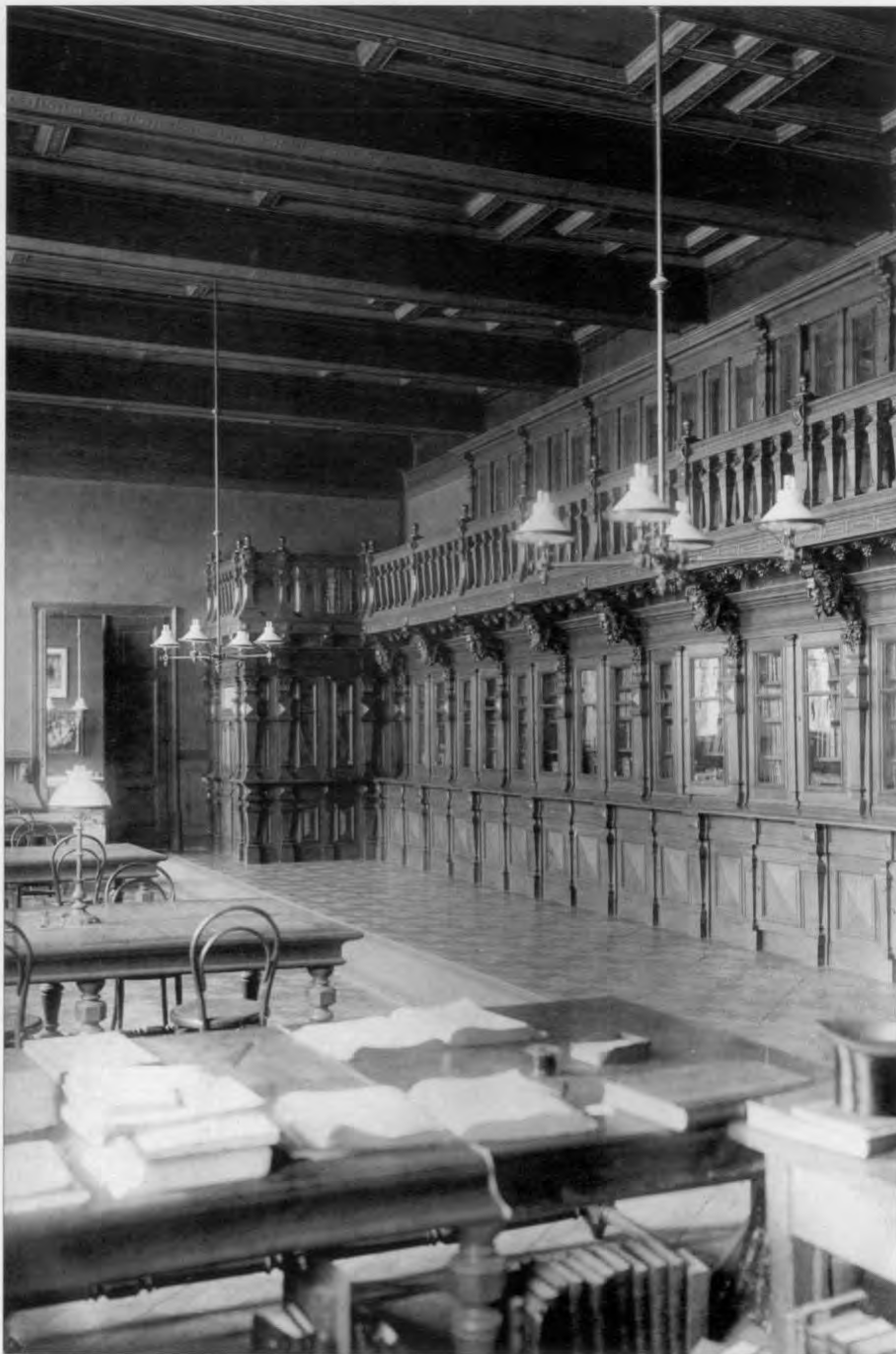
Яворський Юзеф Косьчеша.
Вулиця Бельовського. –
Львів, 1911 р. – 17x11 см. – ІК.
Теперішня вулиця Ковжуна складалася з двох вулиць – Св. Анни, (І дільниці) та Бельовського – в одну вулицю, вул. Спартака, їх об'єднали тільки 1963 р. На зображенні вул. Бельовського, прокладена 1892 р. Ліворуч на першому плані – модерна кам'яниця Алоїза та Фридерики Ліберманів (Бельовського, 3), що у 1911 р. була збудована видатним архітектором Романом Фелінським у львівський період його творчості, нерозривно пов'язаної з фірмою архітектора Міхала Уляма. Всі житлові приміщення виходили вікнами на вулицю, господарські – у подвір'я. На тлі – південний вхід до легендарного (тому, що неіснуючого вже майже 70 років) Пасажу Міколяша, тепер ця частина розташована на території та є власністю Львівського коледжу легкої промисловості на вул. Вороного, 6 і не використовується за призначенням.

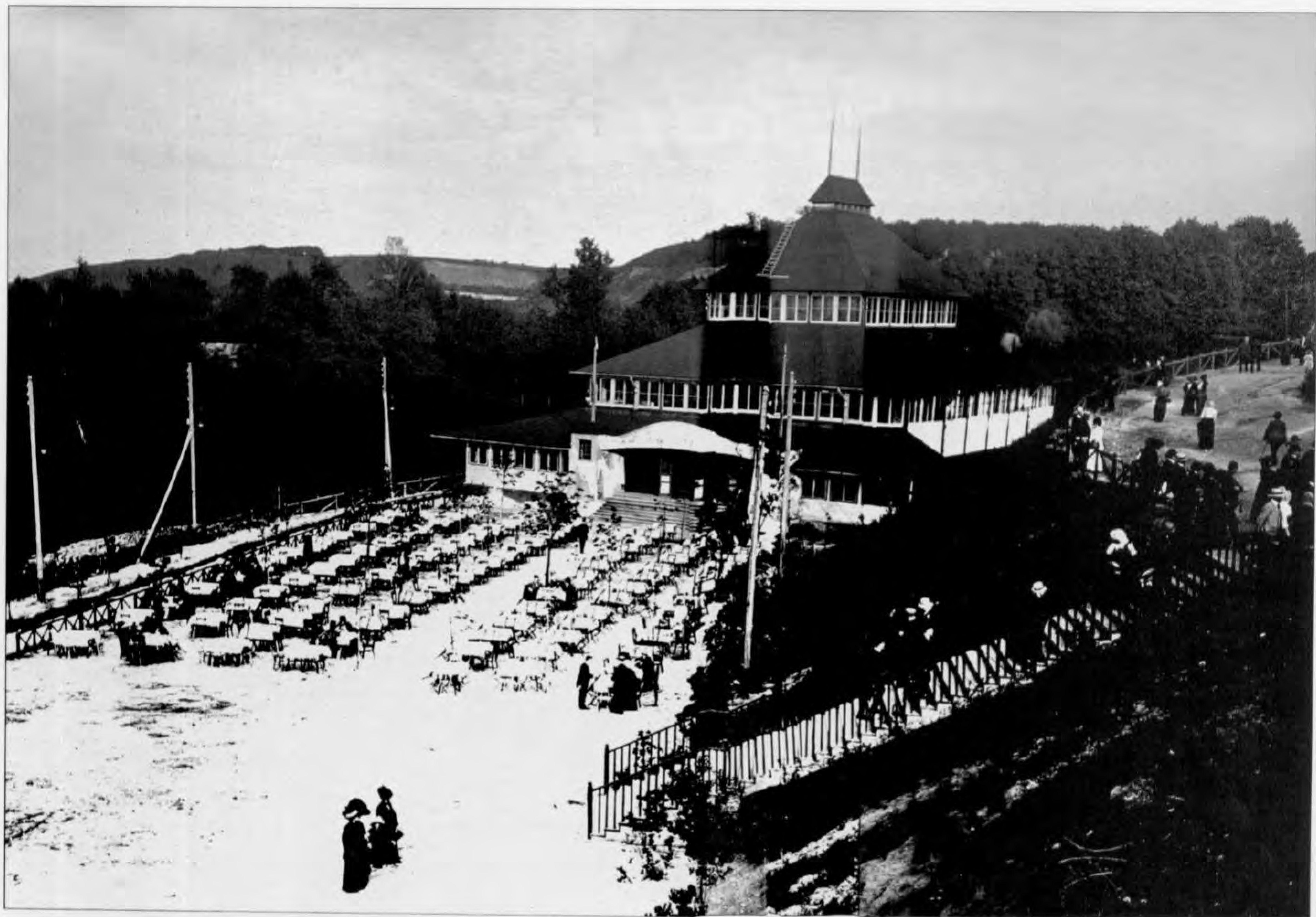
Jaworski Józef Kościesza.
Ulica Bielowskiego.–
Lwów, 1911 r. – 17x11 cm. – IK.
Współczesna ulica Kowżuna składa się z dwóch dawnych ulic: Św. Anny (w I dzielnicy) oraz Bielowskiego, które dopiero w 1963 r. połączono w jedną ulicę Spartaka. Na fotografii widzimy ul. Bielowskiego, wytyczoną w 1892 r. Po lewej stronie na pierwszym planie znajduje się modernistyczna kamienica Alojzego i Fryderyki Liebermanów (Bielowskiego 3), którą w 1911 r. zbudował wybitny polski architekt Roman Feliński, w lwowskim okresie swojej twórczości ściśle związany z firmą architektoniczną Michała Ulama. Okna wszystkich pomieszczeń mieszkalnych tej kamienicy wychodziły na ulicę, a gospodarskich – na podwórze. W tle widać południowe wejście do legendarnego (ponieważ nieistniejącego już od prawie 70 lat) Pasażu Mikolascha. Obecnie ta część dawnego Pasażu znajduje się na terenie (i stanowi własność) Lwowskiego Kolegium Przemysłu Lekkiego na ul. Woronego 6 (dawnej ul. Sienkiewicza) i nie jest użytkowana zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem.

Невідомий фотограф.
Інтер'єр бібліотеки Львівської політехніки. – Львів, бл. 1900 р. – 40x30 см. – ІК.
Із введенням в дію нової споруди Львівської політехніки розпочався і новий період розвитку навчального закладу. У великій мірі цьому сприяла добре продумана організація навчального процесу, в тому і рівень викладацького складу, функціональність інтер'єрів, забезпечення сучасним обладнанням. Спроектована видатним польським архітектором, професором Юліаном Захаревичем бібліотека була розташована на другому поверсі головного корпусу, поруч з актовим залом, що підкреслює її значимість. Головне місце в бібліотеці – в довжину усього залу – займає виконана в неоренесансному стилі дубова різьблена шафа з антресолями, по суті це був другий поверх. Відповідальне замовлення виконала столярна майстерня братів Вчеляків у Львові.

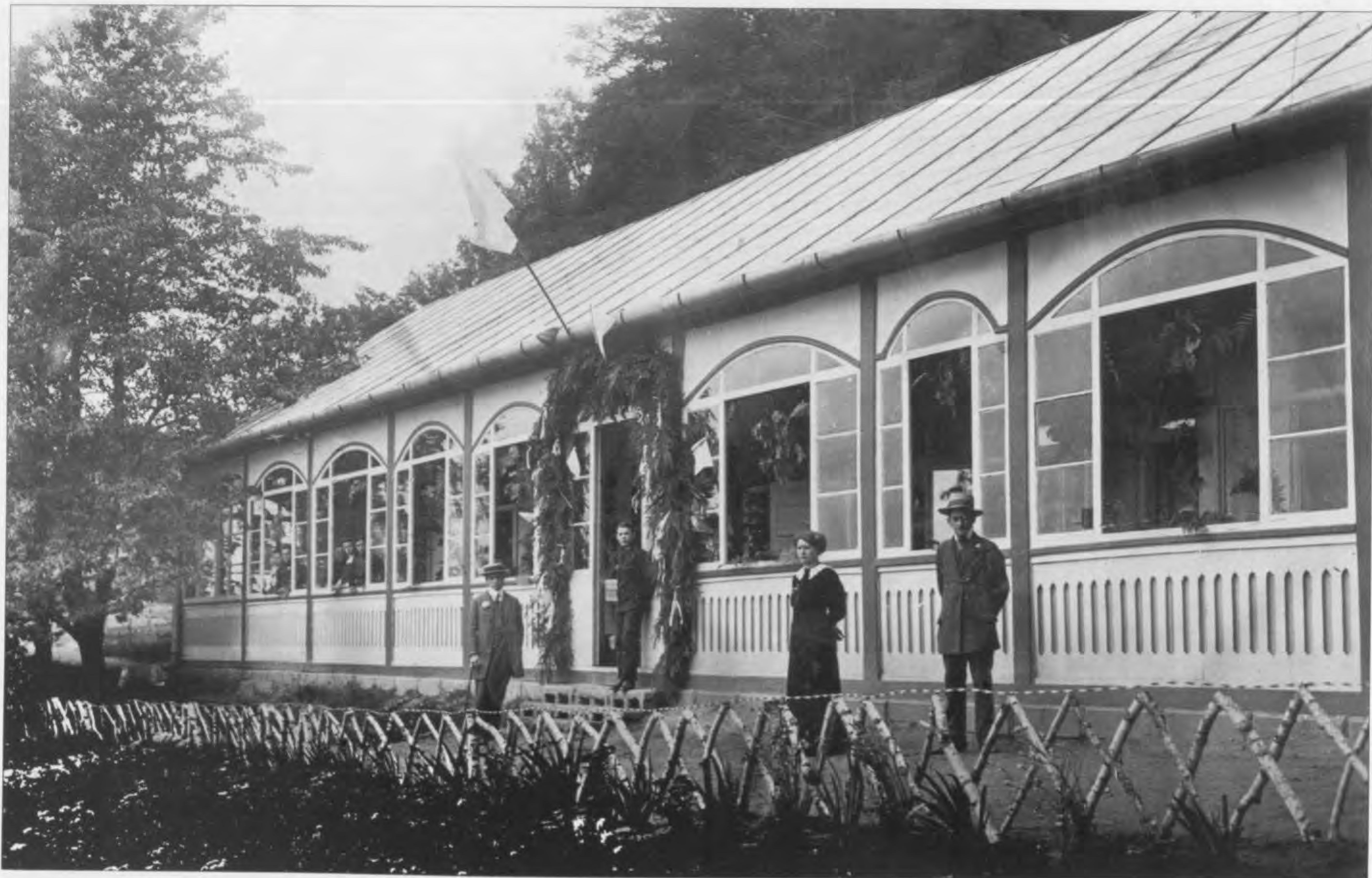
Fotograf nieznany.
Wnętrze biblioteki Politechniki Lwowskiej. – Lwów, ok. 1900 r. – 40x30 cm. – IK.
Z przekazaniem do użytku nowego gmachu Politechniki Lwowskiej rozpoczął się również nowy etap rozwoju uczelni. W znacznej mierze sprzyjała temu dobrze przemyślana organizacja procesu dydaktycznego, w tym wysoki poziom korpusu wykładowców, funkcjonalność wnętrz, zapewnienie współczesnego wyposażenia. Zaprojektowana przez wybitnego polskiego architekta, profesora Juliana Zachariewicza biblioteka mieściła się na pierwszym piętrze głównego gmachu, obok auli, co podkreślało jej znaczenie. Główne miejsce w bibliotece zajmowała rzeźbiona dębowa szafa z antresolami (stanowiącymi jakby dodatkowe piętro), wykonana w stylu neorenesansu i ciągnąca się przez całą salę. Odpowiedzialne zamówienie wykonała stolarska pracownia braci Wczelaków we Lwowie.

Мюнц Марек.
Луна-парк у Львові. –
Львів, 1912 р. – 11х15,5 см. – ЛІМ.
Крім численних розваг, які пропонували львів'янам театри, кінематографи, тимчасові заїжджі цирки на пл. Бема (тепер Ярослава Мудрого), ярмарки крайових товарів у Стрийському парку, увагу мешканців міста прикував парк розваг – Луна-парк, влаштований на схилі Піскової гори 1912 р. Його проектували англійські архітектори Томас Мак-Доуел та Артур Леверак. Про популярність та велику відвідуваність певною міірою свідчить триповерховий ресторан та кількість місць на його літньому майданчику – 7 рядів по 12 столиків на чотири особи – 336 місць.

Münz Marek.
Park zabawowy we Lwowie. –
Lwów, 1912 r. – 11x15,5 cm. – LMH.
Oprócz licznych rozrywek, które proponowały lwowianom teatry, kina, tymczasowe przyjezdne cyrki na pl. Bema (obecnie pl. Jarosława Mądrego), jarmarki towarów krajowych w parku Stryjskim, uwagę mieszkańców miasta przyciągał park zabawowy – Lunapark, urządzony na zboczu Piaskowej góry w 1912 r. Zaprojektowali go angielscy architekci Thomas Mc-Dowell i Artur Leverack. O popularności Lunaparku i wielkim napływie publiczności w pewnej mierze może świadczyć dwupiętrowa restauracja oraz ilość miejsc w jej letnim ogródku – 7 rzędów po 12 czteroosobowych stolików – dla 336 osób.

Невідомий фотограф. Туберкульозний санаторій в Голоску. – Львів, 1910 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
За сприяння Товариства боротьби з туберкульозом, головою якого був професор Юзеф Вічковський, в 1910 р. створено Народний санаторій для грудних хворих, що знаходився у Голоску, серед чудових соснових лісів на схилах Розточчя (360 м н.р.м.) в 12-морговому парку. Частину своєї посілості подарувала Товариству для влаштування санаторію шанована львівська купецька родина Рідлів. Спочатку це був один зимовий павільйон на 18 ліжок та 2 літні бараки на 26 ліжок. Влітку хворих приймали безкоштовно, зимою – за невелику оплату. Упродовж 1912 р. побудовано другий зимовий павільйон. На початку 30-х років заклад називався: "Лічниця Львівського товариства боротьби з туберкульозом", тоді для розміщення хворих існувало 5 павільйонів. В окремому адміністративному будинку містилися кухні, комори, канцелярії, лабораторія, кімната для досліджень, їдальня для лікарів, бібліотека. Влітку на лікування приймалося 152 хворих, взимку – 96. Перебування у спальній кімнаті на 3 особи коштувало 11 злотих; в окремій кімнаті – від 16,50 до 20 зл. на добу. В лічниці застосовували найновіші методи лікування.

Fotograf nieznany. Sanatorium przeciwgruźliczy w Hołosku. – Lwów, 1910 r. – 11x17 cm. – LMH.
Przy poparciu Towarzystwa Walki z gruźlicą, którego prezesem był profesor Józef Wiczkowski, w 1910 r. stworzono Ludowe Sanatorium dla piersiowych chorych, które było usytuowane w Hołosku, wśród przepięknych lasów sosnowych na zboczach Roztocza (360 m n.p.m.) w dwunastomorgowym parku. Część swojej posiadłości podarowała Towarzystwu dla urządzenia sanatorium szanowana lwowska kupiecka rodzina Riedlów. Z początku był tutaj jeden zimowy pawilon na 18 łóżek oraz 2 letnie baraki na 26 łóżek. Latem chorych przyjmowano bezpłatnie, zimą – za niewielką opłatą. W ciągu 1912 r. zbudowano drugi zimowy pawilon. Na początku lat 1930. zakład nazywał się: „Lecznica lwowskiego Towarzystwa Walki z gruźlicą", wówczas dla rozmieszczenia chorych istniało 5 pawilonów. W oddzielnym budynku administracyjnym mieściły się kuchnie, spiżarnie, kancelaria, laboratorium, pokój do badań, jadalnia dla lekarzy, biblioteka. Latem na leczenie przyjmowano 152 chorych, zimą – 96. Pobyt w trzyosobowej sypialni kosztował 11 złotych, w oddzielnym pokoju – od 16,50 do 20 złotych za dobę. W lecznicy stosowano najnowsze metody kuracji.

Невідомий фотограф.
Парк гімназії Українського
педагогічного товариства. –
Львів, 1910 р. – 17x12 см. – ЮЗ.
З метою централізації шкільних та виховних справ у 1881 р. засновано "Руське товариство педагогічне", "Українське педагогічне товариство" (1912), "Рідна школа – Українське педагогічне товариство" (1926). В 1901 р. коштом 10000 корон товариство придбало земельну ділянку на вул. Кшижовій, 63 (від 1910 р. – Потоцького, 95, нині вул. Ген. Чупринки). Для спорудження будинку Бурси внесками було зібрано 147000 корон, 30000 кор. пожертвував митрополит Сембратович, 12000 кор. – товариство "Руслан". У 1906–1908 рр. за проектом арх. Тадеуша Обмінського та Лева Левинського зведено будинок Бурси, спорудження якого коштувало 500000 корон. Окрім Бурси тут розміщалася дівоча учительська семінарія та школа вправ, учениці займалися вправами у чудовому парку, влаштованому на території навколо Бурси.

Fotograf nieznany.
Park gimnazjum Ukraińskiego
Pedagogicznego Towarzystwa. –
Lwów, 1910 r. – 17x12 cm. – JZ.
W celu centralizacji spraw oświaty i wychowania w 1881 r. założono „Ruskie Towarzystwo Pedagogiczne", późniejsze: „Ukraińskie Pedagogiczne Towarzystwo" (1912), „Ukraińskie Pedagogiczne Towarzystwo – Ridna Szkoła" (1926). W 1901 r. kosztem 10 tys. koron Towarzystwo zakupiło działkę przy ul. Krzyżowej 63 (od 1910 r. – ul. Potockiego 95, obecnie ul. Gen. Czuprynki). Dla budowy gmachu Bursy ze składek społecznych zebrano 147 tys. koron, 30 tys. koron ofiarował metropolita Sembratowicz, 12 tys. koron – Towarzystwo „Rusłan". W latach 1906–1908 według projektu architektów Tadeusza Obmińskiego i Lwa Lewińskiego wzniesiono gmach Bursy, którego budowa kosztowała 500 tys. koron. Oprócz Bursy mieściło się tutaj Żeńskie Seminarium Nauczycielskie oraz Szkoła Ćwiczeń, której uczennice zajmowały się ćwiczeniami w pięknym parku urządzonym na terenie wokół Bursy.

Яворський Юзеф Косьчеша. Вул. Трибунальська. – Львів, бл. 1912 р. – 17x11 см. – ІК.
На фото – вид вулиці Трибунальської (тепер вулиці повернуто давню назву XV ст. – Шевська). На першому плані кам'яниця №10, споруджена будівничим Якубом Петровським бл. 1787 р., коли в поблизькій споруді давньої Єзуїтської колегії були розташовані австрійські офіційні установи. На поч. XIX ст., у 1820 р., кам'яниця була дещо перебудована – на фото чітко видно надбудову. Під вікнами поверхів розташовані 10 рельєфів – персонажі грецької міфології – роботи львівських скульпторів Гартмана Вітвера та Антона Шимзера. В той час, коли була виконана фотографія, в будинку містився ресторан Вільгельма Брейтмайера та його ж готель "Під Трьома Коронами". Ліворуч брами розташована перукарня. Видніє фрагмент будинку № 12, також спорудженого на зламі XVIII та XIX ст. Звертають увагу орнаментальні композиції з птахів, квітів, листя, розташовані фризом під вікнами II-го та III-го поверхів, авторства архітектора Фридерика Баумана. На I-му поверсі видно вітрини знаменитого ресторану Нафтулі Тепфера.

Jaworski Józef Kościesza. Ulica Trybunalska. – Lwów, ok. 1912 r. – 17x11 cm. – IK.
Zdjęcie przedstawia widok ul. Trybunalskiej (ob. ulica Szewska) oraz budowli wzniesionych w pierwszych latach austriackiego panowania we Lwowie. Na pierwszym planie jest kamienica nr 10, wzniesiona przez bud. Jakuba Pietrowskiego ok. 1787 r., kiedy w pobliskim gmachu dawnego Jezuickiego kolegium były rozmieszczone austriackie urzędy. Na pocz. XIX w., w 1820 r., kamienica została nieco przebudowana – na zdjęciu wyraźnie widać nadbudowę. Pod oknami kondygnacji umieszczono 10 reliefów z postaciami antycznej mitologii, dłuta lwowskich rzeźbiarzy – Hartmanna Witwera i Antoniego Schimsera. W czasie kiedy było zrobiono foto, w budynku mieściła się restauracja Wilhelma Breitmeiera oraz jego hotel „Pod Trzema Koronami". Po lewej stronie bramy mieścił się zakład fryzjerski. Widoczny jest fragment kamienicy nr 12, również wzniesionej na przełomie XVIII i XIX w. Zwracają tu uwagę ornamentalne kompozycje z ptaków, kwiatów, liści, umieszczone pod oknami I i II pięter, jako fryz, którego autorem był arch. Fryderyk Baumann. Na parterze widać okno wystawowe znanej restauracji Naftuli Toepfera.

Невідомий фотограф.
Каплиця Св. Якуба Стрепи в Латинській катедрі. – Львів, 1910 р. – 16,5x12 см. – ІК.
1910 р. у каплиці Христа Розп'ятого львівського катедрального костелу було установлено виконаний скульптором Тадеушем Блотніцьким срібний релікварій із реліквіями благословенного Якуба Стрепи (1340–1409). Галицький архієпископ Якуб Стрепа (Стшемє) очолив львівську метрополію 1391 р., у 1790 р. він був зарахований до грона благословенних. 1946 р., покидаючи Львів, латинський архієпископ Еугеніуш Базяк вивіз із собою кілька польських реліквій, в тому і релікварій благословенного Якуба Стрепи, що повернувся до Львова тільки 2010 р.

Fotograf nieznany.
Kaplica błg. Jakuba Strzemię w katedrze Łacińskiej. – Lwów, ok. 1910 r. – 16,5x12 cm. – IK.
W 1910 r. w kaplicy Chrystusa Ukrzyżowanego w lwowskiej katedrze został ustawiony srebrny relikwiarz z relikwiami błogosławionego Jakuba Strepy (Strzemię), wykonany przez rzeźbiarza Tadeusza Błotnickiego. Halicki arcybiskup Jakub Strepa (1340–1409) stanął na czele lwowskiej metropolii w 1391 r. Jakub Strzemię został beatyfikowany w 1790 r. W 1946 r., opuszczając Lwów, arcybiskup Eugeniusz Baziak wywiózł ze sobą kilka polskich relikwii, w tym również relikwiarz błogosławionego Jakuba Strzemię. Powrócił on do Lwowa dopiero w 2010 r.

Невідомий фотограф.
Інтер'єр костелу кармелітів Св. Михаїла. –
Львів, 1906 р. – 16,5x12 см. – ІК.
На зображенні – фрагмент інтер'єра
костелу Святого архистратига Михаїла,
розташованого на вул. Чарнецького, 22
(тепер – вул. Винниченка).
Від 1990 р. він належить
Українській Греко-католицькій
церкві, що розташувала тут
церкву такої ж присвяти.

Fotograf nieznany.
Wnętrze kościoła karmelitów
Św. Michała Archanioła. –
Lwów, 1906 r. – 16,5x12 cm. – IK.
Zdjęcie przedstawia część wnętrza
kościoła Św. Michała Archanioła,
usytuowanego przy ul. Czarnieckiego
22 (obecnie ul. Wynnyczenki).
Od 1990 r. świątynia należy do
Ukraińskiej Greckokatolickiej Cerkwi,
której służy jako cerkiew pod
tym samym wezwaniem.

Невідомий фотограф. Вулиця Коперника. – Львів, 1910 р. – 12,5x17,5 см. – ЛІМ.
У 1772 р. у Львові не було ні одної організації публічної доброчинності. Після невдалої спроби створення такої за часів цісаря Йосифа II в 1787 р., тільки в 1811 тогочасний губернатор граф Петер Гоес скликав магістрат для організації Інституту убогих. Таким чином було створено Заклад опіки закритого Інституту дому убогих християн міста Львова для дорослих і старих, непридатних до праці, який розташувався на вул. Вроновських, 2. Головою комісії уряд призначив вірменського архієпископа, асесорами були каноніки всіх конфесій, а також радний магістрату. На утримання убогих складалися такі кошти: 1) з міської каси 300 ринських; 2) з польського театру гр. Скарбека з кожного показу 40 ринських, так було до 1902 р., поки не закінчився театральний привілей; 3) з видовищ, а) з феєрверків – 4 ринських 30 центів; б) – від приїжджих артистів 4 ринських 30 центів; в) від цирку та інших видовищ – 2 ринських; 4) з поліційної каси – адміністративні штрафи; 5) дохід з кожного 8-го білету казино чи Клубу призначався для Інституту убогих. Інститут убогих християн мав нерухомість, що складалася з кількох будинків, розташованих вздовж вул. Коперника, обширний сад, 1882 р. було здійснено добудову.

Fotograf nieznany. Ulica Kopernika. – Lwów, 1910 r. – 12,5x17,5 cm. – LMH.
W 1772 r. we Lwowie nie było ani jednej publicznej organizacji dobroczynnej. Po nieudanej próbie jej utworzenia w 1787 r., w czasach cesarza Józefa II, dopiero w 1811 r. ówczesny gubernator hrabia Peter Goes zebrał magistrat w celu organizacji Instytutu ubogich. Utworzono zamknięty Zakład opieki, należący do Instytutu domu ubogich chrześcijan miasta Lwowa dla dorosłych i starych, niezdolnych do pracy, który mieścił się przy ul. Wronowskich 2. Prezesem komisji Zakładu rząd naznaczył ormiańskiego arcybiskupa, asesorami byli kanonicy wszystkich obrządków, a także radca magistratu. Na utrzymanie ubogich składały się następujące środki: 1) z kasy miejskiej 300 reńskich; 2) z polskiego teatru hr. Skarbka z każdego przedstawienia 40 reńskich (tak było do 1902 r., dopóki nie zakończył się przywilej teatralny); 3) z widowisk: a) z fajerwerków – 4 reńskie 30 centów; b) od przyjezdnych artystów – 4 reńskie 30 centów; c) od cyrku i innych widowisk – 2 reńskie; 4) z policyjnej kasy – grzywny administracyjne; 5) dochód z każdego ósmego biletu do Kasyna czy Klubu był przeznaczony dla Instytutu ubogich. Instytut ubogich posiadał nieruchomość składającą się z pięciu budynków przy ul. Kopernika i obszerny sad; w 1882 r. przeprowadzono dobudowę Zakładu.

Невідомий фотограф. Інтер'єр Закладу убогих. – Львів, 1910 р. – 12,5х17,5 см. – ЛІМ.

За правилами в Домі убогих поміщалися бідні та непридатні до праці жінки та чоловіки віком від 60 років, іноді після розглядання окремих випадків, і від 50 років. Дом убогих християн міг прийняти 200 пожильців, тим самим рятуючи людей від неминучого жебрацтва. Від 17.X.1888 р. діяв спеціальний статут, затверджений намісництвом, з постановою, що головою інституту повинен бути дійсний львівський римо-католицький архієпископ чи адміністратор архідієцезії. В 1930 р. від колишнього Воєводського управління Інститут отримав Регуламін, обов'язковий до виконання розпорядок, який було вивішено в кожній кімнаті. З бігом часу меншали суми, виділені на кожного бідного, які були передбачені статутом 1888 р., а в 1934 р, через матеріальну скруту та через брак готівки міська рада почала використовувати гроші від отриманих субвенцій та штрафів. Господарство у Закладі завжди було в приватних руках, тільки від 1897 р. ним зайнялися сестри францисканки Згромадження Родини Марії, що мешкали в Закладі разом із своєю керівничкою, доглядали хворих, здійснювали нагляд, вели кухню, пральню, канцелярію, город та підтримували порядок і чистоту.

Fotograf nieznany. Wnętrze Zakładu ubogich. – Lwów, 1910 r. – 12,5x17,5 cm. – LMH.

Zgodnie z przepisami w Domu ubogich pomieszczano biednych i niezdolnych do pracy, przyjmowano kobiety i mężczyzn w wieku powyżej 60 lat, niekiedy, po rozpatrzeniu poszczególnych przypadków także od 50 lat. Dom ubogich chrześcijan mógł przyjąć 200 lokatorów, tym samym ratując ludzi od nieuniknionego żebractwa. Od 17 października 1888 r. czynny był specjalny statut, zatwierdzony przez namiestnictwo, z uchwałą, że prezesem Instytutu powinien być aktualnie czynny lwowski rzymskokatolicki arcybiskup lub administrator archidiecezji. W 1930 r. od dawnego Wojewódzkiego zarządu Instytut otrzymał Regulamin – obowiązkowy do wypełniania, który był wywieszony w każdym pokoju. Z biegiem czasu, zmniejszała się suma przypadająca na każdego biednego, przewidziana w statucie z 1888 r., a w 1934 r., z powodu materialnych trudności i braku gotówki, rada miejska zaczęła wykorzystywać pieniądze Zakładu pochodzące z subwencji i grzywien. Gospodarowanie Zakładem zawsze było w rękach prywatnych, dopiero od 1897 r. zajęły się nim siostry franciszkanki Zgromadzenia Rodziny Maryi, które mieszkały w Zakładzie wraz ze swą przełożoną, urzeczywistniały ogólny nadzór, pielęgnowały chorych, prowadziły kuchnię, pralnię, kancelarię, uprawiały ogród, utrzymywały porządek.

Невідомий фотограф.
Розлив води на вул. Коперника. – Львів, бл. 1910 р. – 10,5x7,8 см. – ІК.
Подія, увічнена невідомим фотографом, сталася у збігу вулиць Коперника, Пелчинської та Вулецької (тепер відповідно Вітовського та акад. Сахарова). Не знаємо причини розливу води, але можна припустити, що це сталося внаслідок зливи, що спричинило неполадки каналізації та підняття рівня води у Полтві. Очевидно, це було досить видовищною подією, оскільки зібрало велику кількість цікавих.

Fotograf nieznany.
Rozlew wody na ul. Kopernika. – Lwów, ok. 1910 r. – 10,5x7,8 cm. – IK.
Wydarzenie, uwiecznione przez nieznanego fotografa, miało miejsce u zbiegu ulic Kopernika, Pełczyńskiej i Wuleckiej (obecnie, odpowiednio, Witowskiego i Akademika Sacharowa). Nie znamy przyczyny rozlewu wody, lecz możemy przypuszczać, że stało się to z powodu zatkania kanalizacji podczas ulewy, która doprowadziła do podniesienia poziomu wody w Pełtwi. Zapewne, było to wydarzenie dość widowiskowe, zebrało, bowiem, wielką liczbę ciekawskich.

Невідомий фотограф.
Крамниця В. Чарнецького
на вул. Личаківській. –
Львів, 1913 р. – 9,7x7,3 см. – ІК.
Крамниця радника Львівської міської ради, купця Влодзімежа Чарнецького "Під Золотою Зіркою" на Личаківській, 17 / ріг Гроттгера, 2 (нині вул. Смольського) була дуже популярною серед мешканців Личакова. Особа її власника – типового середньовічного купця, завжди з гусячим пером за вухом, у зеленому фартуху, який завжди важить, ріже, була надзвичайно колоритною. Успадкована від батька крамниця відзначалася різноманіттям товарів, була атракційним пунктом для всіх личаков'ян – від рогатки нагорі Личаківської до бернардинського костелу на долі.

Fotograf nieznany.
Sklep W. Czarnieckiego
na ul. Łyczakowskiej. –
Lwów, 1913 r. – 9,7x7,3 cm. – IK.
Sklep rajcy Lwowskiej Rady miejskiej, kupca Włodzimierza Czarnieckiego „Pod Złotą Gwiazdą" przy ul. Łyczakowskiej 17 / róg ul. Grottgera 2 (obecnie ul. Smolskiego), był niezwykle popularny wśród mieszkańców Łyczakowa. Osoba jego właściciela – typowego średniowiecznego kupca, ubranego w zielony fartuch, z nieodłącznym gęsim piórem za uchem, który zawsze coś waży lub kraje, była nadzwyczaj barwna. Otrzymany w spadku po rodzicach sklep, wyróżniający się rozmaitością towarów, był punktem atrakcyjnym dla wszystkich łyczakowian – od rogatki na górnym Łyczakowie do okolic bernardyńskiego kościoła na dolnym.

Невідомий фотограф. Личаківський ринок. –
Львів, бл. 1910 р. – 10x15 см. – ІК.
Личаківський ринок, що на пл. Св. Антонія, був одним з найголовніших пунктів цілого передмістя. Його спеціалізацією була гуртова та роздрібна торгівля крупами та мукою, чим трудилися мешканці Личакова.
Ринок на пл. Св. Антонія мав 80 постійних столів для продажу та 180 тимчасових місць. Постійні столи мали торговці, які орендували їх та щомісячно оплачували. Натомість, непостійні місця брали ті, хто торгував нерегулярно – і платили за них більше. При торгівлі споживчими товарами плата складала 1 злотий за 1 м² Безпосередні виробники нічого не платили, але серед торговців було багато селян-скупників товару в селі.

Fotograf nieznany. Rynek Łyczakowski. –
Lwów, ok. 1910 r. – 10x15 cm. – IK.
Rynek Łyczakowski na placu Św. Antoniego był jednym z najważniejszych miejsc całego przedmieścia. Specjalnością rynku był hurtowy i detaliczny handel krupami i mąką, których produkcją oddawna trudnili się mieszkańcy Łyczakowa.
Rynek na pl. Św. Antoniego miał 80 stałych stołów handlowych oraz 180 tymczasowych miejsc sprzedaży. Stałe stoły mieli handlarze, którzy wynajmowali je i opłacali co miesiąc. Z tymczasowych miejsc, natomiast, korzystali ci, którzy handlowali nieregularnie; płacili oni za nie więcej. Przy handlu towarami spożywczymi opłata wynosiła 1 złoty za 1 m kw. Bezpośredni producenci towarów niczego nie płacili, ale wśród handlarzy było wielu przekupniów, skupujących żywność po wsiach.

Невідомий фотограф.
Ринок на площі Сольських. –
Львів, бл. 1910 р. – 11x17 см. – ІК.
Ринок на пл. Сольських був у деякій мірі особливістю міста Львова. Головним чином тут торгували зерном, деревом, м'ясом, птицею, рибою, залізом, старими речами... Площа, де містився цей ринок, була розташована за театром Скарбека, на землях, що належали родині Сольських, у 1807–1810 рр. тут збудували міську різню та розмістили ринок дерева, при тому було засипано притоку Полтви, яка протікала центром площі. 1827 р. було прокладено вул. Сонячну (нині вул. П. Куліша). Змінювалися власники земель, у 1862 р. їх власником став львівський магістрат, тут збудували міську вагу та 1892 р. надали офіційну назву – Торговиця зерна (Зерновий ринок, нині пл. Зернова).

Fotograf nieznany. Rynek na placu Solskich. –
Lwów, ok. 1910 r. – 11x17 cm. – IK.
Rynek na pl. Solskich w pewnej mierze był osobliwością miasta Lwowa. Handlowano tu głównie zbożem, drewnem, drobiem, rybami, a także żelazem i starociami... Plac, gdzie znajdował się ten rynek, był usytuowany za Teatrem Skarbka, na gruntach należących do rodziny Solskich. W latach 1807–1810 zbudowano tutaj rzeźnię miejską oraz rozmieszczono targ drewnem, przy tym zasypano dopływ rz. Pełtwi, płynący środkiem placu. W 1827 r. wytyczono ul. Słoneczną (obecnie ul. Kulisza). Zmienili się wtenczas gospodarze gruntów, w 1862 r. przeszły one na własność magistratu; zbudowano tu wagę miejską i w 1892 r. plac Solskich otrzymał nową oficjalną nazwę: Targowica zbożowa (obecnie pl. Zbożowy, ukr. – „płoszcza Zernowa").

Невідомий фотограф. Українська гімназія на вул. Леона Сапєги. – Львів, 1912–1914 рр. – 10x15 см. – АК.
Перспектива вул. Леона Сапєги (тепер вул. С. Бандери), сфотографована з балкона 3-го поверху буд. № 23. Вулицею їде трамвай маршруту ЛД – Личаків – Двірець (Вокзал), біля входу на територію Політехніки стоїть павільйон трамвайної зупинки. На обох боках вулиці – електричні ліхтарі та дерева. Ліворуч – житлова забудова, на першому плані реклама модної крамниці "Шик" в буд № 25. Праворуч – найбільш цікаві споруди вулиці, існуючі дотепер: головний корпус Львівської політехніки, оточений парком, будинок Академічної гімназії. Споруда Академічної гімназії була збудована 1906 р, в наступному році для гімназистів розпочався перший навчальний рік. Академічна гімназія – найстаріший львівський навчальний заклад, це була перша львівська парафіяльна школа, відома від XIV ст. Назву Академічної вона отримала 1784 р., коли її було приєднано до львівського університету, навчання українською мовою велося від 1874 р.

Fotograf nieznany. Ukraińskie Gimnazjum przy ul. Leona Sapiehy. – Lwów, lata 1912–1914. – 10x15 cm. – AK.
Perspektywę obsadzonej drzewami, brukowanej ulicy Leona Sapiehy (ob. ul. S. Bandery), sfotografowano z balkonu drugiego piętra kamienicy nr 23. Ulicą jedzie tramwaj trasy ŁD – Łyczaków-Dworzec; koło wejścia na teren Politechniki widać pawilon przystanku tramwajowego. Po obu stronach ulicy stoją elektryczne latarnie i rosną drzewa. Lewą stronę zajmuje zabudowa mieszkalna; na pierwszym planie widać reklamę modnego sklepu „Szyk" w kamienicy nr 25. Po prawej – budowle istniejące do dziś: główny gmach Politechniki Lwowskiej, otoczony parkiem, i budynek Akademickiego Gimnazjum. Gmach Akademickiego Gimnazjum zbudowano w 1906 r., a w następnym gimnazjaliści rozpoczęli w nim nowy rok szkolny. Akademickie Gimnazjum jest najstarszą lwowską uczelnią, początkowo była to pierwsza we Lwowie szkoła parafialna, znana od XIV w. Nazwę Akademickiej otrzymała w 1784 r., kiedy przyłączono ją do lwowskiego uniwersytetu. Nauczanie w języku ukraińskim zostało zaprowadzone w Gimnazjum od 1874 r.

цмі

Ленкевич Адам. На ставі Панянському. – Львів, бл. 1910 р. – МК.
Рідкісне зображення Панянського ставу належить об'єктиву визначного польського фотографа – аматора Адама Ленкевича. Досі локалізацію ставу можна було визначити за існуючими картами Львова. Якщо Пелчинський став, завдяки своєму місцезнаходженню часто згадується в літературі – Панянський тільки згадується в загальному переліку львівських ставів. Він був розташований на земельній ділянці, яку тепер займають будинки №№ 9–21 вулиці Вітовського. Враховуючи вік фотографа, зйомка відбулася перед І-ою світовою війною, у 1912–1914 роках. На фоні безтурботних відпочиваючих в човнах – дерев'яна споруда купальні. Позаду вже пролягає вулиця Пелчинська (Вітовського), можна добре роздивитися кам'яницю № 22, збудовану на початку століття для власної потреби архітектором Григорієм Пежанським, де мешкав також його син, архітектор та фотограф Олександр Пежанський. Ліворуч, на ще не засадженій деревами горі, височить споруда Академічного дому – гуртожитку, збудованого 1906 р. архітектурною фірмою Івана Левинського за проектом архітекторів Олександра Лушпинського та Філемона Левицького для мешкання українських студентів.

Lenkiewicz Adam. Na stawie Panieńskim. –
Lwów, ok. r. 1910. – MK.
Rzadko spotykany widok stawu Panieńskiego ujęty obiektywem wybitnego polskiego fotografa-amatora Adama Lenkiewicza. Dotychczas lokalizację stawu można było określać według istniejących map Lwowa. Jeśli Pełczyński staw jest często wspominany w literaturze dzięki swemu położeniu, to Panieński wzmiankowany jest tylko w ogólnym spisie lwowskich stawów. Biorąc pod uwagę wiek fotografa, można wnioskować, że zdjęcie wykonane zostało przed I wojnę światową, w latach 1912–1914. W tle, za beztroskimi postaciami odpoczywających w łódkach, widać drewnianą budowlę kąpieliska. W tyle biegnie już ulica Pełczyńska, można dość dobrze zobaczyć przy niej kamienicę nr 22, zbudowaną na początku stulecia dla własnych potrzeb przez architekta Grzegorza Peżańskiego (mieszkał w niej także jego syn, architekt i fotograf Aleksander Peżański). Po lewej stronie, na jeszcze nie zadrzewionej górze, wznosi się budowla Domu Akademickiego – bursy zbudowanej w 1906 r. przez architektoniczną firmę Iwana Lewińskiego według projektu architektów Aleksandra Łuszpińskiego i Filemona Lewickiego dla ukraińskich studentów uczących się we Lwowie.

Невідомий фотограф. Костел Св. Анни. –
Львів, бл. 1911–1927 р. – 11x17 см. – ІК.
Від часу побудови первісної дерев'яної каплички у 1507 р. костел Успіння Святої Анни є візуальним центром Городоцької дільниці. Кожного століття костел зазнавав перебудов та реставрацій, змінюючи вигляд. Найбільші втрати припали на XX ст., коли значно змінився зовнішній вигляд та зник багатий декор інтер'єру. Зображення виконано в перші десятиріччя XX ст., на фоні видніє споруда Католицького дому, збудована на вул. Грудецькій, 2 (тепер вул. Городоцька, 36) у 1911 р. за проектом інженера Адама Опольського. Варто згадати, що саме в цьому році було оголошено конкурс на перебудову костелу – можливо через стан костелу та його вежі. Між деревами проглядає скульптурна фігура патрона мостів Св. Яна Непомука, що від 1810 р. стояла на постаменті перед входом до костелу. Крім мостів, фігури Св. Яна Непомука ставили на площах, на роздоріжжі та перехрестях доріг. У 1927 р. за проектом архітектора Броніслава Віктора було споруджено новий купол вежі.

Nieznany fiotograf. Kościół Św. Anny. –
Lwów, lata 1911–1927. – 11x17 cm. – IK.
Od czasu budowy pierwotnej drewnianej kapliczki w 1507 r. kościół Św. Anny stanowi wizualne centrum dzielnicy Gródeckiej. W każdym stuleciu kościół przechodził renowacje i przebudowy zmieniające jego wygląd. Największe ubytki przypadły na wiek XX, kiedy znacznie zmienił się zewnętrzny widok świątyni, zniknął bogaty wystrój wnętrza. Zdjęcie wykonano w pierwszych dziesięcioleciach XX w.; w tle widnieje budowla Katolickiego Domu, wzniesiona przy ul. Gródeckiej 2 (obecnie ma ona nr Gródecka 36) w 1911 r. według projektu inżyniera Adama Opolskiego. Warto przypomnieć, że właśnie w tym roku ogłoszono konkurs na przebudowę kościoła – być może z powodu złego stanu budowli i wieży. Między drzewami widnieje rzeźba patrona mostów, Św. Jana Nepomucena, która od 1810 r. stała na postumencie przed wejściem do kościoła. Oprócz mostów, figury Św. Jana Nepomucena stawiano na placach, na rozdrożach i skrzyżowaniach szlaków. W 1927 r. według projektu architekta Bronisława Wiktora wykonano nowe nakrycie wieży.

Невідомий фотограф.
Будинок інженера Кароля Ріхтмана. –
Львів, бл. 1910 р. – 23x17 см. – ЛІМ.
Будинок на розі вулиць
29 Листопада, 46 та Шимоновичів, 11
(тепер відповідно вул. Коновальця та Мельника),
збудований для власних потреб
інженером Каролем Ріхтманом.
Відомий львівський інженер К. Ріхтман
(1862–1921) від 1895 р. працював інженером
залізничного будівництва, будівничим,
архітектором, був успішним підприємцем.
З розбудовою нової міської дільниці –
Кастелівки, де мешкали друзі та колеги
інженера, він розташував свій офіс на
вул. 29 Листопада, 47, у колишньому
палаці Юзефи Франц, на протилежному
боці від якого було збудовано
його власну кам'яницю.

Fotograf nieznany.
Budynek inżyniera Karola Richtmanna. –
Lwów, ok. 1910 r.– 23x17 cm. – LMH.
Budynek na rogu ulic 29 Listopada 46
i Szymonowiczów 11 (obecnie,
odpowiednio, ulic Konowalca i Melnyka),
wzniesiony dla własnych potrzeb przez
inżyniera Karola Richtmana.
Znany lwowski inżynier
K. Richtman (1862–1921) od 1895 r.
pracował jako inżynier budownictwa
kolejowego, budowniczy,
architekt, był skutecznym przedsiębiorcą.
W okresie rozbudowy nowej
dzielnicy miasta – Kastelówki,
gdzie mieszkali przyjaciele
i koledzy inżyniera, rozmieścił
on swoje biuro przy ul. 29 Listopada 47
w dawnym pałacu Józefy Franz,
a naprzeciwległej stronie ulicy
zbudował własną kamienicę.

Невідомий фотограф. Вулиця Баторія. –
Львів, бл. 1912 р. – 11x17 см. – ІК.
Демонтаж застарілих будинків на вул. Баторія, 4–10.
Останні роки перед початком І-ої світової війни були характерні у Львові надзвичайною активною забудовою міста. У тогочасному Львові функціонували кілька архітектурно-будівельних фірм, власниками яких були талановиті архітектори, багато з яких отримали освіту у Львівській політехніці. В цей час були створені найгарніші споруди міста. Вулиця Стефана Баторія (тепер вул. Князя Романа), забудована як продовження вул. Галицької переважно в середині XIX ст., також отримала цілий ряд імпозантних споруд. Так, на місці сфотографованих будинків №№ 6–10 у 1912–1914 роках було споруджено кам'яницю власника відомої фабрики по переробці кави та пекарні "Меркурій" Кароля Чуджака. Авторами проекту були архітектори Роман Вольпель та Антон Піллер. Згодом у міжвоєнний період тут розташувалася студія "Польського радіо".

Fotograf nieznany. Ulica Batorego. –
Lwów, ok. 1912 r. – 11x17 cm. – IK.
Rozbiórka starych budynków przy ul. Batorego 4–10. Ostatnie lata przed początkiem I wojny światowej we Lwowie charakteryzowały się niezwykle aktywna zabudowa miasta. W ówczesnym Lwowie działało kilka architektoniczno-budowlanych firm, których właścicielami byli utalentowani architekci. Wielu z nich zdobyło wykształcenie na Politechnice Lwowskiej. W tym okresie zostały stworzone najładniejsze budowle w mieście. Ulica Batorego (obecnie Kniazia Romana), zabudowana jako przedłużenie ul. Halickiej w połowie XIX w., także otrzymała cały szereg imponujących budowli. Również na miejscu sfotografowanych starych budynków nr 6–10 w latach 1912–1914 została wzniesiona okazała kamienica właściciela znanej fabryki przerobu kawy i piekarni „Merkury" Karola Czudżaka. Autorami projektu byli architekci Roman Völpel i Antoni Piller. Z czasem, w okresie międzywojennym od 1929 r. mieściło się tutaj studio Polskiego Radio Lwów.

Невідомий фотограф.
Вулиця Баторія. –
Львів, бл. 1912 р. – 11x17 см. – ІК.
На зображенні – будинок № 26 на вулиці Баторія перед розбиранням. Первісний двоповерховий будинок на цьому місці був споруджений вже 1853 р. Після пожежі 1884 р. була збудована нова кам'яниця, де традиційно для цієї вулиці розташувалися книгарні – від 1901 р. тут містилась антикварська книгарня Самуеля Бодека, одного з відомої книгарської династії Бодеків, в 1904–1914 рр. – книгарня-антикварня Ігнаци Ефроїма Менкеса. В 1914 р. її було розібрано, будова тривала до 1922 р., після чого тут розташувалася акційна спілка "Societé Française des Petroles Premier". Від того часу до 1939 р. в цьому будинку одна за одною змінювалися книгарні "Малопольська", "Педагогічна", книгарня Рудольфа Швейцера. Праворуч – фрагмент будинку № 24, збудованого близько 1830 р. під вікнами якого розташовані рельєфи роботи скульптора Йогана Шимзера.

Fotograf nieznany. – Ulica Batorego. –
Lwów, ok. 1912 r. – 11x17 cm. – IK.
Zdjęcie przedstawia kamienicę przy ul. Batorego pod nr 26 przed rozbiórką. Pierwszy jednopiętrowy budynek na tym miejscu wzniesiono już w 1853 r. Po pożarze w 1884 r. została tu zbudowana nowa kamienica, gdzie tradycyjnie dla tej ulicy rozmieściły się dwie księgarnie – od 1901 r. znajdowała się tutaj antykwaryczna księgarnia Samuela Bodeka, jednego ze znanej księgarskiej dynastii Bodeków, a w ll. 1904–1914 – księgarnia-antykwariat Ignacego Jefroima Menkesa. W 1914 r. kamienicę rozebrano, budowa nowej trwała do 1922 r., po czym rozmieściła się w niej Spółka akcyjna „Societé Française des Petroles Premier". Odtąd do 1939 r. zmieniały się, jedna sa drugą, rozmieszczone w tym budynku księgarnie: „Małopolska", „Pedagogiczna", księgarnia Rudolfa Schweizera.
Po prawej widać fragment kamienicy nr 24, zbudowanej w ok. r. 1830, którą zdobią umieszczone pod oknami reliefy dłuta Jana Schimsera.

Невідомий фотограф.
Гімназисти на прогулянці. –
Львів, бл. 1912 р. – 7,5x10,8 см. – ІК.
Учні Академічної гімназії на озерах Франца, на прогулянці з вчителем фізичної культури, германістом професором Іваном Боберським. На тлі – споруда виховного закладу сестер василіянок (тепер Лісотехнічний інститут на вул. Чупринки, 103).

Fotograf nieznany.
Gimnaziści na spacerze. –
Lwów, ok. 1912 r. – 7,5x10,8 cm. – IK.
Uczniowie Akademicznego gimnazjum na jeziorach Franza, na spacerze z nauczycielem wychowania fizycznego, germanistą profesorem Iwanem Boberskim. W tle widać budowlę Zakładu wychowawczego sióstr bazylianek (obecnie Instytut Lasotechniczny przy ul. Gen. Czuprynki 103).

Невідомий фотограф.
На Погулянці.
Львів, бл. 1912 р. – 7,5x10,8 см. – ВР.
Учениці однієї зі львівських учительських семінарій із вчителькою п. Ф. Стшелецькою на прогулянці в одному з природних парків – на Погулянці, відомій як улюблене місце прогулянок з першої чверті XIX ст.

Fotograf nieznany.
Na Pohulance. –
Lwów, ok. 1912 r. – 7,5x10,8 cm. – WR.
Uczennice jednego z lwowskich Seminariów nauczycielskich ze swą nauczycielką F. Strzelecką na spacerze w jednym z naturalnych parków – na Pohulance, znanej jako ulubione miejsce przechadzek od pierwszej ćwierci XIX w.

Невідомий фотограф.
Вілла професора Грушевського.
Львів, 1913 р. – 14x9 см. – МЕХП.
Будинок професора історії Львівського університету Михайла Грушевського (вул. Івана Франка, 154) був споруджений 1902 р. львівським будівничим майстром Марціном Заходним. Чудова околиця міста, Софіївка, населена, в основному, передміщанами, почала розквітати в середині XIX ст. коли тут були споруджені перші вілли. Прокладення вулиці Понінського (тепер верхня частина вул. І. Франка) та створення Стрийського парку, проведення Загальної Крайової виставки 1894 р. та лінії електричного трамваю прискорило розвиток мальовничої дільниці.
Лівий, непарний бік забудовувався кам'яницями заможних львів'ян: медика професора Ю. Вічковського; фотографа Генрика Міколяша; президента міста, друкаря Юзефа Ноймана.
Забудова продовжилася і після І-ої світової війни, у 1921–1922 рр. вулиця була розширена.

Fotograf nieznany.
Willa profesora Hruszewskiego. – Lwów, 1913 r. – 14x9 cm. – MEPA.
Dom profesora historii Uniwersytetu Lwowskiego Michajła Hruszewskiego (ul. Iwana Franki 154) zbudował w 1902 r. lwowski maister murarski Marcin Zachodny. Przepiękna okolica miasta Zofijówka, zaludniona głównie przez przedmieszczan, zaczęła rozkwitać w połowie XIX w., kiedy zbudowano tu pierwsze wille. Przeprowadzenie ulicy Ponińskiego (obecnie górny odcinek ul. I. Franki), utworzenie Parku Stryjskiego, organizacja i powodzenie Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r., budowa linii elektrycznego tramwaju – wszystko to przyśpieszyło rozwój malowniczej dzielnicy. Lewa, nieparzysta strona ulicy zabudowywała się kamienicami zamożnych lwowian: lekarza porofesora J. Wiczkowskiego, fotografa Henryka Mikolascha; prezydenta miasta, drukarza Józefa Neumanna. Zabudowa ulicy trwała także po I wojnie światowej, w latach 1921–1922 została ona poszerzona.

Невідомий фотограф. Кам'яниця дівочої гімназії Товариства "Рідна школа". – Львів, 1913 р. – 14x9 см. – МЕХП.
Одним з важливих українських культурно-освітніх товариств було Руське педагогічне товариство (1880), від 1926 – "Рідна школа". Головна управа РПТ у 1898 р. відкрила виділову жіночу школу ім. Т. Шевченка з українською мовою викладання, навчання в якій тривало від 5 до 10 класу. Тут викладали предмети обов'язкової програми, а також такі, які могли допомогти дівчині в майбутньому самостійному житті – стенографію, машинопис, ручні роботи. У школі вчилися дівчата різного соціального походження, що мешкали у Львові та поза його межами. Оплата навчання коливалася від 12 до 20 крон щомісяця. За вісім років кількість учениць збільшилася від 32 (1898 р.) до 408 у 1911 р. У 1909 р. школа розташувалася у новому будинку на вул. Мохнацького, 12 (тепер вул. Драгоманова). Після І-ої світової війни навчальний заклад отримав назву Дівоча гуманістична гімназія "Рідної школи", яка розрослася та отримала новий будинок в дар від директора Іллі Кокорудза; вона і досі існує, це загальноосвітня школа № 5 на вул. І. Кокурудза.

Fotograf nieznany. Kamienica – siedziba Gimnazjum dla dziewcząt Towarzystwa „Ridna Szkoła". – Lwów, 1913 r. – 14x9 cm. – MEPA.
Jednym z ważnych ukraińskich kulturalno-oświatowych towarzystw było Ruskie Pedagogiczne Towarzystwo (1880), od 1926 – „Ridna Szkoła". Zarząd główny RTP w 1898 r. otworzył wydziałową żeńską szkołę im. T. Szewczenki z ukraińskim językiem wykładowym, w której nauka trwała od 5 do 10 klasy. Wykładane tu były przedmioty obowiązującego programu szkolnego, a także takie, jakie mogły być pomocne dziewczynie w przyszłym samodzielnym życiu – stenografia, pisanie na maszynie, prace ręczne. W szkole uczyły się dziewczęta o różnym pochodzeniu społecznym, które mieszkały we Lwowie i poza jego granicami. Opłata za nauczanie wahała się od 12 do 20 koron miesięcznie. Za osiem lat ilość uczennic zwiększyła się od 32 (1898) do 408 w 1911 r. W 1909 r. szkoła mieściła się w nowym budynku na ul. Mochnackiego 12 (obecnie ul. Dragomanowa). Po I wojnie światowej uczelnia otrzymała nazwę Dziewczęce Humanistyczne Gimnazjum „Ridnej Szkoły". Gimnazjum rozrosło się i otrzymało nowy gmach w darze od swojego dyrektora Illi Kokorudza, który istnieje do dziś – obecnie jest to ogólnokształcąca Szkoła nr 5 przy ul. I. Kokorudza.

Невідомий фотограф.
Російські солдати біля залізничного вокзалу. –
Львів, 1914 р. – 9x14 см. – ІК.
3 вересня 1914 р. австрійське військо залишило Львів,
до міста увійшла 42 піхотна дивізія російської армії
на чолі з генерал-лейтенантом фон Роде.
Російське військо залишило Львів 22. 06. 1915 р.,
відступаючи перед австро-угорськими арміями
під командуванням генерала Бем-Ермолі.

Fotograf nieznany.
Rosyjscy żołnierze koło Dworca Głównego. –
Lwów, 1914 r. – 9x14 cm. – IK.
3 września 1914 r. wojska austriackie opuściły Lwów,
a do miasta weszła 42 dywizja piechoty armii rosyjskiej
pod dowództwem generała-lejtnanta von Rhode.
Rosyjskie wojsko opuściło Lwów 22 czerwca 1915 r.,
cofając się przed austriacko-węgierską II armią pod
dowództwem generała Böhm-Ermolli.

Невідомий фотограф. Російські козаки на Краківському ринку. – Львів, 1914 р. – 10x15 см. – ЮЗ.
На зображенні, можливо, патруль кінних російських козаків на людному в будь яку пору року за будь якого суспільного ладу Краківському ринку, що простягався на площі за Міським театром. Оскільки люди на площі не виявляють занепокоєння та не звертають уваги на кінних козаків, можна припустити, що колоритні, екзотичного для Львова вигляду військові присутні на площі в якості покупців.

Fotograf nieznany. Rosyjskie żołnierze na rynku Krakowskim. – Lwów, 1914 r. – 10x15 cm. – JZ.
Zdjęcie przedstawia, prawdopodobnie, patrol konnych rosyjskich kozaków na zawsze ludnym, o każdej porze roku i przy każdym ustroju społecznym Krakowskim targu, który rozciągał się na placu za Teatrem Miejskim. Ponieważ ludzie na placu nie są zaniepokojeni i nie zwracają uwagi na konnych kozaków, można przypuszczać, że kolorytni, o egzotycznym dla Lwowa wyglądzie wojskowi znajdują się na placu w charakterze kupujących.

Невідомий фотограф.
Площа Марійська взимку 1914–1915 рр. –
Львів, 1915 р. – 10х15 см. – ЛІМ.
Російські війська на зимовій площі Марійській
під час окупації Львова 1914–1915 рр.

Fotograf nieznany.
Plac Mariacki w zimie 1914–1915 rr. –
Lwów, 1915 r. – 10x15 cm. – LMH.
Rosyjskie wojska na zimowym placu Mariackim
w czasie okupacji Lwowa w latach 1914–1915.

Невідомий фотограф. Пам'ятник Адамові Міцкевичу. – Львів, 1916 р. – 17x11 см. – ЛІМ. Невідома подія часів І-ої світової війни, що відбувається біля пам'ятника поету Адаму Міцкевичу, зібрала в підніжжі монумента велику кількість львів'ян. На першому плані цивільні особи, можливо, урядовці. Далі – військові різних чинів, у різній формі; за ними – львів'яни: жінки, чоловіки різного віку, які щільно заповнюють місце на постаменті. Ліворуч на фоні – недобудований будинок Шпрехера, що в 1914 р. почав споруджувати архітектор Ф. Касслер, всю війну він простояв недобудованим, а завершити будівництво вдалося тільки 1921 р. Враховуючи, що наріжник площі Марійської та вул. Театральної, 9 декорований прапорами, можна припустити, що урочиста подія, що зібрала так багато людей – перейменування вулиці Театральної на честь президента міста Тадеуша Рутовського. Д-р Т. Рутовський багато зробив для того, щоб полегшити львів'янам побут під час І-ої світової війни.

Fotograf nieznany. Pomnik Adama Mickiewicza podczas I wojny światowej. – Lwów, 1916 r. – 17x11 cm. – LMH. Nieznane nam wydarzenie z czasu I wojny światowej zebrało u podnóża pomnika Adama Mickiewicza wielką ilość lwowian. Na pierwszym planie widać osoby cywilne, być może przedstawicieli władz. Dalej – wojskowi różnych stopni, w różnych mundurach; za nimi lwowianie: kobiety i mężczyźni rozmaitego wieku, szczelnie zapełniający miejsce na postumencie. Po lewej stronie w tle – niedobudowana kamienica Sprechera, którą zaczął wznosić w 1914 r. architekt F. Kassler; przez całą wojnę kamienica stała nieukończona, doprowadzić budowę do końca udało się dopiero w 1921 r. Biorąc pod uwagę, że narożny budynek przy placu Mariackim 9 i ul. Teatralnej jest udekorowany flagami, można przypuścić, że uroczystym wydarzeniem, które zgromadziło tak wiele ludzi, stało się przemianowanie ulicy Teatralnej na cześć wiceprezydenta miasta Tadeusza Rutowskiego. Dr T. Rutowski (1853–1918) zrobił bardzo dużo, aby ułatwić lwowianom życie podczas I wojny światowej.

Невідомий фотограф.
Гетьманські Вали. –
Львів, 1914 р. – 7,5х10,5 см. – ІК.
На межі між торговою єврейською дільницею та фінансовим центром міста на Гетьманських Валах упродовж багатьох років існувала своєрідна неофіційна біржа. Так звана Чорна біржа раніше дізнавалася про зміни та коливання валютних курсів, тут можна було дізнатися про всі "гарячі" новини. Біля пам'ятника королю Яну III Собеському з ранку до вечора збиралися приватні лихварі, посередники, тут здійснювалися оборудки, фінансові операції, надавалися позики. Вона припинила існування під час I-ої світової війни, коли непевність ситуації відкидала можливість надання та отримання кредиту, здійснення будь-яких тривалих операцій.

Fotograf nieznany.
Wały Hetmańskie. –
Lwów, 1914 r. – 7,5x10,5 cm. – IK.
Na pograniczu między handlową żydowską dzielnicą a finansowym centrum miasta na Hetmańskich Wałach w ciągu wielu lat istniała swoista nieoficjalna giełda. Tak zwana, „Czarna giełda" wcześniej wyczuwała zmiany i wahania kursów walut, można było się tutaj dowiedzieć o „najgorętszych" nowościach. Koło pomnika króla Jana III Sobieskiego od rana do wieczora zbierali się prywatni lichwiarze, maklerzy, dokonywano tu transakcji, prowadzono operacje przez pośredników, nadawano pożyczki. Giełda zakończyła swe istnienie podczas I wojny światowej, kiedy niepewność sytuacji wykluczała możliwości nadawania i otrzymywania kredytów oraz prowadzenia jakichkolwiek długoterminowych operacji.

ЦМІ

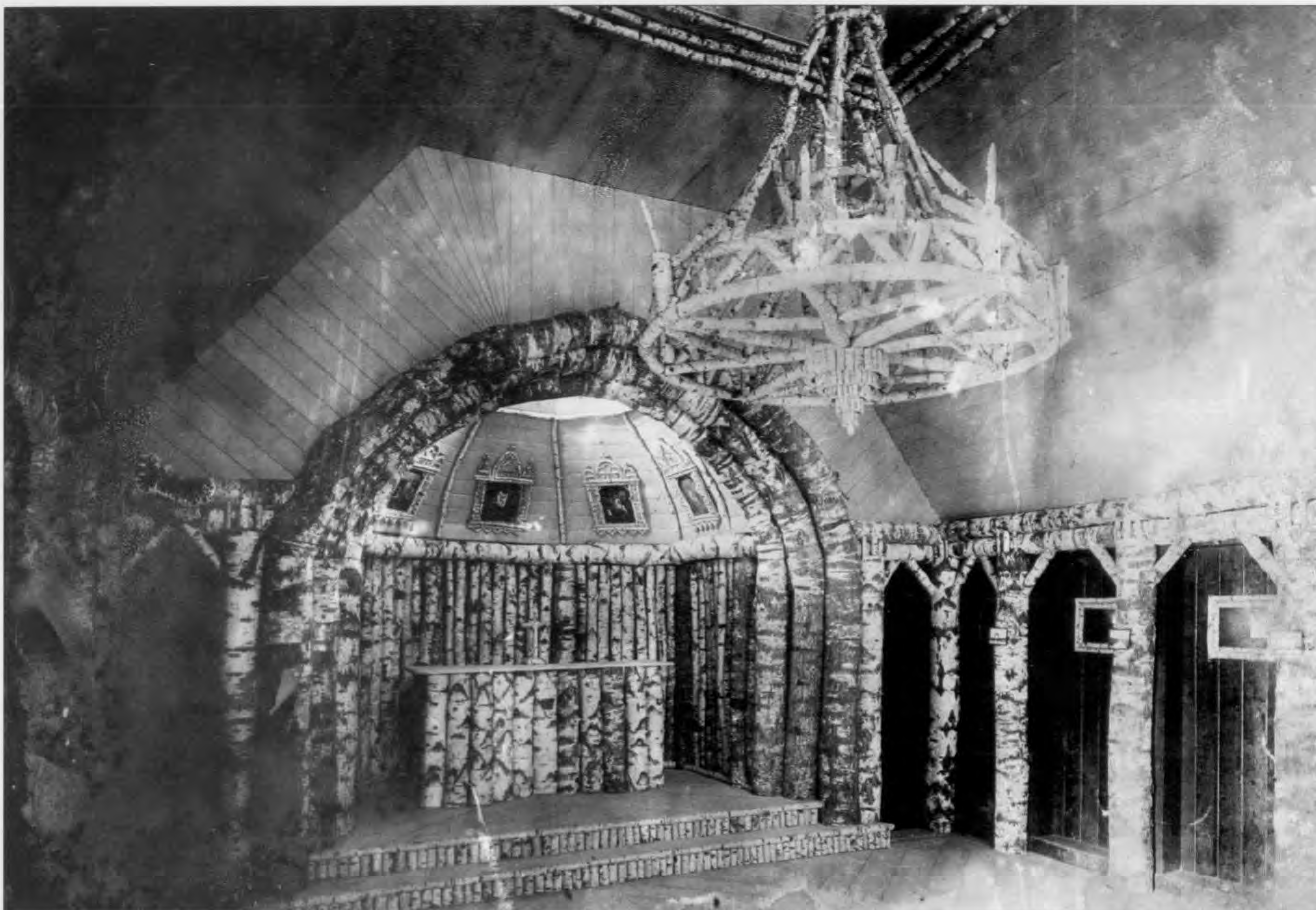
Невідомий фотограф.
Торговий базар на пл. Краківській. –
Львів, 1914 р. – 7,5x10,5 см. – ІК.
Торговий базар на пл. Краківській був першим у Львові цивілізованим торговим центром. На місці традиційних ринкових яток у 1876 р. віденська фірма Енд&Горн здійснила будову великого павільйону із заліза та цегли на фундаменті, покритого хвилястим оцинкованим залізом.
Базар був обладнаний асфальтовими хідниками, вентиляцією, мав 76 крамниць для різників, круп'ярів, пекарів, для продажу молочних виробів та овочів (їх оренда розігрувалася жеребкуванням). Будова цього взірцевого ринку разом з відновленням після пожежі 1894 р. коштувала 63544 зл. Однак після побудови критого ринку торгівля на площі не припинилася, а в перед війною та під час І-ої світової війни стала особливо актуальною та важливою.

Fotograf nieznany.
Handlowy Bazar na pl. Krakowskim. –
Lwów, 1914 r. – 7,5x10,5 cm. – IK.
Handlowy Bazar na pl. Krakowskim był pierwszym we Lwowie w pełni cywilizowanym ośrodkiem handlowym. Na miejscu tradycyjnych rynkowych straganów w 1876 r. wiedeńska firma End&Horn zbudowała wielki pawilon z żelaza i cegły, stojący na fundamencie i poktyty ocynkowaną blachą falistą. Bazar był wyposażony w asfaltowane chodniki, wentylację, posiadał 76 sklepów dla rzeźników, krupiarzy, piekarzy, sprzedaży nabiału i jarzyn. Wynajem sklepów wśród pretendentów rozgrywano przez losowanie. Koszt budowy tego wzorowego rynku wraz z odnowieniem po pożarze 1894 r. wyniósł 63 544 złotych. Po zbudowaniu krytego rynku handel na otwartym placu jednak nie został powstrzymany. W okresie przedwojennym i podczas I wojny światowej żywiołowy handel nabrał szczególnej aktualności, stał się sprawą życiowo ważną.

Медьясой Іштван.
Головна площа
Австрійської військової виставки. –
Львів, 1916 г. – 11x17 см. – ЛІМ.
Після відходу зі Львова російських військ, за ініціативи командувача переможної 2-ї армії генерал-полковника Едуарда Бьом-Ермолі було вирішено провести виставку військових здобутків австрійської армії. Для експозиції було обрано верхню терасу Стрийського парку, добре впорядковану ще для проведення Загальної Крайової виставки 1894 р., хоча її павільйони не збереглися. Військову виставку проектував відомий угорський архітектор і військовий Іштван Медьясой, він же здійснював нагляд над її спорудженням. В роботі брали участь угорські архітектори, які в цей час відбували військову службу. Присутність на головній площі водної вежі допомагає точно окреслити територію розташування виставки у парку.

Medgyaszay Istvan.
Główny plac Austriackiej
Wystawy Wojskowej. –
Lwów, 1916 r. – 11x17 cm. – LMH.
Po wyjściu ze Lwowa rosyjskich wojsk, z inicjatywy głównodowodzącego zwycięskiej 2 Armii generała-pułkownika Edwarda Böhm-Ermolli podjęto decyzję urządzenia wystawy wojskowych osiągnięć armii austriackiej. Dla ekspozycji obrano górną terasę Stryjskiego parku, dobrze uporządkowaną wcześniej w związku z przeprowadzoną tam Powszechną Wystawą Krajową 1894 r., chociaż nie zachowały się jej pawilony. Wystawę 2 Armii projektował znany węgierski architekt wojskowy Istvan Medgyaszay, on także nadzorował jej realizację. W pracach brali udział węgierscy architekci, którzy odbywali wówczas służbę wojskową. Obecność na głównym placu wodnej wieży ciśnień pomaga dokładnie określić lokalizację wystawy na terenie parku.

Медьясой Іштван. Інтерьєр дерев'яної військової польової церкви. – Львів, 1916 р. – 11х17 см. – ЛІМ.
На верхній терасі Стрийського парку, де від 1894 р. звичайно розташовували всі виставки, у 1916 р. було збудовано кілька павільйонів – головний (арх. Іштван Медьясой), австрійського Червоного хреста (арх. Іштван Медьясой), угорського Червоного Хреста, індустріальний, сільськогосподарський (арх. Іштван Медьясой), павільйон етапної команди (арх. Іштван Медьясой), їдальню-ресторан (арх. Отто Шьонталь) санітарний барак, польову церкву (арх. Пал Хуго), в центрі головної площі виставки було споруджено пам'ятник генерал-полковнику Едуарду Бьом-Ермолі – командувачу 2-ої армії, ініціатору відкриття виставки (ск. Лайош Лукач). На фото – рідкісне зображення інтер'єру тимчасової військової польової церкви, виконаної, як і всі споруди військової виставки, з березових стовбурів. Експозиція виставки була покликана засвідчити міць та мобільність австрійської армії, а також непереможність імперії та викликані війною нові технології.

Medgyaszay Istvan. Wnętrze drewnianej wojskowej cerkwi polowej. – Lwów, 1916 r. – 11x17 cm. – LMH.
Na górnym tarasie Stryjskiego parku, gdzie od 1894 r. zazwyczaj rozmieszczano wszystkie wystawy, zbudowano kilka pawilonów – główny (arch. Istvan Medgyaszay), austriackiego Czerwonego Krzyża (arch. Istvan Medgyaszay), węgierskiego Czerwonego Krzyża, przemysłowy, rolniczy (arch. Istvan Medgyaszay), pawilon komendy etapowej (arch. Istvan Medgyaszay), jadalnię-restaurację (arch. Otto Schönthal), sanitarny barak, polową cerkiew (arch. Pal Hugord), w środku głównego placu wystawy wzniesiono pomnik generała-pułkownika Edwarda Böhm-Ermolli – głównodowodzącego 2-ej armii, inicjatora urządzenia wystawy (rzeźb. Lajos Lukacsy). Fotografia jest rzadkim przedstawieniem wnętrza tymczasowej wojskowej polowej świątyni, wykonanej, jak i wszystkie budowle wojskowej wystawy, z brzozowych bierwion. Ekspozycja wystawy była powołana świadczyć o potędze i mobilności austriackiej armii, a także niezwyciężości cesarstwa oraz zademonstrować nowe technologie rozwinięte przez wojnę.

Невідомий фотограф.
Збірна станиця Українських січових стрільців. –
Львів, 1915 р. – 10x15 см. – ЛНБ.
Від 4 серпня 1914 р. згідно рішення Головної Української Ради у Відні почав формуватися Легіон січових стрільців. Було створено і Українську бойову управу в складі Кирила Трильовського, Івана Боберського, Лонгіна Цегельського, Володимира Темницького, Михайла Волошина, Дмитра Вітовського, Сеня Горука, першого командира легіону Теодора Рожанковського. Тоді, вже у Відні, утворено Збірну станицю, на яку покладався, головним чином, набір добровольців до лав УСС. Влітку 1915 року і у Львові була утворена Збірна станиця Українських січових стрільців. Її комендантом став Михайло Волошин. Головна Українська Рад закликала вступати до легіону для боротьби за визволення України; у відповідь зголосилося 28 тисяч молодих українців, однак австрійський уряд дозволив вступити до леґіону двом тисячам стрільців.

Fotograf nieznany.
Zborna stanica Ukraińskich Strzelców Siczowych. –
Lwów, 1915 r. – 10x15 cm. – LBN.
Od 4 sierpnia 1914 r. zgodnie z decyzją Głównej Ukraińskiej Rady we Wiedniu zaczęło się formowanie Legionu Strzelców Siczowych. Została utworzona Ukraińska Bojowa Uprawa w składzie: Kiryła Trylowskiego, Iwana Boberskiego, Longina Cegielskiego, Włodzimierza Temnickiego, Michała Wołoszyna, Dymitra Witowskiego, Senia Horuka, pierwszego dowódcy Legionu Teodora Rożankowskiego. Już wtenczas we Wiedniu utworzono Zborną stanicę („Zbirnu stanyciu"), na którą włożono, przede wszystkim, pobór ochotników w szeregi Legionu USS. Latem 1915 r. również we Lwowie została utworzona Zborna stanica Ukraińskich Strzelców Siczowych. Jej komendantem został Michał Wołoszyn. Główna Ukraińska Rada rozpowszechniła wezwanie aby wstępować do Legionu dla walki o wyzwolenie Ukrainy; w odpowiedzi zgłosiło się 28 tys. młodych Ukraińców, jednak rząd austriacki zezwolił na wstąpienie do Legionu tylko dwu tysiącam strzelców.

Невідомий фотограф.
Збірна станиця Українських січових стрільців. –
Львів, 1915 р. – 10x15 см. – ЛНБ.
У Львові Збірна станиця розташувалася у приміщеннях на вул. Зіморовича, 14 (тепер вул. Дудаєва). Її основним завданням був набір добровольців до УСС. Було утворено дві повні стрілецькі сотні. При допомозі жіночої організації "Українська самаритянська поміч", яка була створена у Львові 23 червня 1915 р. для допомоги пораненим українським стрільцям, збірна станиця отримала шпиталь, який називався Захист для Українських січових стрільців і містився в будинку на вул. Петра Скарги, 2 (тепер вул. Є. Озаркевича). В листопаді 1918 р., після проголошення ЗУНР, станицю було реорганізовано в Перехідну станицю УГА, її основним завданням стала висилка військових-українців з австрійської армії до Галичини. У 1921 р. збірна станиця була ліквідована.

Fotograf nieznany.
Zborna stanica Ukraińskich Strzelców Siczowych. –
Lwów, 1915 r. – 10x15 cm. – LBN.
We Lwowie Zborna stanica znajdowała się w pomieszczeniach przy ul. Zimorowicza 14 (ob. ul. Dudajewa). Głównym jej zadaniem był pobór ochotników do USS. Były sformowane dwie pełne strzeleckie sotnie.
Przy pomocy żeńskiej organizacji „Ukraińska Samarytańska Pomoc", która została utworzona we Lwowie 23 czerwca 1915 r. dla niesienia pomocy rannym ukraińskim strzelcom, Zborna stanica otrzymała szpital, który nosił nazwę Ochrona Ukraińskich Strzelców Siczowych i mieścił się w budynku przy ul. Piotra Skargi 2 (ob. ul. J. Ozarkiewicza). W listopadzie 1918 r., po proklamowaniu ZULR (Zachodnio-Ukraińskiej Ludowej Republiki), Stanica została przekształcona w Przechodnią stanicę UGA (Ukraińskiej Galicyjskiej Armii), jej głównym zadaniem stało się wysyłanie wojskowych-Ukraińców z austriackiej armii do Galicji. W 1921 r. Zborna stanica zosała zlikwidowana.

Шрайбер Вітольд. Палата резервного шпиталю Червоного Хреста. – Львів, 1915 р. – 10x15 см. – ЮЗ.
Резервні шпиталі Червоного Хреста були відкриті 1915 р., після відходу російських військ. Усього в місті існувало шість шпитальних павільйонів австрійського Червоного Хреста, що розташувалися у приміщеннях кращих лікарень та клінік уже в перших днях вересня 1914 р. Можливо, так було зроблено для того, щоб запобігти розташуванню російських військових шпиталів у спеціалізованих медичних установах Львова, облаштованих сучасним медичним обладнанням. Резервний шпиталь № IX було відкрито в будинку на вул. Солодовій, 6, де від 1895 р. містилось Згромадження служебниць Серця Ісусова, створене в 1894 р. у Кракові каноніком краківської катедри, професором Ягеллонського університету єпископом Пелчаром. Згромадження отримало назву Товариство Терціарок Св. Франциска; сестри терціарки опікувалися незаможними хворими та людьми похилого віку. Тепер в цьому будинку розташована середня загальноосвітня школа № 37 з поглибленим вивченням французької мови.

Schreiber Witold. Izba rezerwowego szpitala Czerwonego Krzyża. – Lwów, 1915 r. – 10x15 cm. – JZ.
Rezerwowe szpitale Czerwonego Krzyża zostały otwarte w 1915 r., po odejściu rosyjskich wojsk. Ogółem w mieście istniało sześć pawilonów szpitalnych austriackiego Czerwonego Krzyża, które zostały rozmieszczone w pomieszczeniach najlepszych szpitali i klinik już w pierwszych dniach września 1914 r. Być może, tak zrobiono dlatego, żeby zapobiec rozmieszczeniu rosyjskich wojskowych szpitali w specjalizowanych zakładach medycznych Lwowa, posiadających cenne współczesne wyposażenie. Szpital Rezerwowy nr IX został otwarty w budynku przy ul. Słodowej 6, gdzie od 1895 r. mieściło się Zgromadzenie Służebnic Serca Jezusowego, utworzone w 1894 r. w Krakowie przez kanonika krakowskiej katedry, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego biskupa J. S. Pelczara. Zgromadzenie otrzymało także nazwę Towarzystwa Tercjarek Świętego Franciszka; siostry opiekowały się niezamożnymi chorymi i ludźmi pochyłego wieku. Obecnie w tym budynku mieści się ogólnokształcąca Szkoła średnia nr 37 z pogłębionym nauczaniem języka francuskiego.

Шрайбер Вітольд. Хірургічна операція в резервному шпиталі Червоного Хреста. – Львів, 1916 р. – 10x15 см. – ЮЗ.
Фотограф увічнив проведення хірурґічної операції, яку виконують доктори Зенон Ленько та Тадеуш Прашиль. Асистують сестра терціарка та люди у військовій формі, ймовірно, ті, хто знаходився на лікуванні в резервному шпиталі. Ліворуч біля операційного столу доктор Зенон Ленько, блискучий польський уролог, який під час війни залишався в місті та виконував обов'язки в шпиталі Червоного Хреста.
Доктор Зенон Ленько, уролог за спеціалізацією, пройшов усі стадії в галузі охорони здоров'я – від лаборанта та асистента лікаря до лікаря Загального шпиталя у Львові (тепер медичний університет); був "батьком" польської урології – вперше створив спеціалізований відділ для урологічних хворих, навчив ряд спеціалістів високої кваліфікації. Доктор Прашиль – відомий польський бальнеолог, співавтор М. Орловича у створенні путівника по курортах Галичини.

Schreiber Witold.
Operacja chirurgiczna w Rezerwowym szpitalu Czerwonego Krzyża. – Lwów, 1916 r. – 10x15 cm. – JZ.
Fotograf uwiecznił przeprowadzenie operacji chirurgicznej, którą wykonują doktorzy Zenon Leńko i Tadeusz Praschil. Asystują siostra tercjarka oraz ludzie w wojskowych mundurach, prawdopodobnie, z tych, którzy przechodzą leczenie w Rezerwowym szpitalu. Po lewej stronie, przy stole operacyjnym – doktor Zenon Leńko, świetny polski urolog, który podczas wojny pozostał w mieście i wykonywał obowiązki lekarza w szpitalu Czerwonego Krzyża.
Doktor Z. Leńko, specjalista urolog, przeszedł wszystkie stadia w dziedzinie ochrony zdrowia – od laboranta, asystenta lekarza, do lekarza Powszechnego Szpitala we Lwowie (obecnie należącego do Uniwersytetu Medycznego); był „ojcem" polskiej urologii – jako pierwszy utworzył specjalizowany oddział dla urologicznych chorych, wyuczył szereg specjalistów wysokiej kwalifikacji. Doktor T. Praschil – znany polski balneolog, współautor M. Orłowicza w przygotowaniu przewodnika po uzdrowiskach Galicji.

Невідомий фотограф.
Костел Св. Єлизавети. –
Львів, 1919 р. – 14х9 см. – ІК.
Під час польсько-української війни 1918–1919 рр., завдяки своєму розташуванню неподалік важливого стратегічного пункту, яким був головний вокзал, костел Св. Єлизавети нераз опинявся в центрі бойових дій. Взимку 1918–1919 рр., коли українські вояки залишили Львів, костел багаторазово потрапляв під обстріл української артилерії. Так, 6 березня 1919 р. мало місце пряме попадання артилерійського снаряду, який зруйнував ризницю (що бачимо на зображенні). Через три дні, під час чергового обстрілу, снаряд пробив дах і склепіння та впав до храму, спричиняючи поранення 30 осіб та смерть 3 осіб, присутніх в той час у храмі.

Fotograf nieznany.
Kościół Św. Elżbiety. –
Lwów, 1919 r. – 14x9 cm. – IK.
Podczas polsko-ukraińskiej wojny w latach 1918–1919, z powodu usytuowania w pobliżu ważnego strategicznie punktu, jakim był Dworzec główny, kościół Św. Elżbiety nieraz okazywał się w strefie działań bojowych. W zimie lat 1918–1919, kiedy ukraińskie wojsko opuściło Lwów, kościół wielokrotnie znajdował się pod ostrzałem ukraińskiej artylerii. Tak, 6 marca 1919 r. miało miejsce bezpośrednie trafienie pocisku artyleryjskiego, który zniszczył zakrystię (co widać na zdjęciu). Po trzech dniach, podczas kolejnego ostrzału, pocisk przebił dach i sklepienie, wpadł do świątyni powodując śmierć 3 i rany 30 osób, wśród obecnych wtenczas w kościele.

Невідомий фотограф.
Вулиця 29 Листопада. –
Львів, 1918 р. – 14x9 см. – ІК.
Під час польсько-української війни 1918–1919 рр. українські загони покинули Львів, але продовжували артилерійський обстріл міста. 25 березня 1919 р. Львів пережив інтенсивний обстріл, один із снарядів вцілив у кам'яницю неподалік будинку Яна Рюкера (вул. 29 Листопада, 18, тепер це вул. Коновальця), що певною мірою стало причиною смерті його 70-річної матері. Ян Рюкер (1867–1933), доктор фармації, від 1887 р. був власником успадкованих від батька, Зигмунта Рюкера, аптеки "Під срібним орлом" та фабрики консервів, відомої від 1871 р. Був членом Сокільського товариства, комітету будови стадіону та манежу на Личакові. Від близько 1906 р. став власником фабрики цукерок. У 1897–1929 рр. був радним м. Львова.

Fotograf nieznany.
Ulica 29 Listopada. –
Lwów, 1918 r. – 14x9 cm. – IK.
Podczas polsko-ukraińskiej wojny w latach 1918–1919 ukraińskie oddziały opuściły Lwów, ale trwał artyleryjski ostrzał miasta. 25 marca 1919 r. Lwów przeżył intensywny ostrzał, jeden z pocisków trafił w kamienicę niedaleko od domu Jana Rückera (ul. 29 Listopada 18, obecnie ul. Konowalca), co w pewnej mierze stało się przyczyną zawału serca, paraliżu, a później śmierci jego 70-letniej matki. Jan Rücker (1867–1933), doktor farmacji, od 1887 r. był właścicielem otrzymanej w spadku po ojcu, Zygmuncie Rückerze, apteki „Pod Srebrnym Orłem" oraz fabryki konserw, znanej od 1871 r. Należał do stowarzyszenia Sokoła, był członkiem komitetu budowy stadionu i maneżu na Łyczakowie. Około 1906 r. stał się właścicielem fabryki cukierków. W latach 1897–1929 był radnym m. Lwowa.

Невідомий фотограф (можливо, Гайдучок Степан).
Листопад 1918 р. у Львові. – Львів, 1918 р. – 10х15 см. – АК.
1 листопада 1918 р. владу у Львові захопили українці.
Вже 13 листопада було проголошено Західно-Українську Народну республіку, президентом якої став відомий адвокат Євген Петрушевич.
"... Будинок магістрату обсаджений українським військом.
Перед головним входом стоїть кілька машинових крісів.
Автомобілі з українськими прапорами їздять по усіх усюдах з приказами, з муніцією з харчами..."
М. Кунда. В українськім Львові. Український прапор. Відень, 1919 р.

Fotograf nieznany (być może, Hajduczok Stepan).
Listopad 1918 r. we Lwowie. –
Lwów, 1918 r. – 10x15 cm. – AK.
1 listopada 1918 r. władzę we Lwowie zagarnęli Ukraińcy. Już 13 listopada proklamowano Zachodnio Ukraińską Republikę Ludową, której prezydentem został znany adwokat Jewhen Petruszewycz.
„Gmach magistratu jest zajęty przez wojsko ukraińskie. Przed głównym wejście stoi kilka karabinów maszynowych. Automobile z ukraińskimi numerami jeżdżą wszędzie z rozkazami, z amunicją, z żywnością..."
M. Kunda. W ukraińskim Lwowie. Ukraiński Prapor. Wiedeń, 1919 r.

Невідомий фотограф.
Події польсько-української війни у Львові. – Львів, 1918 р. – 17x11 см. – ЛІМ.
Вночі з 5 на 6 листопада польські підрозділи опанували споруду Дирекції залізниці, а вдень – палац Голуховських, розташований поруч. З того дня не припинялися спроби відбити цей стратегічно важливий об'єкт, який обстрілювали вдень і вночі як з боку парку, так і з боку вул. Зигмунтовської (тепер вул. Гоголя). За одну атаку витрачалося 15000 набоїв, тільки 21 листопада українські вояки були змушені остаточно відступити.

Nieznany fotograf.
Wydarzenia polsko-ukraińskiej wojny we Lwowie. – Lwów, 1918 r. – 17x10 cm. – LMH.
W nocy z 5 na 6 listopada polskie oddziały opanowały gmach Dyrekcji Kolei, a w dzień – pałac Gołuchowskich, stojący obok. Od tego dnia nie przerywano prób odbicia tego strategicznie ważnego obiektu, który ostrzeliwano w dzień i w nocy, zarówno od strony parku jak i z ul. Zygmuntowskiej (obecnie ul. Gogola). W czasie jednego ataku zużywano 15000 nabojów, dopiero 21 listopada ukraińskie oddziały były zmuszone ostatecznie się wycofać.

Невідомий фотограф. Події польсько-української війни у Львові. – Львів, 1918 р. – 10x15 см. – ЮЗ.
Чи не найбільш запеклі та криваві бої розігралися навколо споруди Головної пошти, зайнятої українськими підрозділами. 4 листопада будинок витримав атаки польських військових. Після перемир'я, що було оголошено 8 листопада, вже наступного дня пошта опинилася в польських руках, а про запеклу боротьбу нагадували посічені кулями стіни спаленого поштового будинку та інших будинків вулиці.

Nieznany fotograf.
Wydarzenia polsko-ukraińskiej wojny we Lwowie. – Lwów, 1918 r. – 10x15 cm. – JZ.
Na pewno najbardziej zaciekłe i najkrwawsze walki rozegrały się wokół gmachu Poczty Głównej, zajętej przez Ukraińców. 4 listopada gmach wytrzymał ataki polskich oddziałów. Po zawieszeniu broni, ogłoszonym 8 listopada, już następnego dnia Poczta okazała się w polskich rękach, a o zaciekłych walkach przypominały ślady kul na ścianach spalonego gmachu poczty i sąsiednich kamienic.

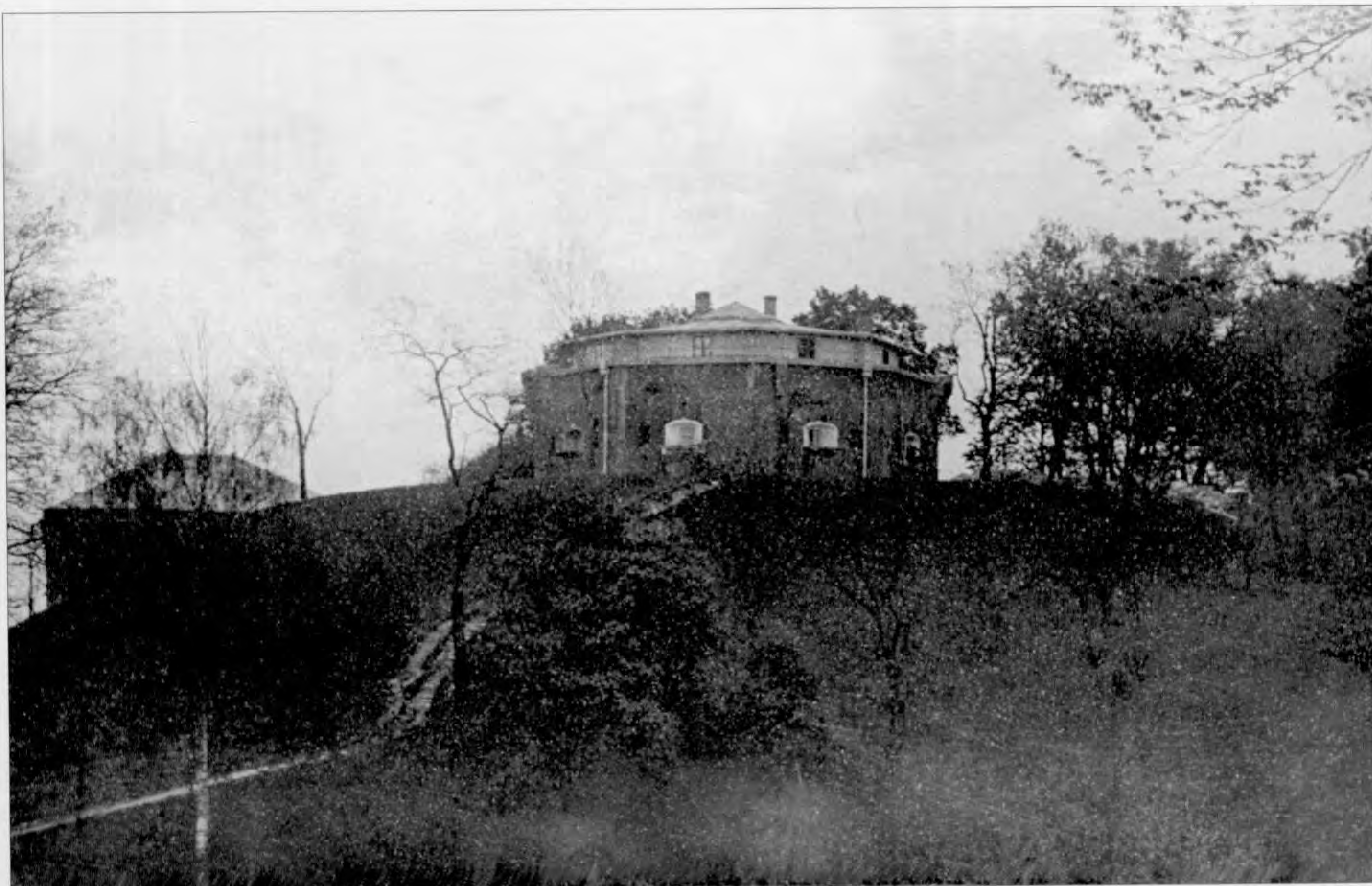

Гайдучок Степан. Аптека "Під Фемідою". –
Львів, 1918 р. – 9x14 см. – АК.

Вид будинку на розі вул. Словацького, 14/Сикстуської (тепер вул. Дорошенка) часів польсько-української війни. Незважаючи на жорстокі бої, лінія яких пролягла між Дирекцією залізниці на вул. Міцкевича (тепер Листопадового Чину) та Цитаделлю, аптека продовжувала діяльність. Збереглися навіть декоруючі вхід скляні вітрини із зображенням богині правосуддя Феміди, що пережили усі війни та суспільні устрої та існують дотепер. Аптека "Під Фемідою" заснована 1901 р. Фридериком Девехи (1854–1935), з того часу і до 1939 р. вона мала назву "Під Фемідою". В радянські часи це була аптека № 33, якій у 1996 р. повернуто історичну назву "Під Фемідою". Тепер над аптекою тяжіє загроза зникнення – в новітні часи її намагаються закрити для розташування у більш як сторічному приміщенні підприємства громадського харчування.

Hajduczok Stepan. Apteka „Pod Temidą". –
Lwów, 1918 r. – 9x14 cm. – AK.

Widok kamienicy na rogu ul. Słowackiego 14 i Sykstuskiej (obecnie ul. Doroszenki) z czasu wojny polsko-ukraińskiej. Pomimo zaciekłych walk na bliskiej linii frontu, która przebiegała między Dyrekcją Kolei przy ul. Mickiewicza (obecnie ul. Listopadowego Czynu) oraz Cytadelą, apteka pozostawała czynna. Zachowały się nawet dekorujące drzwi wejściowe szklane tafle z wyobrażeniem bogini sprawiedliwości Temidy, które przeżyły wszystkie wojny oraz kilka ustrojów społecznych i dotrwały do dziś. Apteka „Pod Temidą" została założona w 1901 r. przez Fryderyka Dewechy (1854–1935) i od tej chwili do 1939 r. nosiła nazwę „Pod Temidą". W czasach radzieckich była to apteka nr 33, historyczną nazwę „Pod Temidą" przywrócono jej w 1996 r. Teraz nad apteką ciąży groźba zniknięcia – w ostatnim czasie starano się o jej zamknięcie, żeby w historycznym, ponad stuletnim, pomieszczeniu urządzić restaurację.

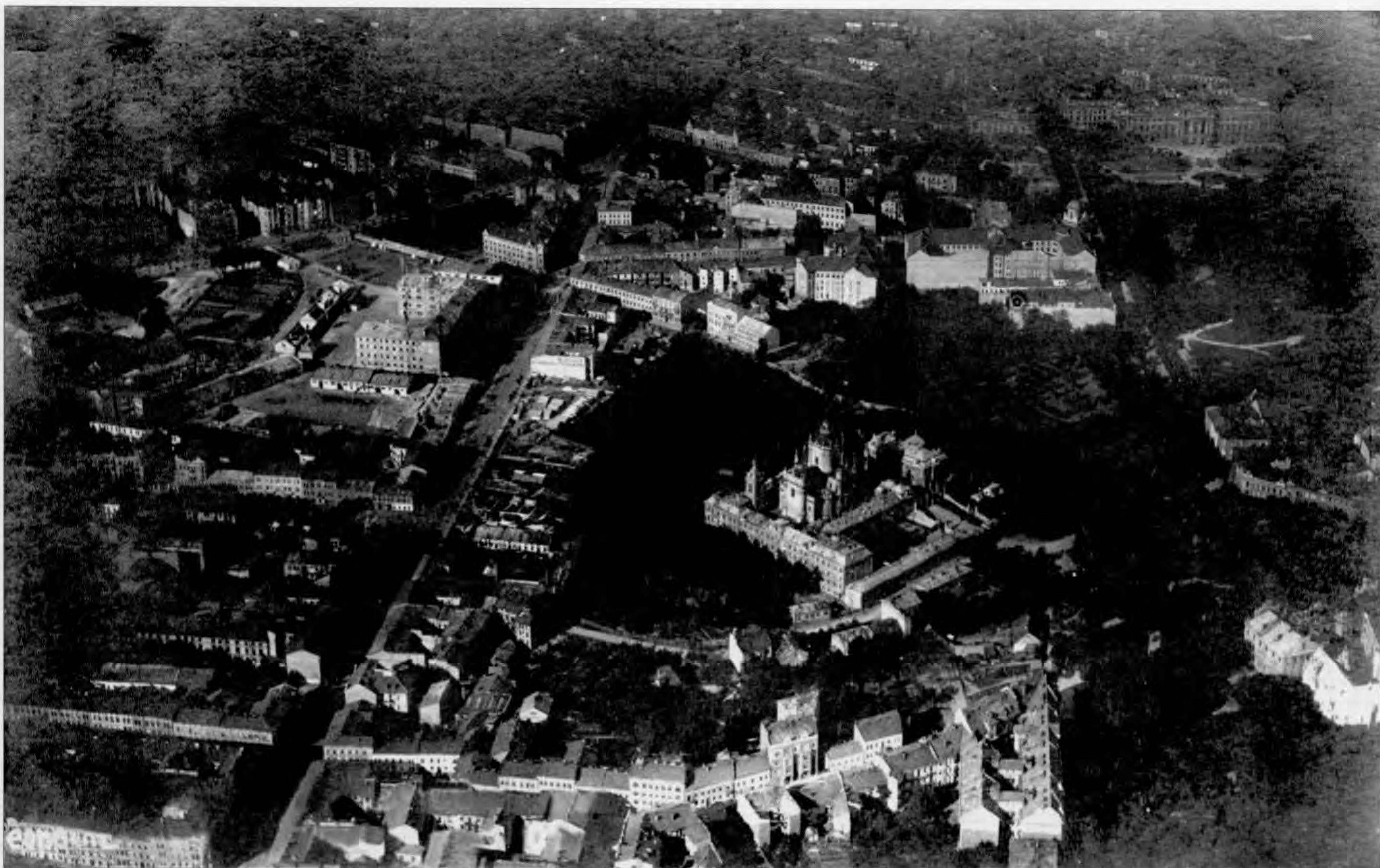
Невідомий фотограф.
Події польсько-української війни у Львові. –
Львів, 1918 р. – 15x10 см. – АК.
Від час запеклих боїв у листопаді 1918 р. лінія південного фронту пролягала між вул. Городоцькою повз будинки Дирекції залізниці – Єзуїтський парк – Головну пошту до Цитаделі, де, займаючи зручне панівне положення над містом, були розташовані сили Українських січових стрільців. Намагаючись оволодіти Цитаделлю, польські збройні угруповання здійснювали атаки з боку вул. Пелчинської (тепер вул. Вітовського). Бої тривали близько трьох тижнів, гинули люди по обидва боки воюючих сторін. Польські патрулі все більш стискали кільце навколо Цитаделі і в кінці кінців зайняли її. На фото – друга вежа, розташована над вулицями Пелчинською та Богуславського (тепер, відповідно, Вітовського та Лукіяновича).

Nieznany fotograf.
Wydarzenia polsko-ukraińskiej wojny we Lwowie. –
Lwów, 1918 r. – 15x10 cm. – AK.
Podczas zaciekłych walk w listopadzie 1918 r. linia południowego frontu przebiegała między ul. Gródecką obok gmachu Dyrekcji Kolei, przez Ogród Jezuicki – Pocztę Główną do Cytadeli, gdzie zajmując dogodną, panującą nad miastem pozycję, były rozmieszczone siły Ukraińskich Strzelców Siczowych. Starając się opanować Cytadelę, polskie oddziały podejmowały ataki od strony ul. Pełczyńskiej (obecnie ul. Witowskiego). Walki trwały około trzech tygodni, ginęli ludzie po obu wojujących stronach. Polskie patrole coraz bardziej zaciskały pierścień wokół Cytadeli i, w końcu, ją zajęły. Na fotografii widzimy drugą wieżę, usytuowaną nad ulicami Pełczyńską i Bogusławskiego (obecnie ul. Łukijanowicza).

Невідомий фотограф.
Події польсько-української війни у Львові. –
Львів, 1918 р. – 15x10 см. – АК.
Мешканці Львова покидають місто під час трагічних листопадових подій польсько-української війни 1918–1919 р., втікаючи з розбитих зруйнованих помешкань. Не раз гарматні постріли чи гранати пошкоджували чи цілком руйнували дахи та помешкання, наприклад, під час обстрілу Цитаделі з вул. Куркової (тепер вул. Лисенка). У львів'ян була можливість виїхати з міста або з Головного вокзалу, який утримували поляки, або з Чернівецького, який утримували українці.

Nieznany fotograf.
Wydarzenia polsko-ukraińskiej wojny we Lwowie. –
Lwów, 1918 r. – 15x10 cm. – AK.
Mieszkańcy Lwowa opuszczają miasto w czasie tragicznych listopadowych wydarzeń polsko-ukraińskiej wojny 1918–1919 r., uciekając z rozbitych, zniszczonych mieszkań. Nieraz pociski armatnie czy granaty uszkadzały lub zupełnie niszczyły dachy i mieszkania, jak, na przykład, podczas ostrzału Cytadeli z ul. Kurkowej (obecnie ul. Łysenki). Lwowianie mieli możliwość wyjechać z miasta z Dworca Głównego, który utrzymywali Polacy, albo z dworca Czerniowieckiego, znajdującego się w rękach Ukraińców.

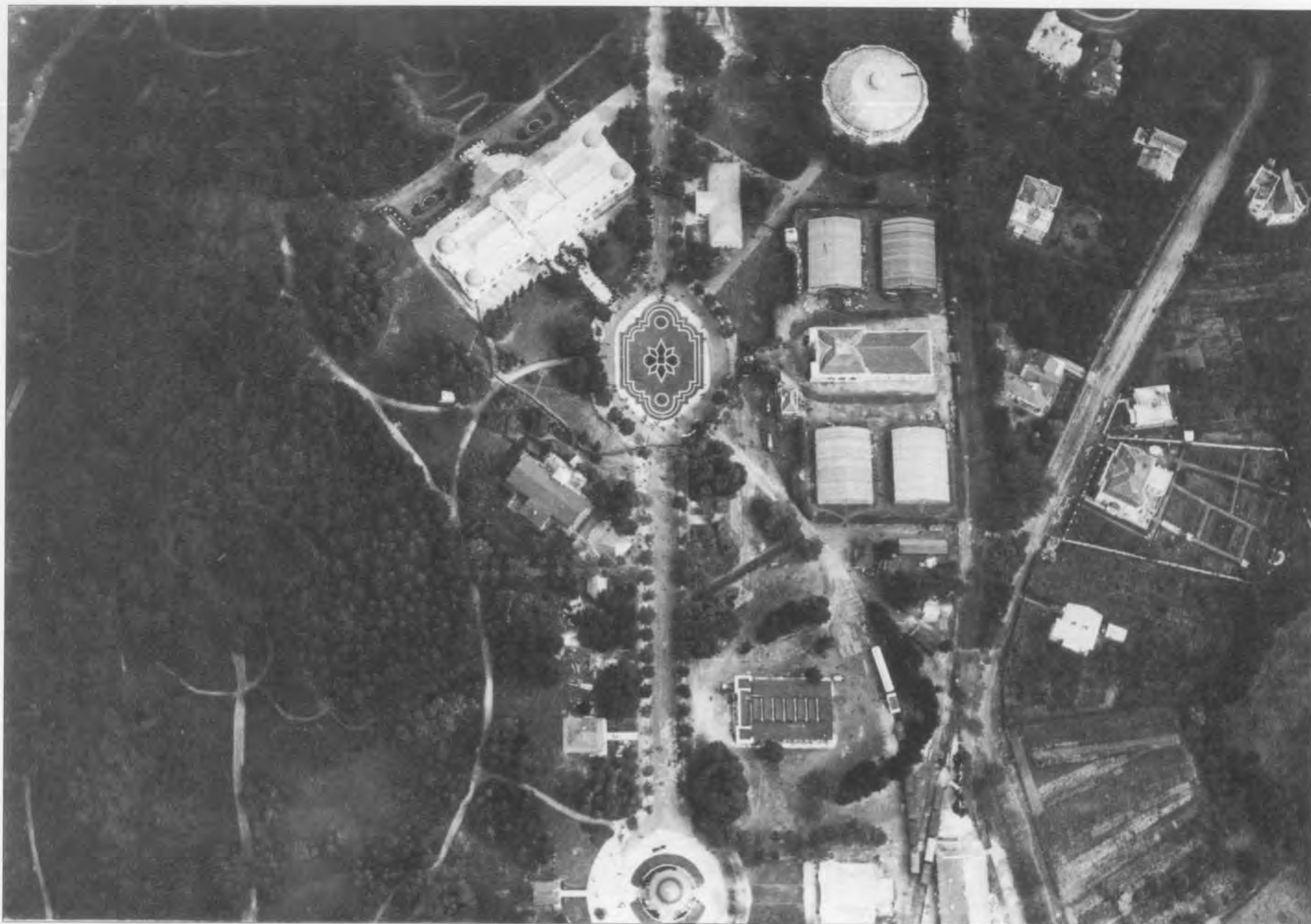

Лібанський Едмунд. Церква Св. Юра з висоти 400 м. – Львів, 1921 р. – 9x14 см. – ІК.

Рідкісна фотографія Городоцької дільниці показує її вид з польоту літака, що знаходиться на висоті 400 м. Центральну частину зображення складає комплекс споруд собору Св. Юра, а також оточуючі його сади. На першому плані бачимо вулиці Шумлянських (тепер вул. Сеченова) та П. Скарги (тепер вул. Озаркевича), що пролягає вздовж стіни собору Св. Юра та з'єднує вул. Городоцьку та пл. Св. Юра. Ліворуч довга вулиця, що майже посередині перетинає фотографію – Городоцька. Скверу під Святоюрською горою ще немає, ця ділянка зайнята житловими будинками; на протилежному боці вулиці – початок вул. Бема (тепер Ярослава Мудрого). Далі – велика споруда давніх казарм Фердинанда, а після невеликої порожньої ділянки – Католицький дім (тепер Муніципальний театр). Лівіше – вул. Янівська (Т. Шевченка), що утворює з Городоцькою чіткий трикутник від костелу Св. Анни. Праворуч фрагмент споруд навчально-виховного закладу Сакре-Кер, оточеного буйним садом, нижче – будинки початку пл. Св. Юра та вул. Матейка, що потопають в зеленому масиві парку Костюшка (тепер – парк ім. І. Франка). Тут вирізняються лише споруда Дирекції залізниці та університету.

Libański Edmund. Cerkiew Św. Jura z wysokości 400 m. – Lwów, 1921 r. – 9x14 cm. – IK.

Rzadka fotografia dzielnicy Gródeckiej ukazująca ją z lotu ptaka, z wysokości 400 m. Środkową część zdjęcia stanowi zespół budowli katedry Św. Jura, a także otaczające ją ogrody. Na pierwszym planie widzimy ulicę Szumlańskich (obecnie ul. Sieczenowa) a także ulicę P. Skargi (obecnie ul. Ozarkiewicza), która ciągnie się wzdłuż murów katedry i łączy ul. Gródecką z placem Św. Jura. Długa ulica po lewej, która prawie pośrodku przecina zdjęcie – to Gródecka. Skweru pod górą Świętojurską jeszcze nie ma, ten obszar zajmują domy mieszkalne; na przeciwległej stronie Gródeckiej widać początek ul. Bema (obecnie Jarosława Mądrego). Dalej – wielka budowla dawnych koszar Ferdynanda, a za niewielką pustą działką – Dom Katolicki (obecnie Municypalny Teatr Dramatyczny). Dalej na lewo – ul. Janowska (obecnie ul. T. Szewczenki), tworząca wraz z Gródecką wyraźny trójkąt z wierzchołkiem u kościoła Św. Anny. Po prawej stronie widać fragment zabudowań wychowawczego zakładu Sacré Coeur otoczonego bujnym ogrodem, poniżej – kamienice na początku pl. Św. Jura oraz przy ul. Matejki, tonące w masywie zieleni parku Kościuszki (obecnie park im. I. Franki). Wyróżniają się tutaj tylko gmachy Dyrekcji Kolei i Uniwersytetu.

Невідомий фотограф. Аерофотозйомка Стрийського парку та Східних торгів. – Львів, 1921 р. – 9x14 см. – ІК.
У 1921 р. з метою повернення місту давньої слави торговельного посередника між Сходом і Заходом у середовищі промисловців виникла ідея створення спілки з о. в. під назвою Східний ярмарок. На потреби Ярмарку гміна м. Львова віддала територію давньої Крайової виставки 1894 р. Оголошено архітектурний конкурс, лауреатами якого стали архітектори Ян Багенський, Рудольф Індрух, Адольф Шишко-Богуш, Броніслав Віктор, Тадеуш Врубель. Частково перебудовано деякі старі павільйони Крайової виставки. Перший Східний ярмарок відбувався з 28 вересня до 2 жовтня. Його брами відчинилися 25. 09. 1921 р. – 2000 торгових секцій охопили площу 25000 м². З того часу щорічний Міжнародний Східний ярмарок став невід'ємною ч асткою торговельного життя міста; від 1933 р. керівництвом та організацією займалася Промислово-торгова палата у Львові. Востаннє брами Ярмарку відкрилися 1 вересня 1939 р.

Fotograf nieznany. Fotografia lotnicza
Stryjskiego parku i Targów Wschodnich. – Lwów, 1921 r. – 9x14 cm. – IK.
W 1921 r. z myślą o przywróceniu miastu dawnej sławy handlowego pośrednika między Wschodem i Zachodem w środowisku przedsiębiorców zrodziła się idea utworzenia spółki z o.o. pod nazwą Targi Wschodnie. Na potrzeby Targów gmina miasta Lwowa oddała tereny dawnej Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. Ogłoszono konkurs architektoniczny, którego laureatami zostali architekci: Jan Bagieński, Rudolf Indruch, Adolf Szyszko-Bohusz, Bronisław Wiktor, Tadeusz Wróbel. Częściowo przebudowano niektóre ze starych pawilonów Wystawy Krajowej. Pierwsze Targi Wschodnie odbywały się od 28 września do 2 października. Bramy jarmarku otwarły się 25. 09. 1921. Ponad 2000 sekcji handlowych zajmowało przestrzeń 25 tys. m². Odtąd coroczne Międzynarodowe Targi Wschodnie stały się nieodłączną częścią handlowego życia miasta; od 1933 r. kierownictwem i organizacją Targów zajmowała się Izba Przemysłowo-Handlowa we Lwowie. Ostatni raz bramy Targów otwarły się 1 września 1939 r.

Невідомий фотограф. Бурса Абрагамовичів. – Львів, 1930 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Комплекс збудований у 1928–1930 рр. за проектом архітектора Мар'яна Нікодемовича на місці колишнього сиротинця, створеного 1831 р. о. Яном Гофманом в приватних будинках, від 1863 р. – на вул. Зеленій та Яблоновських (Ш. Руставелі). Восени 1913 р. архієпископ Більчевський посвятив будову сиротинця на вул. Кадетській, в 1924 р. заклад прийняв вихованців. В 1920-х роках заклад віддано під опіку шкільних братів салезіанів, а в 1930 р. вулиця та виховний заклад отримали назву на честь Абрагамовичів (нині вул. Бой-Желенського, 5). Навчально-виховний заклад ім. Абрагамовичів являв собою школу та інтернат – Бурсу Абрагамовичів. Давид Абрагамович (1839–1926) в 1924 р. разом із дружиною Антоніною Суходольською створив доброчинну фундацію, кошти якої розподілив між виховним закладом та Вавельською фундацією, покликаною для закупівлі творів мистецтва з метою створення галереї у відбудованому Вавельському замку. В новітній історії Львова Бурса Абрагамовичів зазначена трагічною подією. В ніч з 3 на 4 липня 1941 р. сюди звозили зі всього міста "вершки" польської науки – 25 професорів львівських навчальних та наукових закладів, а також членів їх родин, концентруючи таким чином групу для брутального знищення. Після ІІ-ої світової війни в давніх спорудах бурси розташували Будинок малятка для маленьких сиріток (заклад такого ж призначення існував ще й в 1939–1941 рр.) та школу-інтернат.

Fotograf nieznany. Bursa Abrahamowiczów. – Lwów, 1930. – 12x18 cm. – LMH.
Zespół zakładu został zbudowany w latach 1928–1930 według projektu architekta Mariana Nikodemowicza na miejscu dawnego sierocińca, założonego w 1831 r. przez o. Jana Hoffmana w domach prywatnych, od 1863 r. przy ulicach Zielonej i Jabłonowskich (obecnie Rustawelego). Jesienią 1913 r. arcybiskup Józef Bilczewski poświęcił budynek sierocińca przy ul. Kadeckiej (obecnie Gwardyjskiej), a w 1924 r. zakład przyjął wychowanków. W latach 1920. zakład oddano pod opiekę szkolnych braci salezjanów, a w 1930 r. ulica i zakład zostały nazwane na cześć Abrahamowiczów (obecnie ul. Boy-Żeleńskiego). Oświatowo-wychowawczy Zakład im. Abrahamowiczów stanowił szkołę połączoną z internatem – Bursę Abrahamowiczów. Dawid Abrahamowicz (1839–1926) w 1924 r. razem z małżonką Antoniną Suchodolską założył dobroczynną fundację, której środki podzielił pomiędzy Zakładem wychowawczym oraz Wawelską fundacją, powołaną dla zakupu dzieł sztuki w celu stworzenia galerii sztuki w odbudowanym zamku królewskim na Wawelu. W najnowszej historii Lwowa Bursa Abrahamowiczów zapisała się tragicznie. W noc z 3 na 4 lipca 1941 r. zwieziono tutaj z całego miasta „śmietankę" polskiej nauki – 25 profesorów lwowskich szkół wyższych i zakładów naukowych, jak również członków ich rodzin, zbierając tym sposobem grupę skazanych na brutalną zagładę. Po II wojnie światowej w dawnych budynkach bursy rozmieszczono Dom Maleństwa – przytułek dla najmłodszych sierot (zakład o takim przeznaczeniu istniał już w latach 1939–1941) oraz szkołę-internat.

Невідомий фотограф.
Пелчинський став із спущеною водою. –
Львів, 1921 р. – 12x18 см. – ІК.
Давній Пелчинський став та прилягаючий до нього став Панянський були осушені після І-ої світової війни. Побутує версія, згідно якої воду зі ставу спустили російські військові, шукаючи на дні найпопулярнішого місця відпочинку львів'ян грошей, можливо, кинутих до ставів за звичаєм "на щастя", але ця версія досі не має документального підтвердження. Скоріше за все міська рада розробляла плани забудови "виграшних" земельних ділянок, розташованих в цій дільниці з перспективою на післявоєнні роки.

Fotograf nieznany.
Staw Pełczyński po spuszczeniu wody. –
Lwów, 1921 r. – 12x18 cm. – IK.
Dawny Pełczyński staw i przylegający do niego staw Panieński zostały osuszone po I wojnie światowej. Istnieje wersja, według której wodę ze stawu spuścili rosyjscy wojskowi, szukając na dnie najpopularniejszego miejsca wypoczynku lwowian pieniędzy, być może, rzucanych do stawu „na szczęście", ale ta wersja, jak dotąd, nie znalazła dokumentalnego potwierdzenia. Najprawdopodobniej, osuszyła stawy rada miejska, która opracowała już wcześniej plany zabudowy „atrakcyjnych" parcel w tej dzielnicy z myślą o powojennej koniukturze.

Невідомий фотограф. Інтер'єр палацу Потоцьких. – Львів, 1920-ті роки. – 12x18 см. – ЛІМ.
У третій чверті XIX ст. галицький намісник граф Альфред Потоцький (був намісником у 1875–1883 рр.) замовив у французького архітектора Луї Доверньпроект власного палацу на вул. Коперника, 15, де існував давній палацик родини Потоцьких. У 1888–1890 рр. його будували львівські архітектори Юліан Цибульський та Людвік Рамулт. Під час І-ої світової війни палац зазнав чимало руйнацій. Так, 1 січня 1919 р. під час польсько-української війни у палац влучили дві гранати. В лютому 1919 р. почали реставраційні роботи за планами арх. Ю. Цибульського. Роботами керував Август Керман (будівельні, столярські та слюсарські роботи). Палац мав стати резиденцією місії Антанти, якою керував ген. Бартелемі. Весною цього ж року палац знову зазнав руйнації попаданням шрапнелі. 22 листопада 1919 р. під час повітряних маневрів польського війська на палац впав літак американського пілота Едмунда Гравса. Повна реставрація закінчилася тільки 1931 р. В міжвоєнний період в палаці було 94 кімнати, серед яких – Бальний, Червоний, Кам'яний та інші зали. Інтер'єри було вирішено в стилі Людовика XVI.

Fotograf nieznany. Wnętrze pałacu Potockich. – Lwów, lata 1920. – 12x18 cm. – LMH.
W trzeciej ćwierci XIX w. namiestnik Galicji hrabia Alfred Potocki (był namiestnikiem w ll. 1875–1883) zamówił u francuskiego architekty Louisa Dauvergne projekt własnego pałacu przy ul. Kopernika 15, gdzie istniał dawny pałacyk rodziny Potockich. W ll. 1888–1890 zbudowali go lwowscy architekci Julian Cybulski i Ludwik Ramułt. W czasie I wojny światowej pałac doznał wielu szkód. Podczas polsko-ukraińskiej wojny 31 grudnia/1 stycznia 1918/1919 r. w pałac trafiły dwa granaty. W lutym 1919 r. rozpoczęły się prace restauracyjne wg. planów arch. J. Cybulskiego. Renowacją kierował August Kerman (prace budowlane, stolarskie i ślusarskie). Pałac miał być rezydencją misji Ententy, którą kierował gen. Barthélemy. Jednak w marcu i kwietniu pałac znów został uszkodzony przez szrapnele. 22 listopada 1919 r. podczas pokazów lotniczych polskiego wojska na pałac spadł samolot amerykańskiego pilota Edmunda Grawsa. Wybuchł pożar i w czasie jego gaszenia dwie dolne kondygnacje zostały zalane wodą. Całkowita renowacja pałacu została ukończona dopiero w 1931 r. W okresie międzywojennym w pałacu było 94 pokoi, wśród nich sale Balowa, Czerwona, Kominkowa i in. Wnętrza były utrzymane w stylu Ludwika XVI.

Невідомий фотограф.
Інтер'єр палацу Комелло-Туркуллів. –
Львів, 1920-ті роки. – 12x18 см. – ЛІМ.
Стилізований неоготичний палац Дзєдушицьких, оточений гарним парком, був споруджений на вул. Пекарській у 1839–1844 рр. (тепер це № 50а). Історики архітектури стверджують, що автором проекту був архітектор Фридерик Бауман. Кількаразово палац змінював власників. Наприкінці XIX ст. власницею була графиня Феліція Комелло з Туркуллів, вдова невідомого у Львові італійського графа, яка провадила в палаці один з найвеселіших салонів у Львові. Донька графині також вийшла заміж за італійського графа Капоні і замолоду померла, лишивши по собі доньку. Донька виросла і стала дружиною визначного польського живописця Юліана Фалата.

Fotograf nieznany.
Wnętrze pałacu Comello-Turkułłów. –
Lwów, lata 1920. – 12x18 cm. – LMH.
Pałac utrzymany w stylu „weneckiego gotyku", otoczony pięknym parkiem, został wzniesiony dla hr. Dzieduszyckich w latach 1839–1844 przy ul. Piekarskiej (obecnie nr 50a). Historycy architektury przypuszczają, że autorem projektu był architekt i rzeźbiarz Fryderyk Baumann. Pałac kilkakrotnie zmieniał właścicieli. Pod koniec XIX w. właścicielką była hrabina Felicja Comello z Turkułłów, wdowa nieznanego we Lwowie włoskiego hrabiego, która prowadziła w tym pałacu jeden z najweselszych lwowskich salonów. Córka hrabiny także wyszła za mąż za włoskiego hrabiego Capponi. Umarła ona młodo pozostawiając po sobie córeczkę, która z czasem została żoną wybitnego polskiego malarza Juliana Fałata.

Невідомий фотограф.
Інтер'єр палацу Комелло-Туркуллів. –
Львів, 1920-ті роки. –
18x12 см. – ЛІМ.
Анфілада залів другого поверху
палацу графів Комелло-Туркуллів
на вул. Пекарській, 50а
(тепер – один з корпусів
Львівського національного
університету ветеринарної
медицини та біотехнологій
ім. С. З. Гжицького).

Fotograf nieznany.
Wnętrze pałacu Comello-Turkułłów. –
Lwów, lata 1920. –
18x12 cm. – LMH.
Amfilada sal pierwszego
piętra pałacu hrabiów
Comello-Turkułłów
przy ul. Piekarskiej 50a
(obecnie z pomieszczeń
dawnego pałacu korzysta
Lwowski Narodowy Uniwersytet
Weterynaryjnej
Medycyny i Biotechnologii
im. S. Z. Gżyckiego).

Невідомий фотограф.
Скульптура Діви Марії перед спорудою Національного закладу ім. Оссолінських. – Львів, 1920-ті роки. – 18x12 см. – ВР.
У 1817 р. Єжи Максиміліан Оссолінський, префект Цісарської народної бібліотеки у Відні, що був відомим бібліофілом, придбав згарище монастиря кармеліток та костелу Св. Агнеси в підніжжі гори Вроновських. Його метою було спорудження будинку для розташування збірки книг та старожитностей. З того часу до 1850 р. покармелітський будинок перебудовували відомі архітектори та інженери Петер Нобіле, Юзеф Бем, Йоган Зальцман, Фридерик Бауман, Вільгельм Шмідт. Ще на картах Львова першої половини XIX ст. у сквері, розплановану перед спорудою Оссолінеуму, добре видно присутність пам'ятника чи скульптури. Фотозображення міжвоєнного періоду зафіксувало ще існуючу в той час фігуру Матері Божої невідомого автора, що стоїть в центрі скверу на високій колоні.

Fotograf nieznany.
Posąg Matki Boskiej przed gmachem Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. – Lwów, lata 1920. – 18x12 cm. – WR.
W 1817 r. Józef Maksymilian Ossoliński, prefekt Cesarskiej Biblioteki Narodowej we Wiedniu, który był znanym bibliofilem, wykupił pogorzelisko klasztoru karmelitanek trzewiczkowych i kościoła Św. Agnieszki u podnóża góry Wronowskich. Celem jego było zbudowanie gmachu dla pomieszczenia zbiorów książek i starożytności. Od tego czasu do 1850 r. pokarmelickie budowle przebudowywali znani architekci i inżynierowie Peter Nobile, Józef Bem, Johann Salzmann, Fryderyk Baumann, Wilhelm Schmidt. Na mapach Lwowa z pierwszej połowy XIX w. w skwerze, rozplanowanym przed gmachem Ossolineum, dobrze widać obecny tam pomnik czy posąg. Fotografia z okresu międzywojennego utrwaliła, istniejącą jeszcze w tym czasie, rzeźbę Matki Boskiej nieznanego autora, stojącą w środku skweru na postumencie z wysoką kolumną.

Невідомий фотограф. Реконструкція Італійського подвір'я на пл. Ринок, 6. – Львів, 1926 р. – 18x12 см. – ІК.
Корняктівська кам'яниця на пл. Ринок, 6 збудована архітектором Петром Барбоном у 1580 р. на місці давньої Мельхіоргазівської (чи Августинівської, або ж Тарлівської) для одного з найвідоміших та найбагатших львівських купців – виноторговця Костянтина Корнякта, за походженням грека з Кріта. К. Корнякт придбав на пл. Ринок дві земельні ділянки, частково зніс давні будівлі та на підставі спеціального дозволу короля Стефана Баторія збудував палац в ренесансному стилі. Від 1623 р. кам'яниця була власністю кармелітів, а в 1640 р. її купила родина Собеських, батьків майбутнього короля Польщі. Таким чином вона і отримала назву "Дім Собеського". В 1678 р. будинок відреставровано та капітально перебудовано королем Яном III Собеським, від того часу він став улюбленою резиденцією короля Яна. Королівські покої були розташовані на II поверсі. Після смерті короля в 1696 р. будинок змінив багатьох власників. В 1816 р. будинок придбала Гелена Понінська, на її замовлення архітектор Потоцьких Фридерик Бауман виконав реставраційні роботи.

Fotograf nieznany. Rekonstrukcja Włoskiego podwórka na Rynku 6. – Lwów, 1926 r. – 18x12 cm. – IK.
Kamienica Korniakta na Rynku pod nr 6 została zbudowana przez architekta Piotra Barbona w 1580 r. na miejscu dawnej Melchiorowskiej (czy Augustynowskiej, albo Tarłowskiej) dla jednego z najbardziej znanych i najbogatszych lwowskich kupców – handlarza win Konstantego Korniakta, Greka pochodzącego z Krety. K. Korniakt kupił na Rynku dwie działki gruntu, częściowo rozebrał stare budowle i na podstawie specjalnego zezwolenia króla Stefana Batorego wzniósł pałac w renesansowym stylu. Od 1623 r. kamienica była własnością karmelitów, a w 1640 r. kupiła ją rodzina Sobieskich, rodziców przyszłego króla Polski. W ten sposób otrzymała ona nazwę „Dom Sobieskiego". W 1678 r. budowlę odnowił i kapitalnie przebudował król Jan III Sobieski i odtąd kamienica stała się jego ulubioną rezydencją. Pokoje królewskie znajdowały się na pierwszym piętrze. Po śmierci króla w 1696 r. kamienica zmieniła wielu właścicieli. W 1816 r. kamienicę kupiła Helena Ponińska, na jej zlecenie architekt Potockich Fryderyk Baumann wykonał prace restauracyjne.

Невідомий фотограф.
Реконструкція Італійського подвір'я на пл. Ринок, 6. – Львів, 1926 р. – 18x12 см. – ІК.
У травні 1908 р. будинок придбала гміна м. Львова. Заслугою віце-президента Львова та громадського діяча доктора Тадеуша Рутовського була ухвала Міської ради від 6 серпня 1908 р. про розташування в історичній кам'яниці Собеського Національного музею ім. короля Яна III, урочисте відкриття якого відбулося 12 вересня 1908 р. Після І-ої світової війни Кароль Бадецький та Рудольф Менкицький впорядкували музейну колекцію, що надало львів'янам можливість оглядати музей знаменитого земляка. У 1926–1931 рр. під керівництвом мистецтвознавця Юзефа Пйотровського архітектори Людомил Дюркович і Вавжинець Дайчак відбудували, а по суті справи, збудували заново нові триповерхові ренесансні галереї з аркадами у видовженому прямокутнику так званого Італійського подвір'я.

Fotograf nieznany.
Rekonstrukcja Włoskiego podwórka na Rynku 6. – Lwów, 1926 r. – 18x12 cm. – IK.
W maju 1908 r. kamienicę Sobieskich wykupiła gmina miasta Lwowa. Zasługą wiceprezydenta Lwowa i działacza społecznego Tadeusza Rutowskiego była uchwała Rady Miejskiej z dnia 6 sierpnia 1908 r. o rozmieszczeniu w historycznej kamienicy Sobieskiego Muzeum Narodowego im. Króla Jana III, którego uroczyste otwarcie odbyło się 12 września 1908 r. Po I wojnie światowej Karol Badecki i Rudolf Mękicki uporządkowali zbiory, co pozwoliło lwowianom zwiedzać Muzeum imienia słynnego krajana. W latach 1926–1931 pod kierunkiem historyka sztuki Józefa Piotrowskiego architekci Ludomił Gyurkowich i Wawrzyniec Dayczak odbudowali, a w istocie zbudowali na nowo trójkondygnacyjne renesansowe arkadowe galerie w wydłużonym prostokącie tak zwanego Włoskiego podwórka.

Невідомий фотограф. Працівник апровізаційного закладу п. Григорій Біда. – Львів, 1930-ті рр. – 9x14 см. – ІК.
Ще в 1902–1907 рр. громада м. Львова почала займатися продажем палива, м'яса та риби, а перед початком І-ої світової війни також інших продовольчих товарів, чим займалося комунальне підприємство – Міський апровізаційний заклад. В усіх цих починаннях керувалися міркуваннями, що зниження коштів утримання корисне для споживача і для міста, тому що заохочує до оселення і тим спричиняє розвиток міста. Тому працю МАЗ продовжили і після війни. Велику послугу зробив заклад городянам під час війни 1918–1920 рр., коли життя Львова було паралізовано військовими діями, а тільки на його складах були в наявності великі запаси продуктів. Завдяки цьому Міська рада отримала можливість швидко організувати "воєнні кухні", призначені для годування населення та продажу продуктів за доступними цінами. В жовтні 1921 р. заклад став торговою фірмою, невдовзі – найбільшою в місті. Виконавши свою задачу – постачання продуктів та палива, Міський апровізаційний заклад був ліквідований тільки в 1937–1938 рр., в той час там працювали 255 працівників.

Fotograf nieznany. Pracownik Miejskiego Zakładu Aprowizacyjnego Grygoryj Bieda. – Lwów, lata 1930. – 9x14 cm. – IK.
Już w latach 1902–1907 gmina m. Lwowa zaczęła zajmować się sprzedażą opału, mięsa i ryb, a przed początkiem I wojny światowej również innych produktów żywnościowych. Zajmowało się tym komunalne przedsiębiorstwo – Miejski Zakład Aprowizacyjny (MZA). W tych wszystkich poczynaniach kierowano się myślą, że zniżenie kosztów utrzymania jest korzystne dla konsumenta i dla miasta, ponieważ zachęca do osiedlenia i tym samym sprzyja rozwojowi miasta. Dlatego pracę MZA wznowiono po wojnie. Zakład okazał mieszczanom wielkie usługi w czasie walk w latach 1918–1920, kiedy życie Lwowa paraliżowały działania wojenne, a tylko w magazynach MZA były znaczne ilości żywności. Dzięki temu Rada Miejska otrzymała możliwość szybko zorganizować „kuchnie wojenne", przeznaczone dla żywienia ludności i sprzedaży produktów po dostępnych cenach. W październiku 1921 r. Zakład przekształcił się w firmę handlową – największą w mieście. Spełniwszy swoje zadanie – zaopatrywania w opał i żywność MZA został zlikwidowany dopiero w latach 1937–1938. Wtenczas zatrudnionych tam było 255 pracowników.

Невідомий фотограф. Автомобіліст. – Львів, 1930-ті рр. – 9x14 см. – ІК.
Малопольський клуб автомобілістів був створений 1925 р., його завданням було сприяння розвитку автомобілізму у Львові. Загальні збори клубу відбувалися у приміщенні "Краківського" готелю на розі вул. Пекарської та пл. Бернардинської. Головою МКА у 1925 р. були генерал Роберт Лямезан-Саліна, граф Агенор Голуховський-юніор, інженер Віктор Гласко. Серед членів клубу були представники аристократичного середовища, військові інженери, архітектори, а також жінки. Проводилися товариські зустрічі, змагання. В січні 1930 р. відбувся рейд членів клубу до Трускавця; в ньому брали участь інженер Богуцький на машині марки бугатті, Аліція Гавлова на сітроені, Францішек Гулімка на лянчії, Маргуліс та Зоммерштайн на б'юїку. Враховуючи відповідність для рейдів львівської траси та активність клубу, у 1930 р. Спортивна комісія Автомобілклубу в Монте-Карло затвердила Львів контрольним пунктом для міжнародного рейду, який розпочинався в Яссах (Румунія). Один з членів клубу, інженер Александер Юре, власник школи водіїв, провадив на базі свого гаражу на вул. Коперника, 54 тримісячні курси для професійних водіїв та аматорів.

Fotograf nieznany. Automobilista. – Lwów, lata 1930. – 9x14 cm. – IK.
Małopolski Klub Automobilistów powstał w 1925 r., zadaniem klubu było sprzyjanie rozwojowi automobilizmu we Lwowie. Ogólne zebrania klubu odbywały się w pomieszczeniu hotelu „Krakowskiego" na rogu ul. Piekarskiej i pl. Bernardyńskiego. Prezesami MKA w 1925 r. byli generał Robert Lamezan-Salina, hrabia Agenor Gołuchowski-junior, inżynier Wiktor Hłasko. Wśród członków klubu byli przedstawiciele środowiska arystokracji, wojskowi, inżynierowie, architekci, również kobiety. Prowadzono spotkania towarzyskie, zawody. W styczniu 1930 r. odbył się rajd członków klubu do Truskawca, w którym brali udział inżynier Bogucki na samochodzie marki Bugatti, Alicja Hawłowa na Citroenie, Franciszek Gulimka na Lancii, Margulis i Sommerstein na Buicku. Biorąc pod uwagę odpowiednią dla rajdów lwowską trasę oraz aktywność klubu, w 1930 r. Komisja Sportowa Automobilklubu w Monte Carlo zatwierdziła Lwów jako punkt kontrolny dla międzynarodowego rajdu, który zaczynał się w Jassach (Rumunia). Jeden z członków klubu, inżynier Aleksander Jure, właściciel szkoły kierowców, prowadził na bazie swojego garażu przy ul. Kopernika 54 trzymiesięczne kursy dla zawodowych kierowców i amatorów. ЦМІ

Мюнц Марек.
Будинок Банку унії С.А. –
Львів, 1925 р. – 17x11 см. – IK.
Від 1886 р. в будинку на цьому місці почав діяти кантор обміну валют Генрика Сокаля та Ігнаци Лілієна, згодом банківський дім – приватний банк “Сокаль&Лілієн”. Тоді ж тут містилась цукерня Яна Мюллера. Від 1909 р. тут, на вул. Гетьманській, 12 (тепер це проспект Свободи), у щойно збудованій архітектором Міхалом Улямом чотириповерховій кам’яниці розташувалася філія віденського Union-Bank, який після війни та фінансової кризи початку 1920-х років відродився як Банк унії. В цьому ж 1909 році надбудовано ще один поверх, на піддашші розташувалося фотоательє “Кордиан” Бертольда Фейерштейна. У першій третині XX ст. в цьому ж будинку був розташований Авансовий банк, львівський відділ Варшавського дисконтного банку, Малопольський банк у Львові, представництво та випозичальня фільмів фірми Парамаунт філмс, спілка Радіо-Фільм.

Münz Marek. Gmach Banku Unii S.A. –
Lwów, 1925 r. – 17x11 cm. – IK.
Od 1886 r. w budynku stojącym na tym miejscu zaczął działać kantor wymiany walut Henryka Sokala i Ignacego Liliena, z czasem dom bankierski – prywatny bank „Sokal&Lilien”. Mieściła się tu wtenczas także cukiernia Jana Müllera. Od 1909 r. tutaj przy ul. Hetmańskiej 12 (obecnie al. Swobody), w nowozbudowanej przez architekta Michała Ulama trzypiętrowej kamienicy, rozmieściła się filia wiedeńskiego Union-Banku, który po wojnie i kryzysie finansowym na początku lat 1920. odrodził się jako Bank Unii. W tym samym 1909 roku w kamienicy nadbudowano jeszcze jedno piętro, gdzie na poddaszu rozmieściło się atelier fotograficzne „Kordian” Bertholda Feuersteina. W pierwszej tercji XX w. w tym że budynku mieściło się jeszcze kilka banków: Bank Awansowy, lwowski oddział Warszawskiego Banku Dyskontowego, Małopolski Bank we Lwowie. Znajdowało się tu także przedstawicielstwo i wypożyczalnia filmów firmy Paramount Films oraz spółka Radio-Film.

Невідомий фотограф.
Салон мод на пл. Академічній, 5. –
Львів, 1930 р. – 14x9 см. – IK.
Типова сценка усіх часів –
працівниці салону модного одягу
в хвилину відпочинку чи то в очікуванні
покупців біля входу до крамниці.
Зруйнований в перші дні II-ої світової
війни будинок на розі пл. Академічної
та вул. Мохнацького (тепер пр. Шевченка
та вул. Драгоманова),
тепер змінила споруда філії
Кредо-банку (пр. Шевченка, 32).

Fotograf nieznany.
Salon mód przy pl. Akademickim 5. –
Lwów, 1930 r. – 14x9 cm. – IK.
Typowa scenka wszechczasów –
pracowniczki salonu z modną odzieżą,
podczas chwili odpoczynku czy
w oczekiwaniu klientów, przy wejściu
do sklepu. Budynek na rogu
pl. Akademickiego i ul. Mochnackiego
(obecnie al. Szewczenki i ul. Dragomanowa),
został zniszczony w pierwszych
dniach II wojny światowej.
Teraz zastąpiła go niedawno
wzniesiona siedziba Kredo-
Banku (al. Szewczenki 32).

цмі

Невідомий фотограф.
Читальний зал бібліотеки
Торгово-промислової палати. –
Львів, 1930-ті роки. – 11x17 см. – ЛІМ.
Зображення читальні Торгово-промислової палати, безперечно, належить до рідкісних фото львівської тематики. Вражає досконалість та композиційна єдність інтер'єру, не має сумніву в тому, що він був проектованим із врахуванням найсучасніших вимог архітектури. На жаль, немає жодної інформації про бібліотечний фонд, коло читачів, відвідуваність та інші статистичні дані, притаманні спеціалізованій бібліотеці.

Fotograf nieznany.
Czytelnia Biblioteki
Izby Handlowo-Przemysłowej. –
Lwów, lata 1930. – 11x17 cm. – LMH.
Wizerunek czytelni w Izbie Handlowo-Przemysłowej na pewno należy do nader rzadkich fotografii o lwowskiej tematyce. Duże wrażenie sprawia doskonała jednolita kompozycja wnętrza, oczywiste jest, że zostało ono zaprojektowane przy uwzględnieniu najnowszych wymagań architektury. Nie posiadamy, niestety, żadnej informacji o zbiorach biblioteki, kręgu czytelników, frekwencji oraz innych statystycznych danych, dotyczących tej specjalistycznej biblioteki.

Невідомий фотограф.
Інтер'єр Торгово-промислової палати. Кімната секційних засідань. – Львів, 1930-ті роки. – 11x17 см. – ЛІМ.
Кам'яниця на вул. Академічній, 17 (тепер пр. Шевченка) була однією з найбільш імпозантних будівель, споруджених у Львові перед І-ою світовою війною. Торгово-промислова палата, розташована в ній, мала величезне значення в розвитку міста і Львівського староства, отже і для спорудження були запрошені найкращі архітектори та митці тогочасного Львова. Проектували будівлю архітектори Тадеуш Обмінський та Альфред Захаревич, в оздоблювальних роботах брали участь скульптор Зигмунт Курчинський, живописець Фелікс Вигживальський. Авторство інтер'єрів, вишуканих і функціональних, формуючих образ високого рангу установи, належить, можливо, арх. Альфреду Захаревичу, який блискуче виконав подібну роботу при спорудженні Головного вокзалу (1904 р.).

Fotograf nieznany.
Wnętrze Izby Handlowo-Przemysłowej. Sala posiedzeń sekcyjnych. – Lwów, lata 1930. – 11x17 cm. – LMH.
Gmach Izby Handlowo-Przemysłowej przy ul. Akademickiej 17 (obecnie aleja Szewczenki) był jedną z najokazalszych budowli, wzniesionych we Lwowie przed I wojną światową. Izba Handlowo-Przemysłowa miała ogromne znaczenie dla rozwoju miasta i starostwa Lwowskiego, więc do wzniesienia jej siedziby zostali zaproszeni najlepsi architekci i artyści ówczesnego Lwowa. Projektowali budowlę architekci Tadeusz Obmiński i Alfred Zachariewicz, w pracach nad wystrojem uczestniczyli rzeźbiarz Zygmunt Kurczyński oraz malarz Feliks Wygrzywalski. Autorem wnętrz, wytwornych a zarazem funkcjonalnych, kształtujących obraz instytucji o wysokiej randze, prawdopodobnie był architekt Alfred Zachariewicz, który świetnie wykonał podobne prace podczas budowy Dworca Głównego (1904 r.).

Невідомий фотограф. Вулиця Набеляка. –
Львів, 1927 р. – 10x12 см. – ЛВ.
За розпорядженням Львівського воєводства та Дирекції публічних робіт, затвердженим Міністерством публічних робіт у Варшаві, будівельне підприємство Олександра та Міхала Маковичів виконало проект спорудження каналів на вулицях Львова. Будова каналу на вул. Набеляка (тепер вул. Котляревського) почалася 27 липня 1927 р. і тривала до вересня цього ж року. Вірогідно, канал прокладався перед спорудженням трамвайної колії вулицями Набеляка – повз Ходкевича – Потоцького – Глибоку – Японську – На Байках (тепер відповідно вулиці Котляревського – Богуна – Чупринки – Глибока – Японська – Київська), що було здійснено наприкінці 1929 р. для трамвайного маршруту № 14 – "Головний вокзал – Технічна школа (вул. Снопківська)". Будова передбачала спорудження каналізації, склепінь в каналі, люків, комор, стоків, об'єднання з будинковими каналами та укладення бруківки на цементній заправці. Загальне керівництво роботами здійснював інженер Ян Барвінський.

Fotograf nieznany. Ulica Nabielaka. –
Lwów, 1927 r. – 10x12 cm. – LW.
Zgodnie z Rozporządzeniem Województwa Lwowskiego oraz Dyrekcji Robót Publicznych, zatwierdzonym przez Ministerstwo Robót Publicznych w Warszawie, przedsiębiorstwo budowlane Aleksandra i Michała Makowiczów opracowało projekt przeprowadzenia kanalizacji na ulicach Lwowa. Budowa kanału na ul. Nabielaka (obecnie ul. Kotlarewskiego) rozpoczęła się 27 lipca 1927 r. i trwała do września tegoż roku. Kanał prowadzono ulicami Nabielaka – obok Chodkiewicza – Potockiego – obok Głębokiej – Japońską – Na Bajkach (obecnie, odpowiednio, ulice Kotlarewskiego – Bohuna – Czuprynki – Głęboka – Japońska – Kijowska), zapewne jeszcze przed ułożeniem torów tramwajowych dla trasy tramwaju nr 14 – Dworzec Główny – Szkoła Techniczna (na ul. Snopkowskiej), co zostało zrealizowane pod koniec 1929 r. Przeprowadzenie kanalizacji przewidywało budowę kanału, sklepień w kanale, luków, komór, stoków, połączeń z kanalizacją w budynkach oraz układanie bruku na zaprawie cementowej. Ogółem prac kierował inżynier Jan Barwiński.

Невідомий фотограф. Вулиця Підвальна. –
Львів, 1928 р. – 10x12 см. – ЛВ.
Наприкінці 1920-х років Львів оновлювався новими громадськими спорудами, набирало обертів житлове будівництво, в якому брали активну участь львівські інженери та архітектори. Велику увагу магістрат приділяв спорудженню комунікацій, що було надзвичайно важливо у місті, яке розвивалося та готувалося до розширення своїх меж (реалізація проекту інженера Ігнаци Дрекслера "Великий Львів").
Саме на цей час припала розборка застарілих споруд невеликого комплексу адміністративних будинків, що від 80-х років XIX ст. були збудовані під стінами бернардинського монастиря з боку вулиці Підвальної. На зображенні – фрагмент стіни, що звільнилася від старих будівель та дорожні роботи по упорядкуванню колії для трамвайних маршрутів №№ 6, 7, 8. Можливо, відбувалася зміна радіусу повороту колії.

Fotograf nieznany. Podwale. –
Lwów, 1928 r. – 10x12 cm. – LW.
Pod koniec lat 1920. Lwów ozdabiały nowe budowle użyteczności publicznej, nabierało obrotów budownictwo mieszkaniowe, w którym aktywnie uczestniczyli lwowscy inżynierowie i architekci. Magistrat wiele uwagi poświęcał rozbudowie komunikacji, co było niezwykle ważne w mieście, które rozwijało się i przygotowywało do rozszerzenia swych granic (do realizacji projektu inżyniera Ignacego Drexlera „Wielki Lwów").
Właśnie na ten czas przypadła rozbiórka przestarzałych budowli niewielkiego zespołu administracyjnych budynków, zbudowanych w latach 80. XIX w. pod murami klasztoru bernardynów od strony ul. Podwalnej. Na zdjęciu widać fragment muru obronnego uwolnionego od starych zabudowań, a także prace drogowe nad usprawnieniem torów tramwajowych tras nr 6, 7, 8. Być może, zmieniano promień krzywizny szyn na zakręcie torów.

Невідомий фотограф. Дорожні роботи на пл. Св. Софії. – Львів, 1928–1929 рр. – 12х18 см. – ІК.
Кінець 1920-х років ознаменувався значною розбудовою мережі трамвайних маршрутів. Розуміючи необхідність цього найпопулярнішого засобу комунікації, міська влада надала великі позики, скеровані на розвиток трамвайного господарства Львова. У 1927–1928 бюджетному році – 1,1 млн. злотих, у 1928–1929 р. – 3,8 млн. злотих; двома партіями на спеціалізованій фабриці вагонів в Сяноку було закуплено 30 трамвайних вагонів (як моторних, так і причепних); збудовано нове трамвайне депо на вул. Городоцькій; здійснена заміна майже 5 км непридатних до експлуатації трамвайних рейок.
У 1928 р. було розпочато будівництво нової двоколійної трамвайної лінії, що найкоротшим шляхом зв'язувала через вулицю Пелчинську (тепер вул. Вітовського) Головний вокзал та Стрийський парк.
На зображенні – закінчення дорожніх робіт по прокладанню трамвайної колії на пл. Св. Софії. Ліворуч на фоні – Стрийський ринок, розташований на цьому місці від початку XX ст.

Fotograf nieznany. Prace drogowe na pl. Św. Zofii. – Lwów, lata 1928–1929. – 12x18 cm. – IK.
Koniec lat 1920. odznaczał się znaczną rozbudową sieci tramwajowej. Rozumiejąc niezbędność tego najpopularniejszego środka komunikacji, władze miejskie nadały wielkie kredyty, przeznaczone na rozwój gospodarki tramwajowej Lwowa.
W 1927–1928 roku budżetowym – 1,1 mln. złotych, w 1928–1929 – 3,8 mln. złotych; na specjalizowanej fabryce wagonów w Sanoku zakupiono w dwóch partiach 30 wagonów tramwajowych (zarówno motorowych i przyczep); zbudowano nową zajezdnię tramwajową przy ul. Gródeckiej; dokonano wymiany prawie 5 km zużytych szyn. W 1928 r. rozpoczęto budowę nowej dwutorowej linii tramwajowej, która najkrótszym sposobem łączyła przez ul. Pełczyńską (obecnie ul. Witowskiego) Dworzec Główny z Parkiem Stryjskim. Na zdjęciu – ukończenie prac nad układaniem torów na pl. Św Zofii. Po lewej stronie w tle widać Stryjski rynek, znajdujący się na tym miejscu od początku XX w.

Невідомий фотограф.
Бетонування нового каналізаційного каналу на вул. Леона Сапєги. – Львів, 1928 р. – 10x12 см. – ЛВ.
На зображенні можна побачити момент спорудження каналізаційного каналу на вул. Леона Сапєги (тепер вул. Степана Бандери) навпроти вул. Львівських дітей (тепер вул. Героїв УПА). Будівництво велося досить швидкими темпами – дорожні роботи виконувалися навіть взимку, канал пролягав під колією, на глибині 10 м; було споруджено три люки. Бетонними роботами керував інженер Казімєж Воєвський. Один кубічний метр будови коштував 193,35 зл., а загальна вартість робіт сягнула 46406 зл.

Fotograf nieznany.
Betonowanie nowego przewodu kanalizacyjnego na ul. Leona Sapiehy. – Lwów, 1928 r. – 10x12 cm. – LW.
Na zdjęciu widać epizod budowy kanału na ul. Leona Sapiehy naprzeciwko wylotu ul. Lwowskich Dzieci (obecnie, odpowiednio, ulice Stepana Bandery i Bohaterów UPA). Budowę prowadzono w dość szybkim tempie – prace drogowe wykonywano nawet w zimie. Kanał przechodził pod torami tramwajowymi, na głębokości 10 m; były zbudowane trzy luki. Pracami betoniarskimi kierował inżynier Kazimierz Wojewski. Koszt jednego metra sześciennego budowy stanowił 193,35 złotych, a ogólna wartość prac sięgnęła 46406 złotych.

Отко Ян.
Нічний вид костелу домініканців. – Львів, 1925–1930 рр. – 23x18 см. – АО.
Нічний вид підсвіченого електричним освітленням домініканського костелу Божого Тіла (тепер церква Найсвятішого Причастя) як приклад творчого рішення керівництва міста щодо естетичного оформлення в нічну пору. Таким же чином були підсвітлені ратуша, міський театр, бернардинський костел (тепер церква Св. Андрія), собор Св. Юра, Латинська катедра. Можливо, автор був членом Львівського фотографічного товариства, оскільки всі його учасники брали участь у виданні художніх фотографічних поштівок видавництва Книжниці-Атлас, в числі яких було досить багато поштівок з нічними видами Львова.

Otko Jan.
Kościół dominikanów nocą. – Lwów, lata 1925–1930. – 23x18 cm. – AO.
Nocny widok podświetlonego elektrycznymi lampami kościoła dominikanów p.w. Bożego Ciała (obecnie cerkiew Najświętszej Eucharystii) jako przykład twórczego rozwiązania przez kierownictwo Lwowa kwestii estetycznej oprawy miasta w porze nocnej. W podobny sposób podświetlone były ratusz, Teatr Miejski, kościół bernardynów (obecnie cerkiew Św. Andrzeja), katedra Św. Jura, Łacińska katedra. Być może, autor zdjęcia należał do Lwowskiego Towarzystwa Fotograficznego, ponieważ jego członkowie brali udział w wykonywaniu artystycznych fotograficznych pocztówek dla wydawnictwa Książnica Atlas, wśród których było dosyć dużo pocztówek z nocnymi widokami Lwowa.

Невідомий фотограф.
Інтер'єр Вірменської церкви у Львові. – Львів, 1925–1930 рр. – 23x18 см. – ІК.
Навіть чорно-біла фотографія не може приховати того буйства фарб і кольорів, яке притаманне модерним стінним розписам Яна Генрика Розена у найбільш екзотичній із львівських церков – Вірменській. Первісної церкви давно вже не існує, але в часи перебудови та реставрації 1920-х років виявлялися фрагменти давніх розписів, різьби, характерних для кожного століття її існування. Реставрацією керував вірменський архієпископ Юзеф Теодорович, надзвичайно старанно підбирав він митців для виконання реставраційних робіт. Виконання мозаїк куполу та арок було доручено проф. Юзефу Мегофферу, реставрацію старих склепінь та спорудження нової, західної частини костелу – архітектору Францішеку Мончинському; усі архітектурні роботи були доручені проф. Вітольду Мінкевичу; всі живописні декораційні роботи – Яну Генрику Розену.

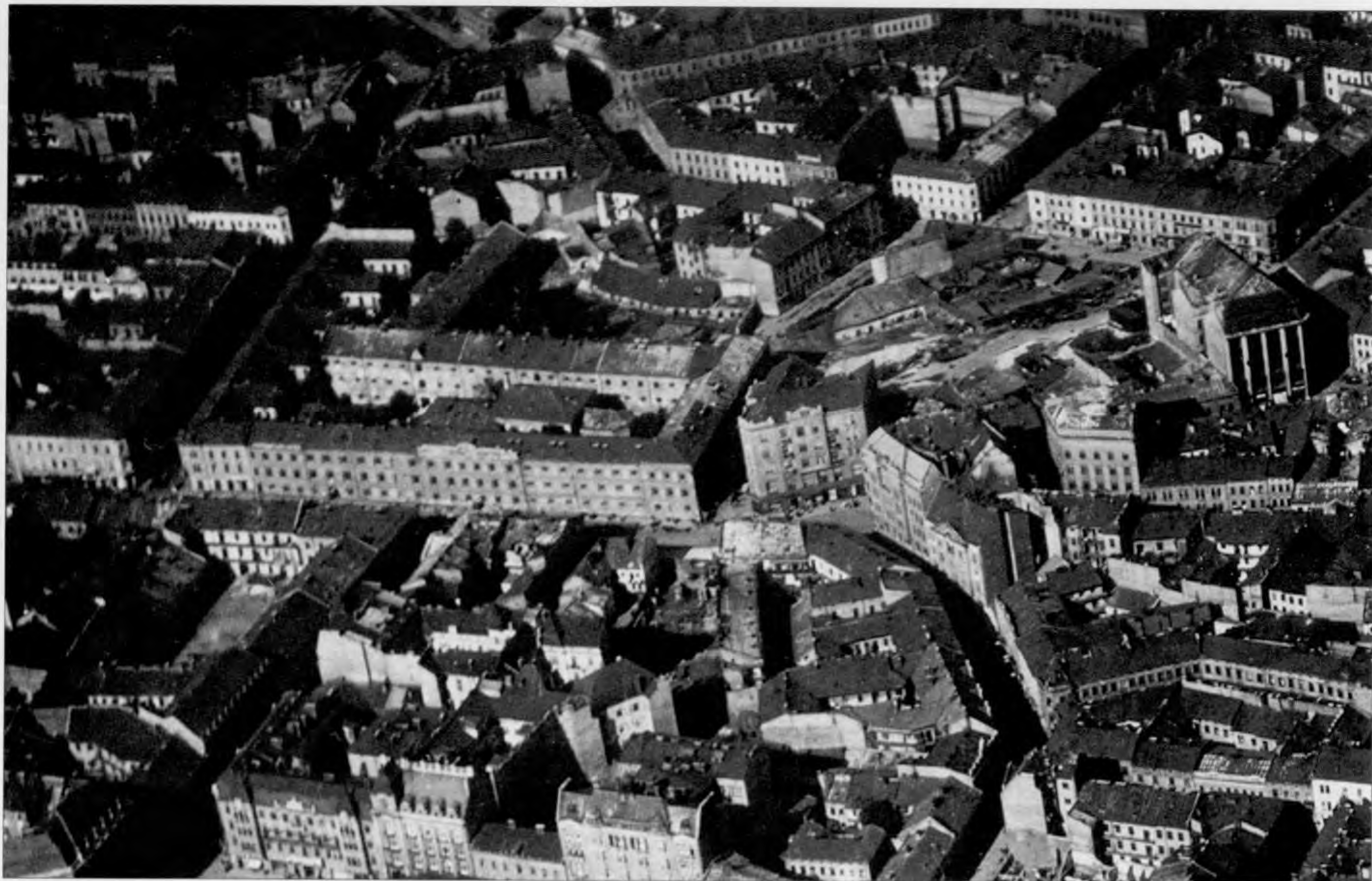

Fotograf nieznany.
Wnętrze katedry Ormiańskiej we Lwowie. – Lwów, lata 1925–1930. – 23x18 cm. – IK.
Nawet czarno-biała fotografia nie jest w stanie skryć bogactwa kolorów właściwego modernistycznym malowidłom ściennym Jana Henryka Rosena w najbardziej egzotycznej z lwowskich świątyń – katedrze Ormiańskiej. Wewnętrzny wystrój pierwotnej cerkwi oddawna już nie istnieje, lecz podczas przebudowy i restauracji katedry w latach 1920 ujawniono fragmenty dawnych malowideł i rzeźb, charakterystycznych dla każdego stulecia jej dziejów. Renowacją katedry kierował ormiański arcybiskup Józef Teodorowicz, niezwykle starannie dobierający artystów do prac nad jej wystrojem. Mozaiki w kopule i na łukach prezbiterium wykonał profesor Józef Mehoffer, renowację starych sklepień i budowę stropu nowej, zachodniej części kościoła prowadził architekt Franciszek Mączyński, wszystkie prace architektoniczne zlecono profesorowi Witoldowi Minkiewiczowi, a całość malarskiej dekoracji wnętrza – Janowi Henrykowi Rosenowi.

Лібанський Едмунд.
Вид середмістя. Аерофотозйомка. –
Львів, 1928 р. – 12x18 см. – ІК.
Зображення представляє чудову панораму центральної частини міста, яку виконав майстер аерофотозйомки, інженер Едмунд Лібаньський. Першою такого роду зйомкою була серія панорамних зображень Львова, виконана інженерами Едмундом Лібанським та Каролем Ріхтманном у 1910 р., під час польоту керованою повітряною кулею. Після І-ої світової війни зйомка була повторена з борту літака. Панорама обіймає територію у напрямку захід-схід від вул. Костюшка до площі Ринок, та у напрямку південь-північ – від пл. Марійської до пл. Теодора. Головна вісь міської території на зображенні – бульвар Гетьманські Вали, влаштований на місці закритої Полтви, що, як і площа Ринок, візуально ділить місто на чотири сторони світу.

Edmund Libański.
Widok Śródmieścia. Zdjęcie lotnicze. –
Lwów, 1928 r. – 12x18 cm. – IK.
Zdjęcie przedstawia piękną panoramę centralnej części miasta, którą wykonał mistrz fotografii lotniczej, inżynier Edmund Libański. Pierwsze tego rodzaju zdjęcia stanowiła seria panoramicznych wizerunków Lwowa, wykonanych przez inżynierów Edmunda Libańskiego i Karola Richtmanna w 1910 r., w czasie lotu kierowanym balonem. Po I wojnie światowej zdjęcia zostały powtórzone z pokładu samolotu. Panorama ogarnia teren w kierunku zachód-wschód od ul. Kopernika do Rynku, oraz w kierunku północ-południe – od pl. Mariackiego do pl. Św. Teodora. Główną oś terenu miasta na fotografii stanowi bulwar Wały Hetmańskie, urządzony na miejscu zasklepionej Pełtwi, który, tak jak Rynek, dzieli miasto według czterech stron świata.

Лібанський Едмунд.
Фрагмент центральної частини Львова. Аерофотозйомка. – Львів, 1928 р. – 12x18 см. – ІК.
Фрагмент центральної частини Львова у північно-західному напрямку надає можливість побачити рідкісні деталі міського краєвиду. На першому плані – кам'яниці площі Смольки (тепер пл. ген. Григоренка) та вул. Коллонтая (тепер вул. Менцинського), що провадить до масивного прямокутника в'язниці Бригідки. Праворуч – звив вулиці Різницької з відгалуженням пасажу Феллерів на правому боці. Праворуч Бригідок пролягає вулиця Карна, потім – Чапаєва, тепер вул. Данилишина, яка прямує до вул. Шпитальної. В правому куті фото зосереджені багатоповерхові будинки цієї дільниці, що свідчить про значний розвиток і торговий характер вулиці Городоцької – будинок на розі вул. Карної, де розташувалися крамниці текстильних товарів А. Горака, торгового дому Францішека Голомба на розі вул. Різницької (тепер вул. Наливайка), готелю "Асторія" на розі Фурманської, універмагу "Магнус", за яким видніє початок вул. Сонячної (тепер вул. Куліша).

Libański Edmund.
Fragment śródmieścia Lwowa. Zdjęcie lotnicze. – Lwów, 1928 r. – 12x18 cm. – IK.
Fragment centralnej części Lwowa sfotografowany w kierunku północno-zachodnim pozwala zobaczyć rzadkie szczegóły miejskiego krajobrazu. Na pierwszym planie – kamienice na placu Smolki (obecnie pl. Gen. Hryhorenki) i ul. Kołłątaja (obecnie ul. Mencyńskiego), która prowadzi do masywnego prostokątu więzienia Brygidki. Na prawo – skręt ul. Rzeźnickiej z odgałęzieniem pasażu Fellerów po prawej stronie. Z prawa od Brygidek biegnie ulica Karna (później – Czapajewa, obecnie Danyłyszyna) wychodząca na ul. Szpitalną. W prawym kącie zdjęcia są skupione wielopiętrowe kamienice tej dzielnicy, które świadczą o znacznym rozwoju i handlowym charakterze ulicy Gródeckiej – budynek na rogu ul. Karnej gdzie mieściły się sklepy towarów tekstylnych A. Horaka, dom handlowy Franciszka Gołąba na rogu ul. Rzeźnickiej (obecnie ul. Nalywajki), hotel „Astoria" na rogu Furmańskiej, dom towarowy „Magnus", za którym widać początek ul. Słonecznej (obecnie ul. Kulisza).

Лібанський Едмунд. Вид площі Голуховських.
Аерофотозйомка. – Львів, 1928 р. – 12x18 см. – ІК.
В центрі зображення – Міський театр, пл. Голуховських (тепер пл. Торгова) та частина вул. Карла Людвіга (тепер пр. Свободи). Натомість фон охоплює значну територію, що тепер радикально змінилася. Головна вулиця цієї дільниці – Сонячна (тепер Куліша), між якою та вул. Пелтевною (тепер пр. Чорновола) простягається кілька ринків, що зливаються в один великий. Чітко видніють будинки, що розмежовують цей ринок від центральної частини Львова – "Магнус", грандіозний будинок Торгової біржі на розі з вул. Пелтевною, а також ряд неіснуючих тепер будинків пл. Торгової. Єдиним багатоповерховим будинком площі є величезна споруда театральної "малярки", де виготовлялися декорації для Міського театру.

Libański Edmund. Widok placu Gołuchowskich. Zdjęcie lotnicze. – Lwów, 1928 r. – 12x18 cm. – IK.
Środek zdjęcia zajmuje Teatr Miejski i plac Gołuchowskich (obecnie pl. Targowy) oraz część ulicy Karola Ludwika (obecnie al. Swobody). Natomiast tło ogarnia znaczny obszar, który obecnie doznał radykalnych zmian. Główną arterię tej dzielnicy stanowi ul. Słoneczna (obecnie ul. Kulisza), pomiędzy nią i ul. Pełtewną (obecnie al. Czornowoła) rozciąga się kilka rynków zlewających się w jedno wielkie targowisko. Wyraźnie widać budowle oddzielające go od centralnej części Lwowa: – „Magnus", wielki gmach Giełdy Handlowej na rogu ul. Pełtewnej, a także szereg, nieistniejących już dziś, budynków na pl. Targowym. Jedyną wielopiętrową budowlą na placu jest olbrzymia „malarnia", w której wykonywano dekoracje dla sceny Teatru Miejskiego.

Лібанський Едмунд. Вид середмістя. Аерофотозйомка. –
Львів, 1928 р. – 12x18 см. – ІК.
Загальний вид середмістя та північної частини Львова надає можливість побачити неіснуючі нині споруди, знищені чи зруйновані з часу виконання аерофотозйомки. На першому плані фото зліва направо – чітка лінія квітників Гетьманських Валів, що завершується монументальною спорудою Міського театру, з правого боку якого чотирикутник давнього Скарбківського театру (тепер театр ім. Марії Заньковецької). Праворуч на першому плані головна львівська площа – Ринок – будинок ратуші з вежею посередині. В центрі зображення – неіснуюча споруда Фінансової дирекції та казначейства, знищена фашистськими бомбами у перші дні ІІ-ої світової війни. Знищені гітлерівцями 1941 р. синагоги, зокрема Велику передміську синагогу, можна розгледіти на території, розташованій на північ від середмістя, за театральними спорудами, Краківським ринком, між вулицями Пелтевною (пр. Чорновола) та Б. Хмельницького (Жовківською).

Libański Edmund. Widok śródmieścia. Zdjęcie lotnicze. –
Lwów, 1928 r. – 12x18 cm. – IK.
Ogólny widok śródmieścia i północnej części Lwowa pozwala nam ujrzeć nieistniejące już dziś budowle, zburzone lub zniszczone od czasu wykonania aerofotografii. Na pierwszym planie zdjęcia, z lewa na prawo biegnie wyraźna linia kwietników na Wałach Hetmańskich, które zamyka monumentalny gmach Teatru Miejskiego; po jego prawej stronie widać czworobok dawnego teatru Skarbka (obecnie Teatr im. M. Zankowieckiej). Na prawo, na pierwszym planie, widać główny plac miasta – Rynek i budynek ratusza z wieżą pośrodku. W środku obrazu – nieistniejąca już budowla Dyrekcji finansów i skarbu, zburzona przez faszystowskie bomby w pierwszych dniach II wojny światowej. Zniszczone przez hitlerowców w 1941 r. synagogi, w szczególności, Wielką Przedmiejską Synagogę, można dostrzec na terenie rozciągającym się na północ od śródmieścia, za gmachami teatrów i rynkiem Krakowskim, między ulicami Pełtewną (obecnie al. Czornowoła) i Żółkiewską (obecnie ul. B. Chmielnickiego).

Ленкевич Адам.
Головний вхід львівської ратуші. – Львів, 1928 р. – 23x18 см. – ЛІМ.
У 1880 р. на честь приїзду до Львова цісаря Франца-Йосифа брама ратуші була декорована порталом з алегоричними фігурами гостинності, мужності та патріотизму різця Л. Марконі (під час реставрації 1929 р. портал із напівзруйнованими фігурами було демонтовано), по обидва боки брами поставлено кам'яних левів роботи Тадеуша Барончa.

Lenkiewicz Adam.
Główne wejście Lwowskiego ratusza. – Lwów, 1928 r. – 23x18 cm. – LMH.
W 1880 r. na cześć przyjazdu do Lwowa cesarza Franciszka Józefa I wejście do ratusza zostało udekorowane portalem z alegorycznymi figurami Gościnności, Męstwa i Patriotyzmu dłuta Leonarda Marconiego (w czasie renowacji ratusza w 1929 r. portal ten z na pół zniszczonymi figurami został rozebrany), po obu stronach bramy ustawiono kamiennych lwów, wykonanych przez rzeźbiarza Tadeusza Barącza.

Невідомий фотограф.
Вулиця Леона Сапєги. –
Львів, 1913 р. –
10,5x8,2 см. – ІК.
Перспектива вулиці Леона Сапєги, виконана невідомим фотоаматором з балкону приватного помешкання. На першому плані сусіди фотографа, що привітно посміхаються до об'єктива. Вдалині споруда костелу Св. Марії Магдалини, на розі вул. Сапєги та Сикстуської сходи, що ведуть до головного входу до костелу, розташовані у трав'яному схилі.

Fotograf nieznany.
Ulica Leona Sapiehy. –
Lwów, 1913 r. – 10,5x8,2 cm. – IK.
Perspektywa ul. Leona Sapiehy, ujęta przez nieznanego fotografa z balkonu prywatnego mieszkania. Na pierwszym planie życzliwie uśmiechają się do obiektywu sąsiedzi fotografa. W dali wznosi się kościół Św. Marii Magdaleny, na rogu ulic L. Sapiehy i Sykstuskiej w trawianistym zboczu wzgórza widać schody prowadzące ku głównemu wejściu kościoła.

Отко Ян.
Нічний трамвай № 11. – Львів, 1926–1928 рр. – 6,5x6,5 см. – АО.
Від початку 1926 року трамвай № 11 курсував за таким маршрутом:
29 Листопада – вул. Коперника – центр – вул. Баторія – Стрийський парк.
Кінцева зупинка біля парку була розташована на перехресті
вул. Св. Софії (І. Франка) і вул. Дверницького (І. Свєнціцького),
де і стоїть нічний трамвай. Згодом на цьому місці збудували
кам'яницю, де планувалося розташувати Польське
історичне товариство. Планам міської влади завадила II-
а світова війна. В радянські часи тут містився "Енергозбут"
Львівського енергокомбінату. Трамвайний маршрут № 11 у
1928 р. було змінено і продовжено до Технічної школи
(тепер Технікум залізничного транспорту).

Otko Jan.
Nocny tramwaj nr 11. – Lwów, lata 1926–1928. – 6,5x6,5 cm. – AO.
Od początku 1926 roku tramwaj nr 11 kursował następującą trasą:
ul. 29 Listopada – ul. Kopernika – centrum – ul. Batorego – Stryjski park.
Końcowy przystanek przy parku znajdował się na pętli przy skrzyżowaniu
ulic Św. Zofii (I. Franki) i Dwernickiego (obecnie I. Swiencickiego)
gdzie właśnie stoi nocny tramwaj na zdjęciu. Później na tym miejscu
zbudowano dużą kamienicę, przewidzianą na siedzibę Polskiego
Towarzystwa Historycznego. Planom władz miejskich przeszkodziła
II wojna światowa. W czasach radzieckich mieścił się tutaj „Energozbyt"
Lwowskiego Energokombinatu. Tramwajowa trasa nr 11 w 1928 r.
została zmieniona i przedłużona do Szkoły Przemysłu
Artystycznego (obecnie Technikum Transportu Kolejowego).

Отко Ян.
Вулиця Понятовського. –
Львів, 1926–1927 рр. – 6,5х6,5 см. – АО.
Кіоск з продажу тютюну на розі
вул. Понятовського та вул. Св. Софії,
біля школи Св. Софії, працюючий,
очевидно, і вночі. На цьому місці
споруджено тепер новий будинок
Консульства Республіки Польща.

Otko Jan.
Ulica Poniatowskiego. –
Lwów, lata 1926–1927. – 6,5x6,5 cm. – AO.
Kiosk z wyrobami tytoniowymi na rogu
ul. Poniatowskiego i ul. Św. Zofii,
nieopodal szkoły Św. Zofii, pracujący
oczywiście także w nocy. Na tym miejscu
obecnie wzniesiono nowy gmach Konsulatu
Generalnego Polskiej Rzeczpospolitej.

Невідомий фотограф.
Похорон на Ринку. –
Львів, 1932 р. – 10x15 см. – ЛІМ.
Ще до І-ої світової війни у Львові були приватні поховальні заклади, такі, як заклад Генрики Гешепф на Вірменській, 18, "Конкордія" Антоні Курковського на Собеського, 16, "Елізіум" Йоанни Островської на Собеського, 9, Філіпіни Жепіховської на Пекарській, 93, Розалії Здон на Вірменській, 31. У 1909 р. місто придбало у Антоні Курковського його заклад "Конкордія", який віднині став Міським поховальним закладом.

Fotograf nieznany.
Kondukt pogrzebowy na Rynku. –
Lwów, 1932 r. – 10x15 cm. – LMH.
Już przed I wojną światową we Lwowie istniały prywatne zakłady pogrzebowe, takie, jak: zakład Henryki Geszepf przy ul. Ormiańskiej 18, „Concordia" Antoniego Kurkowskiego na Sobieskiego 16, „Elizium" Joanny Ostrowskiej przy Sobieskiego 9, Filipiny Rzepichowskiej przy Piekarskiej 93, Rozalii Zdon przy Ormiańskiej 31. W 1909 r. miasto wykupiło u Antoniego Kurkowskiego jego zakład „Concordia", który odtąd przekształcił się w Miejski Zakład Pogrzebowy.

Невідомий фотограф. Похоронний заклад "Конкордія". – Львів, 1932 р. – 11х17 см. – ЛІМ.
1 травня 1909 р. гміна м. Львова придбала у А. Курковського найбільший у Львові похоронний заклад. Реєстрація відбулася у 1916 р. Внаслідок війни підприємство не понесло поважних страт і продовжувало працювати, завдяки доступним цінам конкуруючи з іншими. На початку 1920-х років міський похоронний заклад мав 4 ділянки – на вул. Собеського, 16 (тепер вул. Братів Рогатинців), Кохановського, 94 (вул. Левицького), Кохановського, 96 та Зеленій, 69. Крім того був власником 34 коней, 16 караванів, 2 радванів, 4 фургонів, 7 карет і 4 вози. Вже тоді і до кінця 1930-х років тут працювали 34 чоловіка. Кожного року заклад ховав дві тис. з невеликим львів'ян. Ціна ритуалу складала від 20 до 400 злотих. На зламі 1920–1930-х років, враховуючи зростаючі потреби, а також постійний факт знаходження похоронних кондуктів на вулицях міста, було вирішено збудувати передпоховальні каплиці на Янівському та Личаківському цвинтарях.

Fotograf nieznany. Zakład pogrzebowy „Concordia". – Lwów, 1932 r. – 11x17 cm. – LMH.
1 maja 1909 r. Gmina m. Lwowa wykupiła u p. A. Kurkowskiego największy w mieście zakład pogrzebowy. Rejestracja odbyła się w 1916 r. Przedsiębiorstwo nie odniosło poważniejszych strat na skutek wojny i pracowało nadal, dzięki dostępnym cenom konkurując z innymi. Na początku lat 20. Miejski zakład pogrzebowy miał cztery oddziały: na ul. Sobieskiego 16 (obecnie ul. Braci Rohatyńców), Kochanowskiego 94 (ul. K. Lewickiego), Kochanowskiego 96 oraz na Zielonej 69. Poza tym był właścicielem 34 koni, 16 karawanów, 2 rydwanów, 4 furgonów, 7 karet i 4 powozów. Już wówczas i do końca lat 30. zatrudniano tu 34 pracowników. Corocznie Zakład chował nieco ponad 2 tys. lwowian. Cena pogrzebowego rytuału wynosiła od 20 do 400 złotych. Na przełomie lat 20./30. biorąc pod uwagę wzrost zapotrzebowania, a także fakt stałego przechodzenia konduktów pogrzebowych ulicami miasta, postanowiono zbudować przedpogrzebowe kaplice na cmentarzach Janowskim i Łyczakowskim.

Тисс Володимир. Костел Св. Миколая. – Львів, бл. 1930 р. – 11,5x15 см. – ЛІМ.
В серії фотозображень костелів Львова бачимо фото костелу Св. Миколая ордену Пресвятої Трійці для викупу полонених – тринітаріїв, головним завданням яких ще з часів хрестоносців був викуп полонених та заручників з неволі. Близько 1880 р. перед костелом була установлена скульптурна фігура Св. Яна Непомука, патрона мостів та роздоріж, яка раніше стояла на мосту через Полтву біля готелю "Жорж", а потім наприкінці вулиці Академічної. При впорядкуванні Академічної (тепер пр. Шевченка), а також прокладенні вулиці Стіжкової (тепер вул. Саксаганського) скульптуру перенесли до костелу Св. Миколая. Після II-ої світової війни статуя Св. Яна Непомука безслідно зникла.

Tyss Wołodymyr. Kościół Św. Mikołaja. – Lwów, ok. 1930 r. – 11,5x15 cm. – LMH.
W serii fotografii kościołów Lwowa W. Tyssa widzimy zdjęcie kościoła Św. Mikołaja zakonu Świętej Trójcy – trynitarzy, których głównym zadaniem od czasu krucjat był wykup jeńców i zakładników z niewoli. Od ok. 1880 r. przed kościołem stała kamienna figura Św. Jana Nepomucena, patrona mostów i rozdroży, która wcześniej stała na moście przez Pełtew koło hotelu „George", a później przy końcu ul. Akademickiej. Podczas uporządkowania ul. Akademickiej (obecnie al. Szewczenki), a także przeprowadzenia ul. Ścieżkowej (obecnie ul. Saksagańskiego), rzeźbę przeniesiono pod kościół Św. Mikołaja. Po II wojnie światowej figura Św. Jana Nepomucena zniknęła bez śladu.

Тисс Володимир. Каплиця на Кульпаркові. –
Львів, 1930-ті рр. – 17x22,5 см. – ЛІМ.
Відоме від XV ст. підміське село Кульпарків було розташоване на відстані 5 км від тодішнього центру Львова. Упродовж багатьох століть Кульпарків залишався власністю міста і тільки у 1930 р. увійшов до складу Великого Львова, як це передбачав проект інженера Ігнаци Дрекслера. У 1866–1876 р. на його території за проектом арх. Адольфа Куна було збудовано комплекс лікарні для психічно хворих (тепер Обласна психіатрична клініка, вул. Кульпарківська, 95). У 1926–1927 рр. на перехресті вулиць Закладової та Вулецької дороги за проектом арх. Людомила Дюрковича було споруджено публічну каплицю в необароковому стилі, яка являла собою невеликий костел, що належав до парафії Св. Марії Магдалини. Після ІІ-ої світової війни в костельній будівлі розташувалася церква, яку в 1970-х роках було знесено танками. Існують дві дати зносу – 1970 чи 1973 рр. Навіть місце, де стояв костел, не збереглося, залишилася тільки західна частина вулиці.

Tyss Wołodymyr. Kaplica na Kulparkowie. –
Lwów, lata 1930. – 17x22,5 cm. – LMH.
Znana od XV w. podmiejska wieś Kulparków była usytuowana w odległości 5 km od centrum dawnego Lwowa. W ciągu stuleci Kulparków pozostawał jako wieś własnością miasta i dopiero w 1930 r. wszedł do składu Wielkiego Lwowa wg projektu inżyniera Ignacego Drexlera. W l. 1866–1876 na terenie Kulparkowa wg projektu architekta Adolfa Kuhna zbudowano zespół szpitala dla psychicznie chorych (ob. Obwodowa psychiatryczna klinika, ul. Kulparkowska 95).W l. 1926–1927 na skrzyżowaniu ulic Zakładowej i drogi Wuleckiej wg pr. architekta Ludomiła Gyurkovicha wzniesiono publiczną kaplicę w neobarokowym stylu, która była niewielkim kościołem należącym do parafii Św. Marii Magdaleny. Po II wojnie światowej w budowli kościoła rozmieszczono cerkiew, którą w l. 1970 zburzono przy użyciu czołgów. Wymieniane są dwie daty jej zniszczenia – rok 1970 albo 1973. Nawet miejsce, gdzie stał kościół się nie zachowało. Pozostała do dziś tylko zachodnia strona dawnej ulicy.

Тисс Володимир.
Костел кармелітів на Персенківці. – Львів, бл. 1936 р. – 23x16,5 см. – ЛІМ.
У 1930 р. орден кармелітів босих отримав дозвіл будови монастиря на землях Персенківки, яка із реалізацією плану розвитку Львова інженера Ігнаци Дрекслера тільки що увійшла до І-ої дільниці Великого Львова.
У 1932–1935 рр. на Персенківці коштом ордену за проектом архітектора Людомила Дюрковича було споруджено монастир кармелітів босих та костел Матері Божої Параманної. У 1937 р. на брукованому подвір ї перед костелом було поставлено фігуру Св. Йосифа роботи скульптора Мар'яна Шпіндлера; у наступному ж році на фасаді було установлено фігуру Матері Божої, виконану зі штучного каменю Мар'яном Шпіндлером.
В 1946 р. останні монахи з ордену кармелітанців виїхали до Польщі, а приміщення костелу та монастиря відійшли новоствореному автобусному заводу.

Tyss Wołodymyr.
Kościół karmelitów na Persenkówce. – Lwów, bl. 1936 r. – 23x16,5 cm. – LMH.
W 1930 r. zakon karmelitów bosych otrzymał zezwolenie na budowę klasztoru na terenach Persenkówki, która w związku z realizacją planu rozwoju Lwowa inżyniera Ignacego Drexlera dopiero co weszła do I dzielnicy Wielkiego Lwowa.
W latach 1932–1935 na Persenkówce kosztem zakonu według projektu architekta Ludomiła Gyurkovicha wzniesiono klasztor karmelitów bosych oraz kościół Matki Boskiej Szkaplerznej.
W 1937 r na wybrukowanym podwórzu przed kościołem ustawiono figurę Św. Józefa dłuta rzeźbiarza Mariana Spindlera; a w następnym roku na fasadzie ustawiono figurę Matki Boskiej, wykonaną ze sztucznego kamienia przez tegoż autora. W 1946 r. ostatni zakonnicy z klasztoru karmelitów wyjechali do Polski, a pomieszczenia kościoła i klasztoru przekazano nowobudującej się fabryce autobusów.

Тисс Володимир.
Костел Матері Божої Остробрамської. – Львів, бл. 1935 р. – 23x17 см. – ЛІМ.
Це останній, вповні закінчений львівський костел, збудований перед ІІ-ою світовою війною. Задум його спорудження з'явився 1927 р., ще через два роки було оголошено "конкурс на ескізний проект костелу Матері Божої Остробрамської та виховного закладу отців салезіанців на Личакові". Умови конкурсу були досить жорсткими та регламентували цілу низку вимог до будівлі. Всі учасники конкурсу, серед яких були відомі львівські архітектори, отримали по 1000 злотих; реалізацію було доручено архітектору Тадеушу Обмінському.

Tyss Wołodymyr.
Kościół Matki Boskiej Ostrobramskiej. – Lwów, bl. 1935 r. – 23x17 cm. – LMH.
Jest to ostatni, całkowicie ukończony lwowski kościół, zbudowany przed II wojną światową. Pomysł jego wzniesienia powstał w 1927 r., po dwóch latach ogłoszono „konkurs na szkicowy projekt kościoła Matki Boskiej Ostrobramskiej oraz zakładu wychowawczego oo. salezjanów na Łyczakowie". Warunki konkursu były dosyć surowe i reglamentowały cały szereg wymagań do budowli. Wszyscy uczestniczący w konkursie, wśród których byli znani lwowscy architekci, otrzymali po 1000 złotych; realizację zlecono architektowi Tadeuszowi Obmińskiemu.

Тисс Володимир.
Костел оо. капуцинів. –
Львів, 1930-ті рр. – 23x16,5 см. – ЛІМ.
Костел та монастир капуцинів на Замарстинові закладено в 1909 р., коли споруджено малу дерев'яну капличку та барак для розміщення ченців. Від того часу пожертвами громадян Львова незалежно від віросповідання та тяжкою працею ченців збиралися гроші на будівництво. Ченці-капуцини навіть виїжджали до Сполучених Штатів Америки, заробляючи гроші для спорудження костелу на будівництві хмарочосів у Нью-Йорку. Проект костелу безкоштовно виконав арх. Ян Сас-Зубжицький, будова закінчена в 1930 р.

Tyss Wołodymyr.
Kościół i klasztor kapucynów. –
Lwów, lata 1930. – 23x16,5 cm. – LMH.
Kościół i klasztor kapucynów na Zamarstynowie założono w 1909 r. Zbudowano wtenczas małą drewnianą kapliczkę oraz barak dla mnichów. Od tego czasu rozpoczęto zbierać środki na budowę kościoła, dzięki ofiarom Lwowian niezależnie od wyznania oraz ciężkiej pracy samych mnichów. Zakonnicy kapucyni nawet wyjeżdżali do USA, aby na budowie drapaczy chmur w Nowym Jorku zarabiać pieniądze na wzniesienie własnego kościoła. Projekt kościoła nieodpłatnie wykonał architekt Jan Sas Zubrzycki. Budowę świątyni ukończono w 1930 r.

Тисс Володимир.
Костел Св. Анни. –
Львів, 1931 р. – 23x17 см. – ЛІМ.
Вигляд костелу Успіння Св. Анни, існуючого на Городоцькому передмісті, на роздоріжжі вулиць Янівської (тепер вул. Шевченка) та Городоцької, від XVI ст. Храм багаторазово горів, його перебудовували та реставрували; збережена нині споруда існує від 1730 р. Австрійська влада закрила монастир у 1783 р. На початку XIX ст. костел став парафіяльним. У 1810 р. перед головним входом установили скульптурну фігуру Св. Яна Непомука, патрона мостів. Дуже часто його фігури ставили на публічних площах та роздоріжжях. У 1927 р. відбулася реставрація костелу під керівництвом архітектора Броніслава Віктора. Верхівка вежі тоді отримала стилізоване барокове завершення.

Tyss Wołodymyr.
Kościół Św. Anny. –
Lwów, 1931 r. – 23x17 cm. – LMH.
Zdjęcie przedstawia kościół Św. Anny, istniejący wraz z klasztorem augustianów od XVI w. na przedmieściu Gródeckim przy rozdrożu ulic Janowskiej (obecnie ul. Szewczenki) i Gródeckiej. Świątynia wielokrotnie była niszczona przez pożary, odnawiana i przebudowywana; zachowana dziś barokowa budowla istnieje od 1730 r. Władza austriacka skasowała klasztor w 1783 r., a kościół na początku XIX w. stał się parafialnym. W 1810 r. przed głównym wejściem ustawiono rzeźbę Św. Jana Nepomucena, patrona mostów, którego figury często ustawiano także na rozdrożach i placach. W 1927 r. kościół został odrestaurowany pod kierunkiem architekta Bronisława Wiktora. Wtenczas wieża otrzymała stylizowane barokowe zwieńczenie.

Тисс Володимир.
Костел сестер кармелітанок босих. –
Львів, 1930 р. – 23x17 см. – ЛІМ.
Костел Матері Божої Неустанної Помочі
та Св. Йосифа і монастир кармеліток
босих збудовані 1893–1895 рр. коштом
головної фундаторки графині
К. Рачинської, завдяки чому сестри
кармелітки отримали можливість
покинути свої старі приміщення на
вул. Курковій (тепер вул. Лисенка).
Автор проекту – мюнхенський архітектор
Франц Штатц, що спеціалізувався на
проектуванні сакральних споруд.
До місцевих умов проект пристосували
арх. Іван Левинський та архітектор
ордену сестра Тереза. Цегляний мур
та брама головного входу з боку
вул. Потоцького (тепер вул. Чупринки)
споруджені 1900 р. Облаштування храму
продовжувалося до ІІ-ої світової війни.
Тепер тут розташована
церква Св. Климентія Української
Греко-Католицької церкви.

Tyss Wołodymyr.
Kościół sióstr karmelitanek bosych. –
Lwów, 1930 r. – 23x17 cm. – LMH.
Kościół p.w. Matki Boskiej Nieustającej
Pomocy i Św. Józefa oraz klasztor
karmelitanek bosych zostały zbudowane
w latach 1893–1895 sumptem głównej
fundatorki hrabiny K. Raczyńskiej,
dzięki czemu siostry karmelitanki mogły
opuścić swoją starą siedzibę przy
ul. Kurkowej (obecnie ul. Łysenki). Autorem
projektu był architekt Franz Statz z Kolonii,
specjalizujący się na projektowaniu budowli
sakralnych. Do miejscowych warunków
projekt przystosowali architekt Iwan
Lewiński i architekt zakonu siostra Teresa.
Ceglany mur i bramę głównego wejścia
od ul. Potockiego (obecnie ul. Czuprynki)
wzniesiono w 1900 r. Wykańczanie i
wyposażanie świątyni trwało aż do II
wojny światowej. Obecnie dawny kościół
służy jako greckokatolicka cerkiew p.w.
Św. Klimenta, a zabudowania klasztorne
wykorzystuje kompania „Ukrtelekom".

Шалабавка Михайло.
Кам'яниця на вул. Львівських дітей. –
Львів, 1920-ті роки. – 14x9 см. – ІК.
Неіснуюча тепер у цьому вигляді
кам'яниця № 71 на вулиці
Львівськіх дітей (тепер вул. Ґероїв
УПА), що після ІІ-ої світової війни
територіально увійшла до
складу заводу кінескопів,
однак залишалася незміненою.
В наші часи завод припинив
існування, як і все заводське майно,
кам'яниця змінила власника
і її було ґрунтовно перебудовано,
вірогідно, пристосовуючи інтер'єри
до потреб офісного приміщення.
Зовнішній вигляд будинку
також повністю змінився.

Szałabawka Mychajło.
Kamienica przy ul. Lwowskich Dzieci. –
Lwów, lata 1920. – 14x9 cm. – IK.
Kamienica pod nr 71 przy ul. Lwowskich
Dzieci (obecnie ul. Bohaterów UPA) dziś
istnieje w zmienionej postaci. Po II wojnie
światowej kamienica okazała się częścią
składową zabudowań nowopowstałej fabryki
lamp elektrycznych z czasem przekształconej
w zakład produkcji lamp kineskopowych,
jednak pozostawała w niezmienonym
kształcie. Za naszych czasów zakład
przemysłowy przestał istnieć, a kamienica,
jak i całe mienie zakładu, zmieniła
właściciela. Została ona gruntownie
przebudowana, prawdopodobnie
w celu wykorzystania pomieszczeń
wewnętrznych na biura.
Zmienił sią również zewnętrzny
wygląd budowli.

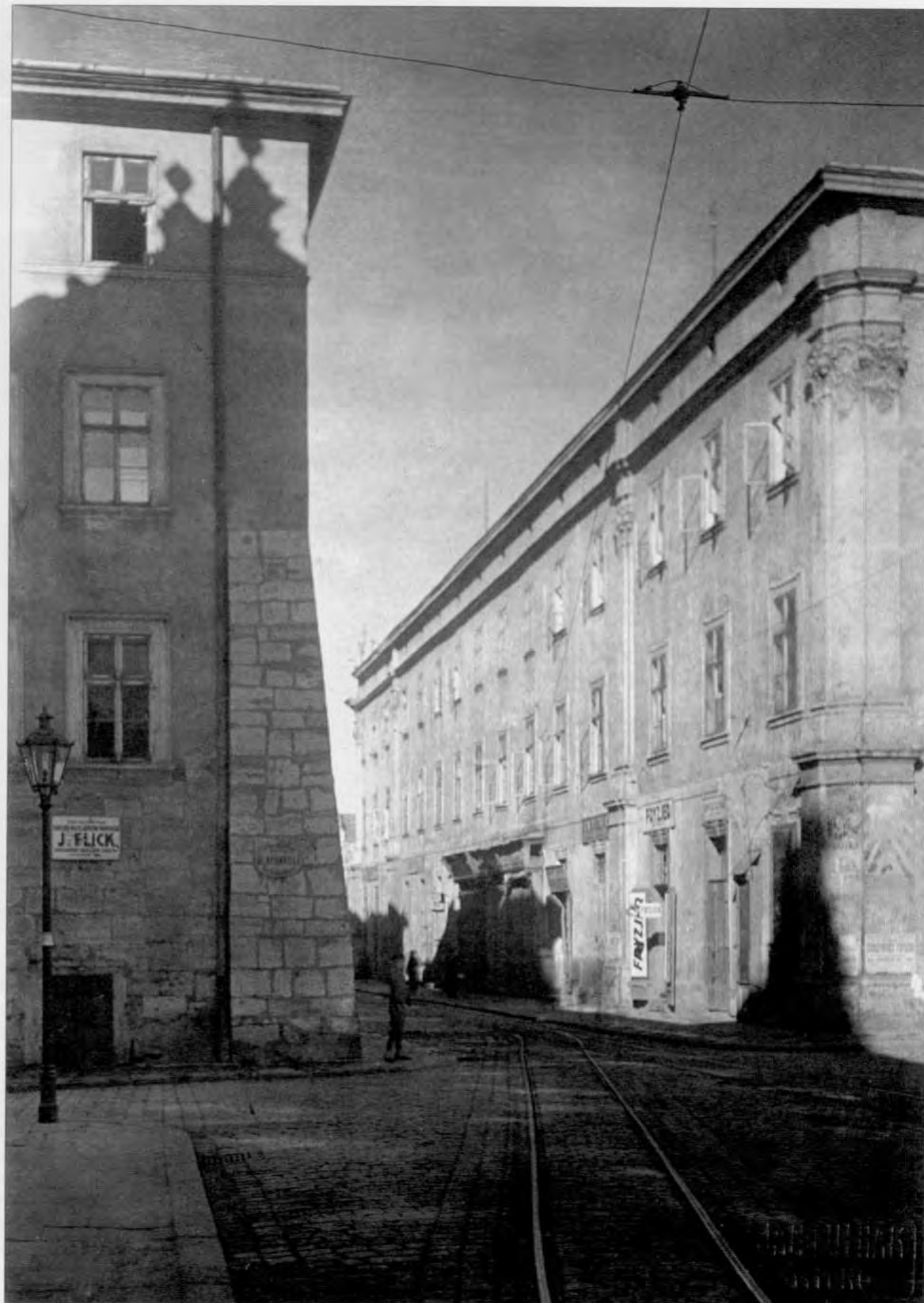
Невідомий фотограф. "Академічний дім". – Львів, 1930-ті рр. – 14x9 см. – МЕХП.
"Академічний дім" – український гуртожиток на вул. Супінського, 21 (нині вул. Коцюбинського). Історія його створення почалася в 1903 р., коли з'явилися перші заклики до збирання складок; до кінця 1904 р. серед української громадськості було зібрано 73220 корон. Головним жертводавцем був популярний київський письменник, видавець газети "Рада" Євген Чикаленко, що дав на будівництво 63259 корон. Упродовж 1904–1905 рр. придбано ділянки на вул. Супінського та розпочато будівництво. Вже в наступному році архітектурна фірма Івана Левинського закінчила будову та віддала до експлуатації споруду "Академічного дому", побудовану за проектом А. Лушпинського та Ф. Левицького. В гуртожитку мешкали 104 студенти, крім того, розміщалися студентські організації, товариства "Основа", "Громада", студентська читальня, їдальня, кооперативний магазин "Студентська самопоміч", канцелярія Товариства прихильників освіти. Керував гуртожитком комітет з представників Наукового товариства ім. Шевченка (власника будинку) та Товариства прихильників освіти.

Fotograf nieznany. „Dom Akademicki". – Lwów, lata 1930. – 14x9 cm. – MEPA.
„Dom Akademicki" – ukraińska bursa akademicka przy ul. Supińskiego 21 (obecnie ul. Kociubińskiego). Historia jego powstania rozpoczęła się w 1903 r., kiedy pojawiły się pierwsze apele wzywające do zbiórki składek; do końca 1904 r. zebrano wśród ukraińskiej społeczności 73220 koron. Głównym ofiarodawcą był popularny kijowski pisarz, wydawca gazety „Rada" Jewhen Czykałenko, który dał na ten cel 63259 koron. W latach 1904–1905 zakupiono działki przy ul. Supińskiego i rozpoczęto budowę. Już w następnym roku architektoniczna firma Iwana Lewińskiego ukończyła budowę i oddała do użytku gmach „Domu Akademickiego", wzniesiony według projektu architektów A. Łuszpińskiego i F. Lewickiego. W bursie mieszkało 104 studentów, oprócz tego mieściły się tu organizacje studenckie, towarzystwa „Osnowa" oraz „Gromada", studencka czytelnia, jadłodajnia, sklep spółdzielczy „Studencka Samopomoc", kancelaria Towarzystwa Przyjaciół Oświaty. Domem akademickim kierował komitet złożony z przedstawicieli Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki (właściciela budynku) i Towarzystwa Przyjaciół Oświaty.

Булгак Ян.
Вулиця Руська. –
Львів, бл. 1930 р. – 15x10 см. – ІК.
Один з численних видів львівських вулиць, виконаних наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років визначним польським фотографом Яном Булгаком увічнює давню вулицю Руську. Ліворуч – кам'яниця Коркеса, збудована на межі давніх Руської та Єврейської дільниць. Саме тут була розташована так звана Жидівська хвіртка – ворота, які зачинялися в нічну пору. В будинку навпроти, на вул. Руській, близько середини XIX ст. була розташована книгарня Менделя Ігеля, брата Давида, основоположника династії книгарів-антикварів, яка успішно діяла у Львові упродовж майже 150 років.

Bułhak Jan.
Ulica Ruska. –
Lwów, ok. 1930 r. – 15x10 cm. – IK.
Jeden z licznych widoków lwowskich ulic, wykonanych pod koniec lat 1920. oraz na początku lat 1930., przez wybitnego polskiego fotografika Jana Bułhaka. Fotografia uwiecznia dawną ulicę Ruską. Po lewej widoczna jest kamienica Korkesa, zbudowana na dawnej granicy dzielnic Ruskiej i Żydowskiej. Tu właśnie znajdowała się tak zwana „Żydowska Furta" – wrota, które były zamykane na noc. W kamienicy naprzeciwko, na ul. Ruskiej, około połowy XIX w. mieściła się księgarnia Mendela Igela, brata Dawida, założyciela dynastii księgarzy-antykwariuszy, która pomyślnie działała we lwowie w ciągu bez mała 150 lat.

цмі

Невідомий фотограф.
II-ий Дім Техніків. –
Львів, 1932 р. – 1ґx17 см. – IK.
Товариство братньої допомоги студентів Львівської політехніки – Братняк – створене в 1861 р. Перший голова Товариства – Станіслав Подлевський – загинув під час повстання 1863 р. Діяльність Товариства братньої допомоги відігравала важливу роль в житті Львівської політехніки. Від 1887 р. Товариство орендувало приміщення в головному будинку, це був великий зал та прилегла до нього кімната на III-му поверсі над бібліотекою з видом на пл. Св. Юра. В 1897 р. орендовано менше приміщення на I-му поверсі зліва від сходової клітки. На вул. Леона Сапєги, 23 Товариство братньої допомоги орендувало велике приміщення для клубу.

Fotograf nieznany.
II Dom Techników. –
Lwów, 1932 r. – 9x14 cm. – IK.
Towarzystwo Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Lwowskiej, które odgrywało ważną rolę w życiu uczelni – tzw. „Bratniak", zostało utworzone w 1861 r. Od pierwszych lat swego istnienia Towarzystwo dbało o zachowanie praw oraz polepszenie warunków życia i nauki studentów. Od 1887 r. Towarzystwo wynajmowało w głównym gmachu pomieszczenie z dużą salą i przylegającą do niej komnatą na II piętrze z widokiem na pl. Św. Jura. Od 1895 r. Bratniak był właścicielem Pierwszego Domu Techników przy ul. Issakowicza 18 (obecnie ul. Horbaczewskiego), zbudowanego praktycznie siłami samych studentów.

Невідомий фотограф.
Подвір'я II-го Дому техніків. –
Львів, 1932 р. – 9x14 см. – ЛІМ.
Дуже швидко приміщень стало замало.
Отже, Товариство братньої допомоги вже у 1912 р.
започаткувало будівництво Другого дому техніків
на вул. Чистій (пізніше Абрагамовичів), 14,
що здійснювалося за проектом архітектора
Іполита Слівінського. Через війну гуртожиток не вдалося
добудувати, а в 1921–1927 роках Другий дім техніків,
з використанням вже готових фундаментів, спорудив
архітектор Еугеніуш Червінський. У головному будинку
Товариство запровадило їдальню, чайну, буфети, тут був
лікарський кабінет, читальня з 50 виданнями, для відпочинку
було відкрито літній табір в Микуличині, в долині Пруту.

Fotograf nieznany.
Podwórze II Domu Techników. –
Lwów, 1932 r. – 11x17 cm. – LMH.
Bardzo szybko pomieszczeń zaczęło brakować.
Tak więc, Towarzystwo Bratniej Pomocy już w 1912 r.
rozpoczęło budowę Drugiego Domu Techników przy
ul. Czystej (później Abrahamowiczów) 14, która była
prowadzona według projektu architekta Hipolita Śliwińskiego.
Z powodu wojny nie udało się ukończyć budowy bursy,
a w latach 1921–1927 Drugi Dom Techników, przy
wykorzystaniu gotowych już fundamentów, wzniósł architekt
Eugeniusz Czerwiński. W głównym budynku Towarzystwo
urządziło jadłodajnię, herbaciarnię, bufety; był tu także gabinet
lekarski oraz czytelnia prasy z 50 tytułami. W celach wypoczynku
otwarto obóz letni w Mikuliczynie w dolinie Prutu.

Невідомий фотограф. Вид на Вулецькі пагорби. – Львів, 1930 р. – 6х9 см. – ІК.
В центрі зображення будівництво невідомого ближче будинку на вул. Куликівській. На фоні – ще не заліснені Вулецькі узгір'я, що нависають над вулицею Вулецькою. Нагорі, над Вулькою, збудовано тільки кілька житлових будинків, рослинності також майже немає. Дорога ліворуч веде до місця, де 4 липня 1941 р. були розстріляні польські професори львівських вищих навчальних закладів – на цьому місці досі не споруджено жодного пам'ятника, хоча в групі безжально знищених учених був сконцентрований потужний потенціал львівського наукового світу.
Узгір'я були засаджені тільки 1950 р., під час створення на схилах гори так званого Студентського парку – назва з'явилася із розташуванням тут студентського містечка Львівської політехніки.

Fotograf nieznany.
Wzgórza Wuleckie. – Lwów, 1930 r. – 6x9 cm. – IK.
W środku zdjęcia widać budowę nieznanego nam bliżej obiektu na ul. Kulikowskiej. W tle – jeszcze nie zalesione wzgórza Wuleckie nawisające nad ul. Wulecką. Na górze, nad Wulką, zbudowano zaledwie kilka domów mieszkalnych, roślinności również prawie niema. Droga na lewo prowadzi do miejsca, gdzie 4 lipca 1941 r. zostali rozstrzelani polscy profesorowie wyższych uczelni; na tym miejscu dotychczas nie wzniesiono żadnego pomnika, chociaż grupa bezlitośnie zamordowanych uczonych reprezentowała potencjał lwowskiego świata naukowego. Wzgórza zalesiono dopiero w 1950 r., podczas założenia na zboczach wzgórz tak zwanego Studenckiego parku; nazwę skojarzono z usytuowaniem tutaj studenckiego miasteczka Politechniki Lwowskiej.

Невідомий фотограф.
Вілла архітектора Ревуцького. –
Львів, 1930 р. – 9х14 см. – ІК.
Вілла "Ломниця" архітектора Станіслава Ревуцького, збудована на Вульці у 20-х рр. XX ст. Її адреса – вул. Вулецька, 62 (тепер вул. Сахарова), але знайти мальовничу віллу важко, тому що вона розташована, фактично, на горі, між вулицями Вулецькою, На Вульці, Зайончковського та Вулецькою дорогою (тепер, відповідно, вулиці Академіка Сахарова, Куликівська, Івана Піддубного та Княгині Ольги). Архітектор С. Ревуцький був співвласником архітектурно-будівничої фірми "Станіслав Ревуцький та Владислав Дердацький". Оскільки Владислав Дердацький був професором Політехніки та читав курс утилітарного будівництва, можна припустити, що фірма спеціалізувалася на житловому будівництві. Після ІІ-ої світової війни у гарній стильовій віллі мешкав син С. Ревуцького, колекціонер Міхал Ревуцький, до війни – власник художньої майстерні.

Fotograf nieznany.
Willa architekta Stanisława Rewuckiego. –
Lwów, 1930 r. – 9x14 cm. – IK.
Willa „Łomnica"architekta Stanisława Rewuckiego, zbudowana została na Wulce w l. 20. XX w. Posiada adres – ul. Wulecka 62 (obecnie ul. Sacharowa), ale znaleźć malowniczą willę niełatwo, gdyż stoi ona, faktycznie, na górze między ulicami Wulecką, Na Wulce, Zajączkowskiego i Wulecką Drogą (obecnie, odpowiednio, są to ulice Akademika Sacharowa, Kulikowska, Iwana Piddubnego i Kniahyni Olgi). Architekt S. Rewucki był współwłaścicielem architektoniczno-budowlanej firmy „Stanisław Rewucki i Władysław Derdacki". Ponieważ W. Derdacki był profesorem Politechniki gdzie wykładał kurs budownictwa utylitarnego, można przypuszczać, że firma specjalizowała się na budownictwie mieszkalnym. Po II wojnie światowej w pięknej willi mieszkał syn S. Rewuckiego, kolekcjoner Michał Rewucki, właściciel warsztatu artystycznego.

Невідомий фотограф.
Гімназія василіянок. –
Львів, 1930-ті роки. – 9х14 см. – ІК.
Гімназія василіянок – 8-класна класична жіноча гімназія – була створена під керівництвом сестер василіянок у 1906 р. в їх обителі на вул. Длугоша, 17 (тепер це вул. Кирила та Мефодія). З допомогою Андрея Шептицького сестрам василіянкам вдалося придбати земельні ділянки на вул. Потоцького, 95 (тепер це вул. Чупринки, 103), де розташувався їх заклад з чудовим парком, а також гімназія.
У 1918 р. управа дівочої гімназії сс. василіянок звернулася до НТШ із проханням щодо оренди будинку для потреб школи. Взамін управа брала на себе зобов'язання реставрувати будинок. Вже від осені 1918 р. гімназія розташувалася в орендованому у НТШ будинку "Академічного дому", а у 1920-х роках для навчального закладу була споруджена кам'яниця на вул. Длугоша, 17а, тепер це середня школа № 4.

Fotograf nieznany.
Gimnazjum sióstr bazylianek. –
Lwów, lata 1930. – 9x14 cm. – IK.
Gimnazjum bazylianek – ośmioklasowe klasyczne żeńskie gimnazjum – zostało założone pod kierunkiem sióstr reguły Św. Bazylego w 1906 r. w ich siedzibie przy ul. Długosza 17 (obecnie ul. Cyryla i Metodego).
Z pomocą metropolity Andreja Szeptyckiego siostrom bazyliankom udało się nabyć działki przy ul. Potockiego 95 (obecny adres ul. Czuprynki 103), gdzie rozmieścił się ich zakład z pięknym parkiem, a także gimnazjum.
W 1918 r. zarząd gimazjum ss. bazylianek zwrócił się do Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki z prośbą o wynajęcie budynku na potrzeby szkoły. W zamian zarząd zobowiązywał się odrestaurować budynek. Już od jesieni 1918 r. gimnazjum rozmieściło się w wynajętym u NTSz „Domu Akademickim", a w latach 1920. dla uczelni wzniesiono kamienicę przy ul. Długosza 17a. Obecnie mieści się w niej szkoła nr 4.

Невідомий фотограф. Похід пластунів вулицею Городоцькою. – Львів, бл. 1930 р. – 15x10 см. – ЮЗ.
Фото увічнило похід пластунів; колона проходить роздоріжжя вулиць Грудецкої (тепер вул. Городоцька) та Янівської (тепер вул. Шевченка); можливо, вона рухається у напрямку Янівського цвинтаря. Назву "Пласт" отримала українська скаутська організація, що виникла 1911 р. за зразком всесвітньої скаутської організації, створеної 1907 р. англійцем Робертом Бейден-Пауелом. Молодіжну організацію, створену для виховання тіла і духа, а також навчання через гру, нарекли словом Scout – розвідник. По аналогії з цим словом отримала назву і українська організація, а по суті – три окремі, що об'єдналися 1912 р. – "Пласт". У витоків "Пласту" стояли Іван Чмола, Олександр Тисовський, Петро Франко. Відродившись після І-ої світової війни, "Пласт" існував усього 10 років, до офіційного його закриття 1930 р. польською владою.

Fotograf nieznany. Pochód ukraińskich skautów ulicą Gródecką. – Lwów, ok. 1930 r. – 15x10 cm. – JZ.
Fotografia uwieczniła pochód „płastunów" – ukraińskich skautów. Kolumna mija rozdroże ulic Gródeckiej i Janowskiej (obecnie ul. Szewczenki), możliwe że idą oni w stronę cmentarza Janowskiego. Nazwę „Płast" otrzymała organizacja ukraińskich skautów, utworzona w 1911 r. na wzór ogólnoświatowej organizacji skautów założonej w 1907 r. przez anglika Roberta Baden-Powella. Młodzieżową organizację, powołaną do wychowania ciała i ducha oraz nauczania poprzez zabawę, nazwano słowem Scout – wywiadowca.
Po analogii z tym słowem otrzymała nazwę „Płast" również ukraińska organizacja – a właściwie trzy oddzielne, które zjednoczyły się w 1912 r. U źródeł „Płastu" stali Iwan Czmoła, Ołeksandr Tysowski, Petro Franko. Odrodzony po I wojnie światowej „Płast" istniał tylko 10 lat, został oficjalnie zamknięty w 1930 r. przez władze polskie.

Мюнц Марек. Вулиця Академічна. – Львів, бл. 1930 р. – 13x18 см. – ЛІМ. Зображення представляє одну з серії бездоганної якості репортажних фотографій роботи визначного майстра львівського фотографічного середовища Марека Мюнца. Його стиль завжди можна упізнати навіть на несигнованих фото. Для М. Мюнца характерна чітка асиметрична композиція, прозорість та притаманна масштабність зображення, вибір натури, присутність на фото багатьох деталей. Це чіткий вишуканий силует електричного стовпа, ніби випадковий скульптурний декор на стіні будинку, деталь огорожі пам'ятника Александрові Фредру, неіснуючий тепер рекламний стовпчик автобусної зупинки біля аптеки – все це додає зображенню неабияку достовірність. Перший план заповнений людьми. Відзначимо безпосередність та невимушеність у зображенні людей – здається, вони і не помічають об'єктива фотографа. Все разом створює чудовий портрет головної вулиці Львова – Академічної, тепер це проспект Тараса Шевченка.

Münz Marek. Ulica Akademicka. – Lwów, ok. 1930 r. – 13x18 cm. – LMH. Przedstawiona jest tu jedna z serii nienagannej jakości fotografii reportażowych wykonanyh przez wybitnego mistrza lwowskiego środowiska fotografików Marka Münza. Jego styl zawsze można poznać nawet na niesygnowanych fotografiach. Prace M. Münza charakteryzuje wyraźna asymetryczna kompozycja, przejrzystość oraz właściwy mu duży zasięg obrazu, staranny wybór natury, obecność na zdjęciach wielu wymownych szczegółów. Tutaj – ostro zarysowana sylwetka słupa elektrycznej latarni, niby przypadkowa rzeźbiarska dekoracja ściany kamienicy, detal ogrodzenia pomnika Aleksandra Fredry, nieistniejący dziś słupek ogłoszeniowy na przystanku autobusowym koło apteki – wszystko to nadaje obrazowi niezwykłą wiarygodność. Pierwszy plan wypełnają ludzie. Zwróćmy uwagę na bezpośredniość i niewymuszoność ich postaci – wydaje się, że nie zauważają oni obiektywu fotografa. Całość to składa się na świetny portret głównej ulicy Lwowa – Akademickiej, obecnej alei Tarasa Szewczenki.

Мюнц Марек. Площа Бернардинська. –
Львів, бл. 1930 р. – 13x18 см. – ЛІМ.
З тої ж серії походить фото із буденним зображенням Бернардинської площі (нині пл. Соборної).Площу перетинає трамвай Саноцького виробництва, що обслуговував трамвайний маршрут № 10: Замарстинівська рогатка – Стрийська рогатка. І знову бачимо характерні для М. Мюнца деталі, які так багато додають до портрету тогочасного міста: фрагмент пікапу на першому плані зображення, праворуч – група перехожих, деталі кріплення трамвайних дротів та електричний ліхтар старого зразка, досі існуюча трансформаторна будка міських електричних мереж. Нині, майже через 90 років, фотографії М. Мюнца зберігають як своє інформаційне значення, так і безсумнівні художні якості.

Münz Marek. Plac Bernardyński. –
Lwów, ok. 1930 r. – 13x18 cm. – LMH.
Z tej samej serii pochodzi fotografia przedstawiająca codzienny widok placu Bernardyńskiego. Plac przecina tramwaj Sanockiej produkcji obsługujący trasę nr 10: Zamarstynowska rogatka – Stryjska rogatka. I znów widzimy charakterystyczne dla M. Münza szczegóły, które tak wiele dodają do portretu ówczesnego miasta: fragment pikapa na przednim planie, po prawej – grupę przechodniów, detale umocowamia przewodów tramwajowych i elektryczną latarnię starego typu, istniejącą do dziś budkę transformatorową miejskiej sieci elektrycznej. Obecnie, po niemal 90 latach, fotografie M. Münza zachowują zarówno swoje znaczenie poznawcze jak i niewątpliwą wartość artystyczną.

Невідомий фотограф.
Фабрика халви Жоржа Кавураса. –
Львів, 1930-ті рр. – 9x14 см. – ІК.
"... Вабив мене непоказний будиночок, що стояв на розі площі Св. Духа – кіоск з витворами пана Кавураса. ... Він виробляв халву у двох різних упаковках, по 10 і по 20 грамів. Я звичайно отримував 50 грошів на тиждень і в такий спосіб міг по понеділках розкошувати халвою, натомість, починаючи від середи було вже гірше. ... Мене мучила важка проблема... що краще оплачується – одна пачка за 20 чи дві – по 10 грошів?...", – С. Лем, "Високий замок".
Фабрика халви Жоржа Кавураса містилась на вул. Джерельній, 47 і являла собою невелику майстерню.

Fotograf nieznany.
Fabryka chałwy George'a Kawurasa. –
Lwów, lata 1930. – 9x14 cm. – IK.
Stanisław Lem w książce swych wspomnień „Wysoki Zamek" pisał: „...jak latarnia morska żeglarza, wabił mnie... stojący na rogu placu Ducha – kiosk z wytworami pana Kawurasa. Produkował on chałwę w dwu rodzajach opakowań, po 10 i 20 groszy. Dostawałem zwykle 50 groszy tygodniowo i w taki sposób mogłem w poniedziałki tarzać się w chałwie, od środy natomiast było źle. Nękał mnie też problem trudny, z pogranicza geometrii brył i algebry – co się lepiej opłaca, jedna paczka za 20 czy dwie po 10 groszy?"
Fabryka chałwy George'a Kawurasa mieściła się przy ulicy Źródlanej 47 i stanowiła w istocie niewielki warsztat.

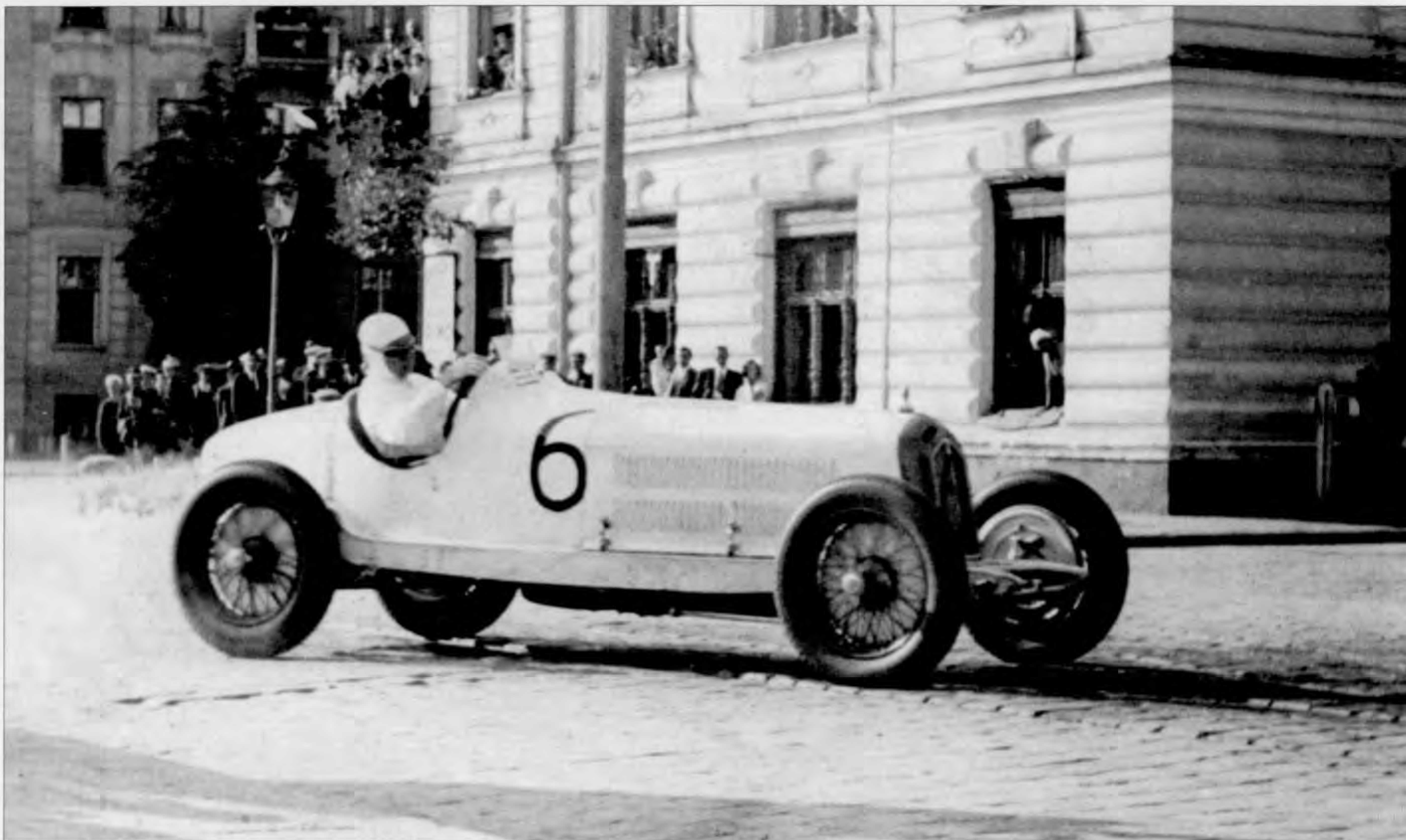
Невідомий фотограф.
Рекламна акція на вулицях Львова. Свято міста Львова. – Львів, вересень 1930 р. – 10x15 см. – ЛІМ.
На вулицях Львова відбувається рекламна акція львівських кондитерських фірм, за якою із великою зацікавленістю спостерігають львів'яни. В центрі уваги – декорований вантажний автомобіль із продукцією однієї з найбільш знаних у передвоєнному Львові кондитерських фірм "Бранка" власності Мауриція Брандтштадтера, розташованої на вул. Шептицьких, 26. В радянський час приміщення та обладнання фірми стало базовим для одного з найвідоміших промислових підприємств Львова – кондитерської фабрики ім. Кірова, згодом – кондитерської фірми "Світоч", яка в новіші часи значно скоротила виробництво.

Fotograf nieznany.
Akcja reklamowa na ulicach Lwowa. Obchody „Święta miasta Lwowa".– Lwów, wrzesień 1930 r. – 10x15 cm. – LMH.
Widzimy jak na ulicach Lwowa odbywa się akcja reklamowa lwowskich firm cukierniczych, za którą z wielkim zainteresowaniem śledzą lwowianie. W centrum uwagi znajduje się udekorowany samochód ciężarowy z produkcją jednej z najbardziej znanych w przedwojennym Lwowie firm cukierniczych „Branka", należącej do Maurycego Brandstadtera, mieszczącej się przy ul. Szeptyckich 26. W czasach radzieckich pomieszczenie i wyposażenie firmy stało się podstawą dla jednego z najbardziej znanych przemysłowych zakładów Lwowa – fabryki cukierków im. Kirowa, później – cukierniczej firmy „Switocz", która w najnowszych czasach praktycznie przestała istnieć jako samodzielne przedsiębiorstwo.

Невідомий фотограф. Вулиця Вулецька. –
Львів, 1930 р. – 10x15 см. – МЕХП.
Вид на один з колишніх львівських ставів – став Собека, а також Кастелівку – одну з найгарніших дільниць південно-західної частини Львова. Став простягався вздовж вул. Вулецької (тепер вул. Акад. Сахарова), а наприкінці 1920-х років був осушений та засипаний у зв'язку із житловою забудовою вулиці. На його місці прокладено вулиці Ліса Кулі та Мальчевського (тепер вулиці Кастелівка та Б. Романицького), а на місці ставу Собека тепер розташований невеликий стадіон Львівелектротрансу. Несподівано вивільнена значна територія надала архітекторам унікальну можливість розпланування та створення великої комфортабельної міської дільниці, що і здійснили львівські архітектори Генрик Зандіг, Саломон Кайль, Марек Вайтц, Стефан Мічинські, Фердинанд Касслер, Домінік Вухович, Даніель Кальмус, Марек Ляксер, Мечислав Штадлер, Якуб Менкер.

Fotograf nieznany. Ulica Wulecka. –
Lwów, 1930 r. – 10x15 cm. – MEPA.
Widok jednego z dawnych lwowskich stawów – stawu Sobka, a także Kastelówki, najładniejszej dzielnicy południowo zachodniej części Lwowa. Staw ciągnął się wzdłuż ul. Wuleckiej (obecnie ul. Akad. Sacharowa), a pod koniec lat 1920. został osuszony i zasypany w związku z mieszkalną zabudową ulicy. Na tym terenie przeprowadzono ulice Lisa Kuli oraz Malczewskiego (obecnie, odpowiednio, ulice Kastelówka i B. Romanickiego). Na miejscu samego stawu znajduje się teraz niewielki stadion przedsiębiorstwa „Lwiwelektrotrans". Nieoczekiwanie wyswobodzony dość znaczny obszar dał architektom wyjątkową możliwość całościowego rozplanowania i stworzenia dużej komfortowej miejskiej dzielnicy. Urzeczywistnili to lwowscy architekci Henryk Sandig, Salomon Keil, Marek Weitz, Stefan Miczyński, Ferdynand Kassler, Dominik Wuchowicz, Daniel Kalmus, Marek Lakser, Mieczysław Stadler, Jakub Menker.

Невідомий фотограф.
Авто Рудольфа Караччіоли на перегонах у Львові. – Львів, 1932 р. – 8,5х13,5 см. – ІК.
Рудольф Караччіола (1901–1959) – знаменитий німецький автогонщик італійського походження. Тричі був чемпіоном Європи – 1935, 1937, 1938 рр. Свою діяльність гонщика починав з мотогонок, потім – гонки на малолітражках. У 1926 р. брав участь у Гран Прі Німеччини на 6-циліндровій моделі S "Мерседес-Бенц" об'ємом 6, 8 л, потужністю 120 к. с. З цього часу без участі Р. Караччіоли неможливо було уявити жодних поважних змагань. Львівські перегони Grand Prix проводилися чотири рази: 1930, 1931, 1932 та 1933 рр. Неперевершений лідер європейських перегонів Рудольф Караччіола брав участь у перегонах 1932 р. Всі автомобільні перегони серії Гран-Прі, що відбулися у Львові, проходили на "львівському трикутнику", утвореному вулицями Пелчинською, Стрийською та Кадетською (тепер вул. Вітовського, Стрийська та Гвардійська) із довжиною одного кола в 3041 м. Караччіола на своїй машині моделі Альфа Ромео за № 6 став чемпіоном, пройшовши трасу із швидкістю 86,00 км/год. На зображенні – один з моментів гонки – автомобіль Р. Караччіоли на тлі наріжного будинку вул. Коперника; донині дивом збереглася віконна рама першого поверху – свідок того захоплюючого видовища.

Fotograf nieznany.
Auto Rudolfa Carraciolego podczas rajdu we Lwowie. – Lwów, 1932 r. – 8,5x13,5 cm. – IK.
Rudolf Carraciola (1901–1959), z pochodzenia Włoch, był słynnym niemieckim asem wyścigów samochodowych. Trzykrotnie był czempionem Europy w latach 1935, 1937, 1938. Swoją karierę wyścigową zaczynał od wyścigów na motocyklach, potem – na samochodach małolitrażowych. W 1926 r. brał udział w Grand Prix Niemiec na sześciocylindrowym modelu S Mercedes-Benz, z silnikiem objętości 6,8 l o mocy 120 KM. Odtąd bez udziału R. Carraciolego nie można było wyobrazić sobie żadnych poważnych mistrzostw. Lwowskie wyścigi Grand Prix przeprowadzano czterokrotnie, w latach 1930, 1931, 1932 i 1933. Niezrównany lider wyścigów europejskich Rudolf Carraciola brał udział w wyścigu 1932 r. Wszystkie wyścigi samochodowe serii Grand Prix, które odbyły się we Lwowie, przebiegały po „lwowskim trójkącie", utworzonym przez ulice Pełczyńską, Stryjską i Kadecką (obecnie ulice Witowskiego, Stryjską i Gwardyjską) o długości jednego okrążenia 3041 m. Carraciola na swej maszynie Alfa Romeo pod nr 6 został czempionem, pokonując trasę z szybkością 86,00 km/godz. Na zdjęciu widzimy jeden z momentów wyścigu – samochód R. Carraciolego na tle kamienicy na rogu ul. Kopernika; do dziś cudem zachowała się widoczna na zdjęciu rama okienna na parterze tego budynku – niemy świadek pasjonującego widowiska.

Невідомий фотограф.
Львів'яни: пані з песиком на Сикстуській. – Львів, бл. 1935 р. – 9х6 см. – ВР.
Одна з багатьох фотографій мешканців Львова, яких і досі чимало зберігається в родинних альбомах. Лише в деяких випадках можна визначити кількох (чотирьох чи шістьох) фотографів, про діяльність яких на вулицях Львова достеменно відомо. Це пов'язано із суворою регламентацією видачі дозволів та ліцензій на ремісничу діяльність. Враховуючи обмежену законами кількість ліцензованих фотографічних ательє, промисловий відділ магістрату видавав дозволи на сезонні роботи: фотографування апаратами "а ля мінут" чи кіноапаратом на залюднених вулицях міста, у парках та скверах. Оскільки в часи безробіття бажаючих працювати було багато, кожному з вуличних фотографів надавався двотижневий термін кожного місяця в певних означених місцях, в даному випадку – поблизу відбудованої після війни головної пошти.

Fotograf nieznany.
Lwowianie: pani z pieskiem na ul. Sykstuskiej. – Lwów, ok. 1935 r. – 9x6 cm. – WR.
Jedna z mnóstwa fotografii mieszkańców Lwowa, jakie dotychczas są przechowywane w rodzinnych albumach. Tylko w niektórych przypadkach można określić kilku (czterech lub sześciu) fotografów, o których działalności na ulicach Lwowa wiemy na pewno. Wiąże się to ze ścisłą reglamentacją wydawania zezwoleń i licencji na działalność rzemieślniczą. Biorąc pod uwagę ograniczoną prawnie ilość licencjonowanych atelier fotograficznych, wydział przemysłowy magistratu wydawał zezwolenia na prace sezonowe: wykonywanie zdjęć foto – lub kinoaparatem a la minute na ludnych ulicach, w parkach i skwerach miasta. Ponieważ w okresie bezrobocia chętnych do pracy było wielu, każdemu z ulicznych fotografów pozwalano pracować przez okres dwu tygodni w miesiącu na wyznaczonym miejscu; w danym przypadku – w pobliżu odbudowanej po wojnie Poczty Głównej.

Невідомий фотограф.
Кінотеатр "Втіха". –
Львів, 1931 р. – 14x9 см. – ІК.
В будинку №6/7 на пл. Марійській від початку побудови в 1909 р. (арх. Карл Майредер) був розташований кінотеатр. Спочатку це був кінотеатр "Авеню" (в будинку містилася кав'ярня тієї ж назви), власником якого був Мельхіор Майблюм, один з тих, хто створював перші кіномережі у Львові. Незадовго до І-ої світової війни це був вже кінотеатр "The Dreamland Kino" (1912–1914 рр.). В часи війни, у 1914–1918 рр. кінотеатр мав назву "Uciecha" – "Втіха", вірогідно, він закрився у 1918 р. Після закінчення війни ситуація стабілізувалася тільки на початку 1920-х років, і кінотеатр на 209 місць відкрився під тою ж назвою. Як було заведено в той час, його номінальним власником був львівський відділ товариства будови університету ім. А. Міцкевича в Познані. Тепер це кав'ярня "Люм'єр".

Fotograf nieznany.
Kino „Uciecha". –
Lwów, 1931 r. – 14x9 cm. – IK.
W kamienicy nr 6/7 przy pl. Mariackim kino istniało już od chwili jej zbudowania w 1909 r. (arch. Karl Mayreder). Z początku było to kino „Avenue" (w kamienicy mieściła się kawiarnia o tej nazwie), którego właścicielem był Melchior Mayblum, jeden z tych którzy tworzyli pierwszą sieć kin we Lwowie. Na krótko przed I wojną światową było to już „The Dreamland Kino" (lata 1912–1914). Podczas wojny w latach 1914–1918 kino nosiło nazwę „Uciecha", prawdopodobnie zostało ono zamknięte w 1918 r. Po ukończeniu wojny sytuacja stabilizowała się dopiero na początku lat 1920., i wtenczas kino na 209 miejsc znów otwarto pod tą samą nazwą. Jak było przyjęte w tym czasie, nominalnym właścicielem kina był lwowski oddział budowy uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Obecnie mieści się tutaj kawiarnia „Lumiere".

Отко Ян.
Подвір'я Вірменської церкви. –
Львів, бл. 1930 р. – 15х10 см. – АО.
Мальовниче мініатюрне подвір'я Вірменської церкви розташовано біля південної частини церкви та відгороджене від вулиці. Тут розташований грот Страждань Господніх – Голгофа, який утворює дерев'яна каплиця; дерев'яні скульптури XVIII ст., старовинні могильні плити львівських вірменських родин з вірменськими, польськими, а також латинськими написами, що походять з цвинтаря давньої вірменської церкви Св. Хреста, що була розташована між теперішньою вул. Замарстинівською і просп. Чорновола.

Otko Jan.
Podwórze katedry Ormiańskiej. –
Lwów, ok. 1930 r. – 15x10 cm. – AO.
Odgrodzone od ulicy niewielkie malownicze podwórze katedry Ormiańskiej znajduje się przy południowej stronie świątyni. Umieszczona jest tutaj grota Męki Pańskiej „Golgota" – rzeźbiarska kompozycja wykonana z drewna w XVIII w. Osobliwością podwórza są liczne kamienne płyty nagrobne Ormian z napisami w językach ormiańskim, polskim i łacińskim, pochodzące z cmentarza przy dawnej ormiańskiej cerkwi Świętego Krzyża, usytuowanej pomiędzy ulicami Pełtewną (obecnie al. Czornowoła) i Zamarstynowską.

Булгак Ян. Вірменська церква. –
Львів, бл. 1930 р. – 11x17 см. – ІК.
Вздовж найстарішої, південної
стіни Вірменської церкви простягається арочний
прохід кінця XV – початку XVI ст.
з багато оздобленими різним рельєфом стовпами
аркади. Незважаючи на багаторазові перебудови,
які упродовж багатьох століть значно змінили вигляд
храму, цей куточок церкви і подвір'я зберігає риси
давньої вірменської архітектури, екзотичні
для Львова орнаменти та архітектурні деталі.
У вимощеному давніми вірменськими могильними
плитами подвір'ї сконцентровано історію перебування
цієї національної громади у Львові.

Bułhak Jan.
Ormiańska katedra. –
Lwów, ok. 1930 r. – 11x17 cm. – IK.
Wzdłuż południowej ściany najstarszej części katedry
Ormiańskiej rozciągają się arkadowe podcienia na
zdobionych reliefem słupach, pochodzące z końca XV –
początku XVI w. Pomimo niejednokrotnych przebudowań,
które w ciągu stuleci znacznie zmieniały wygląd świątyni,
ten zakątek cerkwi i podwórza zachował cechy dawnej
ormiańskiej architektury, egzotyczną dla Lwowa
ornamentację i detale architektoniczne. W podwórzu,
wymoszczonym starymi ormiańskimi płytami nagrobnymi
skondensowana jest historia tej narodowościowej
wspólnoty we Lwowie.

Невідомий фотограф. Львів'яни на вулицях міста.
На пл. Марійській. – Львів, 1930-ті рр. – 6х9 см. – ІК.
Непевний час фінансової кризи 1930-х років мав також своє відображення на роботі львівських фотографів. Не маючи засобів до існування, львів'яни намагалися забезпечити гідний рівень проживання своїм родинам, використовуючи володіння ремеслом. Подаючи прохання щодо отримання ліцензій на виконування фотографічного ремесла, навіть першокласні майстри фотографії отримували, як правило, відмову через суворо регламентовану законами кількість фотографічних закладів у місті. Натомість воєводський та міський промислові відділи надавали дозволи на фотографування кіно- та фотоапаратами "а ля мінут", коли фотограф постійно знаходився на зазначеному ліцензією місці та фотографував перехожих. Завдяки цьому тепер маємо можливість оглядання чималої кількості надзвичайно живих знімок львів'ян, виконаних в русі – на львівських вулицях, площах та у парках.

Fotograf nieznany.
Lwowianie na ulicach miasta. Na placu Mariackim. –
Lwów, lata 1930. – 6x9 cm. – IK.
Niepewne czasy kryzysu lat 1930. odbiły się również na działalności lwowskich fotografów. Nie mając innych źródeł utrzymania próbowali oni zapewnić godny poziom życia swoim rodzinom, korzystając z władania rzemiosłem. Podając wniosek o otrzymanie licencji na wykonywanie rzemiosła, nawet pierwszorzędni mistrzowie fotografii, z reguły, dostawali odmowę z powodu ściśle reglamentowanej prawnie ilości fotograficznych zakładów w mieście. Natomiast wojewódzki i miejski wydziały przemysłowe nadawały zezwolenia na robienie zdjęć kino – i fotoaparatami a la minute, kiedy fotograf stale znajdował się na wskazanym w licencji miejscu i fotografował przechodniów. Dzięki temu teraz mamy możliwość oglądać wiele niezwykle żywych zdjęć lwowian, wykonanych w ruchu – na lwowskich ulicach, placach i w parkach.

Невідомий фотограф. Львів'яни на вулицях міста. На пл. Марійській. – Львів, 1930-ті роки. – 6х9 см. – ІК.
Ліцензію на фотографування на території Львова отримав один з найцікавіших фотографів кінця 30-х років, член Львівського фотографічного товариства Владислав Беднарчук, що офіційно працював у фотографічному закладі Казімєжа Скурського на вул. Коперника, 22. Він також мав дозвіл праці на пл. Марійській. Нераз на праві його ліцензії перед готелями "Жорж" та "Європейським" – одному з найбільш залюднених пунктів – працював фотограф Станіслав Немчиновський. Таким же чином, використовуючи право Зигмунта Ляуба, перед готелем "Європейським" працював З. Швадрон

Fotograf nieznany. Lwowianie na ulicach miasta. Na placu Mariackim. – Lwów, lata 1930. – 6x9 cm. – IK.
Licencję na fotografowanie na terenie Lwowa otrzymał jeden z najciekawszych fotografów końca lat 1930., członek Lwowskiego Fotograficznego Towarzystwa Władysław Bednarczuk, który oficjalnie pracował w zakładzie fotograficznym Kazimierza Skurskiego przy ul. Kopernika 22. Miał on również zezwolenie na pracę przed hotelem „George" i „Europejskim" – w jednym z najludniejszych punktów; pracował tu także fotograf Stanisław Niemczynowski. W ten sam sposób, korzystając z uprawnienia Zygmunta Lauba, przed hotelem „Europejskim" pracował Z. Szwadron.

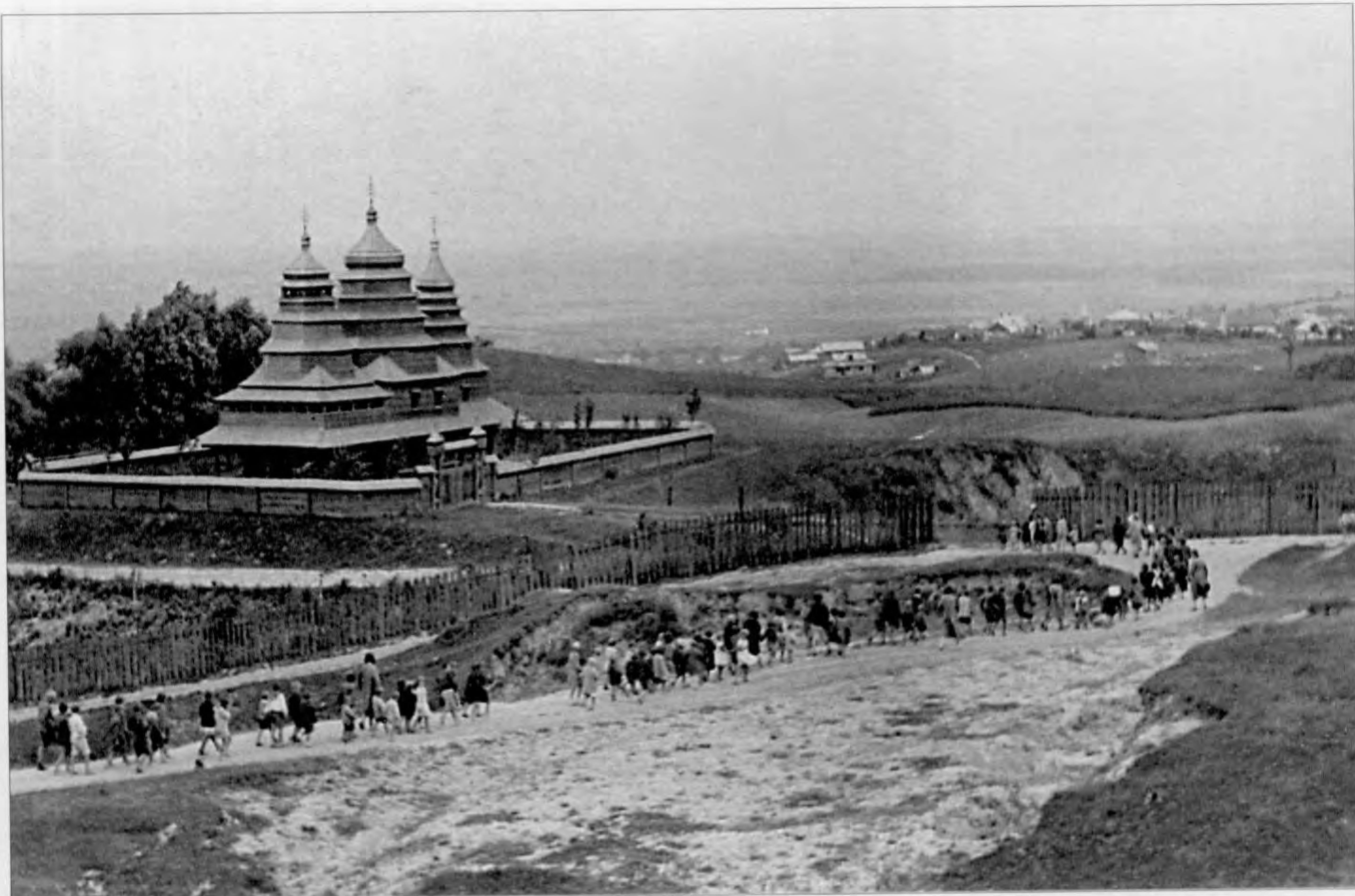
Невідомий фотограф. Львів'яни на вулицях міста.
На вул. Академічній. – Львів, 1930-ті рр. – 6x9 см. – ВР.
Одним з найбільш популярних місць фотографування кіно- та фотоапаратами системи "а ля мінут" була площа Марійська, фотографи почергово – по два тижні – працювали на зазначеному місці, тому вкрай важко визначити авторство знімок. Так, правом ліцензії, наданої промисловим відділом магістрату Анджею Витренбовичу (пізніше – відомому польському фотографу), йому дозволялося працювати на вулицях Академічній (пр. Шевченка), Легіонів (пр. Свободи), Леона Сапєги (С. Бандери), Гродецькій (Городоцькій), Маршалковській (Університетській), на площах Марійській (Міцкевича) та Бернардинській (Соборній), на вул. Пуласького (Парковій) біля входу до Стрийського парку, на вул. Театинській (Кривоноса) біля входу до парку Високий замок.

Fotograf nieznany. Lwowianie na ulicach miasta.
Na ulicy Akademickiej. – Lwów, lata 1930. – 6x9 cm. – WR.
Jednym z najpopularniejszych miejsc dla robienia zdjęć kino- i fotoaparatami w systemie a la minute był plac Mariacki. Fotografowie kolejno – po dwa tygodnie – pracowali na zaznaczonych miejscach, dlatego bardzo trudno jest określić autorstwo zdjęć. Tak, na przykład, licencja, wydana przez przemysłowy wydział magistratu Andrzejowi Wytrębowiczowi (później znanemu polskiemu fotografowi) zezwala mu pracować na ulicach Akademickiej (obecnie al. Szewczenki), Legionów (al. Swobody), Leona Sapiehy (S. Bandery), Gródeckiej, Marszałkowskiej (Uniwersyteckiej), na placach Mariackim (Mickiewicza) i Bernardyńskim (Sobornym) oraz na ul. Pułaskiego (Parkowej) przy wejściu do Parku Stryjskiego i na ul. Teatyńskiej (Krywonosa) przy wejściu do Parku Wysoki Zamek.

Невідомий фотограф. Львівські гімназистки. – Львів, 1930-ті роки – 6х9 см. – ВР.
Офіційну ліцензію на право вуличного фотографування мав також фотограф Олег Лужницький, власник ательє "Фото-Ото" на вул. Асника, 8. Користуючись цим дозволом, нераз на пл. Марійській фотографували працівники О. Лужницького Анджей Стехновіч, Володимир Мельник, Леон Лабінер, Микола Федорусь, Владислав Станько, Ян Тростянко, Антон Яхімович, Александер Стецик. На зображенні – група гімназисток, вірогідно, жіночої гімназії ім. Королеви Ядвіги, розташованої поблизу, на вул. Академічній, 9 (пр. Шевченка). На початку 30-х років гімназія отримала новий будинок на вул. Потоцького, 45 (тепер Інститут гематології та 5-та лікарня на вул. Ген. Чупринки), де планувалося розмістити Головну пошту, а згодом – один з факультетів Львівської політехніки.

Fotograf nieznany. Lwowskie gimnazjalistki. – Lwów, lata 1930. – 6x9 cm. – WR.
Oficjalną licencję na prawo ulicznego fotografowania posiadał także fotograf Oleg Łużnicki, właściciel atelier „Foto-Oto" na ul. Asnyka 8. Korzystając z tego zezwolenia, nieraz na pl. Mariackim fotografowali pracownicy O. Łużnickiego: Andrzej Stechnowicz, Wołodymyr Melnyk, Leon Labiner, Mykoła Fedoruś, Władysław Stańko, Jan Troscianko, Antoni Jachimowicz, Aleksander Stecyk. Na zdjęciu – grupa gimnazjalistek, prawdopodobnie, z żeńskiego Gimnazjum im. Królowej Jadwigi, usytuowanego w pobliżu, przy ul. Akademickiej 9 (obecnie al. Szewczenki). Na początku lat 1930. Gimnazjum otrzymało nową siedzibę przy ul. Potockiego 45 (teraz ul. Gen. Czuprynki, obecnie mieści się tam Instytut Hematologii i Szpital nr 5). Wcześniej planowano rozmieścić w tych budynkach Pocztę Główną, a później jeden z wydziałów Politechniki Lwowskiej.

Отко Ян.
Церква на Кайзервальді. –
Львів, 1932 р. – 6х9 см. – АО.
Миколаївська церква з с. Кривка Турківського повіту Львівського воєводства, споруджена невідомим майстром 1763 р., була першим експонатом майбутнього Музею народної архітектури і побуту у Львові. Ця перлинка дерев'яної архітектури була привезена до Львова та установлена на Кайзервальді у 1930 р. Ініціатором цього був відомий український мистецтвознавець Михайло Драган. Відновляли церкву народні майстри Т. Джурин та П. Демків. Після ІІ-ої світової війни з ініціативою створення скансену – музею народної архітектури під відкритим небом – виступили найвідоміші львівські учені, письменники, митці, але лише 1971 р. було створено Музей народної архітектури та побуту, що знаходився у сфері діяльності Міністерства культури УРСР.

Otko Jan.
Cerkiew na Kaiserwaldzie. –
Lwów, 1932 r. – 6x9 cm. – AO.
Cerkiew Św. Mikołaja ze wsi Krzywka, Turkowskiego powiatu w województwie Lwowskim, wzniesiona przez nieznanego mistrza w 1763 r., stała się pierwszym eksponatem przyszłego Muzeum Architektury Ludowej i życia Wiejskiego we Lwowie. Ta perełka architektury drewnianej została przewieziona do Lwowa i ustawiona na Kaiserwaldzie w 1930 r. Inicjatorem tej sprawy był ukraiński historyk sztuki Mychajło Dragan. Odnowili cerkiew ludowi mistrzowie T. Dżuryn i P. Demkiw. Po II wojnie światowej z inicjatywą utworzenia skansenu – muzeum architektury ludowej pod otwartym niebem – wystąpili najwybitniejsi lwowscy uczeni, pisarze, artyści, ale dopiero w 1971 r. utworzone zostało Muzeum Architektury Ludowej i życia Wiejskiego podporządkowane Ministerstwu Kultury USRR.

Межецька Яніна. Фрагмент Цвинтаря Орлят. – Львів, 1937 р. – 9x14 см. – ІК.
Конкурс на проект меморіального Цвинтаря Орлят, в якому переміг проект студента архітектури Львівської політехніки Рудольфа Індруха було оголошено в 1921 р. Першим етапом реалізації проекту була побудова скромної каплиці, посвячення якої відбулося 28. IX. 1924 р. 30. 05. 1925 р. урочисто відкрито пам'ятник американським авіаторам, споруджений за проектом Юзефа Стажинського та Юзефа Ружиського коштом Польського національного союзу в Чикаго. Упродовж всього часу до жовтня 1932 р. тривала будова катакомб. 28. 04. 1929 р. відбулася церемонія посвячення наріжного каменя пам'ятника Слави, який відкрито 11. XI. 1934 р. Біля правого крила катакомб споруджено пам'ятник французьким піхотинцям, полеглим під час оборони Львова, виконаний скульптором К. Сокальським за проектом Ю. Ружиського. 26. 05. 1938 р. на церемонії були присутні маршал Польщі Е. Ридз-Смігли та французький військовий аташе у Варшаві генерал Муссе. На Личакові поховано 17 французів, згодом родини загиблих перевезли останки до Франції; залишився тільки "Рядовий 57 полку Р. Жан Ларке, народився у Сігаленс Жиронд 1899 р., помер 14 січня 1920". Прізвища 16 французів та напис "Героям французам, полеглим та померлим за оборону Польської республіки" були викарбувані на нагробній плиті.

Mierzecka Janina. Fragment Cmentarza Orląt. – Lwów, 1937 r. – 9x14 cm. – IK.
W 1921 r. ogłoszono konkurs na projekt pamiątkowego Cmentarza Orląt, w którym zwycięzcą został student architektury Politechniki Lwowskiej Rudolf Indruch. Pierwszym etapem realizacji projektu była budowa skromnej kaplicy, która została poświęcona 28 września 1924 r. 30 maja 1925 r. uroczyście poświęcono pomnik lotników amerykańskich, wzniesiony według projektu Józefa Starzyńskiego i Józefa Różyskiego na koszt Narodowego Związku Polaków w Chicago. Przez cały okres do października 1932 r. trwała budowa katakumb. 28 marca 1929 r. odbyła się ceremonia poświęcenia kamienia węgielnego pod pomnik „Łuk Chwały", który został otwarty 11 listopada 1934 r. Przy prawym skrzydle katakumb wzniesiono pomnik francuskim piechurom poległym podczas obrony Lwowa, wykonany przez rzeźbiarza K. Sokalskiego według projektu J. Różyskiego. Na ceremonii odsłonięcia pomnika 26 maja1938 r. był obecny marszałek Polski E. Rydz-Śmigły oraz francuski attaché wojskowy w Warszawie gen. Musset. Na Łyczakowie pochowano 17 Francuzów. Z czasem rodziny poległych przewiozły ich szczątki do Francji; pozostał tylko „Szeregowiec 57 pułku R. Jean Larque ur. w Sigalence Gironde 1899 r., zm. 14 stycznia 1920 r.". Nazwiska francuskich żołnierzy wraz z napisem „Bohaterom Francuzom, poległym i zmarłym w obronie Rzeczypospolitej Polskiej" zostały wyryte na płycie nagrobnej.

Січинський Володимир. Церква Св. Миколая. – Львів, 1933 р. – 6х9 см. – МЕХП.

Церква Св. Миколая на вул. Жовківській – ріг Замарстинівської (вул. Б. Хмельницького, 28а) збудована на місці головної надвірної церкви князя Льва (з 1292 р.). Від первісної церкви не залишилося нічого, крім деяких фрагментів стін. В церкві Св. Миколая зберігалася ікона Святого Миколая чудотворця, а також ікона Св. Теодора Тиронського, що походила з давньої церкви Св. Теодора. Від 1700 р. церква належала до юрисдикції Греко-католицької церкви; від 1946 – до Московської патріархії РПЦ; від 1989 р. – до Української автокефальної православної церкви. Сучасного вигляду церква набула в кінці XVII ст. На фасаді розташована фреска із зображенням Св. Миколая, Розп'яття, Св. Івана та Богородиці роботи Петра Холодного (1924 р.). В 1926 р. за проектом Олександра Лушпінського виконано кам'яну огорожу із залізними решітками.

Siczyński Wołodymyr. Cerkiew Św. Mikołaja. – Lwów, 1933 r. – 6x9 cm. – MEPA.
Cerkiew Św. Mikołaja przy ul. Żółkiewskiej, na rogu ul. Zamarstynowskiej, (obecnie ul. B. Chmielnickiego 28), zbudowana na miejscu głównej nadwornej cerkwi księcia Lwa (z 1292 r.). Po pierwotnej cerkwi pozostały tylko niektóre fragmenty murów. W cerkwi Św. Mikołaja przechowywana jest ikona Św. Mikołaja cudotwórcy, a także ikona Św. Teodora Tyrońskiego, pochodząca z dawnej, nieistniejącej już, cerkwi Św. Teodora. Od 1700 r. świątynia należała do Cerkwi Greckokatolickiej, od 1946 r. – do Moskiewskiego patriarchatu Rosyjskiej Prawosławnej Cerkwi, a od 1989 r. – należy do Ukraińskiej Autokefalicznej Prawosławnej Cerkwi. Na fasadzie znajdują się freski przedstawiające Św. Mikołaja oraz Ukrzyżowanie z Bogarodzicą i Św. Janem wykonane przez Petra Chołodnego w 1924 r. W 1926 r. według projektu Aleksandra Łuszpińskiego wykonano wokół cerkwi kamienne ogrodzenie z żelaznymi kratami.

ЦМІ

Невідомий фотограф. Церква Св. Юра. –
Львів, 1920-ті роки. – 10x15 см. – НМ.
Вид собору Св. Юра та оточуючої його площі з боку вулиці Уєйського (тепер вул. Устияновича). Вулиця, що мала виключно комунікаційний характер, була прокладена як вулиця Марії Магдалини ще в 1739 році. Згодом вона отримала назву Липової – липами було висаджено парк навколо віллової забудови. З побудовою комплексу споруд Львівської політехніки на цих землях вілли змінили збудовані тут прибуткові кам'яниці, а вулиця отримала назву на честь поета Корнеля Уейського. Ліворуч, за парканом, ведеться будівництво корпусу Львівської політехніки. Тут у 1927 році за проектом видатного львівського архітектора Вітольда Мінкевича було споруджено Лабораторний корпус Механічного факультету – незавершену ще в австрійські часи будівлю.

Fotograf nieznany.
Cerkiew Św. Jura. –
Lwów, lata 1920. – 10x15 cm. – MN.
Widok katedry Św. Jura i placu przed nim od strony ulicy Ujejskiego (obecnie ul. Ustyjanowicza). Ulica ta, mająca wyłącznie komunikacyjny charakter, została przeprowadzona jako ulica Marii Magdaleny już w 1739 r. Z czasem otrzymała ona nazwę Lipowej – lipami był obsadzony park wokół jej willowej zabudowy. Po wzniesieniu zespołu budynków Politechniki Lwowskiej, wille na tych działkach zastąpiły kamienice czynszowe, a ulica otrzymała imię poety Kornela Ujejskiego. Po lewej stronie, za parkanem, trwa budowa gmachów Politechniki. W 1927 roku według projektu wybitnego lwowskiego architekta Witolda Minkiewicza wzniesiono tutaj Laboratoryjne skrzydło Wydziału Mechanicznego – budynek który pozostawał niedoukończony od czasów austriackich.

Невідомий фотограф.
Житловий будинок на вул. На Байках. – Львів, 1930-ті рр. – 17x11 см. – ІК.
Новий етап розбудови Львова почався в сер. 1920-х рр., після виставки "Місто і життя", на якій було представлено проекти будинків різних стилів, актуальним стало гасло "Дешевий та гігієнічний житловий будинок". Першим у Львові арх. Вітольд Мінкевич запроектував у стилі функціоналізму багатоквартирний будинок Пенсійного фонду службовців на вулиці На Байках, 24–28 (тепер вул. Київська). Його побудова була закінчена в 1927 р. Завдяки своїй раціональній, продуманій конструкції будинок став поважним кроком до подальшого розвитку функціоналізму в місті. Будівельний нагляд під час реалізації здійснював архітектор Адам Опольский. Це був будинок із високим стандартом виконання житлових приміщень: 2–4 кімнатні помешкання із висотою стелі – 2,8 м, кухня 10,6 м, ванна кімната, загальнодоступні пральні в підвальних приміщеннях. Будинок отримав лаконічні декоративні елементи, через намагання здешевити будинок не було реалізовано центральне опалення. Був також запроектований і реалізований двір-сквер.

Fotograf nieznany.
Budynek mieszkalny przy ul. Na Bajkach. – Lwów, lata 1930. – 17x11 cm. – IK.
Nowy etap rozbudowy Lwowa rozpoczął się w połowie lat 20., po wystawie „Miasto i życie", na której były przedstawione projekty budynków w różnych stylach. Aktualnym stało się hasło „Tani i hygieniczny budynek mieszkalny". Jako pierwszy we Lwowie architekt Witold Minkiewicz zaprojektował w stylu funkcjonalizmu wielomieszkamiowy budynek Funduszu Emerytalnego Urzędników przy ul. Na Bajkach 24–28 (obecnie ul. Kijowska). Jego budowę ukończono w 1927 r. Dzięki racjonalnej, przemyślanej konstrukcji budowla stała się ważnym krokiem w dalszym rozwoju funkcjonalizmu w mieście. Nadzór budowlany podczas realizacji projektu prowadził architekt Adam Opolski. Był to budynek o wysokim standardzie wykonania pomieszczeń mieszkalnych: 2–4 pokojowe mieszkania o wysokości sufitów 2,8 m, z kuchnią o pow. 10,6 m, łazienką, ogólniedostępną pralnią w suterynie. Kamienicę charakteryzowała niewielka ilość elementów dekoracyjnych; w celach zmniejszenia ceny nie zaprowadzono centralnego ogrzewania. Było również zaprojektowane i zrealizowane podwórze-skwer.

Невідомий фотограф. Будинок Народної лічниці в квітні 1933 р. – Львів, 1933 р. – 10x15 см. – МЕХП.
"Народна лічниця" – медичний заклад, створений в 1902 р. у Львові за фінансової підтримки митрополита Андрея Шептицького для надання безкоштовної медичної допомоги найбіднішим мешканцям Львова та Галичини, незалежно від віросповідання та національності; незаможні хворі отримували безкоштовні ліки. Шпиталь утримувався членськими внесками, доброчинністю та субсидіями Крайового сейму та міської ради Львова. Першим директором шпиталю був відомий лікар Євген Озаркевич. Заклад містився на вул. П. Скарги, 4 в будинку з великим садом, що належав греко-католицькій митрополії. Крім постійних лікарів тут проходили практику молоді лікарі, готуючись до роботи в провінції. Народна лічниця користувалася великою популярністю. Для потреб лікарні було вирішено спорудити більший будинок коштом 50000 $. У 1931–1937 рр. за допомогою внесків (головним чином, українців з Америки) та митрополита Андрея Шептицького за проектом архітектора Олександра Пежанського на місці давньої Народної лічниці збудовано Український шпиталь ім. митрополита Шептицького на 100 ліжок.

Fotograf nieznany. Gmach „Narodnoj licznyci" w kwietniu 1933 r. – Lwów, 1933 r. – 10x15 cm. – MEPA.
„Narodna licznycia" stanowiła zakład, utworzony w 1902 r. we Lwowie przy finansowym wsparciu metropolity Andreja Szeptyckiego w celu niesienia bezpłatnej pomocy medycznej najbiedniejszym mieszkańcom Lwowa i Galicji, niezależnie od wyznania i narodowości; niezamożni chorzy otrzymywali tutaj bezpłatne lekarstwa. Szpital utrzymywał się ze składek członkowskich, datków dobroczynnych, subsydji Sejmu Krajowego oraz Miejskiej Rady Lwowa. Pierwszym dyrektorem szpitala był znany lekarz Jewhen Ozarkiewicz. Zakład mieścił się przy ul. Piotra Skargi 4 (obecnie J. Ozarkiewicza) w budynku z obszernym ogrodem, który należał do greckokatolickiej metropolii. Oprócz stałych lekarzy tutaj przechodzili praktykę młodzi lekarze, przygotowujący się do pracy w prowincji. „Narodna licznycia" cieszyła się wielką popularnością. Dla potrzeb szpitala postanowiono wznieść większy budynek kosztem 50 tys USD. W 1931–1937 rr. za pomocą datków (głównie Ukraińców z Ameryki) oraz wsparciu metropolity Andreja Szeptyckiego, według projektu architekta Aleksandra Pežańskiego zbudowano tutaj Ukraiński Szpital im. Metropolity A. Szeptyckiego na 100 łóżek.

Отко Ян.
Вулиця Лісна. –
Львів, 1936 р. – 6,5х9 см. – АО.
Одне з найдавніших львівських передмість – Личаків – в усі часи лишалося для переважної більшості львів'ян незвіданою землею. Від його головної магістралі – вулиці Личаківської, що тягнеться у східному напрямку від середмістя, в бік довгого пасма узгір'я Кайзервальда та Знесіння провадять маленькі вулички. Бачимо на зображенні одну з них, існуючу від середини XIX ст. вуличку Лісну, бруковану, впорядковану, освітлену ліхтарями. Наприкінці Лісної, на тлі зображення, ще зовсім голі та незаліснені горбочки Кайзервальда (первісний ліс на Кайзервальді був знищений під час І-ої світової війни. Територію, відому тепер як ландшафтний парк Знесіння, повторно заліснено методом "народної будови" у 1960-х роках.

Otko Jan.
Ulica Leśna. –
Lwów, 1936 r. – 6,5x9 cm. – AO.
Jedno z najstarszych lwowskich przedmieść – Łyczaków – przez wsze czasy stanowiło dla przeważnej większości lwowian ziemię nieznaną. Od głównej magistrali – ulicy Łyczakowskiej, wiodącej od śródmieścia w kierunku wschodnim, w stronę długiego pasma wzgórz Kaiserwaldu i Zniesienia prowadzi mnóstwo małych uliczek. Na fotografii widzimy jedną z nich, istniejącą od połowy XIX w., ulicę Leśną – brukowaną, uporządkowaną, oświetloną latarniami. Przy samym końcu Leśnej, w tle zdjęcia, widać zupełnie wtenczas gołe, niezalesione pagórki Kaiserwaldu (pierwotny las na Kaiserwaldzie został wytrzebiony w okresie I wojny światowej, obszar, znany dziś jako krajobrazowy park Zniesienie, powtórnie zalesiono „w czynie społecznym" w latach 1960.).

Отко Ян. Мати з дитиною (Софія та Андрій Отко) в парку Високий замок. – Львів, 1936 р. – 6,5x9 см. – АО.
Традиційна прогулянка молодої мами з дитиною в одному з найкращих львівських парків – майже сторічному в 1930-ті роки парку Високий замок. Садівники Міського закладу озеленення Львова немало потрудилися, щоб висадити в парку різні породи дерев та декоративних кущів і чагарників, створюючи ефект постійного цвітіння.

Otko Jan. Matka z dzieckiem (Zofia i Andrzej Otkowie) w parku Wysoki Zamek. – Lwów, 1936 r. – 6,5x9 cm. – AO.
Tradycyjna przechadzka młodej mamy z dzieckiem po jednym z najładniejszych lwowskich parków – w latach 1930. mającemu prawie sto lat parku Wysoki Zamek. Ogrodnicy Miejskiego Zakładu Ozielenienia Lwowa niemało popracowali, żeby zasadzić w parku różne gatunki drzew i krzewów ozdobnych dobranych tak, aby dawały efekt nieprzerywającego się kwitnienia.

Отко Ян. Яблука на Ринку. – Львів, 1935 р. – 6х6,5 см. – АО.
Яскрава, живописна – незважаючи на чорно-біле фото – продавщиця яблук, що розташувала свій товар у південно-західному куті площі Ринок, найголовнішому із львівських базарів. Кожний із базарів мав свої особливості та обмежуючі торгівлю правила. На Ринку продавалися виключно фрукти, овочі, молочні продукти – "набял", а також квіти – у довільній кількості. Базар на Ринку існував до 1944 р.

Otko Jan. Jabłka na Rynku. – Lwów, 1935 r. – 6,5x6,5 cm. – AO.
Charakterystyczna i malownicza – nie zważając na czarnobiałą fotografię – sprzedawczyni jabłek rozłożyła swój towar w południowo-zachodnim kącie Rynku, najważniejszego ze lwowskich targowisk. Każdy z ówczesnych lwowskich bazarów miał swoje osobliwości oraz reguły ograniczające handel. Na Rynku sprzedawano wyłącznie owoce, jarzyny, produkty z mleka – nabiał, a także wielką ilość kwiatów. Bazar na Rynku istniał do 1944 r.

Отко Ян. Продавець прецлів на Губернаторських валах. – Львів, 1932 р. – 6х6,5 см. – АО.
Типовий для міського середовища продавець прецлів – заварних бубликів, посипаних сіллю чи маком. Продавцям прецлів, каштанів, цукрової вати, саморобних льодяників, насіння дозволялося торгувати тільки у визначених місцях, як правило, у львівських парках. Дозвіл на торгівлю видавався у львівському магістраті і мав бути погодженим у кількох інстанціях, а узгоджена сума податків надходила у міську скарбницю.

Otko Jan. Sprzedawca precli na Wałach Gubernatorskich. – Lwów, 1932 r. – 6x6,5 cm. – AO.
Typowy dla miejskiego środowiska sprzedawca precli – zaparzanych obwarzanków, posypanych solą lub makiem. Sprzedawcom precli, kasztanów, cukrowej waty, lizaków własnego wyrobu, pestek słonecznikowych itp. dozwolone było handlować tylko w określonych miejscach, z reguły, w lwowskich parkach. Zezwolenie na handel wydawane było przez lwowski magistrat po uzgodnieniu w kilku instancjach, a określona suma podatku wpływała do skarbca miejskiego.

Отко Ян.
Нічна ратуша. – Львів, 1935 р. – 6х6,5 см. – АО.
Нічний вид підсвіченої ратуші, виконаний автором з боку костелу кармелітів Св. Михаїла Архангела. У 1930-х роках ввечері та вночі, крім ратуші, були підсвічені церква Св. Юра, Катедра, бернардинський та домініканський костели, міський театр. В наші часи традицію відновлено, до переліку об'єктів можна додати ще й телевізійну вишку, чий силует домінує над містом. Львівська телевежа зі сталевих трубних конструкцій, що стоїть на Замковій горі у Львові, висотою 192 м (570 м н. р. м.), 1957 року стала найвищою вежею України.

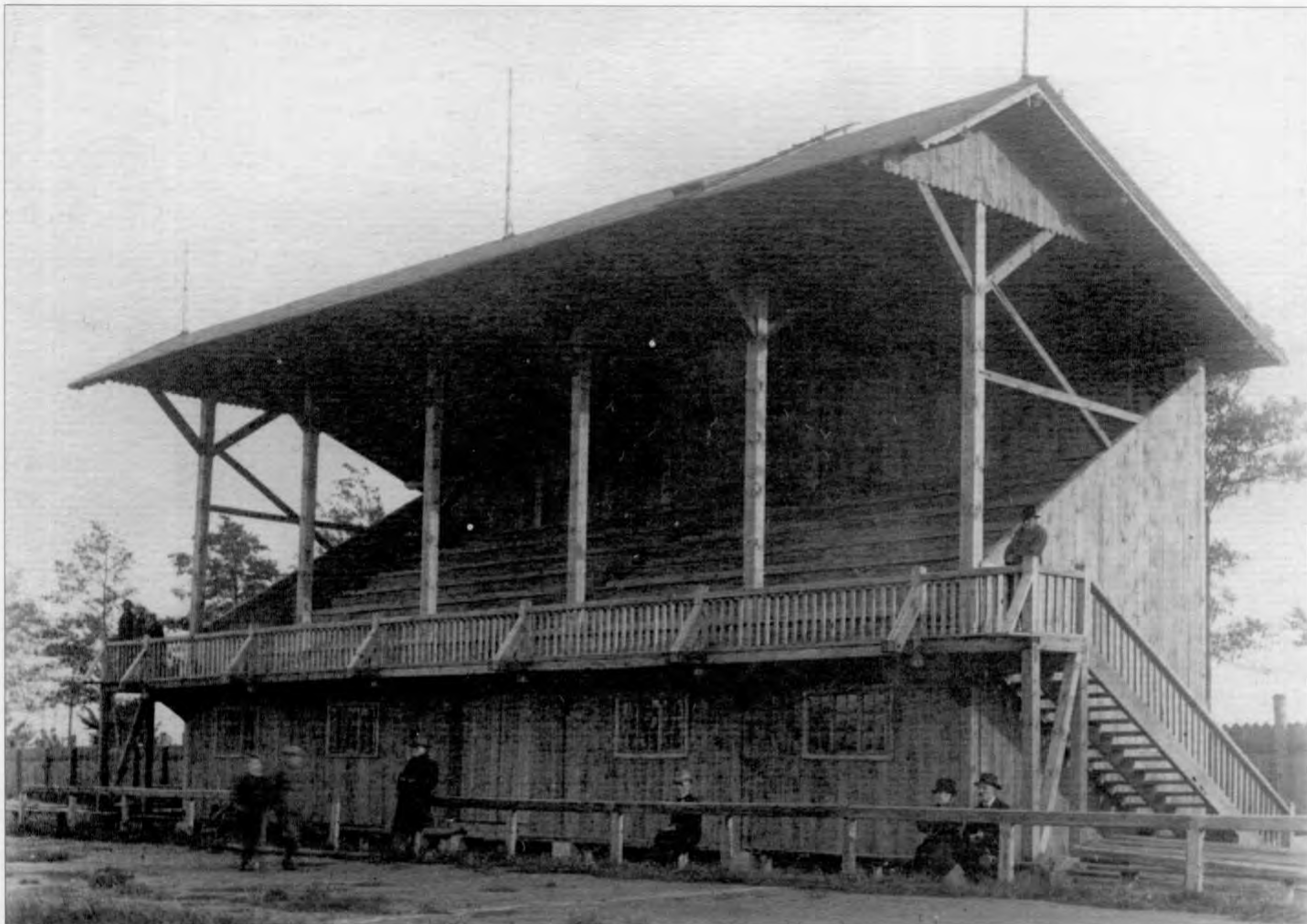

Otko Jan. Ratusz w nocy. – Lwów, 1935 r. – 6x6,5 cm. – AO.
Nocny widok podświetlonej wieży ratusza, ujęty przez autora od strony kościoła karmelitów Św. Michała Archanioła. W latach 1930. wieczorem i w nocy, oprócz ratusza były podświetlane: sobór Św. Jura, katedra, kościoły bernardynów i dominikanów, Teatr Miejski. W naszych czasach tradycję wznowiono, a do listy podświetlanych obiektów dołączono jeszcze wieżę telewizyjną, której sylwetka dominuje nad miastem. Lwowska telewieża stojąca na górze Zamkowej, zmontowana ze stalowych rur, ma wysokość 192 m (570 m n.p.m.); wzniesiona w 1957 roku stała się najwyższą wieżą Ukrainy.

Отко Ян.
Ікона в костелі кармелітів Св. Михаїла. – Львів, 1932 р. – 6х6,5 см. – АО.
Після ІІ-ої світової війни монахи кармеліти, як і всі монахи католицьких орденів покинули Львів, при тому вони вивозили найцінніші речі релігійного призначення, що прикрашали католицькі святині. Така ж доля очікувала ікону Христа, який несе хрест, що походила з львівського костелу Архистратига Михаїла.

Otko Jan.
Obraz w ołtarzu kościoła karmelitów Św. Michała Archanioła. – Lwów, 1932 r. – 6x6,5 cm. – AO.
Po II wojnie światowej karmelici (jak i wszystkie inne katolickie zgromadzenia zakonne) opuszczając Lwów, starali się zabrać ze sobą najcenniejsze przedmioty z wyposażenia kościoła. Taki był też los słynącego cudami obrazu Chrystusa niosącego krzyż, w lwowskim kościele karmelitów p.w. Św. Michała Archanioła.

Невідомий фотограф. Трибуна на українському сокільському стадіоні. – Львів, 1933 р. – 10x15 см. – МЕХП.
Українське руханково-гімнастичне товариство "Сокіл" від початку свого існування не мало стадіону – вправи проводилися у залі та на подвір'ї товариства "Дністер" на вул. Руській, 20. У 1910–1911 роках було організовано викуп території у Стрийському парку (колишнього "Тору циклістів"), де товариство "Сокіл-Батько" мало намір розташування власного стадіону. "Український город" розміром 190x120 м коштував товариству 133855 австрійських крон. До складу комплексу входило футбольне поле (160x70 м), три тенісні корти, легкоатлетичні доріжки та велосипедний трек (повна довжина кола 400 метрів). Згодом було збудовано трибуну на 270 сидячих місць. До VI Запорізьких ігрищ у 1925 р. збудовано трибуну на 2000 місць, переодягальні та службові приміщення. Після кількаразових спроб підпалу у 1933 р. трибуна згоріла.

Fotograf nieznany.
Trybuna na stadionie ukraińskiego Towarzystwa „Sokił". – Lwów, 1933 r. – 10x15 cm. – MEPA.
Ukraińskie ruchowo-gimnastyczne Towarzystwo „Sokił" od początku swego istnienia nie miało stadionu – ćwiczenia odbywały się w sali i na podwórzu Towarzystwa „Dnister" przy ul. Ruskiej 20. W ll. 1910–1911 zorganizowano wykup terenu w Stryjskim parku (dawnego „Toru cyklistów"), gdzie Towarzystwo „Sokił-bat'ko" zamierzało rozmieścić swój stadion. „Ukraińskie miasteczko" o wymiarach 190x120 m kosztowało Towarzystwo 133 855 austriackich koron. Do zespołu sportowego należało boisko dla piłki nożnej (160x70 m), trzy korty tenisowe, bieżnie lekkoatletyczne oraz tor kolarski (o długości okrążenia 400 m). Z czasem zbudowano trybunę na 270 miejsc siedzących. Z okazji VI Zaporoskich Zawodów w 1925 r. zbudowano trybunę na 2000 miejsc, szatnie i pomieszczenia służbowe.
Po kilkakrotnych próbach podpalenia trybuna spłonęła w 1933 r.

Січинський Володимир. Церква Св. Трійці в Сихові. –
Львів, 1933 р. – 9х14 см. – ІК.
Існуюча і донині невелика церква Пресвятої Трійці
була збудована у підміському Сихові 1654 р.
Центральний зруб храму у 1683 р.
був розписаний львівськими живописцями.
У 1870-х рр. до церкви був прибудований притвор.
Під час реставрації у 1932 р. була розібрана дзвіниця
над бабинцем. У 1971 р. храм покритий гонтом.

Siczyński Wołodymyr.
Cerkiew Św. Trójcy na Sichowie. –
Lwów, 1933 r. – 9x14 cm. – IK.
Istniejąca do dziś nieduża drewniana cerkiew Trójcy
Przenajświętszej została zbudowana w podmiejskim Sichowie
w 1654 r. Środkowy zrąb świątyni w 1683 r. pokryli malowidłami
lwowscy malarze. W latach 1870. do cerkwi przybudowano
przedsionek. Podczas restauracji w 1932 r. rozebrano dzwonnicę
nad babińcem. W 1971 r. świątynię pokryto gontem.

Губери Рудольф і Зофія.
Євангелістська школа. –
Львів, 1934–1939 рр. – 10x15 см. – МЕХП.
У 1821 р. створена мішана 6-класна євангелістська (протестантська) школа з німецькою мовою викладання. Школа розміщалася в будинку, що був власністю протестантської общини, на вул. Кохановського, 18. В 1875 р. за проектом архітектора Йозефа Енгеля споруджено новий будинок. Школа налічувала 300 дітей (як дітей військових, німецької національності, так і дітей з польських родин). До І-ої світової війни директором школи був досвідчений педагог Ян Нємєц, який згодом відкрив власну приватну школу, так звану "Сонячну школу", на вул. Пелчинській, 28 (тепер вул. Вітовського). Після ІІ-ої світової війни в будинку на вул. Кохановського (згодом Маяковського, тепер вул. Левицького) функціонувала загальноосвітня школа з польською мовою навчання.

Huberowie Rudolf i Zofia.
Szkoła ewangelicka. –
Lwów, lata 1934–1939. – 10x15 cm. – MEPA.
W 1821 r. została utworzona mieszana sześcioklasowa ewangelicka (protestancka) szkoła z nauczaniem w języku niemieckim. Szkoła mieściła się w budynku przy ul. Kochanowskiego 18, który był własnością gminy protestanckiej. W 1875 r. według projektu architekta Józefa Engla wzniesiono nowy budynek. Szkoła liczyła 300 uczniów (zarówno dzieci wojskowych niemieckiej narodowości, jak i dzieci z polskich rodzin). Przed I wojną światową dyrektorem szkoły był doświadczony pedagog Jan Niemiec, który z czasem otworzył własną prywatną szkołę, tzw. „Słoneczną szkołę" przy ul. Pełczyńskiej 28 (obecnie Witowskiego). Po II wojnie światowej w budynku przy ul. Kochanowskiego (później ul. Majakowskiego, obecnie Lewickiego) funkcjonowała ogólnokształcąca szkoła z polskim językiem nauczania.

Вележинський Людвік.
Приватна жіноча гімназія сестер уршулянок. –
Львів, 1936. – 11,5x17 см. – ІК.

Приватна жіноча гімназія сестер уршулянок була заснована у 1910 р., одночасно з краківською. Спочатку це був навчальний заклад типу реальної школи, поступово він став закладом гуманістичного типу. До початку 1920-х років директорами гімназії були Ельжбета Лубенська, Станіслав Данєц, Цецилія Лубенська, Салезія Баєрович. У 1932 р. спеціально для гімназії уршулянок на розі вулиць Св. Яцека та Гауке-Боссака, 2 (тепер відповідно вулиці Архипенка і Тютюнників) був споруджений шкільний будинок. Авторами проекту були відомі львівські архітектори Тадеуш Врубель та Леопольд Карасинський, будовою керував інженер Зигмунт Владислав Менсович. В наш час це загальноосвітня школа № 28.

Wieleżyński Ludwik.
Zakład sióstr urszulanek. –
Lwów, 1936 r. – 11,5x17 cm. – IK.

Prywatne żeńskie Gimnazjum sióstr urszulanek zostało założone w 1910 r., jednocześnie z krakowskim. Z początku była to uczelnia typu szkoły realnej, która stopniowo przekształciła się w zakład typu humanistycznego. Od początku lat 1920. dyrektorami gimnazjum byli Elżbieta Łubieńska, Stanisław Daniec, Cecylia Łubieńska, Salezja Bajerowicz. W 1932 r. specjalnie dla Gimnazjum urszulanek wzniesiono budynek szkolny na rogu ulic Św. Jacka i Hauke-Bossaka 2 (obecnie, odpowiednio, ulice Archipenki i Tiutunników). Autorami projektu byli znani lwowscy architekci Tadeusz Wróbel i Leopold Karasiński, budowę prowadził inżynier Zygmunt Władysław Mięsowicz. Obecnie w budynku mieści się ogólnokształcąca szkoła nr 28.

Вележинський Людвік.
Клас у приватній жіночій гімназії сестер уршулянок. – Львів, 1936. – 11,5x17 см. – ІК.
В гімназії викладали десять сестер уршулянок, після І-ої світової війни директором була Августина Гінтовт. Крім того для викладання різних предметів запрошувалися викладачі з інших львівських гімназій, їх будо дев'ятнадцять: з IV-ої гімназії ім. Яна Длугоша на вул. Никоровича (тепер вул. Професорська), VI-ої ім. С. Сташиця на вул. Личаківській, 37, VII-ої ім. Тадеуша Костюшка на вул. Сокола, 2 (тепер вул. Ковжуна), VIII-ої ім. Короля Казимира Великого на вул. Чарнецького, 8 (тепер вул. Винниченка), XI-ої ім. Снядецьких на вул. Шимоновичів, 1–3 (тепер вул. Мельника), гімназії ім. Королеви Ядвіги на вул. Потоцького, 45 (тепер вул. Чупринки), читав лекції також професор університету Адам Герстман.

Wieleżyński Ludwik.
Klasa w zakładzie sióstr urszulanek. –
Lwów, 1936 r. – 11,5x17 cm. – IK.
Po I wojnie światowej dyrektorem Gimnazjum była Augustyna Gintowt, wykładało w nim dziesięć sióstr urszulanek. Oprócz sióstr zakonnych, do nauczania różnych przedmiotów zapraszano dziewiętnastu wykładowców z innych lwowskich gimnazjów, mianowicie: z Gimnazjum IV im. Jana Długosza przy ul. Nikorowicza (obecnie ul. Profesorska), VI im. Stanisława Staszica przy ul. Łyczakowskiej 37, VII im. Tadeusza Kościuszki przy ul. Sokoła (obecnie ul. Kowżuna),VIII im. Króla Kazimierza Wielkiego przy ul. Czarnieckiego 8 (obecnie ul.Wynnyczenki), XI im. Śniadeckich przy ul. Szymonowiczów 1–3 (obecnie ul. Melnyka), Gimnazjum im. Królowej Jadwigi przy ul. Potockiego 45 (obecnie ul. Czuprynki); wykłady prowadził także prof. Uniwersytetu Adam Herstman.

Вележинський Людвік.
Вулиця Черешнева. –
Львів, 1936 р. – 11,5x17 см. – ІК.
Вид вулиці Черешневої з боку гори Св. Яцека. Черешнева була прокладена в 1926 р. і зберігала назву до 1934 р. Вулиця виникла внаслідок забудови так званої "Офіцерської колонії", що здійснив кооператив фонду військового житлового відділу, створений в 1927 р. Крім Черешневої утворилися вулиці Стшалковської (назва на честь засновниці відомого навчального жіночого закладу Зофії Стшалковської – тепер це школа № 6), Офіцерська. В реалізації проектів забудови брали участь архітектори Роман Вольпель, Мар'ян Нікодемович, Тадеуш Обмінський, Мечислав Штадлер.

Wieleżyński Ludwik.
Ulica Czereśniowa. –
Lwów, 1936 r. – 11,5x17 cm. – IK.
Widok ul. Czereśniowej od strony góry Św. Jacka. Czereśniowa była wytyczona w 1926 r. I zachowała swą pierwotną nazwę do 1934 r. Ulica powstała na skutek zabudowy tak zwanej „Oficerskiej kolonii", urzeczywistnionej przez spółdzielnię funduszu wojskowego wydziału mieszkaniowego, utworzoną w 1927 r. Oprócz Czereśniowej powstały wtenczas ulice Strzałkowskiej (nazwana na cześć założycielki znanego żeńskiego zakładu wychowawczego Zofii Strzałkowskiej, w którym obecnie mieści się szkoła nr 6) i Oficerska. W realizacji projektów zabudowy brali udział znani architekci Roman Völpel, Marian Nikodemowicz, Tadeusz Obmiński, Mieczysław Stadler.

Невідомий фотограф.
Хлопчик в іграшковому автомобілі. –
Львів, 1935 р. – 9x14 см. – ІК.
За зображенням на фотографії можна скласти уявлення про дозвілля львівської малечі міжвоєнного часу. Судячи з неприхованої цікавості людей, що спостерігають за хлопчиком в машині, це неординарний епізод, що відбувається на львівській вулиці.

Fotograf nieznany.
Chłopczyk w zabawkowym automobilu. –
Lwów, 1935 r. – 9x14 cm. – IK.
Według obrazka na fotografii można wyobrazić sobie rozrywki lwowskiej dzieciarni w czasach międzywojennych. Sądząc po nieukrywanej ciekawości ludzi patrzących na chłopczyka w aucie, utrwalony został niezwykły epizod, odbywający się na lwowskiej ulicy.

Невідомий фотограф. Група студентів. – Львів, 1935 р. – 6x9 см. – ІК.
В австрійські часи кожна львівська школа або гімназія мали власну форму, якій були притаманні певні кольори. Після польської шкільної реформи початку 1930-х років для всіх, без винятку, навчальних закладів була запроваджена одна офіційна форма: темно-сині мундири, куртки з коміром, білі сорочки з темно-синьою краваткою, шапки покрою "мацеювки" – з круглим денцем із тканини, над дашком був кольоровий пасок або шнур. Колір паска залежав від типу учбового закладу. Гімназисти носили сині шапки з блакитними пасками, ліцеїсти – з червоними пасками, семінаристи з учительських семінарій – з жовтими, студенти торгових шкіл – із зеленими. Розрізнити їх можна було також за нашивкою на правому рукаві, відповідного до типу навчального закладу кольору.

Fotograf nieznany. Grupa studentów. – Lwów, 1935 r. – 6x9 cm. – IK.
Za czasów austriackich młodzież gimnazjalną nazywano studentami, słuchaczy Uniwersytetu – akademikami, a studiujących na Politechnice – technikami. Po I wojnie światowej nastąpiły zmiany: młodzież w szkołach średnich nazywano uczniami, w wyższych uczelniach – studentami. Każda lwowska szkoła lub gimnazjum miała własny uniform, któremu właściwe były określone kolory. Po polskiej reformie szkolnej na początku lat 1930. we wszystkich, bez wyjątku, uczelniach został wprowadzony jednolity oficjalny uniform: ciemnoniebieskie mundury, kurtki z kołnierzem, białe koszule z ciemnoniebieskim krawatem, czapki o kroju „maciejówki" z okrągłym denkiem z tkaniny; nad daszkiem czapki był kolorowy pasek albo sznur. Kolor paska zależał od rodzaju uczelni. Gimnazjaliści nosili niebieskie czapki z błękitnymi paskami, licealiści – z czerwonymi paskami, seminaryści z seminariów nauczycielskich – z żółtymi, studenci szkół handlowych – z zielonymi. Rozróżniać uczącą się młodzież można było także po naszywce na prawym rękawie, której kolor odpowiadał typowi uczelni.

Невідомий фотограф.
Вид Східних торгів. – Львів, 1935 р. – 6х9 см. – ВР.
Вид на павільйони Східних торгів, на першому плані – знаменита, тому що описана Станіславом Лемом – башта Бачевського. Павільйон лікеро-горілчаної фірми, знаної далеко поза межами Львова, побудований на початку 1920-х роках архітектором Ервіном Вєчореком. До побудови власного приміщення у 1930-х роках. башту орендувала акційна спілка "Польське радіо". Потім там містилися тимчасові виставкові експозиції.

Fotograf nieznany.
Pawilony na Targach Wschodnich. –
Lwów, 1935 r. – 6x9 cm. – WR.
Widok pawilonów na Targach Wschodnich. Na pierwszym planie słynna – bo opisana przez Stanisława Lema – Wieża Baczewskiego. Pawilon wytwórni likerów i wódek, znanej daleko poza granicami Lwowa, wzniósł w latach 1920. architekt Erwin Wieczorek. Przed zbudowaniem własnego pomieszczenia na początku lat 1930. wieżę wynajmowała spółka akcyjna „Polskie Radio". Później były tam rozmieszczane rozmaite tymczasowe ekspozycje.

Ленкевич Адам.
Пам'ятник гетьману Station Станіславу Яблоновському. – Львів, 1930-ті рр. – 6x9 см. – МК.
Найдавніший львівський світський пам'ятник – гетьману Станіславу Яблоновському, львів'янину, герою оборони Львова 1695 р. від татар, мав довгу історію. Від часу спорудження бл. 1754 р. до XX ст. він змінив кілька місць розташування, востаннє він був установлений 1930 р. на пл. Трибунальській (нині пл. С. Яворського), біля давнього єзуїтського костелу Св. Петра і Павла, де гетьман був похований. Після 1945 р., точної дати вже ніхто не пам'ятає, пам'ятник безслідно зник. Існувала ідея спорудження на цій маленькій площі пам'ятника цісарю Францу-Йосифу, але міська влада її не підтримала.

Lenkiewicz Adam.
Pomnik hetmana Stanisława Jabłonowskiego. – Lwów, lata 1930. – 6x9 cm. – MK.
Najstarszy we Lwowie świecki pomnik – hetmana Stanisława Jabłonowskiego, lwowianina, bohatera obrony miasta w 1695 r. przed Tatarami, miał długą historię. Od czasu wzniesienia około 1754 r. do XX w. zmieniano kilkakrotnie lokalizację pomnika, w końcu został on ustawiony w 1930 r. na placu Trybunalskim (obecnie pl. Jaworskiego), koło kościoła jezuitów p.w. świętych Piotra i Pawła, gdzie hetman był pochowany. Po 1945 r. (dokładnej daty nie znamy) pomnik zniknął bez śladu. Istniał pomysł wzniesienia na tym niewielkim placu pomnika cesarza Franciszka Józefa I, ale władze miasta go nie poparły.

Невідомий фотограф.
Цегельня на вул. Дверницького, 15–17. –
Львів, 1936–1937 рр. – 10x14 см. – ТР.
На фото – хлопчик, майбутній професор ентомології
Тадеуш Рідль з відомої львівської купецької родини,
яка мешкала на вул. Дверницького, 12 (тепер вул. Свєнціцького).
Хлопчик сфотографований навпроти власного будинку,
на тлі цегельні. Можливо, це цегельня Францішека Зандлера,
власника колишньої Штілерівки, однієї з чисельних
цегелень цієї частини міста. У 1938 р. на цьому місці,
з боку вул. Дверницького, 15 (тепер вул. Свєнціцького)
арх. Тадеуш Пісевич збудував споруду Педагогічного
ліцею – тепер загальноосвітня школа № 27.

Fotograf nieznany.
Cegielnia przy ul. Dwernickiego, 15/17. –
Lwów, lata 1936–1937. – 10x14 cm. – TR.
Na zdjęciu widzimy chłopczyka,
przyszłego profesora entomologii Tadeusza Riedla
ze znanej lwowskiej kupieckiej rodziny, która mieszkała
przy ul. Dwernickiego 12 (obecnie ul. Swiencickiego).
Chłopczyk został sfotografowany naprzeciwko własnego domu,
na tle cegielni. Być może, jest to cegielnia Franciszka Zandlera,
właściciela dawnej Stillerówki, jednej z licznych cegielni
w tej części miasta. W 1938 r. na tym miejscu, ze strony
ul. Dwernickiego 15 architekt Tadeusz Pisiewicz wzniósł gmach
Liceum Pedagogicznego – obecnej ogólnokształcącej Szkoły nr 27.

Невідомий фотограф. На пляжі басейну Залізна вода. – Львів, 1937 р. – 6x9 см. – ВР.
У 1933 р. на вул. Снопківській, із врахуванням природного гористого рельєфу парку Залізна вода на місці популярного ставу Камінського було споруджено відкритий басейний комплекс, що складався з кількох частин. Тут були: спортивний басейн розміром 18x50 м із трампліном з висотами у 1,50 м; 3,5 м; 5 м; купальний басейн 55x45 м, глибиною від 70 см до 1,20 см з чудовим пляжем довкола; дитячий басейн – частина загального купального басейну площею 150 м², глибиною від 15 до 40 см. Для наповнення частково користувалися джерельною водою з парку Залізна вода.

Fotograf nieznany. Na plaży basenu w parku Żelazna Woda. – Lwów, 1937 r. – 6x9 cm. – WR.
W 1933 r. przy ul. Snopkowskiej, z uwzględnieniem naturalnej pagórkowatej rzeźby terenu parku Żelazna Woda, na miejscu popularnego stawu Żelazna Woda (czy inaczej stawu Kamińskiego), zbudowano otwarty zespół kąpieliska składający się z kilku części. Była tutaj sportowa pływalnia o wymiarach 18x50 m z trampoliną o wysokościach 1,5 m; 3,5 m; 5 m; basen kąpielowy 55x45 m o głębokości od 70 cm do 1,20 m z piękną plażą wokół; obok – basen dla dzieci głębokością od 15 do 40 cm, stanowiący część ogólnego basenu kąpielowego o powierzchni 150 m kw. Powierzchnia obu basenów sięgała 3 000 m kw. Dla ich napełniania częściowo wykorzystywano źródlaną wodę ze zdrojów parku Żelazna Woda.

Отко Ян. Вулиця Легіонів з вікна Уніон-банку. –
Львів, 1938 р. – 9х6,5 см. – АО.
Буденна картина життя Львова, увічнена автором, дозволяє побачити характерні деталі міського середовища, неіснуючі в наш час. Це демонтована після II-ої світової війни трамвайна колія, прокладена вперше ще 1894 р.; зручна місцем розташування трамвайна зупинка між двома частинами Гетманських Валів, що об'єднані нині у проспект Свободи; малі архітектурні форми, розташовані на зупинці – газетний кіоск і рекламний стовпчик з годинником; зі смаком виконані електричні ліхтарі; ошатний сквер із деревами, висадженими наприкінці XIX ст. На тлі – споруди, які не змінили свого вигляду з кінця XIX ст. – готелі "Сіті" (вул. Легіонів, 11, тепер пр. Свободи) та фешенебельний "Гранд-готель" (вул. Легіонів, 13).

Otko Jan. Ulica Legionów. Widok z okna Union-Banku. –
Lwów, 1938 r. – 9x6,5 cm. – AO.
Codzienny obrazek z życia Lwowa, uwieczniony przez autora zdjęcia, pozwala dostrzec charakterystyczne, dziś już nieistniejące, szczegóły miejskiego środowiska. Oto kilka z nich: demontowana po II wojnie światowej linia tramwajowa, przeprowadzona po raz pierwszy w 1894 r.; umieszczony w dogodnym miejscu przystanek między dwoma częściami Wałów Hetmańskich (obecnie połączonymi w jedną al. Swobody); rozmieszczone na ulicy dzieła architektury małych form – kiosk z gazetami i słupek ogłoszeniowy z zegarem; gustownie wykonane elektryczne latarnie; schludny skwer z drzewami wysadzonymi pod koniec XIX w. W tle widać budowle, które nie zmieniły swego wyglądu od końca XIX w. – hotele „City" (ul. Legionów 11, obecnie al. Swobody) oraz luksusowy „Grand-Hotel" (ul. Legionów 13).

Невідомий фотограф.
Інтер'єр Уніон-банку. –
Львів, 1938 р. – 9х6,5 см. – АО.
Інтер'єр одного з чисельних львівських банків, існуючого з початку XX ст. – Уніон-банку, який містився у приміщеннях другого поверху кам'яниці на вул. Легіонів, 12 (до І-ої світової війни вул. Гетманьська, тепер – пр. Свободи). Праворуч – працівник Уніон-банку, фотоаматор Ян Отко.

Fotograf nieznany.
Wnętrze Union-Banku. –
Lwów, 1938 r. – 9x6,5 cm. – AO.
Wnętrze jednego z licznych lwowskich banków, istniejącego od początku XX w. – Union-Banku, który mieścił się w pomieszczeniach na pierwszym piętrze kamienicy przy ul. Hetmańskiej 12 (obecnie al. Swobody). Po prawej stronie – pracownik Union-Banku, fotoamator Jan Otko.

Ленкевич Адам. Загальний шпиталь. – Львів, 1938 р. – 10x15 см. – ІК. На зображенні – головний вхід до Загального шпиталя (тепер Львівська обласна клінічна лікарня), цей адміністративний корпус був збудований 1768 р. як навчальний заклад отців піярів – Collegium Nobilium. Засновником фундації був отець єпископ-суфраган Самуель Рох Гловінський, власник Брюховичів. У 1776 р. заклад отримав назву Collegium Nobilium Theresianum. Від 1785 р. лікарня стає світською, а працювали в ній брати милосердя боніфратри, що звільнили своє приміщення на вул. Личаківській для військового шпиталя. 1854 р. шпиталь отримав назву Крайовий загальний шпиталь у Львові, почався активний розвиток лікарні, що не припинявся до 1939 р. У 1940 р. на базі медичного факультету був створений Львівський державний медичний інститут, а лікарня стала клініками Львівського державного медичного інституту. Тільки в 1959 р. роз'єднали інститут і клініки та відкрили Львівську обласну клінічну лікарню.

Lenkiewicz Adam. Krajowy Powszechny Szpital. – Lwów, rok 1938. – 10x15 cm. – IK. Zdjęcie przedstawia główne wejście do Powszechnego Szpitala (obecnie Lwowski Obwodowy Szpital Kliniczny). Gmach ten został zbudowany w 1768 r. jako zakład szkolny ojców pijarów – Collegium Nobilium. Założycielem i fundatorem był biskup sufragan Samuel Roch Głowiński, właściciel Brzuchowic. W 1776 r. zakład pijarów otrzymał nazwę Collegium Nobilium Theresianum. Od 1785 r. w gmachu kolegium mieścił się szpital publiczny. Pracowali w nim Bracia miłosierdzia – bonifratrzy, którzy zwolnili swoją siedzibę przy ul. Łyczakowskiej na potrzeby szpitala wojskowego. W 1854 r. szpital otrzymał nazwę Krajowy Powszechny Szpital we Lwowie, rozpoczął się wówczas aktywny rozwój lecznicy trwający nieprzerwanie do 1939 r. W 1940 r. na bazie medycznego wydziału uniwersytetu utworzono Lwowski Państwowy Instytut Medyczny, a lecznica stała się zespołem Klinik Lwoskiego Państwowego instytutu Medycznego. Dopiero w 1959 r. rozłączono Instytut i Kliniki, organizując obecny Lwowski Obwodowy Szpital Kliniczny.

Отко Ян.
Куточок парку
Високий замок. –
Львів, 1938 р. –
9x6,5 см. – АО.
При упорядкуванні схилів гори Високий замок та облаштуванні парку 1841 р. у його західній частині було створено штучну печеру. З обох боків гроту стоять кам'яні фігури левів, демонтовані зі споруди старої ратуші. Вирізьблені 1619 р. скульптором Б. Дикембошем, вони прикрашали консолі споруди ратуші, тримаючи в лапах щити із гербами львівських міщанських родів.

Otko Jan.
Zakątek parku
Wysoki Zamek. –
Lwów, 1938 r. – 9x6,5 cm. – AO.
W trakcie porządkowania zboczy góry Wysoki Zamek i rozplanowania parku w 1841 r. w jego zachodniej części urządzono sztuczną grotę. Z obu stron groty stoją kamienne lwy dzierżące w łapach tarcze z herbami (gmerkami) możnych rodów mieszczańskich Lwowa. Pochodzą one z renesansowego gmachu dawnego ratusza. Lwy, wykonane w 1619 r. przez rzeźbiarza B. Dickemboscha, służyły niegdyś jako konsole galeryjki na wieży ratusza.

Отко Ян.
Палата у пологовому будинку. – Львів, 1935 р. – 9х6,5 см. – АО.
Доволі рідкісна фотографія представляє вигляд палати у львівському гінекологічному санаторії "Салюс" ("Здоров'я") на вул. Падеревського (тепер Стецька), 3. Породілля – це Софія Отко.
У 1930-х роках найбільш відомими за рівнем обслуговування та комфортабельності були Клініка акушерства та гінекології Загального шпиталя (тепер Обласна клінічна лікарня), приватна клініка "Віта" на вул. Листопада, 22 (тепер вул. Коновальця – відділення 5-ї клінічної лікарні), а також Народна лічниця на вул. П. Скарги (тепер вул. Озаркевича).

Otko Jan.
W klinice położniczej. – Lwów, rok 1935. – 9x6,5 cm. – AO.
Dosyć rzadka fotografia przedstawiająca scenę we lwowskim sanatorium ginekologicznym "Salus" ("Zdrowie") przy ulicy Paderewskiego (obecnie Stećki) 3. Położnicą jest Zofia Otkowa.
W latach 1930. najbardziej znane z dobrego poziomu obsługi i komfortowych warunków były Klinika akuszerstwa i ginekologii Szpitala ogólnego (obecnie Obwodowy Szpital Kliniczny), prywatna klinika „Vita" przy ul. 29 Listopada 22 (obecnie oddział 5 Szpitala klinicznego przy ul. Konowalca), a także Ludowa Lecznica przy ul. P. Skargi (obecnie ul. Ozarkiewicza).

Невідомий фотограф.
Родина Отків на прогулянці. –
Львів, 1937 р. – 9х6,5 см. – АО.
Площа Марійська (тепер пл. Міцкевича) від початку свого існування під назвою площі Фердинанда (1843) була улюбленим місцем прогулянок львів'ян. Розумне, професійне планування та планомірний розвиток зробили її неформальним центром міста, і кожний львів'янин, говорячи – "в центрі", має на увазі насамперед цю площу, оточуючі її вулиці та розташовані тут розважальні заклади та крамниці. Не були винятком і львів'яни минулих часів, які прогулювались вдень з дитячим візочком, ввечері оглядали фільм в одному з численних кінотеатрів, розташованих на площі або близько неї.

Fotograf nieznany.
Rodzina Otków na spacerze. –
Lwów, 1937 r. – 9x6,5 cm. – AO.
Plac Mariacki (obecnie pl. Mickiewicza) od początku swego istnienia pod nazwą placu Ferdynanda (1843) był ulubionym miejscem spacerów lwowian. Rozumne planowanie i przemyślany rozwój zrobiły pl. Mariacki nieformalnym centrum miasta i każdy lwowianin mówiąc – „w centrum", ma na myśli przede wszystkim ten plac, otaczające go ulice oraz rozmieszczone tu lokale rozrywkowe i sklepy. Nie byli wyjątkiem również lwowianie z dawnych czasów, spacerując w dzień z dziecięcym wózeczkiem, a wieczorem oglądając film w jednym z licznych kin, usytuowanych na placu lub w pobliżu.

Невідомий фотограф.
Церква Св. Юра. Вид з вул. Міцкевича. –
Львів, бл. 1930 р. – 10x15 см. – НМ.
На схилах Святоюрської гори (321 м н. р. м.) вже близько середини XVIII ст. із використанням природного ландшафту та рослинності було розпочато створення регулярного саду. Здавна Святоюрська гора поросла буковим ліском, тут росли смереки, граби, ясени та липи. Упродовж трьох століть існування святоюрський сад не раз змінював вигляд, з регулярного терасового саду він поступово став пейзажним. На початку XX ст. тут було розплановано та висаджено ще й фруктовий сад. У 1933 р. сад був обнесений новою металевою огорожею. Після II-ої світової війни його вигляд значно змінився через розташування тут трьох радіопередаючих веж-глушилок, дві з яких були демонтовані на вимогу ЮНЕСКО тільки у 1990-х роках, остання досі існує у трьохсотрічному монастирському саді.

Fotograf nieznany. Cerkiew Św. Jura. Widok z ul. Mickiewicza. –
Lwów, ok. 1930 r. – 10x15 cm. – MN.
Na zboczach góry Świętojurskiej (321 m n. p. m) już około połowy XVIII w. rozpoczęto kształtowanie regularnego sadu przy wykorzystaniu naturalnego krajobrazu i roślinności. Świętojurska góra oddawna była porośnięta bukowym laskiem, rosły tu także świerki, graby, jesiony, lipy. W ciągu trzystu lat istnienia świętojurski sad nie raz zmieniał swój wygląd i charakter, z regularnego tarasowego sadu stopniowo przekształcał się w park krajobrazowy. Na początku XX w. rozplanowano tutaj i wysadzono również sad owocowy. W 1933 r. sad otoczono nowym metalowym ogrodzeniem. Po drugiej wojnie światowej wygląd sadu znacznie się zmienił na skutek rozmieszczenia tu trzech radiowych wież antenowych służących do zagłuszania audycji zachodnich radiostacji. Dopiero w latach 1990. na żądanie UNESCO dwie z nich zostały demontowane. Ostatnia wieża w trzystuletnim sadzie istnieje do dziś.

Діаманд Ванда.
На площі Св. Юра. –
Львів, 1930 р. – 17x23 см. – МЕХП.
Площа Св. Юра сформувалася ще у XVII ст. Традиційні ярмарки, відомі далеко поза межами міста, відбувалися тут до 1860 р. Від 1861 р., із побудовою залізниці та залізничного вокзалу, торгове життя набрало інших, більш цивілізованих, форм. В кінці XIX ст. за планами інспектора міських парків Рерінга площу впорядковано, висаджено дерева та влаштовано міський сквер. Як видно на зображенні, ще до 1939 р. на площі, біля собору Св. Юра, відбувалися свята та колоритні невеликі ярмарки.

Diamandówna Wanda.
Na placu Św. Jura. –
Lwów, 1930 r. – 17x23 cm. – MEPA.
Plac Św. Jura ukształtował się już w XVII w. Tradycyjne jarmarki świętojurskie, znane daleko poza granicami miasta, odbywały się tutaj do 1860 r. Od 1861 r., w związku z budową kolei i dworca kolejowego, życie handlowe przybrało inne, bardziej cywilizowane formy. W końcu XIX w. według planów inspektora miejskich parków Arnolda Röhringa plac uporządkowano, obsadzono drzewami i urządzono na nim skwer miejski. Jak widać na zdjęciu, aż do 1939 r. na placu przy katedrze Św. Jura odbywały się festyny i niewielkie barwne jarmarki.

Невідомий фотограф.
Парад трубочистів на пл. Галицькій. –
Львів, 1938 р. – 9x14 см. – ІК.
Львівські трубочисти, які беруть участь в урочистому святковому параді, що відбувався в листопаді 1938 р. з нагоди 20-річчя польської держави. Трибуна, де разом з іншими посадовцями стоїть президент міста Станіслав Островський, розташована на тротуарі площі Галицької, там, де тепер починаються сходи постаменту пам'ятника князю Данилу Галицькому. Станіслава Островського обрали на найвищу посаду міста у 1936 р., 27 червня 1936 р. він склав присягу та був переобраний президентом у травні 1939 р.

Fotograf nieznany.
Defilada kominiarzy na pl. Halickim. –
Lwów, 1938 r. – 9x14 cm. – IK.
Lwowscy kominiarze, widoczni na zdjęciu, biorą udział w uroczystej świątecznej paradzie, która odbyła się w listopadzie 1938 r. z okazji 20-lecia niepodległości Państwa Polskiego. Trybuna, gdzie wraz z innymi dostojnikami stoi prezydent miasta Stanisław Ostrowski, znajduje się na chodniku placu Halickiego, tam gdzie teraz zaczynają się schody postumentu pomnika księcia Daniela Halickiego. Stanisława Ostrowskiego obrano na najwyższe stanowisko w mieście w 1936 r.; 27 czerwca 1936 r. on złożył przysięgę. S. Ostrowski w maju 1939 r. został powtórnie wybrany na prezydenta miasta.

Ленкевич Адам. Будинок Міських електричних закладів. – Львів, 1938–1939 рр. – 6х9,5 см. – МК.
В період між двома світовими війнами була дуже серйозно розбудована мережа Міських електричних закладів. Кількість користувачів збільшилася від 17680 до 66327 чоловік. Опираючись на потужності електростанції на Персенківці, було створено Заклад електрифікації Львівського округу. Від 1935 р. почалася електрифікація львівського повіту. Авторство проекту розширення електромережі належить професору Львівської політехніки Габріелю Сокольницькому. У 1937 р. за проектом архітектора Тадеуша Врубеля за участю Леопольда Карасинського було споруджено будинок Міських електричних закладів (під час війни тут розташувався офіс гестапо, а після війни – КДБ). Під назвою МЗЕ провадилися два підприємства, що були власністю громади м. Львова – Міська електрична колія (адміністративний будинок якої лишився на вул. Вулецькій, 2 (тепер вул. Сахарова) і Міський заклад освітлення – електростанція. Розбудова електричної мережі змінила місто. В його забудові з'явилися різні характерні прилаштування, що свідчили про його розвиток, електрифіковано міське освітлення.

Lenkiewicz Adam. Gmach Miejskich Zakładów Elektrycznych. – Lwów, lata 1938–1939. – 6x9,5 cm. – MK.
W okresie międzywojennym bardzo poważnie została rozbudowana sieć Miejskich Zakładów Elektrycznych. Ilość użytkowników wzrosła od 17680 do 66327 osób. Opierając się na moc elektrowni na Persenkówce, utworzono Zakład Elektryfikacji Okręgu Lwowskiego. Od 1935 r. rozpoczęła się elektryfikacja powiatu lwowskiego. Autorem projektu rozszerzenia sieci elektrycznej był profesor Politechniki Lwowskiej Gabriel Sokolnicki. W 1937 r. według projektu architekta Tadeusza Wróbela przy udziale Leopolda Karasińskiego został wzniesiony gmach Miejskich Zakładów Elektrycznych (podczas wojny mieścił się tutaj urząd gestapo, a po wojnie – KGB). Pod nazwą MZE prowadzone były również dwa przedsiębiorstwa, które stanowiły własność gminy m. Lwowa – Miejska Kolej Elektryczna (jej administracyjny budynek pozostał przy ul. Wuleckiej 2 (obecnej ul. Sacharowa) i Miejski Zakład Oświetlenia – elektrownia. Rozbudowa sieci elektrycznej zmieniła miasto. W zabudowie miasta pojawiły się charakterystyczne elementy które świadczyły o jego rozwoju, elektryfikowano miejskie oświetlenie.

Невідомий фотограф. Парад радянських військ. – Львів, 1939 р. – 11x17 см. – ЛІМ.

1939 р. жовтня 29. "... Рано -вранці місто сповив туман. Мов димова завіса, простяглись сірі хмари над дахами будинків. Тільки сьома година за місцевим часом. Ще дуже рано... Незважаючи на ранній час, тротуари заповнені... З готелю поспішають до бійців депутати Народних зборів... Сам по собі утворюється круг, який все ширшає і ширшає. Гопак. Число танцюючих росте й росте. Не витримують і глядачі – жителі міста і, взявшись у боки, ідуть навприсядки... Почався парад військ Українського фронту. Суцільною стіною стоять радянські громадяни м. Львова на тротуарах... мабуть ще ніколи на вулиці Львова не виходило стільки людей. Вчора закінчили свою роботу Українські Народні збори. Саме на їх честь і організований сьогодні мітинг-парад. На вулицях все місто. Радянські громадяни вийшли продемонструвати свою єдність, свою радість, своє щастя, свою любов до дітища радянського народу і більшовицької партії – Червоної Армії. Рапорт комкора Голікова приймав командуючий Українським фронтом, командарм 1-го рангу тов. Тимошенко".

Fotograf nieznany. Parada wojsk radzieckich. – Lwów, 1939 r. – 11x17 cm. – LMH.

1939 r., 29 października: „... Rano, raniutko miasto spowiła mgła. Jak zasłona dymna, rozciągnęły się szare chmury nad dachami kamienic. Dopiero siódma godzina według miejscowego czasu. Jest jeszcze bardzo wcześnie... Nie zważając na wczesną porę, chodniki są zapełnione... Z hotelu śpieszą do żołnierzy deputowani Ludowego Zgromadzenia... Spontanicznie tworzy się krąg, który wciąż się rozszerza i rozszerza. Hopak. Liczba tańczących rośnie i rośnie. Nie wytrzymują też widzowie – mieszkańcy miasta i wziąwszy się pod boki, idą „w prysiudy"... Rozpoczyna się parada wojsk Ukraińskiego frontu. Jednolitą ścianą stoją na chodnikach radzieccy obywatele m. Lwowa... Zapewne jeszcze nigdy na ulice Lwowa nie wychodziło tylu ludzi. Wczoraj zakończyło pracę Ukraińskie Zgromadzenie Ludowe. To właśnie na jego cześć zorganizowano dzisiaj wiec-paradę. Całe miasto wyszło na ulice. Obywatele radzieccy wyszli okazać swoją jedność, swoją radość, swoje szczęście, swoją miłość do dziecięcia ludu radzieckiego i bolszewickiej partii – Armii Czerwonej. Na koniu pojawia się dowódca Ukraińskiego frontu, komandarm 1-go stopnia tow. Tymoszenko. Przyjmuje on raport komkora Golikowa".

Невідомий фотограф.
Пам'ятник Дружби народів на Гетьманських валах. – Львів, 1940 р. – 4x9 см. – ІК.

На початку грудня 1939 р. неподалік фігури Матері Божої було установлено пам'ятник Сталінській дружбі народів. Він представляв собою жіночу та чоловічу фігури з червоними прапорами, декоровані гербами радянських республік. З метою удосконалення скульптурної композиції на початку 1940 р. її було доповнено 20-метровим обеліском. За думкою знавця львівської скульптури мистецтвознавця доктора Юрія Бірюльова, як і у випадку пам'ятника Сталінській конституції, авторами ідеї були скульптори Сергій Литвиненко та київський художник Михайло Дмитренко, а виконували пам'ятник в матеріалі скульптори Євген Дзиндра та Андрій Коверко.

Fotograf nieznany.
Pomnik Przyjaźni Narodów na Wałach Hetmańskich. – Lwów, 1940 r. – 4x9 cm. – IK.

Na początku grudnia 1939 r. niedaleko od figury Matki Boskiej został ustawiony pomnik Stalinowskiej Przyjaźni Ludów. Pomnik przedstawiał postacie kobiety i mężczyzny z czerwonymi sztandarami, udekorowanymi herbami republik radzieckich. W celu udoskonalenia rzeźbiarskiej kompozycji na początku 1940 r. dopełniono ją 20-metrowym obeliskiem. Zdaniem znawcy rzeźby lwowskiej doktora Jurija Biriulowa, tak samo jak w przypadku pomnika Stalinowskiej Konstytucji, autorami koncepcji byli rzeźbiarze Siergiej Lytwynenko i kijowski artysta Mychajło Dmytrenko, a wykonywali pomnik w materiale lwowscy rzeźbiarze Jewhen Dzyndra i Andrij Kowerko.

Невідомий фотограф.
Червоноармієць біля пам'ятника
Яну III Собеському. –
Львів, 1940 р. – 9x6 см. – ІК.
Невідомий радянський червоноармієць фотографується "на згадку" на фоні пам'ятника королю Яну III Собеському на Гетьманських Валах, який простояв усі роки окупації та був вивезений до Гданьска тільки після 1950 р. Зима 1940 р. була напрочуд холодною та багатосніжною, що засвідчують навіть деякі тогочасні фотографії. На тлі фігури червоноармійця в морозному повітрі вгадується силует пам'ятника Сталінській Конституції, що стояв від жовтня 1939 р. на Валах навпроти вул. Ягеллонської (тепер вул. В. Гнатюка).

Fotograf nieznany.
Czerwonoarmista obok
pomnika Jana III Sobieskiego. –
Lwów, 1940 r. – 9x6 cm. – IK.
Nieznany radziecki czerwonoarmista sfotografował się „na pamiątkę" na tle pomnika króla Jana III Sobieskiego na Wałach Hetmańskich. Pomnik, który stał na Wałach przez cały okres okupacji, został wywieziony do Gdańska dopiero po 1950 r. Zima w 1940 r. była niezwykle mroźna i śnieżna, o czym świadczą nawet niektóre ówczesne fotografie. W tle postaci czerwonoarmisty, w mroźnym powietrzu, widnieje sylwetka pomnika Stalinowskiej Konstytucji, który od października 1939 r. stał na Wałach naprzeciwko wylotu ul. Jagiellońskiej (obecnie ul. W. Hnatiuka).

Невідомий фотограф.
Головний вокзал. –
Львів, 1941 р. – 6х6,5 см. – ЦВЗ.
Головний пасажирський вокзал
залізничної станції Львів та
прилеглі до нього залізничні
колії вже в перші години
ІІ-ої світової війни були значно
пошкоджені внаслідок бомбових
ударів німецької авіації.

Fotograf nieznany.
Dworzec Główny. –
Lwów, 1941 r. – 6x6,5 cm. – CZW.
Główny dworzec pasażerski stacji
kolejowej Lwów oraz przylegające
do niego budowle zostały znacznie
uszkodzone już w ciągu
pierwszych godzin II wojny
światowej na skutek ataków
bombowych niemieckiego
lotnictwa.

Невідомий фотограф.
Спостережний пункт на кургані Люблінської унії. – Львів, 1941 р. – 9x6 см. – ВР.
Спостережний пункт за неприятельською авіацією, розташований на Високому замку – на кургані Люблінської унії – найвищій точці міста.
Існував упродовж II-ої світової війни.

Fotograf nieznany.
Punkt obserwacyjny na Kopcu Unii Lubelskiej. – Lwów, 1941 r. – 9x6 cm. – WR.
Punkt obserwacyjny przelotów nieprzyjacielskiego lotnictwa rozmieszczony na Wysokim Zamku, na Kopcu Unii Lubelskiej – w najwyższym punkcie miasta.
Istniał w ciągu II wojny światowej.

Невідомий фотограф.
Зруйнована церква Св. Духа. – Львів, 1941 р. – 17x11 см. – ЮЗ.
У 1722–1728 рр. коштом княгині Теофілі Вишневецької збудовано монастир та костел домініканок св. Катерини Сієнської. В 1783 р. цісар Йосиф II для освіти та виховання греко-католицького духівництва для українців Австрії та Угорщини заснував у Львові Духовну семінарію. Будівлю монастиря скасованого цісарем ордену передано Руській греко-католицькій духовній семінарії, а семінарська церква отримала назву Св. Духа. Іконостас та вівтар розписав відомий львівський живописець Лука Долинський. У 1888–1890 рр. арх. С. Гавришкевич спорудив новий семінарський будинок, використовуючи частину монастирського саду. У фасадну стінку вежі церкви Св. Духа було вмуровано таблицю з написом: Istructioni Cleri Religiones Firmamento vovit Iosephus II. Anno MDCCL XXXIII. На правому боці вежі вмурована мармурова таблиця, присвячена 100-річчю М. Шашкевича. В 1928 р. тут розміщено Богословську академію. Церква зруйнована в перші дні II-ої світової війни.

Fotograf nieznany. Zniszczona cerkiew Św. Ducha – Lwów, 1941 r. – 17x11 cm. – JZ.
W latach 1722–1728 sumptem księżnej Teofili Wiśniowieckiej wzniesiono klasztor i kościół sióstr dominikanek p.w. Św. Katarzyny Sieneńskiej. W 1783 r. cesarz Józef II w celach oświaty i kształcenia greckokatolickiego duchowieństwa dla Ukraińców w Austrii i na Węgrzech założył we Lwowie Seminarium Duchowne. Budowle zakonu dominikanek, skasowanego przez cesarza, przekazano Ruskiemu Seminarium greckokatolickiemu, a seminaryjna cerkiew została na nowo poświęcona pod wezwaniem Świętego Ducha. Ikonostas i ołtarz cerkwi wymalował znany lwowski artysta Łukasz Doliński. W ll. 1888–1890 architekt Sylwester Hawryszkiewicz wzniósł nowy budynek Seminarium, wykorzystując część klasztornego ogrodu. Na frontowej ścianie wieży cerkwi Św. Ducha wmurowano tablicę z napisem: Instructioni Cleri Religiones Firmamento vovit Iosephus II. Anno MDCCL XXXIII. Na prawej stronie wieży wmurowana jest tablica poświęcona 100-leciu Markijana Szaszkiewicza. W1928 r. w gmachu Seminarium rozmieszczono Teologiczną Akademię. Cerkiew została zniszczona w pierwszych dniach II wojny światowej.

Невідомий фотограф.
Пам'ятний знак на Гетьманських Валах. –
Львів, 1943 р. – ВЦЄ.
У 1943 р. на центральній вісі Гетьманських Валів, навпроти входу до Оперного театру було установлено пам'ятний знак – куб із чашею для вічного вогню, що мав увічнити нову назву цієї центральної вулиці, лівий та правий боки якої досі носили різні назви. Лівий бік з непарними номерами: Карла Людвіга–Легіонів–Опернштрассе; правий бік з парними номерами: Вали Нижні–Гетьманська–1 Травня–Гетьманська–Музеумштрассе. Від травня 1942 р. вулиця отримала назву Адольф Гітлеррінг, а на початку прогулянкової алеї було поставлено пам'ятний знак, виконаний за проектом відомого львівського художника Александра Кшивоблоцького, члена мистецького угрупування "Артес".

Fotograf nieznany.
Znak pamiątkowy na Wałach Hetmańskich. –
Lwów, 1943 r. – WCE.
W 1943 r. na głównej osi Wałów Hetmańskich, naprzeciwko wejścia do Teatru Opery został ustawiony znak pamiątkowy – sześcian z czaszą dla wiecznego ognia. Znak miał akcentować nową jedyną nazwę tej centralnej ulicy, której lewa i prawa strony dotychczas miały różne nazwy. Lewa strona o nieparzystych numerach nosiła nazwy: Karola Ludwika–Legionów–Opernstrasse; prawa o parzystych numerach: – Wały Dolne–Hetmańska–1 Maja–Hetmańska–Museumstrasse. Od maja 1942 r. ulicę przemianowano na Adolf Hitlerring, a u początku alei spacerowej niebawem ustawiono znak pamiątkowy, wykonany według projektu znanego polskiego artysty Aleksandra Krzywobłockiego, członka grupy „Artes".

ЦМІ

Пронь Василь. "Живі шахи" у Львові. –
Львів, 1943 р. – 9x14 см. – IK.
У вересні 1943 р. львів'ян очікувало грандіозне театральне видовище – спектакль "Живі шахи". Змагання живих шахових фігур, розділених на дві команди – княжої дружини та половців – ілюстрували партію, що її 1851 р. розіграв у Лондоні німецький шахіст Адольф Андерсен. На величезній шахівниці футбольного поля відповідні місця займали шахові фігури, роль яких грали актори трупи Львівського оперного театру під керівництвом актора і режисера Володимира Блавацького. Режисером дійства був Богдан Паздрій, сценографом – художник Мирослав Радиш, музичним керівником – Ярослав Барнич. Музичний супровід здійснював духовий оркестр із Самбора під керівництвом диригента Рабія. Перебіг шахової гри коментував у мегафон інженер Романишин. Спектакль відбувався на невеликому стадіоні в районі вул. Замарстинівської, де в міжвоєнний період відбувалися футбольні матчі між дублями команд "Україна" та "Свитязь", в радянські часи стадіон "Прогрес". Він дотепер існує і розташований між вулицями Замарстинівською та Промисловою, за спорудами фірми "Маяк". Є версія, що спектакль відбувався на сокільському стадіоні на Цетнерівці, про це принаймні нагадує ландшафт на зображенні.

Proń Wasyl. „Żywe szachy" we Lwowie. –
Lwów, 1943 r. – 9x14 cm. – IK.
We wrześniu 1943 r. Lwowian oczekiwało wspaniałe teatralne widowisko – spektakl „Żywe szachy". Turniej żywych szachowych figur, podzielonych na dwa zespoły – książęcą drużynę i połowieckich wojowników – ilustrował partię, którą w 1851 r. rozegrał w Londynie niemiecki szachista Adolf Andersen. Na olbrzymiej szachownicy boiska do piłki nożnej odpowiednie miejsca zajmowały szachowe figury, których role odgrywali aktorzy trupy Lwowskiego Teatru Opery pod kierunkiem aktora i reżysera Wołodymyra Bławackiego. Reżyserem widowiska był Bohdan Pazdrij, scenografem – malarz Mirosław Radysz, kierownikiem muzycznym – Jarosław Barnycz. Akompanament muzyczny wykonywała orkiestra dęta z Sambora pod kierunkiem dyrygenta Rabia. Przebieg gry w szachy komentował do megafonu inżynier Romaniszyn. Przedstawienie odbywało się na niewielkim stadionie w okolicy ul. Zamarstynowskiej, gdzie w okresie międzywojennym odbywały się mecze piłkarskie między dublerami drużyn „Ukraina" i „Świteź". W czasach radzieckich stadion nosił nazwę „Progres", istnieje on dotychczas i znajduje się między ulicami Zamarstynowską i Przemysłową, za budowlami firmy „Majak". Istnieje również wersja, że przedstawienie odbywało się na dawnym stadionie Sokoła na Cetnerówce, mógłby na to wskazywać otaczający krajobraz widoczny na zdjęciu.

Невідомий фотограф.
Пивний бар в готелі "Брістоль". –
Львів, 1942 р. – 10x14 см. – ВР.
Фото представляє жанрову сценку періоду німецької окупації Львова – працівниці пивного бару в готелі "Брістоль", який не переставав функціонувати в часи війни.

Fotograf nieznany.
Piwiarnia w hotelu „Bristol". –
Lwów, 1942 r. – 10x14 cm. – WR.
Fotografia przedstawia rodzajową scenkę z okresu niemieckiej okupacji Lwowa – pracownic piwiarni w hotelu „Bristol", który nie przestawał działać w czasach wojennych.

Невідомий фотограф. Вул. Пекарська. – Львів, 1941–1944 рр. – ЦВЗ. Вид однієї з найстаріших львівських вулиць часів ІІ-ої світової війни. Вулиця мала назву Пекарської від 1690 року, так називається дотепер, і тільки упродовж 1943–1944 рр. мала назву Беккергассе. На зображенні буденно, скромно вбрані люди, в сонячний день про війну нагадує тільки зруйнована верхівка наріжного з вул. Пілсудського (давньої Панської, а тепер вул. І. Франка) будинку, де був розташований готель "Метрополь". На фоні бачимо будинки пл. Бернардинської, тепер це пл. Соборна.

Fotograf nieznany. – Ulica Piekarska. – Lwów, lata 1941–1944. – CZW. Widok jednej z najstarszych lwowskich ulic w czasie II wojny światowej. Ulica nosiła nazwę Piekarskiej od 1690 roku i tak nazywa się do dziś, tylko w latach 1943–1944 nazwa brzmiała po niemiecku Bäckergasse. Na zdjęciu widzimy powszednio, skromnie ubranych ludzi; w pogodny dzień o wojnie przypomina tylko zrujnowany wierzchołek kamienicy na rogu ul. Piłsudskiego (dawnej ul. Pańskiej, obecnie ul. I. Franki), gdzie mieścił się hotel „Metropol". W tle widać zabudowę placu Bernardyńskiego, obecnego placu Sobornego.

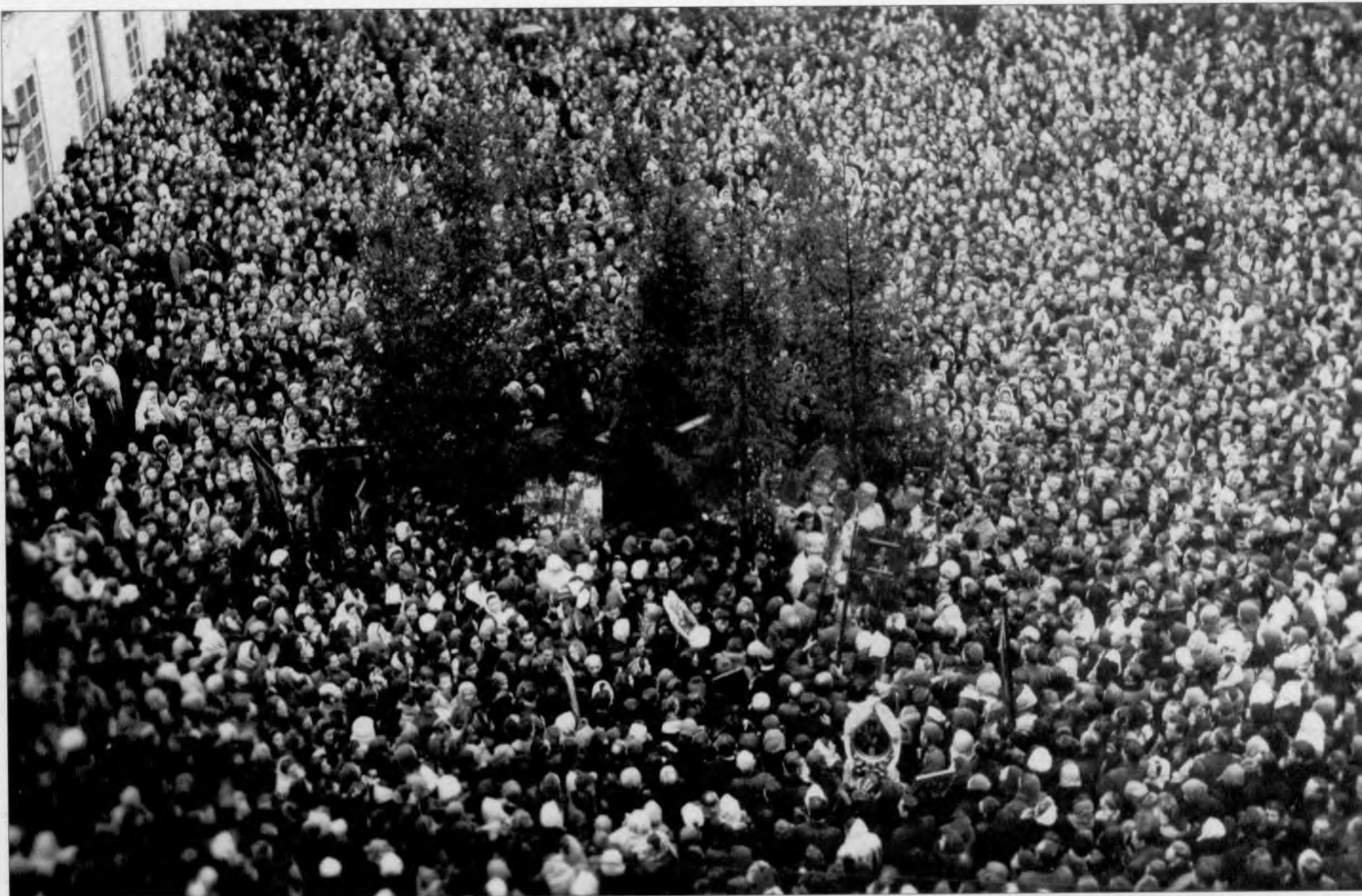
Савка Ярослав.
Військовий парад у Львові. –
Львів, 1945 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Військовий парад у Львові,
що відбувається на головній вулиці,
яка в той час удев'яте змінила назву – від 1945 р.
це була вулиця 1 Травня,
в побуті – Першотравнева.
Тепер – проспект Свободи.

Sawka Jarosław.
Parada wojskowa we Lwowie. –
Lwów, 1945 r. – 12x18 cm. – LMH.
Parada wojskowa we Lwowie,
odbywająca się na głównej ulicy miasta, która do tego
momentu już po raz dziewiąty zmieniała nazwę –
od 1945 r. Była to ulica 1 Maja, w języku nieoficjalnym –
Pierwszomajowa („Perszotrawnewa").
Obecnie jest to aleja Swobody.

Савка Ярослав.
Військовий парад у Львові. –
Львів, 1945 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Прохід техніки головною вулицею Львова –
1 Травня – під час проведення військового параду.
Вздовж існуючої в той час трамвайної лінії стоять
вартові, військова техніка проходить повз
Оперний театр наприкінці вулиці.
На фоні видно будинки вул. Пелтевної
(тепер пр. Чорновола) та пл. Зернової.

Sawka Jarosław.
Parada wojskowa we Lwowie. –
Lwów, 1945 r. – 12x18 cm. – LMH.
Przejazd sprzętu bojowego po głównej ulicy Lwowa –
1 Maja podczas parady wojskowej. Wzdłuż istniejącej
tu wówczas linii tramwajowej stoją wartownicy,
sprzęt bojowy przechodzi obok
Teatru Opery przy końcu ulicy.
W tle widać zabudowę ul. Pełtewnej
(obecnie alei Czornowoła) oraz pl. Zbożowego.

Невідомий фотограф.
Йордан на Ринку. –
Львів, 1947 р. – 10x15 см. – ВР.
Йордан на львівському Ринку,
вперше після насильницької ліквідації
греко-католицької церкви.
Після Ринку процесії віруючих розходилися
на богослужіння до своїх церков.
Невідомо, чи відбувалися йорданські
водохрещення на Ринку пізніше, після 1947 р.

Fotograf nieznany.
Jordan na Rynku. –
Lwów, 1947 r. – 10x15 cm. – WR.
Święto Chrztu Pańskiego – Jordan na
lwowskim Rynku, pierwszy raz po przymusowej
likwidacji greckokatolickiej Cerkwi. Po święceniu
wody na Rynku wierni w procesjach rozchodzili
się na nabożeństwa do swoich świątyń.
Niewiadomo czy Jordańskie uroczystości na
Rynku odbywały się po 1947 r.

Невідомий фотограф. Краківський ринок. –
Львів, кінець 1940-х – поч. 1950-х рр. – 6,5x9 см. – ВР.
Навіть після побудови критого Краківського ринку (1876) не припинилася торгівля на значній території, що простягалася у північному напрямку від Міського театру. Територія ця обіймала площі Голуховських (пл. Торгова), Зернову, Теодора, вулиці Пелтевну (пр. Чорновола), Вагову, Зернову та Медову. Але ринки не були стихійними, їх кількість та цільове призначення суворо регламентувалися міською владою. Після ІІ-ої світової війни стихійні ринки неможливо було спинити – в дільниці за Оперним театром продавалося все – від камінців для запальничок до живописних полотен славетних західноєвропейських художників; від смаженого соняшникового насіння до шикарних вечірніх туалетів та вишуканого посуду. "На руках" можна було продати та купити їжу та одяг, шкільні підручники, металобрухт, алкогольні вироби. Крім того, на площі звичайно облаштовували свої збірні конструкції пересувні цирки-шапіто, звіринці, гонки мотоциклами по вертикальній стіні. Додатковою розвагою було паріння над площею дирижабля: він виконував суто пропагандистську функцію.

Fotograf nieznany. Krakowski rynek. –
Lwów, koniec lat 1940. – pocz. 1950. – 9,5x9 cm. – WR.
Nawet po zbudowaniu krytego Krakowskiego rynku (w 1876 r.) nie ustawał handel na obszernym terenie, rozciągającym się na północ od Teatru Miejskiego. Terytorium to obejmowało place Gołuchowskich (obecnie pl. Targowy), Zbożowy, Teodora; ulice – Pełtewną (obecnie al. Czornowoła), Wagową, Ziarnową oraz Miodową. Lecz targowiska te nie były żywiołowe, ich liczba i konkretne przeznaczenie każdego były ściśle reglamentowane przez władze miasta. Po II wojnie światowej żywiołowego handlu nie można było powstrzymać. W dzielnicy za Teatrem Opery sprzedawano wszystko – od kamyków do zapalniczek po płótna znanych europejskich malarzy, od smażonych pestek słonecznikowych do szykownych wieczorowych toalet i ozdobnych nakryć stołowych. „Z rąk" można było sprzedać i kupić jedzenie i odzież, podręczniki szkolne, złom metali, wyroby alkoholowe. Poza tym na placu zazwyczaj ustawiały swoje tymczasowe konstrukcje ruchome cyrki-chapiteau, zwierzyńce, wyścigi motocykli po pionowych ścianach. Dodatkową rozrywkę stanowił unoszący się na uwięzi nad placem balon-dirigeable, który pełnił funkcje czysto propagandowe.

Невідомий фотограф. Вул. 1 Травня. – Львів, 1952 р. – 11x18 см. – ЛІМ.
Виставка техніки на театральній площі перед головним входом до Оперного театру, влаштована з нагоди 4-ої обласної партійної конференції. На фоні – будівлі вулиці 1 Травня (тепер пр. Свободи), а також техніка, можливо, виробництва новостворених львівських промислових підприємств, на фоні тролейбус – нововведення, яке щойно з'явилося у місті. Згодом такі виставки досягнень підприємств Львова та області влаштовувалися у спеціально відведених для цього місцях – розпланованої для виставки горішньої частини узгір'я між вулицями Дзержинського (тепер вул. Вітовського) та Стрийською, де було облаштовано Парк культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького.

Fotograf nieznany.
Ulica 1 Maja. – Lwów, 1952 r. – 11x18 cm. – LMH.
Wystawa urządzeń technicznych na placu przed głównym wejściem do Teatru Opery została urządzona z okazji 4-ej Obwodowej Konferencji Partyjnej. W tle widać kamienice na ul. 1 Maja (obecnie al. Swobody), a także technikę, zapewne, wyprodukowaną w nowo utworzonych we Lwowie zakładach przemysłowych. Na drugim planie widać trolejbus – nowość, która dopiero co pojawiła się w mieście. Z czasem takie wystawy osiągnięć przedsiębiorstw Lwowa i obwodu urządzano na specjalnie wydzielonym dla tego celu miejscu – przystosowanej dla potrzeb wystawy górnej części wzgórz między ulicami Dzierżyńskiego (obecnie Witowskiego) i Stryjską, gdzie założono Park Kultury i Wypoczynku im. B. Chmielnickiego.

Невідомий фотограф. Пасаж "Главунивермага". – Львів, 1948 р. – 6х9 см. – ІК.
В 1948 році було відбудовано один із львівських торгових пасажів, який із зміною назви досі успішно функціонує. Він був побудований, вірніше, вбудований 1925 р. архітектором Фердинандом Касслером в існуючий будинок, де від початку XIX ст. був готель "Французький". Тоді в пасажі була розташована Галерея Марійська – оскільки після війни вже не існувало пасажу Миколяша, завжди вважалося, що це його залишки. Під час ІІ-ої світової війни пасаж мав назву "Lemberger Kaufhof". Відбудовану, щедро прикрашену картинами і розписами, торгову галерею назвали "Дитячим світом" – по аналогії із московським спеціалізованим магазином, який був відкритий 1947 р. та започаткував існування мережі магазинів дитячих товарів. На початку 1960-х років відбулися ремонт та модернізація пасажу, в тому числі інтер'єрів, наприклад, фриз, виконаний у типовому для 1960-х років "декоративному" стилі на розписаному та запресованому пластику, прикрашав "Барвінок" (його нова назва) до 1990-х років. Від 1995 р. тут був розташований великий модний магазин "Роксоляна", тепер – найбільший дитячий магазин Львова торгової мережі "Антошка".

Fotograf nieznany. Pasaż „Gławuniwermagu". – Lwów, 1948 r. – 6x9 cm. – IK.
W 1948 roku odbudowano jeden z lwowskich pasaży handlowych, który pod zmienioną nazwą dość dobrze funkcjonuje. Został on zbudowany, a ściślej mówiąc „wbudowany" w 1925 r. przez architekta Ferdynanda Kasslera w istniejący budynek, w którym od początku XIX w. był hotel „Francuski". Wówczas w pasażu była rozmieszczona Galeria Mariacka – ponieważ po wojnie już nie istniał pasaż Mikolascha, zazwyczaj uważano, że są to jego pozostałości. Pod czas II wojny światowej pasaż nosił nazwę „Lemberger Kaufhof". Odbudowaną, szczodrze upiększoną obrazami i malowidłami, galerię handlową nazwali „Dziecięcym Światem" – po analogii z moskiewskim specjalizowanym domem handlowym, który został otwarty w 1947 r. i zapoczątkował istnienie sieci sklepów z towarami dla dzieci. Na początku lat 1960 odbył się remont i modernizacja pasażu, w tym również wystroju wnętrz; na przykład, fryz, wykonany w typowym dla lat 1960. „dekoratywnym" stylu z wytłoczonego i malowanego plastyku, zdobił „Barwinek" (taka była nowa nazwa pasażu) do lat 1990. Od 1995 r mieścił się tutaj wielki sklep mody „Roksolana". Obecnie w pasażu znajduje się największy we Lwowie sklep towarów dla dzieci handlowej sieci „Antoszka".

Невідомий фотограф.
Тимчасовий цирк-шапіто під Святоюрською горою. – Львів, 1949 р. – 10x15 см. – ВР.
9 червня 1949 р. у сквері в підніжжі Святоюрської гори споруджено тимчасовий, збірної конструкції цирк-шапіто – Державний цирк. Це приміщення було розраховано на 1700 глядачів. Тимчасовий цирк існував до 1968 р., коли за проектом архітекторів Арнольда Бахматова та Михайла Каневського була споруджена постійна будова Державного цирку, існуюча дотепер.

Fotograf nieznany.
Tymczasowy cyrk pod górą Świętojurską. – Lwów, 1949 r. – 10x15 cm. – WR.
Na skwerze u podnóża góry Świętojurskiej 9 czerwca 1949 r. wzniesiono tymczasowy, o składanej konstrukcji, cyrk-chapiteau – Państwowy Cyrk. Pomieszczenie było obliczone na 1700 widzów. Tymczasowy cyrk istniał do 1968 r., kiedy według projektu architektów Arnolda Bachmatowa i Michała Kaniewskiego na tym samym miejscu została wzniesiona stała budowla Państwowego Cyrku, istniejąca do dziś.

Невідомий фотограф.
Будівництво львівського аеропорту. –
Львів, 1950 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Львівський аеропорт збудовано у 1950-их роках за типовим проектом, що їх надавала архітектурна майстерня І. Жолтовського у Москві. Пропускна здатність аеропорту складала 150 пасажирів за годину, розрахована на прийом літаків місткістю 20–70 пасажирів.

Fotograf nieznany.
Budowa lwowskiego portu lotniczego. –
Lwów, 1950 r. – 11x17 cm. – LMH.
Lwowski port lotniczy zbudowano w latach 1950. według typowego projektu, który opracowała architektoniczna pracownia I. Żołtowskiego w Moskwie. Zdolność przepustowa lwowskiego aeroportu stanowiła 150 pasażerów na godzinę, lotnisko było obliczone na przyjmowanie samolotów o pojemności 20–70 pasażerów.

Невідомий фотограф. Перша обласна сільськогосподарська виставка. – Львів, 1951 р. – 12x18 см. – ЛІМ.

Упродовж багатьох років на місці давнього Пелчинського ставу була неприваблива пустка. У 1951 р. на території колишніх цегелень між вулицями Стрийською, Гвардійською та Вітовського почалася робота по облаштуванню першої (а згодом і постійної) обласної сільськогосподарської виставки. Було значно вирівняно існуючі природні узгір'я, проведено дренажні роботи. Територію озеленили, було створено квітники, висаджено декоративні чагарники та дерева. В південно-західній частині, з боку вулиці Стрийської розташувалися дерев'яні виставкові павільйони. В їх спорудженні брали участь архітектори Анатолій Консулов, Петро Конт, Ярослав Новаківський. Центральною частиною була споруда з відкритим сценічним майданчиком, ліворуч та праворуч якої півколом розходилися виставкові павільйони. На відкритій території, замкненій півколом павільйонів виставлялася техніка виробництва новостворених львівських промислових підприємств.

Fotograf nieznany. Pierwsza Obwodowa Wystawa Rolnicza. – Lwów, 1951 r. – 12x18 cm. – LMH.

Przez wiele lat miejsca w pobliżu dawnego Pełczyńskiego stawu stanowiły odstręczające pustkowie. W 1951 r. na terenie dawnych cegielni między ulicami Stryjską, Gwardziejską i Dzierżyńskiego (obecnie Witowskiego) rozpoczęły się prace nad urządzeniem pierwszej (a z czasem i stałej) Obwodowej Wystawy Rolniczej. W dużym stopniu zostały zrównane istniejące naturalne wzgórza, przeprowadzono prace nad drenażem. Teren ozieleniono, rozplanowano kwietniki, wysadzono drzewa i ozdobne krzewy. W południowo-zachodniej części terenu, od strony ul. Stryjskiej, rozmieszczono drewniane pawilony wystawowe. W ich budowie brali udział architekci Anatol Konsułow, Petro Kont, Jarosław Nowakiwski. Centralną była budowla z otwartą sceną, od niej w lewo i w prawo, półkolem rozchodziły się pawilony wystawowe. Na otwartym terenie, zamkniętym w półkolu pawilonów, wystawiane były urządzenia techniczne produkowane w nowoutworzonych lwowskich zakładach przemysłowych.

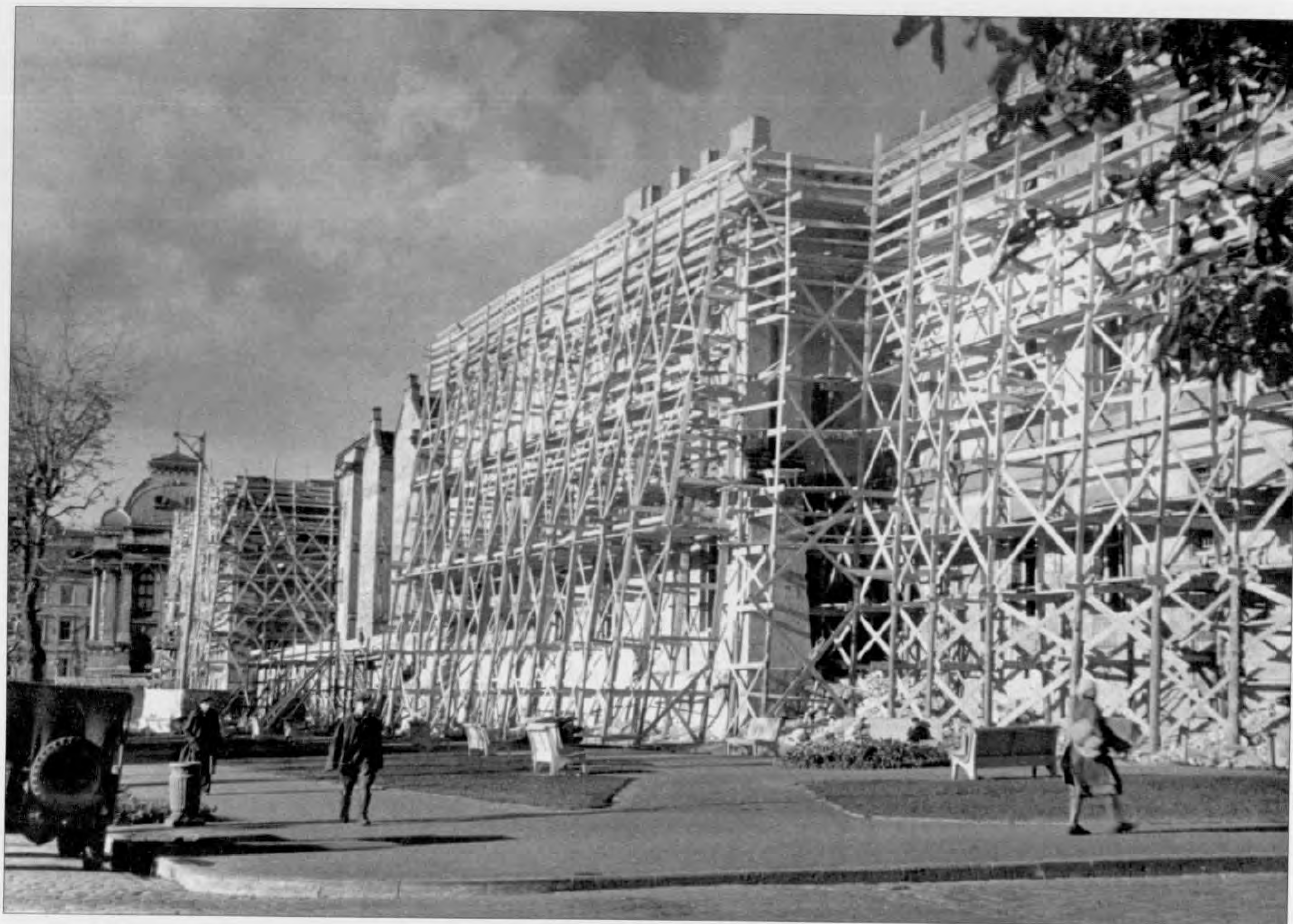
Невідомий фотограф.
Перша обласна сільськогосподарська виставка. –
Львів, 1951 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Загальний вид дерев'яного павільйону Яворівського району на першій обласній сільськогосподарській виставці, в якому відбувається продаж сільськогосподарської продукції, експонованої на виставці.

Fotograf nieznany.
Pierwsza Obwodowa Wystawa Rolnicza. –
Lwów, 1951 r. – 12x18 cm. – LMH.
Ogólny widok drewnianego pawilonu rejonu Jaworowskiego na Pierwszej Obwodowej Wystawie Rolniczej, w którym odbywała się także sprzedaż produktów rolnych eksponowanych na Wystawie.

Невідомий фотограф.
Розчистка сміттєзвалища та будова парку. – Львів, поч. 1950-х років – 10x15 см. – ВР.
1951 р. на схилах узгір'я між вулицями Стрийською, Гвардійською та Дзержинського (тепер вул. Вітовського) розпочалася робота по підготовці території для міського парку. Це здійснювалося методом народної будови – переважно ударною комсомольською будовою, на якій працювали студенти середніх та вищих навчальних закладів Львова. Територія була складною – саме тут, на узгір'ях над Пелчинським ставом, існувала колись папірня – паперова фабрика львівських друкарів Піллерів. Потім, завдяки будівельному "буму" другої половини XIX ст. та значним покладам глини, тут розташувалися численні цегельні. Згодом частину території перетворили на сміттєзвалище. Отже, на початку 1950-х років територію майбутнього парку потрібно було вирівняти, впорядкувати і озеленити. Парк площею 25 га було відкрито в 1952 р., а роботи продовжувалися до 1959 р.

Fotograf nieznany.
Czyszczenie wysypiska śmieci oraz urządzanie parku. – Lwów, pocz. lat 1950. – 10x15 cm. – WR.
W 1951 r. na zboczach wzgórza między ulicami Stryjską, Gwardyjską oraz Dzierżyńskiego (obecnie Witowskiego) rozpoczęto prace nad przysposobieniem terenu pod nowy park miejski. Urzeczywistniano je metodą „ludowej budowy" – przeważnie „przodującej komsomolskiej budowy", na której pracowali studenci średnich i wyższych szkół Lwowa. Teren powodował komplikacje – właśnie tutaj, na wzgórzach nad stawem Pełczyńskim, istniała kiedyś papiernia – fabryka papieru lwowskich drukarzy Pillerów. Później, w okresie budowlanego boomu w drugiej połowie XIX w., dzięki znacznym pokładom gliny działały tutaj liczne cegielnie. Z czasem, część terenu przekształcono na wysypisko śmieci. Tak więc, na początku lat 1950. teren przyszłego parku należało splantować, uporządkować i ozielenić. Park o powierzchni 25 ha otwarto w 1952 r., a prace nad jego oporządzeniem trwały do 1959 r.

Невідомий фотограф.
Реконструкція давньої колегії єзуїтів. –
Львів, 1950-ті рр. – 17х23 см. – ІК.
В перші дні ІІ-ої світової війни була зруйнована авіабомбами внаслідок нальоту німецької авіації споруда Фінансової дирекції, що простягалася вздовж майже усього парного боку теперішнього проспекту Свободи. Руйнування зачепило також частину давньої Єзуїтської колегії, де в перші роки існування розташувалися всі австрійські державні установи. Після ґрунтовної реконструкції початку 1950-х років тут розташували міський Палац піонерів, де успішно функціонували різноманітні гуртки та секції дитячої творчості.

Fotograf nieznany.
Rekonstrukcja dawnego Kolegium Jezuitów. –
Lwów, lata 1950. – 17x23 cm. – IK.
W pierwszych dniach II wojny światowej na skutek nalotu niemieckich samolotów bomby zniszczyły gmach Izby Skarbowej, który rozciągał się wzdłuż prawie całej parzystej strony dzisiejszej Alei Swobody. Zniszczona została także część dawnego Kolegium Jezuickiego, gdzie w pierwszych latach rządów austriackich mieściły się wszystkie instytucje państwowe. Po gruntownej rekonstrukcji w latach 1950. rozmieścił się tutaj miejski Pałac Pionierów, w którym z powodzeniem działały rozmaite kółka i sekcje dziecięcej twórczości.

Невідомий фотограф.
Сестри Байко – Даниїла, Марія, Ірина, Ніна. –
Львів, 1953 р. – 12x18 см. – ЛІМ.

Знамениті сестри Байко – на фотографії їх четверо – продовжували свої виступи вже як тріо. Даниїла, Марія та Ніна Байко. Вперше вони виступали на сцені під час огляду художньої самодіяльності 1947 р. Чудові голоси лемківських співачок, старанно добраний репертуар українських пісень на довгі роки забезпечив безперечний успіх на професійній сцені. Сестри отримали консерваторську освіту, спеціально для них писали твори відомі українські композитори Станіслав Людкевич, Микола Колесса, Євген Козак, Анатолій Кос-Анатольський, Платон Майборода, Олександр Білаш та інші. За свою концертну діяльність вони були нагороджені Державною премією ім. Т. Г. Шевченка (1976), званням Народних артисток України (1979).

Fotograf nieznany. Siostry Bajko: Daniela, Maria, Irena, Nina. –
Lwów, 1953 r. – 12x18 cm. – LMH.

Popularne siostry Bajko, które na fotografii są we czwórkę, kontynuowały swoje występy już jako tercet: Daniela, Maria i Nina. Po raz pierwszy występowały na scenie pod czas przeglądu amatorskiej twórczości artystycznej w 1947 r. Piękne głosy łemkowskich śpiewaczek oraz starannie dobierany repertuar ukraińskich pieśni na długie lata zapewniły im niezaprzeczalny sukces na zawodowej scenie. Siostry otrzymały wykształcenie w konserwatorium, specjalnie dla nich pisali utwory znani ukraińscy kompozytorzy Stanisław Ludkiewicz, Mykoła Kołessa, Jewhen Kozak, Anatol Kos-Anatolski, Platon Majboroda, Ołeksandr Biłasz i in. Za swoją działalność koncertową siostry Bajko były uhonorowane Państwową Nagrodą im. T. Szewczenki (1976) i honorowym mianem Ludowych Artystek Ukrainy (1979).

Невідомий фотограф.
Павільйони сільськогосподарської виставки у парку культури. – Львів, 1955 р. – 12х18 см. – ЛІМ.

У 1951 р. на місці давніх цегелень та стихійного сміттєзвалища, розташованих між вулицями Стрийською, Гвардійською та Дзержинського (тепер вул. Вітовського) було вирішено розгорнути першу обласну сільськогосподарську виставку (існувала тут до 1956 р.). Занедбана територія вирівнювалася та дренувалися схили, засівалися великі площі газонів, закладалися квітники. В південно-західній частині, поблизу Стрийського парку, було впорядковано лісок, в якому розмістилися дерев'яні виставочні павільйон, споруджені за проектом архітекторів Анатолія Консулова, Івана Базарника, Музи Консулової, Петра Конта. На відкритих схилах та терасах висаджено групи дерев переважно 20–25-літнього віку. Гості виставки були в захопленні від художнього оформлення території. Павільйони були розташовані ліворуч 800-метрової центральної алеї, на майданчику у верхній третині алеї були розташовані пам'ятники Леніну та Сталіну.

Fotograf nieznany.
Pawilony wystawy rolniczej w Parku kultury. – Lwów, 1955 r. – 12x18 cm. – LMH.

W 1951 r. na miejscu dawnych cegielni i „dzikiego" wysypiska śmieci, między ulicami Stryjską, Gwardyjską i Dzierżyńskiego (obecnie Witowskiego) postanowiono rozmieścić pierwszą obwodową wystawę rolniczą (istniała ona tutaj do 1956 r.). Zaniedbany teren został splantowany, dokonano drenażu zboczy, zasiano obszerne gazony, założono kwietniki. W południowo-zachodniej części terenu, w pobliżu parku Stryjskiego, uporządkowano lasek, w którym rozmieszczono drewniane pawilony wystawowe, wzniesione według projektów architektów Anatolija Konsułowa, Iwana Bazarnyka, Muzy Konsułowej, Petra Konta. Na otwartych zboczach i tarasach wysadzono grupy drzew, przeważnie 20–25-letnich. Goście wystawy byli zachwyceni artystycznym ukształtowaniem terenu. Pawilony były rozmieszczone po lewej stronie 800-metrowej centralnej alei, na placu w jej górnej tercji ustawiono posągi Lenina i Stalina.

Невідомий фотограф.
Каплиця Діви Марії біля костелу кармелітів Св. Михаїла. – Львів, 1952 р. – 17x11 см. – АО.
Праворуч споруди костелу Св. Михаїла ще в 1950-х роках в стіні була розташована каплиця Діви Марії, її ліквідували, як і численні скульптурні фігури Діви Марії, Св. Яна Непомука, Св. Яна з Дуклі, що були установлені в нішах та на фасадах львівських будинків, в скверах та біля костелів та церков. Капличка в стіні була замурована, а про її існування може нагадати лише зображення, що належить невідомому нині фотографу – не існує ні згадок в літературі, ні спогадів сучасників.

Fotograf nieznany.
Kapliczka Najświętszej Maryi Panny z Lourdes obok Kościoła karmelitów p.w. Św. Michała Archanioła. – Lwów, 1952 r. – 17x11 cm. – AO.
Po prawej stronie kościoła Św. Michała Archanioła jeszcze w latach 1950. w murze znajdowała się kapliczka Najświętszej Maryi Panny z Lourdes. Zlikwidowano ją, tak samo jak liczne rzeźbione figury Najświętszej Maryi Panny, Św. Jana Nepomucena, Św. Jana z Dukli i innych patronów, które były ustawione w niszach na fasadach lwowskich kamienic, w skwerach, nieopodal kościołów i cerkwi. Kapliczka została zamurowana (później i sam mur rozebrano), a o jej istnieniu może przypomnieć tylko zdjęcie, wykonane przez nieznanego fotografa. O kapliczce nie mamy ani wzmianek w literaturze, ani wspomnień współczesnych.

Невідомий фотограф. Фонтан на пл. Міцкевича. – Львів, 1950-ті рр. – 17x11 см. – ВР. Фонтан із декоративними деталями у вигляді тритонів – міфологічних морських істот, встановлено у 1950 р. на місці давнього фонтану з фігурою Діви Марії, зруйнованого після II-ої світової війни як небезпечного для радянської ідеології твору. До 1997 р. статуя зберігалася в бернардинському костелі, де залишився оригінал, тоді як на фонтан повернули копію фігури. Автором архітектурного вирішення нового фонтану був архітектор Анатолій Консулов, який не змінив пропорції споруди, так що вона органічно вписалася в ансамбль площі Міцкевича. Чашу фонтану підтримували тритони – автором усіх декоративних деталей та елементів був скульптор Євген Дзиндра. Навколо фонтану влаштували квітник, давня кована металева огорожа була збережена. Фонтан – традиційно улюблене місце фотографування львів'ян – в кожному родинному альбомі присутні десятки фото. Біля огорожі завжди очікували клієнтів один-два професійні фотографи, працюючі "на виїзді", а на металевій решітці був вивішений планшет зі зразками фотопродукції.

Fotograf nieznany. Studnia na placu Mickiewicza. – Lwów, lata 1950. – 17x11 cm. – WR. Fontannę z ozdobami w postaci trytonów – mitycznych istot morskich, ustawiono w 1950 r. na miejsce fontanny z figurą Matki Boskiej, zniszczonego po II wojnie światowej jako obiekt niebezpieczny dla radzieckiej ideologii. Do 1997 r. figura była przechowywana w kościele bernardynów, gdzie obecnie pozostaje jej oryginał, a nad studnię powróciła kopia posągu. Autorem architektonicznego rozwiązania nowej fontanny był Anatol Konsułow, który nie zmienił jej proporcji, tak że organicznie wpisała się ona w zespół placu Mickiewicza. Czaszę fontanny podtrzymywały trytony, których autorem, jak i wszystkich innych elementów dekoracyjnych, był rz. Jewhen Dzyndra. Wokół fontanny urządzono kwietnik, zachowane zostało dawne kute metalowe ogrodzenie. Fontanna jest tradycyjnie ulubionym miejscem fotografowania się lwowian – w każdym rodzinnym albumie znajdą sią zdjęcia na jej tle. Przy ogrodzeniu zawsze czekało na klientów paru zawodowych fotografów, pracujących „na wyjeździe", a na metalowej kracie były wywieszone plansze z próbkami ich produkcji.

Невідомий фотограф. Зелений театр у Львові. –
Львів, 1950-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.
1952 р. було відкрито Центральний парк культури та відпочинку ім. Богдана Хмельницького – перший львівський парк радянського періоду. Досі цю функцію виконував парк навколо давньої міської стрільниці на вул. Лисенка, 23а, де відбувалися гуляння, в будинку стрільниці "крутили" кіно. Із відкриттям Парку культури відчутно побільшало місця для недільного відпочинку львів'ян. На території площею 25 га були розташовані численні паркові будівлі – павільйони для проведення виставок, ігрові майданчики, а також кінотеатр та відкрита літня сцена – Зелений театр. Відкритий літній театр на 6000 місць (іноді називають цифру 8000), споруджений за проектом архітекторів Анатолія Консулова та Генриха Швецько-Вінецького, був розташований праворуч головної паркової алеї. В той час він був найбільшою концертною спорудою Львова.

Fotograf nieznany.
Zielony Teatr we Lwowie. –
Lwów, lata 1950. – 11x17 cm. – LMH.
W 1952 r. otwarto Centralny park kultury i odpoczynku im Bohdana Chmielnickiego – pierwszy lwowski park w okresie radzieckim. Do tego momentu podobne funkcje pełnił park wokół dawnej miejskiej strzelnicy na ul. Łysenki 23a, gdzie odbywały się zabawy, a w budynku strzelnicy lub pod otwartym niebem pokazywano kino. Po otwarciu Parku kultury pojawiło się znacznie więcej miejsc dla niedzielnego wypoczynku lwowian. Na obszarze 25 ha były rozmieszczone liczne parkowe budowle: pawilony wystawowe, place zabaw, a także kino oraz otwarta letnia scena – Zielony Teatr. Otwarty letni teatr na 6000 miejsc (czasem mówią o 8000), wzniesiony według projektu architektów Anatola Konsułowa i Henryka Szweckiego-Winieckiego, znajdował się po prawej stronie głównej alei. W owym czasie była to największa koncertowa scena Lwowa.

Невідомий фотограф.
У львівській книгарні. –
Львів, 1952 р. – 11x17 см. – ЛІМ.
Перший день торгівлі книгами по зниженим цінам, 1 квітня 1952 р., у "Главном книжном магазине" на пл. Міцкевича, 8.
Враховуючи великий попит на друковану продукцію радянських видавництв, в середині 1960-х років одну з 11 тодішніх львівських книгарень було значно розширено, приєднано торгові приміщення першого поверху давнього будинку Шпрехера і відкрито Будинок книги, який об'єднував книгарні: навчальної літератури, політичної, іноземної, мистецької, поезії.

Fotograf nieznany.
W lwowskiej księgarni. –
Lwów, 1952 r. – 11x17 cm. – LMH.
Pierwszy dzień sprzedaży książek po zniżonych cenach.
1 kwietnia 1952 r., w „Głównym sklepie z książkami"
(po ros.: „Gławnyj kniżnyj magazyn") na pl. Mickiewicza 8.
Uwzględniając wielki popyt na drukowaną produkcję radzieckich wydawnictw, w połowie lat 1960. jedną z jedynastu ówczesnych księgarni znacznie poszerzono, łącząc pomieszczenia handlowe na parterze dawnej kamienicy Sprechera i otwarto „Dom książki", który prowadził księgarnie sprzedające literaturę dydaktyczną, polityczną, obcojęzyczną, książki o sztuce i poezję.

Невідомий фотограф. Буфет на заводі телеграфної апаратури. – Львів, 1950-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.
На зображенні – скромний заводський буфет післявоєнних років з небагатим інтер'єром та досить убогим асортиментом наїдків, але завдяки своєму нестандартному вигляду він справляє враження майже домашнього. Львівський завод радіотелеграфної апаратури організований в 1946 році. Основою для його створення був Калузький телеграфно-телефонний завод, який зі станками та 320 працівниками було перевезено до Львова. Спочатку він виготовляв апаратуру тонального і надтонального телеграфування, а з 1957 року – фототелеграфну апаратуру. Годі було шукати в довідниках адресу заводу – в ті часи він був так званим таємним заводом, "поштовим ящиком" № 246. Його розташували близько товарної станції, на території давнього Городоцького цвинтаря, закритого ще на зламі XIX та XX ст. Ще перебуваючи в стані розбудови, в жовтні 1946 р. Львівський завод радіотрансляційної апаратури випустив свою першу продукцію – трансляційні апарати.

Nieznany fotograf. Bufet w fabryce aparatury telegraficznej. – Lwów, lata 1950. – 11x17 cm. – LMH.
Na zdjęciu widać skromny zakładowy bufet lat powojennych z niebogatym wnętrzem oraz dość ubogim asortymentem potraw, lecz przez swój niestandartowy wygląd sprawiający niemal domowe wrażenie. Lwowski zakład przemysłowy radio-telegraficznej aparatury został zorganizowany w 1946 roku. Podstawą dla jego utworzenia był zakład telegraficzny i telefoniczny w m. Kaługa, który z warsztatami produkcyjnymi i 320 pracownikami przewieziono do Lwowa. Z początku wyrabiano tu aparaturę dla tonalnej i nadtonalnej telegrafii, a od 1957 r. – aparaturę fototelegraficzną. Napróżno było szukać w informatorach adresu fabryki – zakład był tzw. „skrzynką pocztową №246", utajnionym przedsiębiorstwem. Zakład usytuowano w pobliżu stacji towarowej, na terenie dawnego Gródeckiego cmentarza, zamkniętego już na przełomie XIX i XX w. Będąc jeszcze w trakcie rozbudowy, w październiku 1946 r. lwowski zakład wypuścił swą pierwszą produkcję – aparaturę radiotranslacyjną.

Невідомий фотограф. Заводська дошка пошани. – Львів, 1950-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.

У 1949 р., одним з перших завод розпочав змагання за стаханівську працю; 1967 р. заводу присвоєно звання імені 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції. Зі зміною політичної ситуації в Україні, змінилась форма власності: 1994 р. проведено перетворення державного підприємства на акціонерне товариство; 1996 р. завод було приватизовано. Історія славетного виробничого об'єднання ім. 50-річчя Жовтня закінчилась тим, що у 2002 р. акціонерне товариство закритого типу "Укрпромтелеком" придбало на аукціоні контрольний пакет акцій ВАТ "Львівський завод телеграфної апаратури" – 77,82%. Зараз виробничі площі втрачені, станки демонтовані, продані чи вивезені. В грудні 2002 р. відбулося засідання архітектурно-містобудівної ради по питанню влаштування торгового комплексу на території ВАТ "Львівський завод телеграфної апаратури" та проектних пропозицій реконструкції виробничого корпусу № 27 під торговий центр в районі вул. Городоцької–Смаль-Стоцького. У 2008 р. на цьому місці, на вул. Городоцькій, 175 споруджений супермаркет "Скриня".

Nieznany fotograf. Tablica Honorowa na fabryce aparatury telegraficznej. – Lwów, lata 1950. – 11x17 cm. – LMH.

W 1949 r., zakład jako jeden z pierwszych rozpoczął współzawodnictwo o stachanowską pracę; w 1967 r. zakładowi nadano imię 50-lecia Wielkiej Październikowej Socjalistycznej Rewolucji. Wraz ze zmianą politycznej sytuacji w Ukrainie zmieniły się również formy własności: w 1994 r. przeprowadzono przekształcenie państwowego przedsiębiorstwa w spółkę akcyjną; w 1996 r. zakład został sprywatyzowany. Historia sławetnego Produkcyjnego Zjednoczenia im. 50-lecia Października zakończyła się tym, że w 2002 r. SA „Ukrpromtelekom" nabyła na aukcji kontrolny pakiet akcji (77,82%) OAT „Lwowski zakład telegraficznej aparatury". Obecnie pomieszczenia są utracone, warsztaty i maszyny sprzedane. W grudniu 2002 r. odbyło się posiedzenie rady architektury i urbanistyki poświęcone problemom utworzenia na terenie OAT „Lwowski zakład telegraficznej aparatury" kompleksu handlowego oraz rozpatrzeniu proponowanych projektów rekonstrukcji produkcyjnego bloku nr 27 na centrum handlowe, usytuowane przy skrzyżowania ulic Gródeckiej i Smal-Stockiego. W 2008 r. na tym miejscu otwarto nowy supermarket „Skrynia".

Невідомий фотограф.
Післявоєнна відбудова головного вокзалу станції Львів. – Львів, 1956 р. – 12x18 см. – МЗ.
Мурування стін другого поверху.
Зовнішній вид вокзалу внаслідок кількарічної перебудови майже не змінився, незважаючи на те, що у вокзальній споруді було надбудовано другий поверх. Новостворені зали очікування та службові приміщення другого поверху були поєднані безпосередніми виходами з критим металевою конструкцією першим пероном. Великої ваги надавалося облаштуванню та декоративному оформленню інтер'єрів.

Fotograf nieznany.
Powojenna odbudowa Dworca Głównego stacji Lwów. – Lwów, 1956 r. – 12x18 cm. – MKL.
Murowanie ścian pierwszego piętra.
Wygląd zewnętrzny Dworca po kilkakrotnych przebudowach prawie się nie zmienił, nie zważając na to, że w gmachu nadbudowano piętro. Nowopowstałe poczekalnie i służbowe pomieszczenia na pierwszym piętrze zostały połączone bezpośrednimi wyjściami z pierwszym peronem nakrytym metalowym przeszklonym stropem. Wiele uwagi poświęcono urządzeniu i dekoracji wnętrz.

Невідомий фотограф.
Післявоєнна відбудова
головного вокзалу станції Львів.
Вид на привокзальну площу
та ремонтні майстерні. –
Львів, 1956 р. – 12x18 см. – МЗ.
Вид на привокзальну площу
з висоти другого поверху вокзалу.
В центрі зображення –
трамвайні колії і транспортна розв'язка.

Fotograf nieznany.
Powojenna odbudowa
Dworca Głównego we Lwowie.
Widok na plac dworcowy
oraz warsztaty remontowe. –
Lwów, 1956 r. – 12x18 cm. – MKL.
Widok na plac przed Dworcem
z wysokości pierwszego piętra.
Pośrodku placu widoczne są tory
tramwajowe i węzeł komunikacyjny.

Невідомий фотограф.
Післявоєнна відбудова головного вокзалу станції Львів.
Інтер'єр ресторану. –
Львів, 1956 р. – 12x18 см. – МЗ.
В облаштуванні інтер'єрів залів очікування для пасажирів та вокзального ресторану відбулися досить істотні зміни, при цьому повністю усунено сецесійні декоративні елементи та деталі. Оформлення усіх внутрішніх приміщень було вирішено у пишномовному радянському стилі; декоративні елементи в інтер'єрі було виконано з різнокольорових мармурів та алебастрів; класичні ордерні елементи щедро доповнено радянською символікою. У центральному залі на тлі рельєфу Леніна була поставлена фігура Й. Сталіна.

Fotograf nieznany.
Powojenna odbudowa Dworca Głównego we Lwowie.
Wnętrze restauracji. –
Lwów, 1956 r. – 12x18 cm. – MKL.
W urządzeniu wnętrz poczekalni dla pasażerów i dworcowej restauracji nastąpiły dosyć istotne zmiany, w szczególności, całkowicie usunięto secesyjne dekoracyjne elementy i wyposażenie. Wystrój wszystkich wewnętrznych pomieszczeń został rozwiązany w okazałym radzieckim stylu; dekoracyjne elementy wystroju wnętrz wykonano z różnobarwnych marmurów i alabastrów, elementy klasycznych porządków obficie dopełniono radziecką symboliką. W głównej sali na tle płaskorzeźby Lenina ustawiono posąg J. Stalina.

Невідомий фотограф.
Післявоєнна відбудова головного вокзалу станції Львів. Урядовий зал. – Львів, 1956 р. – 12x18 см. – МЗ.
Урядовий зал був розташований у лівому крилі вокзалу і мав окремий, пишно декорований вхід з парадними сходами. Певною мірою це було продовженням традиції, адже свого часу, при побудові вокзалу в 1904 р. саме тут була розташована цісарська почекальня. Післявоєнна відбудова здійснювалася у типовому стилі сталінського ампіру, з притаманною йому великою кількістю декору та ліпнини з використанням радянських символів. На зображенні – приймальна у характерному "канцелярському" стилі: багато оздоблена стеля та двері, натомість аскетизм інтер'єру вповні виражають дерев'яні панелі, прості меблі, до того ж приховані чохлами, канцелярські світильники, напольний стоячий та настінний годинник, важкі штори, і як остаточний штрих – бюст Й. Сталіна.

Nieznany fotograf. Powojenna odbudowa Dworca głównego we Lwowie. Sala rządowa. – Lwów, 1956 r. – 12x18 cm. – MKL.
Sala dla członków rządu mieściła się w lewym skrzydle Dworca i miała oddzielne, bogato dekorowane wejście z reprezentacyjnymi schodami. W jakiejś mierze, była to kontynuacja tradycji, bowiem w swoim czasie, przy budowie Dworca w 1904 r. tutaj właśnie znalazła się cesarska poczekalnia. Powojenna odbudowa była realizowana w typowym stylu stalinowskiego empiru, z właściwą mu wielką ilością elementów dekoracyjnych i sztukaterii z wykorzystaniem radzieckich symboli. Na zdjęciu widać salę przyjęć w charakterystycznym stylu „kancelaryjnym": obficie są ozdobione sufit i drzwi, natomiast ascetyczność wnętrza w pełni wyraża drewniana boazeria, proste meble, co więcej, ukryte pod pokrowcami; kancelaryjne lampy, dwa zegary – stojący na podłodze i wiszący, ciężkie portiery, a także ostatni szczegół – popiersie J. Stalina.

цмі

Невідомий фотограф.
Післявоєнна відбудова головного вокзалу у Львові.
Книгарня у залі очікування. –
Львів, 1956 р. – 12x18 см. – МЗ.
Післявоєнна відбудова Львівського вокзалу тривала кілька років, це відбувалося поступово, в кілька етапів. Вже у 1956 р. в лівому крилі вокзальної споруди, у транзитному залі для зручності пасажирів було розташовано книжково-журнальний кіоск. На першому плані – кіоск та асортимент дитячої літератури – багатокольорові розкладні книжки для дошкільнят. Тло складає багато декорований транзитний зал та сходи, що провадять на перон. Варто додати, що вхід на перон був платним.

Nieznany fotograf.
Powojenna odbudowa Dworca Głównego we Lwowie.
Księgarnia w poczekalni. –
Lwów, 1956 r. – 12x18 cm. – MKL.
Powojenna odbudowa lwowskiego Dworca Głównego trwała kilka lat, odbywała się stopniowo, etapami. Już w 1956 r. w lewym skrzydle dworcowego gmachu, w sali tranzytowej dla wygody pasażerów rozmieszczono kiosk z książkami i gazetami. Na pierwszym planie widać kiosk oraz wybór literatury dla dzieci: wielobarwne rozkładane książki dla przedszkolaków. Tło zdjęcia stanowi bogato ozdobiona sala tranzytowa oraz schody prowadzące na peron. Warto dodać, że wejście na peron było wówczas płatne.

Невідомий фотограф. Палац культури залізничників. – Львів, 1950-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.
Будинок науки та культури Львівської залізниці, відомий усім під назвою "Рокс". Не одне покоління дітей залізничників приходило сюди під час новорічних канікул на ялинку, в Будинку культури працювали численні гуртки та студії. Споруда збудована у 1929–1937 роках як Дім профспілки залізничників; будував його львівський інженер-архітектор Генрик Заремба за дещо зміненим проектом варшавських архітекторів Ромуальда Міллера та Войцеха Ястшембовського. Майже відразу після будови, у 1938 р., в залі Дому профспілки розпочав діяльність великий кінотеатр "Роксі" на 880 місць, який існував до 1944 р. Враховуючи близькість до залізниці та житлового комплексу залізничників, після війни тут розташували Будинок культури залізничників. У травні 1999 р. тут відбувалися робочі засідання Самміту дев'яти президентів держав Центральної та Східної Європи. В Будинку науки та культури діє унікальний музей історії Львівської залізниці.

Nieznany fotograf. Pałac Kultury Kolejarzy. – Lwów, lata 1950. – 11x17 cm. – LMH.
Dom Nauki i Kultury Kolei Lwowskiej, znany jest wszystkim lwowianom pod nazwą „Roks". Niejedno pokolenie dzieci kolejarzy przychodziło tu podczas zimowych wakacji na noworoczną choinkę. W Domu Kultury działały także rozmaite kółka i zespoły artystyczne. Gmach został wzniesiony w latach 1929–1937 jako Dom Związku Zawodowego Kolejarzy. Budował go lwowski inżynier – architekt Henryk Zaremba według nieco zmienionego projektu warszawskich architektów Romualda Millera i Wojciecha Jastrzębowskiego. Prawie odrazu po ukończeniu budowy, od 1938 r. w sali Domu Związku Zawodowego rozpoczęło działalność duże kino „Roksy" na 880 miejsc, które istniało do 1944 r. Uwzględniając bliskość kolei oraz zespołu mieszkalnego kolejarzy, po wojnie rozmieszczono tu Dom Kultury Kolejarzy. W maju 1999 r. w tym gmachu odbywały się robocze posiedzenia Spotkania („Summit'u") dziewięciu prezydentów państw Środkowej i Wschodniej Europy. W Domu Nauki i Kultury czynne jest unikatowe Muzeum Historii Kolei Lwowskiej.

Невідомий фотограф. Станція "Піонерська"
Львівської дитячої залізниці. – Львів. 1955 р. – 11x17 см. – ВР.
Вузькоколійка у південній частині Стрийського парку бере початок ще в 1894 р. – її проклали зовнішнім периметром парку для забезпечення доставки експозиційних матеріалів, товарів на Крайову виставку. Потім залізницю використовували у 1921–1939 рр. для потреб Східних Торгів. У 1939–1941 роках верхню частину парку займали військові; від 1944 р. тут була танкова частина, а колія слугувала для доставки бронетехніки. Коли військові залишили парк, колію було майже розібрано. У 1951 р. частину, яка залишилася, пристосували для новоствореної дитячої залізниці, довжина якої складала 1,85 км. Спочатку колією ходили 2 паровози, 4 дерев'яних та 2 вантажних вагони. Існували 3 станції: Піонерська – з боку теперішнього Монументу Слави; Дитяче містечко – з боку Податкової; Комсомольська – з боку вул. І. Франка, від музею письменника. На початку 1960-х років збудували локомотивне депо, було отримано тепловози ТУ2 и ТУ3, вагони "Пафаваг" польського виробництва. Після реконструкції вул. Стрийської у 1976 р. було скорочено станцію "Піонерську", а також частину колії (до 1200 м). На початку 1990-х рр. станції перейменували: Комсомольську на Паркову, Піонерську – на Сонячну.

Fotograf nieznany.
Stacja „Pionierska" Lwowskiej dziecięcej kolei. –
Lwów, 1955 r. – 11x17 cm. – WR.
Kolej wąskotorowa w południowej części Stryjskiego parku bierze początek w roku 1894 – przeprowadzono ją po zewnętrznym obwodzie parku aby zapewnić dostawę materiałów ekspozycyjnych oraz towarów na Powszechną Wystawę Krajową. Później kolej wykorzystywano w latach 1921–1939 dla potrzeb Targów Wschodnich. W latach 1939–1941 górną część parku zajmowało wojsko; od 1944 r. była tu jednostka pancerna, a kolej służyła dla dostaw techniki. Kiedy wojskowi opuścili park, kolej prawie całkowicie rozebrano. W 1951 r. pozostałą część przystosowano dla nowoutworzonej dziecięcej kolei, której długość stanowiła 1, 85 km. Początkowo po torach jeździły 2 parowozy, 4 drewniane osobowe i 2 towarowe wagony. Istniały 3 stacje: „Pionierska" – ze strony obecnego Monumentu Sławy; „Dziecięce miasteczko" – ze strony Podatkowej Inspekcji; „Komsomolska" – ze strony ul. I. Franki, nieopodal Muzeum pisarza. Na początku lat 1960. zbudowano zajezdnię dla lokomotyw, kolej otrzymała spalinowe lokomotywy TU2 i TU3, wagony „Pafawag" polskiej produkcji. Po rekonstrukcji ulicy Stryjskiej w 1976 r. zlikwidowano stację „Pionierską", a także część torów (do 1200 m). Na początku lat 1990 stacje przemianowano: „Komsomolską" na „Parkową", „Pionierską" – na „Słoneczną".

Невідомий фотограф. Карета швидкої допомоги на вулицях Львова. – Львів, 1955 р. – 12х18 см. – МЗ.
Саме так до початку 1960-х років виглядали карети швидкої медичної допомоги на львівських вулицях. Станція швидкої медичної допомоги після ІІ-ої світової війни була розташована на тому місці, де від 1901 р. містилося "поготовє ратункове" польського часу – у спеціалізованому будинку пожежної станції на вул. Підвальній, 6. У зв'язку із збільшенням населення міста збільшилася і кількість карет швидкої допомоги, місця не вистачало, і станцію швидкої допомоги перенесли на початку 1950-х років до будинку на вул. Драгоманова, 48, у особняк, де у міжвоєнний період містилася редакція та друкарня популярної газети "Кур'єр Львовскі"; тут був великий гараж, здатний утримувати значно більшу кількість машин. Згодом машинний парк модернізувався – у Львові було отримано певну кількість санітарних ЗІСів.

Nieznany fotograf. Karetka pogotowia na ulicach Lwowa. – Lwów, 1955 r. – 12x18 cm. – MKL.
Tak właśnie do początku lat 1960. wyglądały karetki pogotowia medycznego na lwowskich ulicach. Stacja pogotowia po II wojnie światowej mieściła się w tym samym miejscu, gdzie od 1901 r. była siedziba pogotowia ratunkowego za czasów polskich – w specjalnym gmachu Straży pożarnej przy ul. Podwalnej 6. W związku ze wzrostem liczby ludności w mieście zwiększyła się ilość karetek pogotowia, miejsca dla nich nie wystarczało i na początku lat 1950. stację pogotowia przeniesiono do willi pod adresem ul. Dragomanowa 48, gdzie w okresie międzywojennym mieściła się redakcja popularnej gazety „Kurier Lwowski"; przy tej posesji był obszerny garaż, mieszczący znacznie więcej samochodów. Z czasem park samochodów modernizowano, Lwów otrzymał pewną ilość sanitarnych ZIS'ów (marka – „Zawod Imienia Stalina" w Moskwie).

Невідомий фотограф.
Центральний павільйон
обласної сільськогосподарської виставки
у Стрийському парку. –
Львів, 1957 р. – 17x23 см. – ЛІМ.

З приводу урочистої дати – відзначення 700-річного ювілею Львова – було приведено до ладу комплекс давніх павільйонів Східних Торгів, які відбувалися тут в 1921–1939 роках. Востаннє Торги відкрилися 1 вересня 1939 р. Територію парку використовували військові, і тільки після ІІ-ої світової війни було вирішено влаштувати тут Виставку досягнень народного господарства взірцем центральної московської та київської ВДНГ. Відкриття готувалося до ювілейної дати, отже восени 1956 року у відремонтованих павільйонах Східних Торгів була відкрита перша обласна виставка досягнень народного господарства.

Nieznany fotograf.
Główny pawilon Obwodowej wystawy rolniczej
w Stryjskim parku. –
Lwów, 1957 r. – 17x23 cm. – LMH.

Z okazji uroczystych obchodów 700 letniego jubileuszu Lwowa – uporządkowano zespół dawnych pawilonów Targów Wschodnich, które odbywały się w górnej części Stryjskiego parku w latach 1921–1939. Ostatni raz Targi otwarto 1 września 1939 r. Teren parku wykorzystywało wojsko i dopiero po II wojnie światowej podjęto decyzję urządzić tu Wystawę Osiągnięć Ludowej Gospodarki na wzór centralnych Wystaw, moskiewskiej i kijowskiej. Wystawę przygotowano do jubileuszowej daty i w jesieni 1956 r. w odremontowanych pawilonach Targów Wschodnich została otwarta Pierwsza Obwodowa Wystawa Osiągnięć Ludowej Gospodarki.

Невідомий фотограф.
Головний зал
Центрального павільйону виставки. –
Львів, 1957 р. – 23x17 см. – ЛІМ.
Композиція з плодів осені –
центральна композиція
сільськогосподарської виставки
1957 р., влаштована в центральному
залі "Підкови". Надзвичайно
старанно виконана "жива скульптура"
покликана символізувати родючість
Львівщини та трудові здобутки
працівників сільського господарства.

Fotograf nieznany.
Główna sala Centralnego pawilonu
Wystawy Rolniczej w Stryjskim parku. –
Lwów, 1957 r. – 23x17 cm. – LMH.
Kompozycja z płodów jesieni, stanowiąca
centralny akcent rolniczej wystawy
w 1957 r., została urządzona w centralnej
sali „Podkowy". Niezwykle starannie
wykonana „żywa rzeźba" powinna była
symbolizować urodzajność Ziemi Lwowskiej
oraz osiągnięcia pracy rolników.

Невідомий фотограф. Обласна сільськогосподарсько-промислова виставка. – Львів, 1957 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Фрагмент експозиції Обласної сільськогосподарсько-промислової виставки, що представляє сільськогосподарську продукцію колгоспів та радгоспів Львівської області. Експозиція побудована як суцільний натюрморт "дарів осені" – як ввідний, центральний, зал, так і експозиційні площі, розташовані по обидва боки від центрального залу. На спроектованих невідомим тепер художником об'ємно-просторових стендах зі смаком викладено зразки продукції сільського господарства Львівщини. Чорно-біле фото не в стані відобразити чередування кольорів, але це можна зрозуміти, побачивши, що саме викладено на подіумах: зверху до низу лежать картопля, яблука (можливо, різнокольорові), морква, буряки, білі корнеплоди, часник, цибуля, огірки, зелень, кабачки, гарбузи, можливо – квіти. Між горизонтальними подіумами височать вертикалі пшеничних снопів. На фоні – вертикальні стенди з портретами переможців соцзмагання, графіками зросту виробництва. Без сумніву, експозиція справляла враження на відвідувачів цієї виставки.

Fotograf nieznany. Obwodowa Wystawa Rolniczo-Przemysłowa. – Lwów, 1957 r. – 12x18 cm. – LMH.
Fragment ekspozycji Obwodowej Wystawy Rolniczo-Przemysłowej prezentującej produkcję rolniczą kołchozów i sowchozów obwodu Lwowskiego. Ekspozycja skomponowana jest w postaci martwej natury z „darów jesieni", potraktowanej jako całość zarówno we wstępnej, centralnej sali, jak i częściach ekspozycji, rozmieszczonych po obu jej stronach. Na sprojektowanych przez nieznanego dziś artystę stoiskach zostały gustownie wyłożone okazy produkcji rolnictwa Ziemi Lwowskiej. Czarno-biała fotografia nie jest w stanie przedstawić gry kolorów, ale można ją sobie wyobrazić, widząc co właśnie zostało rozłożone na półkach: od góry do dołu leżą ziemniaki, jabłka (zapewne różnokolorowe), marchew, buraki, białe jarzyny, czosnek, cebula, ogórki, zielenina, kabaczki, dynie, być może także kwiaty. Między poziomymi półkami wznoszą się pionowe akcenty snopów pszenicy. W tle zdjęcia – plansze z portretami zwycięzców współzawodnictwa socjalistycznego, wykresami wzrostu produkcji. Bez żadnej wątpliwości, ekspozycja sprawiała duże wrażenie na zwiedzających.

Невідомий фотограф. Обласна сільськогосподарсько-промислова виставка. – Львів, 1957 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
На зображенні неіснуючий вже вид Стрийського парку та павільйони обласної сільськогосподарсько-промислової виставки, яка була створена на зразок московської ВДНХ чи то київської ВДНГ. Праворуч – фрагмент центрального павільйону, так званої "Підкови" (назва – за формою будівлі у вигляді півкола), де розташувалися експозиції розділів "Транспорт. Зв'язок. Трудові резерви." Над входом у торцевій стіні – вуличний електричний годинник, які масово з'явилися на вулицях міста на початку 1950-х рр. Наріжники павільйону ще зберігають декоративні скульптури, виготовлені у 1922 р. за ескізами скульптора Зигмунта Курчинського. Далі видно частину промислового павільйону, дещо перебудованого з передвоєнної споруди, проектованої архітектором Міхалом Улямом. Через кілька років приміщення пристосують під кінотеатр, і тут розташується перший львівський широкоформатний кінотеатр "Львів", що у повністю перебудованому будинку існує досі.

Fotograf nieznany. Obwodowa Wystawa Rolnicza-Przemysłowa. – Lwów, 1957 r. – 12x18 cm. – LMH.
Fotografia przedstawia nieistniejący już widok Parku Stryjskiego i pawilonów Obwodowej Wystawy Rolniczo-Przemysłowej, która została urządzona na wzór moskiewskiej czy kijowskiej Wystawy Osiągnięć Gospodarki Ludowej. Z prawa – fragment centralnego pawilonu, tzw. „Podkowy" (nazwanej według kształtu budowli stojącej na planie półkola), gdzie rozmieszczone były ekspozycje działów „Transport. Łączność. Rezerwy pracy". Nad wejściem we frontowej ścianie umieszczono uliczny zegar elektryczny, z tych co masowo pojawiły się na ulicach miasta w latach 1950. Na narożnikach pawilonu zachowały się jeszcze dekoracyjne rzeźby, wykonane w r. 1922 według szkiców Zygmunta Kurczyńskiego. W oddali widać część pawilonu przemysłowego, nieco zmienionej przedwojennej budowli, projektowanej przez arch. Michała Ulama. Za kilka lat pomieszczenie to zostało adoptowane na kino z pierwszą we Lwowie salą do pokazu filmów o szerokim formacie „Lwów". W całkowicie przebudowanej postaci budynek ten istnieje do dziś.

Невідомий фотограф.
Експозиція етнографічного музею. –
Львів, 1950-ті рр. – 12x18 см. – МЕХП.
У 1939 році Міський промисловий музей підпорядкували Міністерству культури УРСР і назвали Музеєм художнього промислу. З націоналізованих у 1940 р. радянською владою приватних збірок та музеїв надійшли тисячі експонатів. Державний музей етнографії та художнього промислу АН УРСР у Львові створений 1951 р. на базі Музею етнографії Львівської філії АН УРСР (колишній Музей НТШ) і Львівського державного музею художньої промисловості (колишній Міський музей художнього промислу). Музей розташувався у приміщенні давньої Галицької ощадної каси, де міститься дотепер. Експозиція, фрагмент якої представлений на зображенні, була сформована близько 1956 р. Значну частину відвідувачів складали учні львівських шкіл.

Fotograf nieznany.
Ekspozycja Muzeum Etnograficznego. –
Lwów, lata 1950. – 12x18 cm. – MEPA.
W 1939 roku Miejskie Muzeum Przemysłowe podporządkowano Ministerstwu Kultury USRR i nazwano Muzeum Przemysłu Artystycznego. Z nacjonalizowanych w 1940 r. przez władzę radziecką prywatnych zbiorów oraz reorganizowanych muzeów nadeszły tysiące eksponatów. Państwowe Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego AN USRR we Lwowie utworzono w 1951 r. na bazie Muzeum Etnografii Lwowskiego Oddziału AN USRR (dawne Muzeum Naukowego Towarzystwa im. T. Szewczenki) i Lwowskiego Państwowego Muzeum Przemysłu Artystycznego (dawne Miejskie Muzeum Przemysłu Artystycznego). Muzeum rozmieściło się w dawnym gmachu Galicyjskiej Kasy Oszczędności, gdzie znajduje się do dziś. Ekspozycja, której fragment przedstawiono na zdjęciu, była ukształtowana ok. 1956 r. Znaczną część zwiedzających stanowili uczniowie lwowskich szkół.

Невідомий фотограф.
Кінотеатр ім. Т. Шевченка. –
Львів, 1963 р. – 10x15 см. – ВР.
Кінотеатр ім. Т. Шевченка на вул. Калинина, 130 був надзвичайно популярним – чи не єдиним у тій околиці Львова. Поруч була розташована кінобаза, так що нових фільмів, скоріше за все, не бракувало. З адресою кінотеатру існує певне непорозуміння. В багатьох довідниках 1950-х років адресою означена вул. Б. Хмельницького, 114, між тим будинок розташований на Замарстинівській, 130 (тепер вулиці повернуто стару назву). Щоправда, будинки, розташовані за обома адресами, близькі один від одного.

Fotograf nieznany.
Kino im. T. Szewczenki. –
Lwów, 1963 r. – 10x15 cm. – WR.
Kino im. T. Szewczenki przy ul. Kalinina 130 było nadzwyczajnie popularnym ośrodkiem rozrywki – niemal że jedynym – w tej okolicy Lwowa. Obok mieściła się baza kinowa, tak więc, nowych filmów zazwyczaj nie brakowało. Istnieje pewne nieporozumienie co do adresu kina. W wielu informatorach z lat 1950. jako adres kina zaznaczono ul. B. Chmielnickiego 114, chociaż sam budynek znajduje się na ul. Zamarstynowskiej 130 (obecnie ulicy przywrócono starą nazwę). Co prawda, budowle pod obydwoma adresami są usytuowane dość blisko siebie.

Невідомий фотограф.
Трамвайна зупинка на вул. Сталіна. – Львів, 1950-ті рр. – 6х9 см. – ВР.
Фотографія надає чудову можливість побачити типову вуличну сценку 1950-х років – невідомих нам львів'ян, що очікують на прибуття трамваю до трамвайної зупинки на роздоріжжі вулиць Сталіна (тепер вул. С. Бандери), Коперника та Пушкіна (тепер вул. Ген. Чупринки). Зупинку означає металевий стовпчик із горизонтальною табличкою з написом "Зупинка", що було обов'язковим атрибутом кожної зупинки.

Nieznany fotograf.
Przystanek tramwajowy przy ul. Stalina. – Lwów, lata 1950. – 6x9 cm. – WR.
Fotografia daje świetną możliwość ujrzenia typowej ulicznej scenki z lat 1950. – nieznanych nam lwowian oczekujących przybycia tramwaju do przystanku przy zbiegu ulic Stalina (dziś ul. S. Bandery), Kopernika i Puszkina (dziś ul. Gen. Czuprynki).
Punkt przystanku oznakowuje metalowy słupek z poziomą tabliczką z napisem „Zupynka"; był on nieodłącznym atrybutem każdego przystanku.

Невідомий фотограф. "Градусник". – Львів, 1962 р. – 14x9 см. – ВР. Знаменитий "градусник", що був розташований на заокругленні огорожі скверу на проспекті Леніна (тепер – проспект Свободи), біля пішохідного переходу від вулиці Жовтневої (тепер вул. Дорошенка) та кафе "Сніжинка", де вперше у Львові почали виробляти та продавати молочний коктейль ціною 11 копійок. Скромного вигляду "градусник", установлений на початку 1950-х років, функцією якого була інформація щодо наявного температурного режиму, добре пам'ятають старші львів'яни – це місце було улюбленим для призначення побачень закоханих.

Fotograf nieznany. Termometr. – Lwów, 1962 r. – 14x9 cm. – WR. Sławetny termometr (ros. „gradusnik"), który był umieszczony na zaokrąglonym ogrodzeniu skweru na alei Lenina (obecnie alei Swobody), koło przejścia dla pieszych od ul. Żowtnewoj (obecnie Doroszenki) i kawiarni „Śnieżynka", gdzie po raz pierwszy we Lwowie zaczęto wyrabiać i sprzedawać koktajl mleczny w cenie 11 kopiejek. Skromny z wyglądu „gradusnik", zmontowany na początku lat 1950., którego przeznaczeniem było informować na bieżąco o temperaturze powietrza, dobrze pamiętają starsi lwowianie – było to ulubione miejsce spotkań zakochanych.

Невідомий фотограф. Патруль ДНД. –
Львів, 1950-ті рр. – 12x18 см. – ЛІМ.
ДНД, Добровільна народна дружина – так розшифровується скорочення. Такі патрулі з'явилися наприкінці 1950-х років, "піонерами" руху були у 1958 р. колективи ленінградських підприємств, коли на допомогу міліції створили добровільні громадські організації. Досвід швидко оцінила влада, ЦК КПРС та Радою Міністрів СРСР була видана постанова, яка стала основним документом, регламентуючим діяльність ДНД. Патруль, що звичайно складався з кількох чоловік, іноді разом з міліціонером, обходив вулиці міста, реагуючи на дрібні порушення порядку. Такий патруль мав право затримати порушника та доставити його до відділку міліції. Членам ДНД в якості бонусу звичайно додавали кілька додаткових днів до відпустки.

Fotograf nieznany.
Patrol ochotniczej drużyny ludowej. –
Lwów, lata 1950. – 12x18 cm. – LMH.
DND – skrót ten po ukraińsku rozszyfrowuje się „Dobrowilna Narodna Drużyna", po polsku byłoby: DDL – Dobrowolna Drużyna Ludowa. Takie patrole pojawiły się w Związku Radzieckim pod koniec lat 1950. „Pionierami" tego ruchu w 1958 r. były kolektywy leningradzkich przedsiębiorstw, w których dla pomocy milicji tworzono dobrowolne organizacje społeczne. Inicjatywę szybko doceniła ówczesna władza. Komitet Centalny KPZR i Rada Ministrów ZSRR podjęły uchwałę, która stała się głównym dokumentem reglamentującym działalność DDL. Patrol składający się zazwyczaj z kilku osób, niekiedy razem z milicjantem, obchodził ulice miasta reagując na drobne naruszenia porządku publicznego. Jako nagrodę członkom DDL zazwyczaj dodawano kilka dni do normatywnego urlopu.

Невідомий фотограф.
Крос легкоатлетів на вулиці 1 Травня. – Львів, 1955 р. – 12х18 см. – ЛІМ.
Легкоатлетичний крос на центральній вулиці (тепер просп. Свободи), вірогідно, мав масовий характер. Скоріше за все, він проводився з приводу якогось свята. Цілком можливо, що саме з цієї причини ділянку вулиці від Оперного театру львів'яни називали "стометрівкою".

Fotograf nieznany.
Zawody lekkoatletyczne na ulicy 1 Maja. – Lwów, 1955 r. – 12x18 cm. – LMH.
Lekkoatletyczny kros na centralnej ulicy miasta miał, jak widać, charakter masowy. Najprawdopodobniej, odbywał się z okazji jakiegoś święta. Całkiem możliwe, że właśnie z powodu takich masowych zawodów, odcinek ul. 1 Maja (obecnie aleja Swobody) od Teatru Opery często nazywano „stometrówką".

Невідомий фотограф.
Першість Радянського Союзу
з волейболу на стадіоні "Спартак". –
Львів, 1960-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.

Комплекс спортивних майданчиків Добровільного спортивного товариства "Спартак" розташувався на стадіоні, спорудженому у 1930-х роках для найдавнішого спортивного товариства "Погонь" на вул. Шимоновичів, 18 (тепер вул. А. Мельника). На місці відкритого стадіону у 1986 р. за проектом львівських архітекторів та інженерів М. Трача, О. Казанцева та В. Габреля споруджено комплекс критих кортів "Спартак" на 350 місць, тепер Палац ігрових видів спорту "Україна". Можна припустити, що первісний стадіон було споруджено за планами видатного польського спортсмена, багаторічного члена (від 1907 р.) та голови спортивного клубу "Погонь", піонера в галузі спортивного будівництва в Польщі інженера Тадеуша Кухара. Він же облаштував та пристосував для змагань на воді став "Світязь".

Fotograf nieznany.
Mistrzostwo Związku Radzieckiego z siatkówki
na boisku „Spartak". –
Lwów, lata 1960. – 11x17 cm. – LMH.

Stadion Dobrowolnego Towarzystwa Sportowego „Spartak" rozmieścił się na terenie stadioniu, zbudowanego w latach 30. dla najstarszego sportowego towarzystwa „Pogoń" przy ul. Szymonowiczów 18 (obecnie ul. A. Melnyka). Na miejscu otwartego stadionu w 1986 r. według projektu lwowskich architektów i inżynierów M. Tracza, O. Kazancewa i W. Gabrela zbudowano zespół krytych kortów „Spartak" na 350 miejsc, obecnie Pałac Gier Sportowych „Ukraina". Można przypuszczać, że pierwotny stadion zbudowano według planów wybitnego polskiego sportowca, wieloletniego członka (od 1907 r.) i prezesa klubu sportowego „Pogoń", pioniera w dziedzinie sportowego budownictwa w Polsce inżyniera Tadeusza Kuchara. On także uporządkował i przystosował do zawodów na wodzie staw „Świteź".

Невідомий фотограф.
Чемпіонат Радянського Союзу з баскетболу на майданчику стадіону "Спартак". – Львів, 1960-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.
Комплекс спортивних майданчиків Добровільного спортивного товариства "Спартак" на вул. Черняховського, 18 (тепер вул. А. Мельника) був одним з небагатьох, розташованих недалеко від центру міста. Тут проводилися як міські, так і республіканські та всесоюзні змагання. Внутрішній простір спортивного комплексу дозволяв розташувати тут баскетбольні та волейбольні майданчики, відкриті тенісні корти, легкоатлетичні доріжки та майданчики для стрибків у довжину та висоту. Крім того, на стадіоні проводилися заняття спортом учнів кількох шкіл, що знаходилися в околиці.

Fotograf nieznany.
Mistrzostwo z basketball'u (koszykówki) na boisku „Spartak". – Lwów, lata 1960. – 11x17 cm. – LMH.
Stadion Dobrowolnego Towarzystwa Sportowego „Spartak" przy ul. Czerniachowskiego 18 (obecnie ul. A. Melnyka), był jednym z niewielu usytuowanych niedaleko centrum miasta. Odbywały się tutaj zarówno miejskie, jak republikańskie oraz ogólnozwiązkowe zawody. Przestrzeń dużego zespołu sportowego pozwalała rozmieścić boiska dla koszykówki i siatkówki, otwarte korty tenisowe, bieżnie lekkoatletyczne, stanowiska dla skoków na odległość i na wysokość. Poza tym na stadionie prowadzono zajęcia sportowe dla uczniów kilku okolicznych szkół.

Невідомий фотограф. Виставка. – Львів, 1960-ті рр. – 12x18 см. – ЛІМ.
Дещо перебудований павільйон Торгового банку, в 1921 р. його збудували за проектом арх. Еугеніуша Червінського та Альфреда Захаревича за участю скульптора Зигмунта Курчинського. Після II-ої світової війни, коли територію колишньої виставки звільнили від присутності військової частини, від 1956 р. її почали використовувати для потреб обласних виставок. На зображенні можна зауважити, що в споруді розташована експозиція, двері споруди відкриті для відвідувачів, а сама споруда декорована двоколірними видами Львова, виконаними в техніці сграфіто. Деякі з колишніх павільйонів пристосували для експлуатації різноманітні організації. У 1960-х роках павільйон Торгового банку орендувала спілка художників України для творчих майстерень скульпторів. Так, тут були розташовані творчі майстерні скульпторів Якуніних – Івана та Сергія, Кушніра, Беленко, Пилєва, Кордияки, Валентина Усова, Анісіма Кронгауза, Луїзи Штеренштейн, Юлія Шмуклера, Любомира Лесюка.

Fotograf nieznany. Obwodowa Wystawa Towarów Gospodarki Ludowej. – Lwów, lata 1960. – 12x18 cm. – LMH.
Fotografia przedstawia nieco przebudowany pawilon Banku Handlowego na Targach Wschodnich, wzniesiony w 1921 r. według projektu architektów Eugeniusza Czerwińskiego i Alfreda Zachariewicza przy udziale rzeźbiarza Zygmunta Kurczyńskiego. Po II wojnie światowej, kiedy wojsko zwolniło tereny dawnej wystawy, zaczęto wykorzystywać je dla potrzeb wystaw obwodowych. Na zdjęciu można zauważyć, że w budowli jest rozmieszczona ekspozycja, drzwi są otwarte dla zwiedzających, a sam budynek jest przyozdobiony dwubarwnymi widokami Lwowa, wykonanymi w technice sgrafitto. Niektóre z dawnych pawilonów przystosowywały dla swoich potrzeb rozmaite organizacje. W latach 1960. pawilon Banku Handlowego arendował Związek Artystów-Plastyków Ukrainy w celu urządzenia w nim pracowni rzeźbiarzy. Były rozmieszczone tutaj pracownie twórcze rzeźbiarzy Jakuninych – Iwana i Sergieja, Kusznira, Bielenki, Pylewa, Kordyjaki, Walentyna Usowa, Anisima Kronhauza, Luizy Szterenstein, Julia Szmuklera, Lubomira Lesiuka.

Невідомий фотограф.
Центральний павільйон Обласної сільськогосподарської виставки в Стрийському парку. – Львів, 1957 р. – 17x23 см. – ЛІМ.
Центральний павільйон, відома львів'янам "Підкова", було збудовано у 1922 р., до чого долучилися відомі польські архітектори – львів'яни Ян Багенський, Вітольд Бляда, Броніслав Віктор, Тадеуш Врубель, будував павільйон площею 5500 м² інженер Ян Адам Баум (будівнича спілка Е. Червінського та А. Захаревича, у 1935 р. його дещо перебудував архітектор Пйотр Тарнавецький.
У 1939–1941 роках верхню частину парку (територію колишніх "Східних торгів") займали військові. У післявоєнні роки, до 1956 року, в приміщеннях колишніх павільйонів були розташовані військові склади. До 700-річчя Львова, що відзначалося у 1956 у році, військові ліквідували своє господарство. Після цього деякий час верхню терасу парку використовували для обласних промислових і сільськогосподарських виставок.

Fotograf nieznany. Centralny pawilon Obwodowej Wystawy Rolniczej w Stryjskim parku. – Lwów, 1957 r. – 17x23 cm. – LMH.
Centralny pawilon wystawowy – znaną wszystkim lwowianom „Podkowę", zbudowano w 1922 r., do czego przyczynili się znani polscy architekci-lwowianie: Jan Bagieński, Witold Blada, Bronisław Wiktor, Tadeusz Wróbel. Budowniczym pawilonu o powierzchni 5500 m² był inżynier Jan Adam Baum (ze spółki budowlanej E. Czerwińskiego i A. Zachariewicza). W 1935 r. pawilon nieco przebudował architekt Piotr Tarnawiecki. W latach 1939–1941 górną część parku (teren dawnych „Targów Wschodnich") zajmowało wojsko. W latach powojennych, do 1956 roku, w pomieszczeniach dawnych pawilonów mieściły się magazyny wojskowe. Przed 700-leciem Lwowa, które obchodzono w 1956 roku, wojskowi zlikwidowali swoje gospodarstwo. Potem, przez pewien czas, górną terasę parku wykorzystywano dla urządzania obwodowych wystaw przemysłowych i rolniczych. Na zdjęciu za pawilonem widać wieżę wodną, a dalej, w tle, niezabudowane jeszcze tereny Nowego Lwowa.

Невідомий фотограф. Спортивно-патріотичне свято на стадіоні СКА. – Львів, 1970-ті рр. – 17x11 см. – ЛІМ.
24 травня 1953 р. на вул. Клепарівській, 39-а було відкрито стадіон Окружного будинку офіцерів, призначеного для спортивного клуба ПрикВО. Комплекс складався з футбольного поля з трибунами на 20000 місць, відкритого 25-метрового басейну та стрільниці. Стадіон був базовим для футбольної команди СКА (Львів), яка існувала у Львові і була популярною в 1960-х роках. Популярним у Львові видом спорту був спідвей – гонки на мотоциклах по гаревій дорожці, так що стадіон став домашньою ареною львівського спідвейного клубу "СКА-Спідвей". До того ж на стадіоні СКА відбувалися різного роду спортивні, спортивно-патріотичні, військові свята з приводу офіційних та ювілейних дат. На зламі 1970–1980-х рр. було реконструйовано існуючі спортивні об'єкти та збудовано нові – стрільбище для кульової стрільби, зали для багатоборства, кінного спорту, критий велотрек. Авторами проекту були архітектор Олександр Гукович та інженер Володимир Крюков, які разом із будівельниками були нагороджені Державною премією Ради міністрів СРСР.

Nieznany fotograf. Święto sportowo-patriotyczne na boisku Sportowego Klubu Armii. – Lwów, lata 1970. – 17x11 cm. – LMH.
24 maja 1953 r. przy ul. Kleparowskiej 39a otwarto stadion Okręgowego Domu Oficerów, który był przeznaczony dla sportowego klubu Przykarpackiego Wojskowego Okręgu (PrykWO) i składał się z futbolowego boiska z trybunami na 20 tys. miejsc, otwartego 25 metrowego basenu pływackiego oraz strzelnicy. Stadion był bazą drużyny piłkarskiej Sportowego Klubu Armii – SKA (Lwiw), która istniała we Lwowie i była popularna w latach 1960. Popularnym we Lwowie rodzajem sportu był spidwej – wyścigi motocykli na torze żużlowym, tak że stadion stał się „domową" areną lwowskiego klubu spidweju „SKA-Spidwej". Oprócz tego, na stadionie odbywały się różnego rodzaju sportowe, sportowo-patriotyczne, wojskowe święta z okazji oficjalnych i jubileuszowych rocznic. Na przełomie lat 1970–1980 rekonstruowano istniejące obiekty oraz zbudowano nowe – sale dla strzelania sportowego, wieloboju, konnego sportu; kryty tor kolarski. Autorami projektu byli arch. Aleksander Hukowicz oraz inż. Wołodymyr Kriukow, którzy otrzymali Państwową nagrodę Rady Ministrów ZSRR.

Невідомий фотограф. Гонки гаревою доріжкою на стадіоні СКА. – Львів, 1970-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.
Львівський стадіон СКА по трековим видам спорту вважається одним з кращих у Європі. Нераз тут проводяться турніри континентального масштабу. Спортивний клуб "СКА-Спідвей" є продовжувачем традицій львівського спідвею, який бере початок у 1960 році, коли під керівництвом Володимира Бондарчука, старшого тренера спортивного клубу армії, була створена команда, яка успішно виступала в чемпіонатах СРСР: 1962 – срібний призер чемпіонату СРСР; 1963 – чемпіон СРСР; 1964 – бронзовий призер чемпіонату СРСР; 1966 – срібний призер чемпіонату СРСР. За команду СКА виступали Віталій Шило, Генадій Куриленко, Сергій Лятосинський, Анатолій Грузинцев, Костянтин Кришталь та інші. Після 1967 р. спідвей у Львові припинив своє існування, і лише в 1988 р. завдяки ініціативі віце-президента Федерації мотоциклетного спорту України, тренера збірної команди СРСР Сергія Лятосинського, який разом з однодумцями зумів переконати керівництво Прикарпатського военного округу в необхідності розвивати цей вид мотоциклетного спорту, спідвей знову відродився у Львові.

Nieznany fotograf. Wyścigi na torze żużlowym na stadionie SKA. – Lwów, lata 1970. – 11x17 cm. – LMH.
Lwowski stadion SKA w dziedzinie sportów torowych jest uważany za jeden z najlepszych w Europie. Niejednokrotnie przeprowadzane są tutaj zawody w skali kontynentu. Klub sportowy „SKA-Spidwej" jest kontynuatorem tradycji lwowskiego spidweju, zapoczątkowanego w 1960 r., kiedy pod kierownictwem Wołodymyra Bondarczuka, starszego trenera Sportowego Klubu Armii, powstała tu drużyna z powodzeniem występująca w czempionatach ZSRR (1962 – srebrna nagroda w mistrzostwach ZSRR, 1963 – czempion ZSRR, 1964 – brązowa nagroda w czempionacie ZSRR, 1966 – srebrna nagroda w czempionacie ZSRR). W drużynie SKA występowali Witalij Szyło, Genadij Kurylenko, Sergij Latosyński, Anatolij Gruzincew, Konstanty Krysztal i inni. Po 1967 r. spidwej we Lwowie przestał istnieć. Dopiero w 1988 r. dzięki inicjatywie wiceprezydenta Federacji Motocyklowego Sportu w Ukrainie trenera reprezentacyjnej drużyny ZSRR Sergija Latosyńskiego, który wraz ze zwolennikami spidweju potrafił przekonać kierownictwo Przykarpackiego Okręgu Wojskowego o potrzebie rozwoju tej dziedziny motosportu, spidwej się we Lwowie odrodził.

Невідомий фотограф.
Проспект Леніна. –
Львів, 1960-ті рр. – 12x18 см. – ІК.
Вид центрального львівського прогулянкового бульвару від Оперного театру не змінювався упродовж багатьох років. Мінялися назви вулиці, готелів; призначення крамниць; в залежності від суспільного ладу змінювалися пам'ятники; з бігом часу газові ліхтарі змінилися електричними – один з них, вже не існуючий у первісному стані, присутній на зображенні. І донині проспект Свободи є центральною вулицею Львова.

Fotograf nieznany.
Aleja Lenina. –
Lwów, lata 1960. – 12x18 cm. – IK.
Wygląd głównego lwowskiego spacerowego bulwaru od Teatru Opery pozostawał niezmienny od wielu lat. Zmieniały się nazwy ulic, hoteli, przeznaczenie sklepów, w zależności od społecznego ustroju zmieniały się pomniki; z biegiem czasu latarnie gazowe zmieniły się w elektryczne – jedna z nich, dziś już nie istniejącą w pierwotnej postaci, obecna jest na naszym obrazku.
Do dziś aleja Swobody jest główną ulicą Lwowa.

Невідомий фотограф.
Костел Марії Сніжної. –
Львів, 1960-ті рр. – 18x12 см. – ІК.
Один з найстаріших львівських костелів, який саме започаткував марійський культ у Львові – Непорочного Зачаття Марії Сніжної (1340 р.) в радянські часи стояв пусткою, приміщення використовували як складські. В той час праворуч входу ще височіла скульптурна фігура Матері Божої, що безслідно зникла у 1970-ті роки. 1987 р. у храмі відкри́ли музей фотографії. Перша виставка, де були експоновані давні фотографії Львова, гравюри з видами міста, суміщалася з персональною виставкою відомого львівського фотографа Ярослава Коваля і викликала справжній культурний шок. Ніхто не сподівався, що у львівських музейних колекціях зберігаються такі скарби! Вірогідно саме ця виставка спричинила зацікавлення леополітаною багатьох львів'ян.

Fotograf nieznany.
Kościół Maryi Śnieżnej. –
Lwów, lata 1960. – 18x12 cm. – IK.
Jedna z najstarszych lwowskich świątyń (1340), która właśnie zapoczątkowała kult maryjny we Lwowie – kościół Maryi Śnieżnej p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, zamknięty w czasach radzieckich stał pusty, potem pomieszczenie wykorzystywano jako magazyn. W tym czasie, po prawej stronie wejścia, jeszcze stała piękna rzeźba Matki Boskiej, która zniknęła bez śladu w latach 1970. W 1987 r. w dawnym kościele otwarto Muzeum fotografii. Pierwsza ekspozycja, gdzie zostały pokazane dawne fotografie Lwowa i ryciny z widokami miasta, zbiegła się z personalną wystawą znanego lwowskiego fotografa Jarosława Kowala i wywołała prawdziwy szok kulturalny. Nikt nie spodziewał się, że w zbiorach lwowskich muzeów są przechowywane takie skarby! Prawdopodobnie, właśnie ta wystawa rozbudziła zainteresowanie leopolitanami u wielu mieszkańców Lwowa.

Невідомий фотограф.
Головний вхід на критий ринок "Центральний". –
Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
У 1947 р. методом "комсомольської будови" на вул. Базарній споруджено найбільший, до того ж і критий, львівський ринок – "Новий", тепер "Центральний". Ринок, що збудували на місці давнього, XIV ст. еврейського цвинтаря, зруйнованого німцями в 1942 р. під час окупації Львова, будували молоді працівники конвеєрного заводу, розташованого поруч.
У Львові досі побутує назва "Краківський ринок" як згадка про старовинний ринок, перенесений сюди з площі Краківської, тепер пл. Ярослава Осмомисла.
У 2010 р. на місці сплюндрованих старовинних поховань львівські рабини прочитали поминальну молитву.

Nieznany fotograf.
Główne wejście na kryty rynek „Centralny". –
Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
W 1947 r. metodą „komsomolskiej budowy" przy ul. Bazarnej wzniesiono największy, a do tego i kryty dachem lwowski rynek – „Nowy", później „Centralny". Targowisko, usytuowane na miejscu dawnego żydowskiego cmentarza z XIV w. zniszczonego w 1942 r. podczas niemieckiej okupacji Lwowa, budowali młodzi pracownicy pobliskiej fabryki taśmociągów. We Lwowie dotychczas utrzymuje się tradycyjna nazwa targowiska – „Krakowski rynek", będąca wspomnieniem o dawnym targowisku miejskim, przeniesionym tu z placu Krakowskiego (obecnie pl. Jarosława Osmomysła).
W 2010 r. na miejscu sprofanowanych dawnych mogił lwowscy rabini modlili się za zmarłych.

цмі

Невідомий фотограф.
Торгівля фруктами на ринку "Центральний". –
Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Торгівля фруктами, зокрема, кримським та молдавським виноградом, відбувалася на ринку виключно державними та кооперативними торговельними підприємствами. В сезон, який розпочинався у серпні, в залежності від ґатунку виноград коштував від 30 до 60 копійок за кілограм, кавуни – від 10 до 30 копійок.

Nieznany fotograf.
Handel owocami na rynku „Centralnym". –
Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
Handel owocami, w szczególności, krymskimi i mołdawskimi winogronami, prowadziły na rynku wyłącznie państwowe i spółdzielcze przedsiębiorstwa. Podczas sezonu, zaczynającego się w sierpniu, kilogram winogron kosztował od 30 do 60 kopiejek zależnie od gatunku, kawony – od 10 do 30 kopiejek.

Невідомий фотограф.
Ринок "Центральний". Літнє кафе. –
Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Для зручності обслуговування покупців у літню спеку їдальні та кафе, що функціонували на території ринку, виставляли столи біля свого підприємства. Сучасному львів'янину це не в дивину, адже літні кав'ярні існують у місті упродовж усього весняно-літньо-осіннього сезонів. Натомість у 1960-ті роки це не було поширеним явищем, тільки у свята на центральних вулицях та у парках підприємства громадського харчування, яких у Львові завжди було вдосталь, виставляли на столах для вуличної торгівлі різноманітні смаколики, приготовані у своїх підприємствах. Це було приємністю для мешканців міста і непоганим джерелом прибутку для їдалень, кав'ярень та ресторанів.

Nieznany fotograf.
Rynek „Centralny". Kawiarnia w ogródku. –
Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
Dla lepszego obsługiwania gości w letnie upały, jadalnie i kawiarnie działające na terenie rynku wystawiały stoły przed swoimi zakładami. Współczesny lwowianin nie widzi w tym nic dziwnego, przecież letnie kawiarnie istnieją w mieście w ciągu całego wiosennego-letniego-jesiennego sezonu. Natomiast, w latach 1960. nie było to rozpowszechnionym zjawiskiem. Tylko w święta na głównych ulicach i w parkach przedsiębiorstwa odżywiania społecznego, których we Lwowie zawsze było pod dostatkiem, wystawiały na stołach dla handlu ulicznego rozmaite smakołyki, własnej produkcji. Było to przyjemnością dla mieszkańców miasta i niezłym źródłem zysku dla jadłodajni, kawiarni czy restauracji.

Невідомий фотограф.
Ринок "Центральний". Продаж взуття. –
Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Сезонні та передсвяткові ярмарки-продажі були звичайним явищем, як правило, вони влаштовувалися на початку сезону. Таким чином торговельні підприємства мали можливість продати товари, що не мали збуту і виконати обов'язковий план продажу. Фотографія зафіксувала продаж на лотку продукції львівської взуттєвої фірми "Прогрес". Саме в цій час фірма значно модернізувала та розширила власний асортимент, постійно додаючи нові "модні" моделі. Це значною мірою забезпечило добру репутацію продукції "Прогресу", що сприяло її непоганій реалізації. Взуття, яке бачимо на фото, це одні з перших "модернізованих" моделей, доволі якісні та дешеві – наприклад, шкіряні черевички ціною 14 карбованців.

Nieznany fotograf. Rynek „Centralny". Sprzedaż obuwia. –
Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
Sezonowe i przedświąteczne jarmarki-wyprzedaże były zwyczajnym zjawiskiem, z reguły, urządzano je na początku sezonu. Tym sposobem przedsiębiorstwa handlowe miały możność sprzedać towary, które nie miały zbytu i łatwiej wykonać obowiązkowy plan sprzedaży. Fotografia utrwaliła sprzedaż na straganie produkcji lwowskiej obuwniczej firmy „Postęp" („Progres"). W tym właśnie czasie firma znacznie unowocześniła i poszerzyła własny asortyment, stale dodając nowe „modne" modele. W znacznej mierze zapewniło to dobrą reputację wyrobom „Postępu" i sprzyjało ich ożywionej sprzedaży. Obuwie, które widzimy na zdjęciu, przedstawia niektóre z pierwszych „modernizowanych" modeli, o dosyć wysokiej jakości a jednocześnie niedrogie, na przykład, skórzane półbuty kosztowały 14 karbowańców.

Невідомий фотограф.
Ринок "Центральний". Продаж "товарів підвищеного попиту". – Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Обов'язковим елементом ярмарків був продаж товарів "підвищеного попиту". В даному випадку, який ілюструє фотографія, це продаж кришталевих келишків, які користувалися шаленим попитом, однак були постійно дефіцитним товаром у радянській торгівлі. На тлі можна ще побачити порцеляновий чайний сервіз, що також був дефіцитним товаром, при наявності в Україні великої кількості фарфорових заводів у Бориславі, Довбиші, Баранівці, Коростені, Полонному, Дружковці та інш. Зараз важко собі уявити, що посуд був дефіцитним товаром, можливо саме завдяки постійному дефіциту і сформувався стійкий стереотип уявного образу "щасливого життя": "квартира – дача – авто – килими – кришталь".

Nieznany fotograf.
Rynek „Centralny". Sprzedaż „towarów wysokiego popytu". – Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
Nieodzownym elementem jarmarków była sprzedaż „towarów wysokiego popytu". W danym przypadku, ilustrowanym przez fotografię, chodzi o sprzedaż kryształowych kieliszków, które cieszyły się szalonym popytem, a jednocześnie były stale deficytowym towarem w radzieckim handlu. W tle można zauważyć jeszcze porcelanowy serwis do herbaty, również stanowiący towar deficytowy, co wydaje się nonsensem wobec istnienia w Ukrainie mnóstwa fabryk porcelany (w Borysławiu, Dowbyszu, Baranówce, Korosteniu, Połonnem, Drużkowce i in.). Obecnie trudno sobie wyobrazić, żeby naczynia były deficytowym towarem. Być może, właśnie dzięki stałym ówczesnym niedoborom ukształtował się trwały stereotyp atrybutów wymarzonego szczęśliwego życia: – „mieszkanie – dacza – auto – dywany – kryształy".

ЦМі

Невідомий фотограф.
Ринок "Центральний". Продаж "товарів по знижених цінах". – Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Разом із тим існували як крамниці, так і окремі відділи в універмагах, що спеціалізувалися на продажі "товарів по знижених цінах". Як правило, це були товари, які вже років з 30 вийшли з моди і займали полиці складських приміщень. В тому і уцінені тканини – габардин, шовки, креп-жоржети – тепер такої якості натуральні імпортні тканини коштують шалені гроші.

Nieznany fotograf.
Rynek „Centralny". Sprzedaż „towarów przecenionych". – Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
Obok tego, istniały zarówno sklepy jak i oddzielne sekcje w uniwersalnych domach handlowych specjalizujące się w sprzedaży „towarów przecenionych". Z reguły, były to towary, które już nie mniej jak 30 lat temu wyszły z mody i zalegały na półkach magazynów. Były wśród nich i przecenione materiały – gabardyny, jedwabie, krepżorżety; teraz podobnej jakości tkaniny z importu kosztują szalone pieniądze.

Невідомий фотограф.
Ринок "Центральний". Продаж "товарів народного споживання". – Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
В господарстві кожної хазяйки посуд займає особливе місце, в умовах тотального дефіциту кожна придбана емальована мисочка чи зручна каструлька набувала рис раритету. Такі предмети вжитку "діставали", чоловіки привозили їх по замовленню з відряджень, їх купували на "барахолках" – речових ринках, які існували в кожному місті. Раділи навіть тому скудному асортименту, який присутній на зображенні – фаянсовим тарілкам виробництва Будянського заводу, алюмінієвим сковорідкам, безнадійно сумного кольору емальованим банячкам. Єдине, що з ностальгією згадують, були неправдоподібно низькі ціни на товари народного споживання.

Nieznany fotograf.
Rynek „Centralny". Sprzedaż „towarów konsumpcji ludowej". – Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
W domu każdej gospodyni naczynia zajmują szczególną pozycję, w warunkach totalnego deficytu każda kupiona emaliowana miseczka czy poręczny rondel nabierały cech rarytasu. Takie przedmioty użytkowe „wydostawano", mężczyźni na zamówienie przywozili je z podróży służbowych, garnki kupowano na „barachołkach" – targowiskach rzeczy, które istniały w każdym mieście. Cieszono się nawet z tego skromnego asortymentu jaki widoczny jest na zdjęciu – fajansowych talerzy Budiańskiej fabryki, aluminiowych patelni, emaliowanych baniaków o beznadziejnie smutnych kolorach. Jedyne co z tych czasów wspomina się z nostalgią, to nieprawdopodobnie niskie ceny towarów „ludowej konsumpcji".

Невідомий фотограф. Ринок "Центральний".
Львівські фотоательє "на виїзді". – Львів, 1964 р. – 12x18 см. – ЛІМ.
Неодмінним атрибутом ярмарків були фотографи, які "на виїзді" охоче фотографували клієнтів, водночас рекламуючи продукцію ательє, де працювали. На зображенні – рекламний стенд одного із львівських фотоательє та зразки продукції – портрети, пейзажі, весільні та дитячі фото. На початку 1960-х років у Львові існували дев'ять фотосалонів виробничого комбінату Облуправління культури і три фотосалони Артілі ім. 9-го Травня. Найбільш престижним, "центральним", серед львів'ян вважався фотосалон на вул. Театральній, 7. Крісло, сидячи в якому фотографувалися дами, діти, чоловіки – батьки дітей і чоловіки дам, витримало не одне покоління львів'ян. Більше того, це крісло існувало ще в міжвоєнний, польський, період Львова, але при закритті фотоательє, яке стало неприбутковим, безслідно зникло.

Nieznany fotograf. Rynek „Centralny". Atelier fotograficzne. – Lwów, 1964 r. – 12x18 cm. – LMH.
Niezmiennym atrybutem jarmarków byli fotografowie, którzy „na wyjeździe" chętnie fotografowali klientów, jednocześnie promując produkcję atelier, gdzie pracowali stale. Na zdjęciu widać reklamowe stoisko jednego z lwowskich atelier oraz wzory jego produkcji – portrety, pejzaże, zdjęcia weselne, fotografie dzieci. Na początku lat 1960. we Lwowie istniało dziewięć atelier, tzw. „fotosalonów" produkcyjnego kombinatu Obwodowego urzędu kultury i trzy fotosalony Arteli im. 9-go Maja. Za najbardziej prestiżowy, „główny" uważany był wśród lwowian fotosalon przy ul. Teatralnej 7. Fotel, w którym siedząc fotografowały się damy, dzieci, mężczyźni – ojcowie dzieci i mężowie dam, przetrwał niejedno pokolenie lwowian. Co więcej, fotel ten istniał już w międzywojennym, polskim okresie Lwowa, lecz po zamknięciu fotoatelier, które przestało być dochodowym, znikł bez śladu.

Невідомий фотограф. Проспект Леніна. –
Львів, 1970-ті рр. – 12x18 см. – ВР.
Центр міста... На вулицях Львова від травня 1963 р. з'явився тролейбус ЛАЗ-695Т, який обслуговував тролейбусний маршрут № 4: пл. Міцкевича – проспект Леніна – вул. Під Дубом – стадіон СКА. Такі тролейбуси спільного виробництва Львівського автобусного заводу та Бакинського вагоноремонтного заводу ім. Жовтневої революції використовувалися у Львові в 1963–1969 роках. За зразком, створеним бакинськими інженерами, було сконструйовано нову модель, нова машина отримала назву "Дружба" на знак того, що у її створенні брали участь інженери ЛАЗу та бакинського ТТУ.

Nieznany fotograf.
Aleja Lenina. –
Lwów, lata 1970. – 12x18 cm. – WR.
Centrum miasta... Na ulicach Lwowa w maju 1963 r. pojawił się trolejbus ЛАЗ-695Т, który obsługiwał trasę nr 4: pl. Mickiewicza – aleja Lenina – ul. Pod Dębem – stadion SKA. Takie trolejbusy, produkowane wspólnie przez Lwowski zakład budowy autobusów (LAZ) oraz Bakiński zakład remontu wagonów im. Rewolucji Październikowej były wykorzystywane we Lwowie w latach 1963–1969. Według wzorca, stworzonego przez bakińskich inżynierów, skonstruowano następny model trolejbusu. Nowa maszyna otrzymała nazwę „Przyjaźń" („Drużba") na znak tego, że w jej powstaniu brali udział inżynierowie LAZ'u oraz bakińskiego Tramwajowo-trolejbusowego zarządu (TTU).

Невідомий фотограф.
Святковий парад на проспекті Леніна. –
Львів, 1970–1980-ті рр. – 12х18 см. – ВР.
Традиційний для всіх радянських міст святковий військовий парад та демонстрація трудящих в день 7 листопада – роковини революції – відбувалися на центральній львівській вулиці – проспекті Леніна (тепер – проспект Свободи). Центральна трибуна, прикрашена усіма можливими радянськими символами установлювалася зазвичай біля будинків № 19–21–23.
Тильний бік трибуни як фон суцільною лінією створювали живописні портрети членів Політбюро ЦК КПРС, попри існування уряду, фактично головної правлячої структури СРСР.
У 1970-ті роки було 25 членів Політбюро.
На зображенні танки проходять повз святково прикрашені лозунгами будинки № 35–37, на стовпах електричних ліхтарів та між будинками лозунги та декоративні елементи із радянською символікою.

Nieznany fotograf.
Świąteczna defilada na alei Lenina. –
Lwów, lata 1970–1980. – 12x18 cm. – WR.
Tradycyjna dla wszystkich radzieckich miast świąteczna defilada wojskowa oraz pochód pracujących w dzień 7 listopada – rocznicę rewolucji – odbywały się na głównej ulicy Lwowa – alei Lenina (obecnie – aleja Swobody). Centralną trybunę, przystrojoną we wszystkie możliwe radzieckie symbole, ustawiano zazwyczaj przed kamienicami nn 19–21–23.
Tylną stronę trybuny tworzył jednolity szereg malowanych portretów członków Politycznego biura Centralnego komitetu KPZR; pomimo istnienia rządu, faktycznie głównego ośrodka władzy w ZSRR. W latach 1970. Politbiuro miało 25 członków.
Na zdjęciu widać czołgi przejeżdżające przed świątecznie ozdobionymi kamienicami nn 35–37, na słupach elektrycznych latarni oraz między budynkami są zawieszone hasła i dekoracyjne elementy z radziecką symboliką.

Невідомий фотограф.
Один з перших львівських меблевих магазинів на вул. Любінській. Стіл замовлень. – Львів, 1972 р. – 11х17 см. – ЛІМ.
У зв'язку із індустріалізацією міста, що спричинило і його перенаселення, в 1960-х роках почалася забудова віддалених від центру Львова дільниць, зокрема, вул. Любінської, давньої Любінської дороги. Поступово в нових багатолюдних міських дільницях розвивалася інфраструктура, на фото – інтер'єр одного з перших меблевих магазинів у новій дільниці, на вул. Любінській. Для зручності обслуговування покупців працювали столи замовлень, що приймали заявки на меблеві гарнітури, таким чином ще до виготовлення меблів формувалася черга бажаючих їх придбати.

Nieznany fotograf.
Jeden z pierwszych lwowskich sklepów meblowych przy ul. Lubieńskiej. Stół zamówień. – Lwów, 1972 r. – 11x17 cm. – LMH.
W związku z uprzemysłowieniem miasta, co spowodowało jego przeludnienie, w latach 1960. zaczęła się zabudowa odalonych od centrum Lwowa dzielnic, w szczególności, ul. Lubieńskiej, dawnej drogi Lubieńskiej. Stopniowo w nowych nader ludnych miejskich dzielnicach rozwijała się infrastruktura, w tym również handlowa. Zdjęcie ukazuje wnętrze jednego z pierwszych sklepów meblowych w nowej dzielnicy przy ul. Lubieńskiej. Dla wygody klientów działały tu stoły zamówień, gdzie przyjmowano zgłoszenia na garnitury mebli. W ten sposób, jeszcze przed wyprodukowaniem mebli już kształtowała się kolejka chętnych do ich nabycia.

Невідомий фотограф.
Один з перших львівських меблевих магазинів на вул. Любінській. Торговий зал. – Львів, 1970-ті рр. – 11x17 см. – ЛІМ.
Фото представляє зображення торгового залу типового для радянських часів меблевого магазину, розташованого на першому поверсі нового будинку. Потенційний покупець розглядає виставлений на подіумі взірець, який можна було замовити в столі замовлень. Нові малогабаритні квартири потребували таких же малогабаритних меблів, виробництво яких обмежувалося досить скупим асортиментом львівської меблевої фабрики, про "імпортні" меблі людям доводилося тільки мріяти. Саме в цей час почалася інтенсивна діяльність львівської меблевої фірми "Карпати", яка налагодила масове виробництво продукції з немилосердно лакованої, покритої шпоном ДСП.

Nieznany fotograf.
Jeden z pierwszych lwowskich sklepów meblowych przy ul. Lubieńskiej. Sala handlowa. – Lwów, lata 1970. – 11x17 cm. – LMH.
Fotografia przedstawia salę handlową w typowym dla czasów radzieckich sklepie meblowym, rozmieszczonym na parterze nowego bloku mieszkalnego. Potencjalny klient ogląda wystawiony na podium wzorzec, który można zamówić przy stole zamówień. Nowe małometrażowe mieszkania wymagały odpowiednich mebli o małych gabarytach. Ich produkcja i wybór ograniczały się dość skąpym asortymentem lwowskiej fabryki mebli, o meblach z importu zwykli ludzie mogli tylko marzyć. W tych właśnie czasach rozpoczęła się intensywna działalność Lwowskiej Meblowej Fabryki „Karpaty", która organizowała masową produkcję z niemiłosiernie lakierowanych, pokrytych okleiną płyt wiórowych.

Силін. В. Львівська футбольна команда "Карпати". – Львів, 1969 р. – 12х18 см. – ЛІМ.
Футбольна команда "Карпати" заснована 18 січня 1963 р. на базі команди заводу "Львівсільмаш", яка після перемоги в чемпіонаті Львівської області отримала право участі в класі "Б" чемпіонату СРСР. Назву запропонував тодішній голова профспілок Львівщини та обласної федерації футболу Глеб Клімов. Команда "Карпати" увійшла до добровільного спортивного товариства "Авангард", а її спонсором став Львівський телевізійний завод – "Електрон". Команда зберегла зелено-білі кольори попередниці – команди "Сільмашу". В сезоні 1968 р. колектив, що відзначався своєю командною грою, складали футболісти 20–25-річного віку. 1969 р. головним тренером став Ернест Юст. 17 серпня 1969-го року львівські "Карпати", що виступали у другій групі класу "А" (аналогу сучасної першої ліги), перемогли ростовський СКА (Спортивний клуб армії) у фінальній грі розіграшу Кубку СРСР з футболу на Центральному стадіоні ім. Леніна у Москві. У Львові футболістам вручили премії по 300 крб. – ціна чорно-білого телевізора, спортивні костюми та радіоприймачі. На 50-тисячному стадіоні "Дружба" (від 1990 р. – "Україна"), команда виступала від 18 серпня 1963 р. У 1999 р. відбулася реконструкція стадіону, кількість місць зменшилася до 28 051.

Sylin. W. Lwowska drużyna piłkarska „Karpaty". – Lwów, 1969 r. – 12x18 cm. – LMH.
Drużyna piłki nożnej „Karpaty" została założona 18 stycznia 1963 r. na podstawie drużyny lwowskiego zakładu przemysłowego, producenta maszyn rolniczych „Lwiwsilmasz". Po wygranej w pierwszeństwie Obwodu Lwowskiego drużyna zdobyła prawo gry w klasie „B" czempionatu ZSRR. Nazwę drużyny zaproponował ówczesny prezes zjednoczenia związków zawodowych Ziemi Lwowskiej oraz Obwodowej federacj futbolu Gleb Klimow. Drużyna „Karpaty" weszła do towarzystwa „Awangard", a jej sponsorem został Lwowski zakład produkcji telewizorów „Elektron". Drużyna zachowała zielono-białe barwy swojej poprzedniczki – drużyny „Lwiwsilmaszu". W sezonie 1968 r. w składzie drużyny, odznaczającej się zespołowym stylem gry byli piłkarze w wieku 20–25 lat. W 1969 r. głównym trenerem został Ernest Just. 17 sierpnia 1969 r. lwowskie „Karpaty", które występowały w drugiej grupie klasy „A" (analog współczesnej pierwszej ligi) zwyciężyły drużynę rostowskiego SKA (Sportowego Klubu Armii) w finale rozgrywki Pucharu ZSRR w piłce nożnej na Centralnym stadionie im. Lenina w Moskwie. We Lwowie futboliści wówczas otrzymali nagrody – po 300 rubli (wartość czarno-białego telewizora), kostiumy sportowe i radioodbiorniki. Na 50-tysięcznym stadionie „Drużba" (od 1990 r. – „Ukraina") drużyna występowała od 18 sierpnia 1963 r. W 1999 r. przeprowadzono rekonstrukcję stadionu, ilość miejsc zmniejszyła się do 28051.

Білевич С. Перший тираж “Спортлото”. –
Львів, 1971 р. – 12х18 см. – ЛІМ.
3 жовтня 1971 р. у Львові відбувся тираж “Спортлото” – надзвичайно популярний в ті часи вид державного тоталізатора. “Щасливий номер” витягає чемпіон світу з фехтування В. Станкович.
Василь Станкович – легендарна особистість львівського спорту, його спортивна біографія вражаюча. Народився 1946 р. в м. Іршава на Закарпатті, член Добровільного спортивного товариства “Буревісник”, створеного у 1948 р. у Львові. Заслужений майстер спорту СРСР, срібний призер Олімпійських ігор у Мехіко (1968) і Мюнхені (1972) у командних змаганнях рапіристів, чемпіон світу 1971 р. в особистих змаганнях, чемпіон світу 1969, 1970, 1973, 1974 рр. у командних змаганнях; капітан команди рапіристів СРСР; старший тренер збірних України та СРСР; очолював кафедру фехтування Львівського інституту фізичної культури; упродовж багатьох років працював у Львівській школі вищої спортивної майстерності. Нині мешкає в США.

Bilewicz S. Pierwsze losowanie „Sportowej loterii". –
Lwów, 1971 r. – 12x18 cm. – LMH.
3 października 1971 r. we Lwowie odbyło się losowanie „Sportowej Loterii" („Sportloto") – nadzwyczaj popularnego w tych czasach państwowego totalizatora. „Szczęśliwy numer" wyciągnął mistrz świata z szermierki Wasyl Stankowicz.
Wasyl Stankowicz stał się legendarną postacią lwowskiego sportu o zadziwiającej karierze sportowej. Urodził się w 1946 r. w m. Irszawie na Zakarpaciu, został członkiem Dobrowolnego sportowego towarzystwa „Burewiestnik", utworzonego w 1948 r. we Lwowie. Zasłużony mistrz sportu ZSRR, srebrny laureat Igrzysk Olimpijskich w Meksyku (1968) i Monachium (1972) w zespołowych zawodach floretu, mistrz świata w konkurencji osobistej, mistrz świata w zespołowych zawodach w latach 1969, 1970, 1973, 1974; kapitan drużyny rapierzystów ZSRR, starszy trener reprezentacyjnych drużyn Ukrainy i ZSRR; kierował katedrą szermierki Lwowskiego Instytutu Kultury Fizycznej; przez wiele lat pracował we Lwowskiej Szkole Wyższego Sportowego Mistrzostwa. Dziś mieszka w USA.

Невідомий фотограф.
Вулиця 17 вересня. –
Львів, 1970-ті рр. – 18x12 см. – ІК.
Вулиця 17 Вересня отримала цю назву вже від 1 січня 1941 р., під час II-ої світової війни тричі міняла назву – в липні 1941 р. та липні 1944 р. їй повертали довоєнну – вул. 3 Мая, під час німецької окупації – 29 Юніштрассе. Наприкінці 1944 р. вулиця отримала назву на честь дати 17 вересня, яку носила майже 60 років. На першому плані – будинок № 9. Вже у 1945 році тут була розташована Центральна ощадна каса Залізничного району Львова та Обласне управління державних трудових ощадних кас та державного кредиту. В цьому ж будинку містився Клуб міліції. Кам'яниця споруджена 1891 р. для Австро-Угорського банку віденською архітектурною фірмою Фердинанда Фельнера і Германа Гельмера; банк містився тут до I-ої світової війни. Вулиця вже існувала в 1842 р., її розташування в центрі міста спричинило появу тут великої кількості банківських установ, що певною мірою продовжилося в радянський час.

Fotograf nieznany.
Ulica 17 Września. –
Lwów, lata 1970. – 18x12 cm. – IK.
Ulica 17 Września otrzymała tę nazwę już 1 stycznia 1941 r. W czasie II wojny światowej trzykrotnie zmieniano nazwę ulicy, w lipcu 1941 r. i w lipcu 1944 r. zwracano jej przedwojenną nazwę – ul. 3 Maja, podczas niemieckiej okupacji nazywała się – 29. Junistrasse. Pod koniec 1944 r. ulicy nadano nazwę na cześć daty 17 września, którą nosiła ona przez prawie 60 lat. Na pierwszym planie – budynek nr 9. Już w 1945 r. została tu rozmieszczona Centralna Kasa Oszczędności Kolejowego rejonu m. Lwowa oraz Obwodowy Zarząd Państwowych Pracowniczych Kas Oszczędności i Państwowego Kredytu. W tym samym budynku mieścił się Klub Milicji. Gmach został wzniesiony w 1891 r. dla Austro-Węgierskiego Banku przez wiedeńską architektoniczną firmę Ferdynanda Fellnera i Hermanna Helmera, bank ten mieścił się tu do I wojny światowej. Ulica istniała już w 1842 r., jej usytuowanie w samym centrum miasta spowodowało pojawienie się przy niej wielkiej ilości instytucji finansowych, co w pewnej mierze miało miejsce również w czasach radzieckich.

Невідомий фотограф.
Площа Радянська. –
Львів, 1970-ті рр. – 14x9 см. – ІК.
Повсякденний вигляд площі Радянської (давньої пл. Митної) незадовго до спорудження підземних переходів до давньої Глинянської вежі дещо відрізняється від теперішнього. Вздовж тротуарів площі ще ростуть квітучі райські яблуньки, фонтанів тоді ще не було, як не було і музея сакральної скульптури Й. Пінзеля, а біля складських приміщень у давньому костелі кларисок простоювали вантажівки.

Fotograf nieznany.
Plac Radziecki (Radianśkij). –
Lwów, lata 1970. – 14x9 cm. – IK.
Codzienny wygląd placu Radzieckiego (dawnego pl. Cłowego) niedługo przed budową podziemnych przejść do dawnej baszty Gliniańskiej różnił się nieco od współczesnego. Wzdłuż chodników wokół placu jeszcze rosły kwitnące rajskie jabłonki, nie było wtenczas fontanny, tak samo jak nie było Muzeum rzeźby sakralnej J. Pinsla, a przy pomieszczeniach magazynów w dawnym kościele klarysek stały zwykle ciężarówki.

Невідомий фотограф.
Нічний вид Львова. –
Львів, 1970-ті рр. – 11x17 см. – ВР.
Нічний, не існуючий вже вид площі Міцкевича, який відкривається глядачеві між двома зниклими будинками – №№ 9 та 10. Збудовані близько середини XIX ст., ці будинки упродовж майже 160 років вдало пережили революційні події 1848 р., I-у та II-у світові війни, бомбардування міста та безгосподарність комунальних служб, а доконала їх перша хвиля приватизації, що відбулася в часи незалежності.

Fotograf nieznany.
Nocny widok Lwowa. –
Lwów, lata 1970. – 11x17 cm. – WR.
Nocny, nieistniejący już, widok placu Mickiewicza, otwierający się przed patrzącym z punktu między dwoma kamienicami nr 9 i nr 10, które zniknęły. Te kamienice wzniesione ok. połowy XIX w. w ciągu prawie 160 lat pomyślne przeżyły rewolucyjne wydarzenia 1848 r., I oraz II wojny światowe, bombardowania miasta i złą gospodarkę służb komunalnych, a dobiła je pierwsza fala prywatyzacji nieruchomości po uzyskaniu niezależności.

Невідомий фотограф.
"Центр". –
Львів, 1970–1980-ті рр. – 12x18 см. – ІК.
Вид центральної міської алеї, зарослої деревами, висадженими ще на початку XX ст. Існуючі вже майже 200 років давні Вали Гетьманські так і залишилися найулюбленішим місцем прогулянок львів'ян. Тут завжди стояли пам'ятники – фігура Св. Михаїла, гетьмана Станіслава Яблоновського, короля Яна III Собеського, фігура Діви Марії, пам'ятники Радянській Конституції та Дружби Народів, Леніна, Тараса Шевченка. З радянських часів тут завжди розташовували головну міську ялинку.

Fotograf nieznany.
„Centrum". –
Lwów, lata 1970–1980. – 12x18 cm. – IK.
Widok głównej alei miasta, zarośniętej drzewami, wysadzonymi na początku XX w. Istniejące już niemal 200 lat dawne Wały Hetmańskie pozostają również dziś najulubieńszym miejscem spacerów lwowian. Tutaj zawsze stały pomniki: figura Św. Michała Archanioła, pomniki hetmana Stanisława Jabłonowskiego, króla Jana III Sobieskiego, figura Najświętszej Panny Maryi, pomniki Radzieckiej Konstytucji i Przyjaźni ludów, Lenina, Tarasa Szewczenki. Od czasów radzieckich zawsze jest tutaj ustawiana główna miejska choinka.

Медведєв Антон.
Квітковий годинник. –
Львів, 2011 р. – 10x15 см. – ВЦЄ.
Квітковий годинник, що з'явився під стіною бернардинського монастиря у 2011 р. Його виконано за зразком такого ж, який був розташований на цьому місці у 1950–1970-х рр. Старий був демонтований у зв'язку з реконструкцією Глинянської вежі та спорудженням підземного переходу з подвір'я бернардинського монастиря на площу Митну.

Miedwiediew Anton.
Zegar kwiatowy. –
Lwów, 2011 r. – 10x15 cm. – WCE.
Zegar kwiatowy, który w 2010 r. pojawił się pod murem klasztoru bernardynów, wykonano na podobieństwo zegara, umieszczonego także pod murem naprzeciwko dzisiejszego przejścia podziemnego w latach 1950–1970.
Dawny zegar demontowano w związku z rekonstrukcją wieży Gliniańskiej, uporządkowaniem placu Cłowego i budową przejścia na podwórze klasztoru bernardynów.

Мєдвєдєв Антон.
Святкування 755-ї річниці міста Львова 7 травня. –
Львів, 2011 р. – 10х15 см. – ВЦЄ.
Виступ дитячого колективу на площі Галицькій.

Miedwiediew Anton.
Obchody 755-ej rocznicy Lwowa. –
Lwów, 2011 r. – 10x15 cm. – WCE.
Wystąpienie dziecięcego zespołu tańca na placu Halickim.

цмі

ISBN 978-966-7022-90-7

Котлобулатова І. Львів на фотографії-2: 1860–2011. – Львів: "Центр Європи", 2011. – 352 с.; 330 іл.

Польський переклад:
Андрій Отко

Наукова і літературна редакція
українського і польського текстів:
Юрій Бірюльов

Макет, графічне опрацювання ілюстрацій та обкладинка:
Віра Шаталова

Видавництво "Центр Європи"
79000, Львів, вул. Костюшка, 18, 3-й поверх.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 466 від 28.05.2001.
Тел./факс: (032) 272-35-66, 272-76-71.
E-mail: centrevr@ukrpost.ua
www.centrevr.com.ua

Здано на складання 3.03.2011. Підписано до друку 10.05.2011.
Формат 46х48/8. Папір крейдяний. Друк офсетний.
Гарнітура Minion Pro. Наклад 1000 прим.

Друкарня "Таїс"

